**ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

# İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ EKONOMİK MALİYETİNİN MESLEKİ REHABİLİTASYON TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE İÇİN HİZMET BİLEŞENLERİNİN BELİRLENMESİ

**Doktora Tezi (Ph.D.)**

**Deniz Boz Eravcı**

**İş Sağlığı ve Güvenliği Programı**

**Aralık 2024**

**ANKARA**

# İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ EKONOMİK MALİYETİNİN MESLEKİ REHABİLİTASYON TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE İÇİN HİZMET BİLEŞENLERİNİN BELİRLENMESİ

**Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi**

**Fen Bilimleri Enstitüsü**

**İş Sağlığı ve Güvenliği Doktora Tezi**

**Deniz BOZ ERAVCI**

**Aralık, 2024**

**ANKARA**

# DOKTORA TEZİ SONUÇ FORMU

**Doç. Dr. İbrahim YILMAZ** danışmanlığında **Deniz BOZ ERAVCI**'ya ait "**İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ EKONOMİK MALİYETİNİN MESLEKİ REHABLİTASYON TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE İÇİN HİMZET BİLEŞENLERİNİN BELİRLENMESİ**" başlıklı tezi okuduk ve tezin doktora derecesi için kapsam ve nitelik açısından tamamen yeterli olduğunu beyan ederiz.

Doç. Dr. İbrahim YILMAZ
Danışman

Prof. Dr. Ergün ERASLAN
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ayşe COŞKUN BEYAN
Jüri Üyesi

Doç. Dr. M. Erdem ALAGÜNEY
Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Deniz EFENDİOĞLU
Jüri Üyesi

Prof. Dr. Sadettin ORHAN
Enstitü Müdürü
Fen Bilimleri Enstitüsü

# ETİK BEYAN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez yazım Kurallarını dikkate alarak tez çalışmam hazırlanmıştır. Bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum tüm verileri, analizleri ve kuramsal çalışmaları, sonuçları ve belgeleri etik kurallara göre hazırladığımı,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tamamına kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

**Tarih**: 25.12.2024 **İmza:**

**Adı Soyadı:** Deniz BOZ ERAVCI

# TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında büyük katkısı olan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. İbrahim YILMAZ'a, mesleki rehabilitasyon alanındaki çalışmalara merakımı uyandıran Prof. Dr. Engin TUTKUN'a, işe dönüş özelindeki çalışmaları ile bana katkı sağlayan Doç. Dr. Ayşe COŞKUN BEYAN'a, beni her zaman sabırla destekleyen zamanlarından çaldığım sevgili eşim Burak ERAVCI'ya ve kızlarım Zeynep ERAVCI ve Elif ERAVCI'ya; her zaman yanımda olan ve beni bugünlere getiren kıymetli annem Filiz BOZ'a ve kıymetli babam Yavuz Mehmet BOZ'a ve Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünde görev yapan tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım.

"***Başarmam yalnızca Allah'ın yardımı iledir" (Hud-88)***

**25 Aralık 2024** **Deniz Boz Eravcı**

# İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞININ EKONOMİK MALİYETİNİN MESLEKİ REHABİLİTASYON TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE İÇİN HİZMET BİLEŞENLERİNİN BELİRLENMESİ

## ÖZ

İş kazası ve meslek hastalığı mevcut çalışma gücünde değişikliklere yol açarak sürekli iş göremezliklere, maluliyete neden olmaktadır. Bu durum sürdürülebilir istihdamı engellediği gibi, söz konusu istihdamdan kopuşlar sosyal dışlanmaya neden olmaktadır. Mesleki rehabilitasyon, çalışanın uygun yöntemler ile rehabilite edilerek uygun işe dönüşü sağlayan ve böylece sosyal dışlanmayı minimize edecek argümanları içeren bir yöntemdir. Ülkemizde mesleki rehabilitasyon iş kazası ve meslek hastalığı sonrası uygulaması olan bir yöntem değildir. Tez çalışması kapsamında yapılan araştırmada mesleki rehabilitasyon hizmeti 2 alternatif senaryoya göre fayda maliyet açısından incelenmiştir. Tüm alternatifler mevcut duruma göre incelendiğinde, Alternatif 1 senaryosu toplam maliyet üzerinde %55,2'lik bir azalış; Alternatif 2 senaryosu ise toplam maliyet üzerinde %60,3'lük bir azalış sağlamıştır. Alternatif 2 senaryosu ise Alternatif 1 senaryosuna göre faydada %4,3'lük bir artış sağlamıştır. Bu sonuçlara göre mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş uygulamalarının ekonomik açıdan maliyet etkindir. Hizmet bileşenleri çok kriterli karar verme yöntemlerinden AHP yöntemi kullanılarak yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre belirlenmiştir. Buna göre Ülkemiz için uygulanabilecek mesleki rehabilitasyon hizmeti öncelikli olarak "iş kazası ve meslek hastalığı" sonrası uygulanmalıdır. Meslek rehabilitasyonda hizmet sağlayıcısı öncelikli olarak Sağlık Bakanlığı olmak üzere süreçlerin finansmanında "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi" benimsenmelidir. Hizmet "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" olarak kurgulanmalı, hizmetin merkezi yapılanması öncelikle "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri" şeklinde olmalı ve hizmet öncelikli olarak işe uygunluk değerlendirmelerini içermelidir. Mesleki rehabilitasyonda işe dönüş ile ilgili nihai karar "işe uygunluk için rapor verebilecek bir komisyon" tarafından verilmeli, komisyonda öncelikli olarak işe dönüşte görevli vaka yöneticisi, Sağlık Bakanlığı temsilcileri, SGK ve İŞKUR'un ilgili birimleri yer almalıdır. İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisi öncelikli olarak ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır. Vaka yöneticisinin vaka sonrası çalışan ile

iletişime geçmek, olguya ilişkin bilgileri toplamak, ilgili bilgileri taraflarla paylaşmak, mesleki rehabilitasyon aşamalarında koordinasyon sağlamak, işe dönüş için gerekli dokümantasyonu sağlamak, çalışan ile iletişim kurmak, vakaya özel bireysel eylem planı hazırlamak, tüm ilgili taraflar ve aktörler ile işbirliği içinde çalışmak en önemli fonksiyonları arasında olmalıdır. Vaka yöneticisi vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından atanmalıdır. Vaka yöneticisi mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde öncelikli olarak işverenin ya da sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine çalışan ile iletişime geçmelidir. Vaka yönetimi süreci "işe dönüş sağlanana kadar" devam ettirilmelidir. Bu çalışma ile mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin seçiminde ilk defa çok kriterli karar verme tekniği kullanılmıştır. Maliyet etkin bir yöntem olduğu ortaya konulan ve bileşenlerine yer verilen mesleki rehabilitasyon hizmetinin kanun koyucu tarafından yasal bir statüye kavuşturularak uygulanması Ülkemizde insan odaklı İSG'nin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Mevcut araştırma Ülkemizde ilk defa yapılmış olmasından dolayı özgündür. Gelecekte bu hizmetin maliyet etkin olup olmayacağının tahmin edilmesi etkin politika gelişimini desteklemesi açısından literatüre önemli katkı sağlayacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Mesleki Rehabilitasyon, İşe Dönüş, İş Sağlığı ve Güvenliği, Fayda-Maliyet, Çok Kriterli Karar Verme

# EVALUATION OF THE ECONOMIC COST OF OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND OCCUPATIONAL DISEASES ON THE BASIS OF OCCUPATIONAL REHABILITATION AND DETERMINATION OF SERVICE COMPONENTS FOR TURKEY

## ABSTRACT

Occupational accidents and occupational diseases lead to changes in the existing labour force and cause permanent incapacity for work and disability. This situation hinders sustainable employment, and these breaks from employment cause social exclusion. Occupational rehabilitation is a method that rehabilitates the employee with appropriate methods and provides a return to the appropriate job and thus includes arguments to minimise social exclusion. In our country, occupational rehabilitation is not a method that is applied after occupational accidents and occupational diseases. In the research conducted within the scope of the thesis study, occupational rehabilitation service was analysed in terms of cost-benefit according to 2 alternative scenarios. When all alternatives were analysed according to the current situation, Alternative 1 scenario provided a 55.2% decrease in total cost; Alternative 2 scenario provided a 60.3% decrease in total cost. Alternative 2 scenario provided an increase of 4.3% in the benefit compared to Alternative 1 scenario. According to these results, occupational rehabilitation and return to work practices are economically cost-effective. Service components were determined according to the criteria of relevance, human orientation and cost by using AHP method, one of the multi-criteria decision making methods. Accordingly, the occupational rehabilitation service appropriate for Turkey should be applied primarily after 'occupational accidents and occupational diseases'. In occupational rehabilitation, the service provider should be primarily the Ministry of Health and the 'insurance system financed by the employee-employer-state' should be adopted in the financing of the processes. The service should be designed as 'occupational rehabilitation service as a part of health service', the central structuring of the service should primarily be in the form of 'private occupational rehabilitation centres in certain provinces in Turkey' and the service should primarily include job suitability assessments. The final decision on return to work in occupational rehabilitation should be made by a 'commission that can report on fitness for work', and the commission should primarily include the case manager in charge of

return to work, representatives of the Ministry of Health, relevant units of the SSI and İŞKUR. The case manager who can work in the return to work process should be defined as a separate field of expertise. The most important functions of the case manager should be to communicate with the employee after the case, to collect information about the case, to share relevant information with the parties, to provide coordination in occupational rehabilitation stages, to provide the necessary documentation for return to work, to communicate with the employee, to prepare an individual action plan specific to the case, to work in cooperation with all relevant parties and actors. The case manager should be appointed by a separate organisation or board responsible for case management. The case manager should contact the employee within 3 working days of the occupational accident/injury and illness detection, primarily upon notification of the employer or health institution. The case management process should be continued 'until return to work'. In this study, multi-criteria decision-making technique was used for the first time in the selection of service components in occupational rehabilitation. The implementation of the occupational rehabilitation service, which is shown to be a cost-effective method and whose components are included, by giving it a legal status by the legislator is very important for the development of human-oriented OHS in our country. The current research is novel because it is the first research for our country. Forcasting whether this service will be cost-effective in the future will make a significant contribution to the literature in terms of supporting effective policy development.

**Keywords:**Occupational Rehabilitation, Return to Work, Occupational Health and Safety, Cost-Benefit, Multi Criteria Decision Making

# İÇİNDEKİLER

DOKTORA TEZİ SONUÇ FORMU ..... iii
ETİK BEYAN ..... iv
TEŞEKKÜR ..... v
ÖZ ..... vi
ABSTRACT ..... viii
KISALTMALAR ..... xii
TABLOLAR LİSTESİ ..... xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... xix
**BÖLÜM 1- GİRİŞ** ..... 1
1.1. Araştırma Soruları ..... 3
1.2. Araştırmanın Varsayımları ..... 3
1.3. Veri Analizi ..... 3
1.4. Araştırmanın Etik Yönü ..... 4
1.5. Tez Organizasyonu ..... 5
**BÖLÜM 2-LİTERATÜR TARAMASI** ..... 6
2.1. İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Maliyeti ..... 6
2.2. Mesleki Rehabilitasyon Kavramı ve Uygulamaları ..... 8
2.3. Mesleki Rehabilitasyonda Maliyet Analizi ..... 13
2.4. Mesleki Rehabilitasyon için Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ..... 19
2.4.1. Seçim Problemi ..... 19
2.4.2. Sınıflama Problemi ..... 19
2.4.3. Sıralama Problemi ..... 20
2.4.4. Tanımlama Problemi ..... 20
2.5. Literatür Boşluk Analizi ..... 22
**BÖLÜM 3-METODOLOJİ** ..... 25
3.1. Mesleki Rehabilitasyonda Maliyetin Hesaplanması ..... 25
3.1.1. Fayda Maliyet Analizi (Cost-Benefit Analysis) ..... 25
3.1.2. Maliyet Karşılaştırma Analizi (Cost-Comparison Analysis) ..... 25
3.1.3. Maliyet-Sonuç Analizi (Cost-Consequence Analysis) ..... 26
3.1.4. Maliyet Azaltma Analizi (Cost-Minimization Analysis) ..... 26
3.1.5. Maliyet-Yararlılık Analizi (Cost-Utility Analysis) ..... 26

3.1.6. Maliyet Etkinlik Analizi (Cost-Effectiveness Analysis) ..... 27
3.2. Fayda Maliyet Analizi Adımları ..... 30
3.2.1. Mesleki Rehabilitasyonda Maliyet Bileşeni ..... 30
3.2.2. Mesleki Rehabilitasyonda Fayda Bileşeni ..... 32
3.3. Mesleki Rehabilitasyonda Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi ..... 34
3.3.1. Problem, Amaç, Kriter ve Alternatiflerin Belirlenmesi ..... 35
3.3.2. Hiyerarşi Yapısının Kurulması ..... 36
3.3.3. Kriterlerin İkili Karşılaştırması ..... 37
3.3.4. İkili Karşılaştırma Matrisinin Normalize Edilmesi ..... 37
3.3.5. Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması ..... 38
3.3.6. Tutarlılığın Hesaplanması ..... 38
3.3.7. Alternatiflerin Kriterlere Göre Değerlendirilmesi ..... 40
**BÖLÜM 4-BULGULAR** ..... 41
4.1. Fayda Maliyet Analizi ..... 41
4.2. Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi ..... 52
4.2.1. Soru Bazlı Analizler ..... 53
**BÖLÜM 5-SONUÇ ve TARTIŞMA** ..... 221
KAYNAKLAR ..... 231
ÖZGEÇMİŞ ..... 241
EKLER ..... 247
EK-1. Etik Kurul Onayı ..... 247
EK-2. Mesleki Rehabilitasyonda Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi Anketi ..... 248

# KISALTMALAR

| | |
|---|---|
| ÇASGEM | : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi |
| ÇKKVY | : Çok Kriterli Karar Verme Yöntemi |
| DB | : Dünya Bankası |
| DSÖ | : Dünya Sağlık Örgütü |
| FTR | : Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon |
| İŞKUR | : Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü |
| SB | : Sağlık Bakanlığı |
| SGK | : Sosyal Güvenlik Kurumu |
| SUT | : Sağlık Uygulama Tebliği |
| TÜİK | : Türkiye İstatistik Kurumu |
| UÇÖ | : Uluslararası Çalışma Örgütü |

# TABLOLAR LİSTESİ

**Tablo 2.1** Problem Tipine Göre ÇKKVY ..... 20
**Tablo 3.1** SUT ilave Oran Uygulanacak İşlemler ..... 32
**Tablo 3.2** Yıl Bazlı Enflasyon Değişim Katsayısı ..... 33
**Tablo 3.3** Saaty Ölçeği ..... 37
**Tablo 3.4** İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 37
**Tablo 3.5** Normalizasyon Matrisi ..... 38
**Tablo 3.6** Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması ..... 38
**Tablo 3.7** Tutarlılığın Hesaplanması ..... 39
**Tablo 3.8** Rasgele Tutarlılık İndeksi ..... 39
**Tablo 4.1** Cinsiyet ve Duruma Göre Medyan Yaş, İş Göremezlik Oranı ve Toplam İş Günü Kaybı ..... 41
**Tablo 4.2** Yaş Grubu ve Sürekli İş Göremezlik Oranına Göre Maliyetler ..... 46
**Tablo 4.3** Yaş Grubu ve İş göremezlik Oranına Göre Toplanan Prim Gelirleri ..... 47
**Tablo 4.4** Yaş Grubu ve İş Göremezlik Oranına Göre Mesleki Rehabilitasyonun Maliyeti ..... 48
**Tablo 4.5** Mevcut Durum: Mesleki Rehabilitasyon ve İşe Dönüş Yok ..... 49
**Tablo 4.6** Alternatif 1: 0-40 ve 40-60 iş göremezlik derecesine sahip çalışanların işe döndürüldüğü durum ..... 49
**Tablo 4.7** Alternatif 2: 0-40 ve 40-60 iş göremezlik derecesine sahip çalışanların tamamının 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durum .. 50
**Tablo 4.8** Kriter Karşılaştırma Matrisi ..... 52
**Tablo 4.9** Kriter Bazında Öncelik Değeri (Ağırlık) ..... 52
**Tablo 4.10** Kriterlerin Ağırlıklandırılmış Toplamı ..... 53
**Tablo 4.11** Hesaplama Tablosu ..... 53
**Tablo 4.12** Soru 1- Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 54
**Tablo 4.13** Soru 1. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 54
**Tablo 4.14** Soru 1. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 54
**Tablo 4.15** Soru 1. Hesaplama Tablosu ..... 55
**Tablo 4.16** Soru 1. Alternatif Seçim Tablosu ..... 55
**Tablo 4.17** Soru 1. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 56
**Tablo 4.18** Soru 1. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 56
**Tablo 4.19** Soru 1. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 57
**Tablo 4.20** Soru 1. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 58
**Tablo 4.21** Soru 1. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 58
**Tablo 4.22** Soru 1. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 59
**Tablo 4.23** Soru 1. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 60
**Tablo 4.24** Soru 1. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 61
**Tablo 4.25** Soru 1. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 61
**Tablo 4.26** Soru 1. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 62
**Tablo 4.27** Soru 2. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 63
**Tablo 4.28** Soru 2. Normalize Matris ve Öncelik Değeri63

**Tablo 4.29** Soru 2. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 64
**Tablo 4.30** Soru 2. Hesaplama Tablosu ..... 65
**Tablo 4.31** Soru 2. Alternatif Seçim Tablosu ..... 65
**Tablo 4.32** Soru 2- Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 66
**Tablo 4.33** Soru 2. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 67
**Tablo 4.34** Soru 2. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 68
**Tablo 4.35** Soru 2. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 69
**Tablo 4.36** Soru 2. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 70
**Tablo 4.37** Soru 2. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 70
**Tablo 4.38** Soru 2. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 71
**Tablo 4.39** Soru 2. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 72
**Tablo 4.40** Soru 2. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 73
**Tablo 4.41** Soru 2. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 74
**Tablo 4.42** Soru 3. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 75
**Tablo 4.43** Soru 3. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 76
**Tablo 4.44** Soru 3. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 76
**Tablo 4.45** Soru 3. Hesaplama Tablosu ..... 77
**Tablo 4.46** Soru 3. Alternatif Seçim Tablosu ..... 77
**Tablo 4.47** Soru 3. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 78
**Tablo 4.48** Soru 3. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 79
**Tablo 4.49** Soru 3. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 80
**Tablo 4.50** Soru 3. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 81
**Tablo 4.51** Soru 3. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 82
**Tablo 4.52** Soru 3. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 83
**Tablo 4.53** Soru 3. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 84
**Tablo 4.54** Soru 3. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 85
**Tablo 4.55** Soru 3. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 86
**Tablo 4.56** Soru 3. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 87
**Tablo 4.57** Soru 4. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 88
**Tablo 4.58** Soru 4. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 88
**Tablo 4.59** Soru 4. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 89
**Tablo 4.60** Soru 4. Hesaplama Tablosu ..... 89
**Tablo 4.61** Soru 4. Alternatif Seçim Tablosu ..... 90
**Tablo 4.62** Soru 4. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 90
**Tablo 4.63** Soru 4. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 91
**Tablo 4.64** Soru 4. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 92
**Tablo 4.65** Soru 4. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 92
**Tablo 4.66** Soru 4. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 93
**Tablo 4.67** Soru 4. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 94
**Tablo 4.68** Soru 4. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 94
**Tablo 4.69** Soru 4. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 95
**Tablo 4.70** Soru 4. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 96
**Tablo 4.71** Soru 4. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 97
**Tablo 4.72** Soru 5. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 98
**Tablo 4.73** Soru 5. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 98

**Tablo 4.74** Soru 5. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 99
**Tablo 4.75** Soru 5. Hesaplama Tablosu ..... 99
**Tablo 4.76** Soru 5. Alternatif Seçim Tablosu ..... 100
**Tablo 4.77** Soru 5. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .. 100
**Tablo 4.78** Soru 5. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 101
**Tablo 4.79** Soru 5. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 102
**Tablo 4.80** Soru 5. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 103
**Tablo 4.81** Soru 5. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 104
**Tablo 4.82** Soru 5. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .... 104
**Tablo 4.83** Soru 5. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 105
**Tablo 4.84** Soru 5. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 106
**Tablo 4.85** Soru 5. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 107
**Tablo 4.86** Soru 5. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 108
**Tablo 4.87** Soru 6. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 109
**Tablo 4.88** Soru 6. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 109
**Tablo 4.89** Soru 6. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 110
**Tablo 4.90** Soru 6. Hesaplama Tablosu ..... 111
**Tablo 4.91** Soru 6. Alternatif Seçim Tablosu ..... 111
**Tablo 4.92** Soru 6. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .. 112
**Tablo 4.93** Soru 6. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 113
**Tablo 4.94** Soru 7. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 114
**Tablo 4.95** Soru 6. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 115
**Tablo 4.96** Soru 6. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 116
**Tablo 4.97** Soru 6. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .... 116
**Tablo 4.98** Soru 6. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 117
**Tablo 4.99.** Soru 6. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 118
**Tablo 4.100** Soru 6. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 119
**Tablo 4.101** Soru 6. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 120
**Tablo 4.102** Soru 7. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 121
**Tablo 4.103** Soru 7. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 121
**Tablo 4.104** Soru 7. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 122
**Tablo 4.105** Soru 7. Hesaplama Tablosu ..... 123
**Tablo 4.106** Soru 7. Alternatif Seçim Tablosu ..... 123
**Tablo 4.107** Soru 7. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 124
**Tablo 4.108.** Soru 7. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 125
**Tablo 4.109** Soru 7. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 126
**Tablo 4.110** Soru 7. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 127
**Tablo 4.111** Soru 7. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 128
**Tablo 4.112** Soru 7- Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .. 129
**Tablo 4.113** Soru 7. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 130
**Tablo 4.114** Soru 7. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 131
**Tablo 4.115** Soru 7. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 132
**Tablo 4.116** Soru 7. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 133
**Tablo 4.117** Soru 8. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 134
**Tablo 4.118** Soru 8. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 135

**Tablo 4.119** Soru 8. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 135
**Tablo 4.120** Soru 8. Hesaplama Tablosu ..... 136
**Tablo 4.121** Soru 8. Alternatif Seçim Tablosu ..... 136
**Tablo 4.122** Soru 8. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 137
**Tablo 4.123** Soru 8. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 138
**Tablo 4.124** Soru 8. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 139
**Tablo 4.125** Soru 8. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 140
**Tablo 4.126** Soru 8. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 141
**Tablo 4.127** Soru 8. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .. 141
**Tablo 4.128** Soru 8. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 142
**Tablo 4.129** Soru 8. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 143
**Tablo 4.130** Soru 8. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 144
**Tablo 4.131** Soru 8. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 145
**Tablo 4.132** Soru 9. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 146
**Tablo 4.133** Soru 9. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 146
**Tablo 4.134** Soru 9. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 147
**Tablo 4.135** Soru 9. Hesaplama Tablosu ..... 148
**Tablo 4.136** Soru 9. Alternatif Seçim Tablosu ..... 148
**Tablo 4.137** Soru 9. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 149
**Tablo 4.138** Soru 9. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 150
**Tablo 4.139** Soru 9. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 151
**Tablo 4.140** Soru 9. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 152
**Tablo 4.141** Soru 9. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 153
**Tablo 4.142** Soru 9. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi .. 154
**Tablo 4.143** Soru 9. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 155
**Tablo 4.144** Soru 9. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 156
**Tablo 4.145** Soru 9. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 157
**Tablo 4.146** Soru 9. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 158
**Tablo 4.147** Soru 10. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 159
**Tablo 4.148** Soru 10. Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 160
**Tablo 4.149** Soru 10. Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 161
**Tablo 4.150** Soru 10. Hesaplama Tablosu ..... 161
**Tablo 4.151** Soru 10. Alternatif Seçim Tablosu ..... 162
**Tablo 4.152** Soru 10. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 163
**Tablo 4.153** Soru 10. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 164
**Tablo 4.154** Soru 10. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 165
**Tablo 4.155** Soru 10. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 166
**Tablo 4.156** Soru 10. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 167
**Tablo 4.157** Soru 10. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 168
**Tablo 4.158** Soru 10. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 169
**Tablo 4.159** Soru 10. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 170
**Tablo 4.160** Soru 10. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu ..... 171
**Tablo 4.161** Soru 10. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 172
**Tablo 4.162** Soru 11. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 173

**Tablo 4.163** Soru 11. Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 174
**Tablo 4.164** Soru 11. Ağırlıklandırılmış Toplam..... 175
**Tablo 4.165** Soru 11. Hesaplama Tablosu..... 176
**Tablo 4.166** Soru 11. Alternatif Seçim Tablosu..... 176
**Tablo 4.167** Soru 11. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 177
**Tablo 4.168** Soru 11. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 178
**Tablo 4.169** Soru 11. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 179
**Tablo 4.170** Soru 11. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu..... 180
**Tablo 4.171** Soru 11. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 181
**Tablo 4.172** Soru 11. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 182
**Tablo 4.173** Soru 11. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 183
**Tablo 4.174** Soru 11. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam..... 184
**Tablo 4.175** Soru 11. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu..... 185
**Tablo 4.176** Soru 11. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu..... 186
**Tablo 4.177** Soru 12. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi..... 187
**Tablo 4.178** Soru 12. Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 188
**Tablo 4.179** Soru 12. Ağırlıklandırılmış Toplam..... 189
**Tablo 4.180** Soru 12. Hesaplama Tablosu..... 189
**Tablo 4.181** Soru 12. Alternatif Seçim Tablosu..... 190
**Tablo 4.182** Soru 12. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 190
**Tablo 4.183** Soru 12. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 191
**Tablo 4.184** Soru 12. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 192
**Tablo 4.185** Soru 12. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 193
**Tablo 4.186** Soru 12. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 194
**Tablo 4.187** Soru 12. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 194
**Tablo 4.188** Soru 12. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 195
**Tablo 4.189** Soru 12. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam..... 196
**Tablo 4.190** Soru 12. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu..... 197
**Tablo 4.191** Soru 12. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu..... 198
**Tablo 4.192** Soru 13. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi..... 199
**Tablo 4.193** Soru 13. Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 199
**Tablo 4.194** Soru 13. Ağırlıklandırılmış Toplam..... 200
**Tablo 4.195** Soru 13. Hesaplama Tablosu..... 200
**Tablo 4.196** Soru 13. Alternatif Seçim Tablosu..... 201
**Tablo 4.197** Soru 13. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 201
**Tablo 4.198** Soru 13. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 202
**Tablo 4.199** Soru 13. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 203
**Tablo 4.200** Soru 13. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 204
**Tablo 4.201** Soru 13. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 205
**Tablo 4.202** Soru 13. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 205
**Tablo 4.203** Soru 13. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 206
**Tablo 4.204** Soru 13. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam..... 207

**Tablo 4.205** Soru 13. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu..... 207
**Tablo 4.206** Soru 13. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu..... 208
**Tablo 4.207** Soru 14. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi..... 209
**Tablo 4.208** Soru 14. Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 210
**Tablo 4.209** Soru 14. Ağırlıklandırılmış Toplam..... 210
**Tablo 4.210** Soru 14. Hesaplama Tablosu..... 211
**Tablo 4.211** Soru 14. Alternatif Seçim Tablosu..... 211
**Tablo 4.212** Soru 14. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi ..... 212
**Tablo 4.213** Soru 14. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri ..... 213
**Tablo 4.214** Soru 14. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam ..... 214
**Tablo 4.215** Soru 14. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu ..... 215
**Tablo 4.216** Soru 14. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu ..... 215
**Tablo 4.217** Soru 14. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi 216
**Tablo 4.218** Soru 14. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri..... 217
**Tablo 4.219** Soru 14. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam..... 218
**Tablo 4.220** Soru 14. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu..... 219
**Tablo 4.221** Soru 14. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu..... 220

# ŞEKİLLER LİSTESİ

**Şekil 2.1** Biyo-Psikososyal Model Bileşenleri[86] ..... 12
**Şekil 2.2** ÇKKV Yöntemlerinin Araştırma Alanına Göre Dağılımı (WoS) ..... 21
**Şekil 2.3** Literatür Taraması Akışı ..... 24
**Şekil 3.1** Seçim Problemi Hiyerarşisi ..... 36
**Şekil 4.1** Yaş Gruplarına Göre sürekli İş Göremezlik ve Maluliyet Sayıları ..... 42
**Şekil 4.2** Eğitim Düzeyleri ..... 43
**Şekil 4.3** İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Yıllara Göre İş Göremezlik Oranı ve İş Günü Kaybı ..... 43
**Şekil 4.4** İllere Göre İş Kazası-Meslek Hastalığı Sonrası Maluliyet-Sürekli İş Göremez Yoğunluk Haritası ..... 44
**Şekil 4.5** İllere Göre Maluliyet/Sürekli İş Göremezlik Dağılımı ..... 45
**Şekil 4.6** Senaryolara Göre Fayda/Maliyet (TL) ..... 51

# BÖLÜM 1

## GİRİŞ

Günümüzde ulusal ve uluslararası düzeyde düzenleme kaynakları (yerel mevzuat ve uluslararası sözleşme ve direktifler) çalışma hayatında sağlık ve güvenliğin korunması ve sürdürülebilir istihdamın sağlanması için alınması gereken çeşitli düzeyde önlemlerden bahsetmektedir. Çalışanların işyeri kaynaklı olarak yaşayabilecekleri kaza ve hastalıklar olmadan önlenmeye çalışılarak istihdamın sürdürülebilirliği için çeşitli programlar uygulanacaktır. Bu tedbirler ulusal ve uluslararası düzeydeki mevzuat ve sözleşmeler ile sosyal içermenin sağlanmasına hizmet etmektedir.

Ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada iş kaynaklı kaza ve hastalıklar önemli bir mortalite ve morbidite kaynağı olmaya devam etmektedir. Her yıl milyonlarca çalışan bu hastalık ve yaralanmalar sonucunda geçici veya kalıcı olarak çalışamaz hale gelmektedir. Dünya genelinde mesleki risklerin yılda en az 1,9 milyon ölüm ve 90 milyon DALY'den (engelliliğe uyarlanmış yaşam yılından) sorumlu olduğu düşünülmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) her yıl dünya genelinde 2.3 milyon iş kaynaklı kaza ya da hastalık meydana geldiğini, bununla birlikte bu kaza ve hastalıklardan dolayı her gün 6.000 çalışanın yaşamını kaybettiğini bildirmiştir [1].

Kaza ve yaralanmaların küresel ekonomiye olan etkisi de oldukça yüksektir. Avrupa İşyerinde Sağlık ve Güvenlik Ajansı iş kazası ve meslek hastalıklarının dünya genelinde 2,8 milyon ölüme neden olduğunu bu ölümlerin toplam 67,8 milyon yıllık yaşam kaybına neden olduğu, yaralanmaların ve hastalıkların ise toplam 55,5 milyon yıl engelliliğe neden olduğunu raporlamıştır [2]. Tüm bunlar bir çalışanın ortalama üretimi bazında değerlendirildiğinde ölümcül ve ölümcül olmayan işle ilgili olayların toplam maliyetinin küresel GSYİH'nın %3,9'unu oluşturduğu tahmin edilmektedir [3].

İşyeri kaynaklı kaza, hastalık ve yaralanmaların pek çok maliyet etkisi söz konusudur. Bunlar hem çalışan açısından hem de işveren ve sosyal sigortacılık açısından maliyetler barındırır. Çalışan açısından maliyet ilk bakışta gelir kaybı ve engelli kalma riski gibi gözükse de uzun vadede istihdamdan kopma, sosyal dışlanma, uzamış

iyileşme sürelerine bağlı psikososyal etkiler ve yaşam kalitesinin düşmesi gibi durumlar ortaya çıkmaktadır [4, 5]. Bu maliyetlerin bir kısmı doğrudan ölçülebilirken bir kısmı da tahmin edilebilirdir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası işverenin üstlendiği maliyet ise genellikle üretim kaybı, makine ekipman zararı vb. şeklinde daha ölçülebilirdir. Leigh ve diğerlerinin ABD'de 2012'de yapmış olduğu bir araştırmada iş kazası ve meslek hastalığından doğan gerçek maliyetin %11'inin işveren tarafından karşılandığını, %80 maliyetin çalışanlar tarafından %9'unun ise genel vergilerden karşılandığını ortaya koymuştur. İş kazası ve meslek hastalığından doğan maliyetlerin ufak bir kısmı işverenler tarafından karşılandığından dolayı önleyici harcamaların yapılmasının da böylelikle işveren tarafından "önemsiz" görüldüğü vurgulanmıştır [6].

2021 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve UÇÖ iş kaynaklı hastalık ve yaralanma yüküne ilişkin ortak bir tahmin çalışması yayımlamıştır. Buna göre 2016 yılındaki iş kaynaklı ölümlerin %19'u kaza sonucu yaralanmaların nedeniyle meydana geldiği, %81'inin ise iş kaynaklı hastalıklar nedeniyle gerçekleştiği tespit edilmiştir [7].

İş kazaları önlenebilir nedenler ile meydana gelmektedir [8]. Aynı zamanda meslek hastalıkları da yine önlenebilir hastalıklar grubunda yer almaktadır[9, 10]. Ancak vuku bulan kaza ve hastalıktan sonra çalışandaki dolaylı etkileri bertaraf etmek, çalışanın yaşam kalitesini eski düzeyde tutmak ve işe yerleştirmek başlı başına bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. İş kazası ya da meslek hastalığı geçiren çalışanları istihdamda tutmak sosyal maliyeti azaltabileceği gibi sosyal dışlanmayı minimize ederek yaşam kalitesini de yükseltebilir [11].

Mesleki rehabilitasyon, işyeri kaynaklı olsun olmasın, fiziksel ve zihinsel olarak kapasitesi sınırlandırılmış bireyin istihdam edilebilirliğini sağlayabilmek için, bireylerin işe dönüşünü ve çalışma uyumunu artırmaya yönelik müdahaleleri içeren bir bilim dalıdır. Doğumsal ya da kaza/hastalık sonucu gelişen fiziksel engeller, kronik hastalıklar ve psikiyatrik sorunlar meslekte kazanma gücü ve çalışma gücü üzerinde oldukça etkili faktörlerdir ki, bunların çalışma hayatında göz ardı edilmesi, çalışanın finansal özgürlüğü olan işini kaybetmesi ve psikolojik/psikososyal açıdan pek çok maliyete tek başına katlanması anlamına gelmektedir [12].

Mesleki rehabilitasyon hizmetinin iş sağlığı ve güvenliği politikalarında ve sürdürülebilir kayıtlı istihdamın sağlanmasında proaktif bir müdahale olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada iş kazaları ve meslek hastalıkların dolaylı ve doğrudan maliyetlerinin önüne geçebilmek ve sürdürülebilir istihdamı sağlamak için mesleki rehabilitasyon hizmeti önerilmiştir. Türkiye'de henüz uygulaması olmayan bu hizmeti olası sosyal sigortacılık maliyetleri üzerinden tartışılmış, çok kriterli karar verme yöntemleri (ÇKKVY) ile uzman görüşleri referans alınarak en uygun model için bileşenlerin seçilmesi amaçlanmıştır.

## 1.1. Araştırma Soruları

- İş kazası ve meslek hastalığının sosyal güvenlik sistemine ekonomik maliyeti nedir?
- İş kazası ve meslek hastalığı sonucu mesleki rehabilitasyonun faydası nedir?
- Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş modeli maliyet etkin bir model midir?
- Türkiye'de mesleki rehabilitasyon hizmetinin unsurları neler olmalıdır?
- Türkiye için iş kazası ve meslek hastalığı sonrası mesleki rehabilitasyon-işe dönüş modeli nasıl olmalıdır?

## 1.2. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada kullanılacak yöntemlere ilişkin literatürde yer alan bilimsel çalışmaların yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Analizde kullanılacak sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerinin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
- Anket çalışmasında soruları cevaplandıran uzmanların mesleki rehabilitasyon-işe dönüş alanında yetkin oldukları varsayılmıştır.
- Ankete verilen cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
- Literatürde mesleki rehabilitasyon-işe dönüş konuları kapsamında yer alan çalışmaların bilimsel yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.

## 1.3. Veri Analizi

Tez çalışması kapsamında iki aşamalı araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalardan ilki mesleki rehabilitasyon hizmetinin senaryo bazlı olarak fayda ve

maliyet kalemlerinin hesaplanmasıdır. Bu araştırmada SGK veri tabanlarından 2013-2022 yılları arasında iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik ve maluliyet almış 28.108 çalışan verisi ile çalışılmış olup gerekli veri manipülasyonu ve doğrulama işlemlerinden sonra 19.755 veri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Maliyet hesaplamalarında 19.755 çalışana ilişkin yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, maluliyet/sürekli iş göremezlik oranı, çalışma süresi, tanı yılı, ödeme yılı gibi sosyo-demografik verilerin yanı sıra fayda ve maliyet bileşenlerinde analizlerde kullanılmak üzere prime esas kazanç, maluliyet aylığı, sürekli iş göremezlik ödeneği, mesleki rehabilitasyon maliyeti ve işe dönen sigortalılardan toplanan sigorta prim gelirleri gibi veriler kullanılmıştır. Kategorik verilerin sunumunda frekanslardan sürekli verilerin tanımlayıcılarının sunumunda normal dağılım gösteren değişkenler için normal dağılım±stdsapma kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda normal dağılım gösteren değişkenler için student-t testi; normal dağılım göstermeyen değişkenler için Mann-Whitney U testinden istifade edilmiştir. Fayda-maliyet kalemlerinin hesaplanmasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) enflasyon verileri, Sağlık Uygulama Tebliği Kamu Sağlık Hizmetleri Fiyat Tarifesi (SUT) verileri kullanılmış olup sürekli iş göremezlik ödenekleri maliyet hesaplamalarında temel alınmıştır.

Mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan araştırmada ÇKKVY olan analitik hiyerarşi prosesinden (AHP) istifade edilmiştir. Uzman görüşüne dayalı olarak gerçekleştirilen araştırmada yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde 14 bileşene ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir. Analizlerde veri görselleştirmeleri için Microsoft Power BI programı kullanılmış olup, diğer hesaplamalarda IBM SPSS (versiyon-26) ve Microsoft Excel programından istifade edilmiştir.

## 1.4. Araştırmanın Etik Yönü

Tez çalışması kapsamında uzman görüşüne dayalı olarak yürütülen araştırma için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen/Mühendislik Etik Kurulu'nda 01.04.2024 başvuru tarihli ve 2024-10 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Söz konusu Etik Onay belgesi EK-2'de verilmiştir.

## 1.5. Tez Organizasyonu

Tez çalışması kapsamında iş kazası ve meslek hastalığı sonrası mesleki rehabilitasyon uygulamalarına dair literatür araştırmasına ikinci bölümde yer verilmiştir. 3. Bölümde araştırma kapsamında yapılacak fayda maliyet analizlerinde kullanılacak yönteme ve mesleki rehabilitasyon hizmet bileşenlerinin seçiminde kullanılacak ÇKKVY'ne ilişkin metodolojik bilgilere yer verilmiştir. Dördüncü bölümde de her iki araştırmadan elde edilen bulgular ayrıntılı şekilde sunulmuştur. Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş modelinin maliyet etkinlik çalışmasına ve mesleki rehabilitasyon hizmet bileşenlerinin seçimine yönelik olarak alınan uzman görüşlerinin analizlerine yer verilmiştir. Beşinci bölüm, araştırma sonuçlarının kısa bir özetine yer verilmiş olup literatürdeki diğer çalışmalarla birlikte değerlendirilmiş ayrıca mesleki rehabilitasyon alanında yapılabilecek çalışmalar hakkında önerilere yer verilmiştir.

# BÖLÜM 2

# LİTERATÜR TARAMASI

## 2.1 İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Maliyeti

İş kazası ve meslek hastalıkları Türkiye'de olduğu gibi dünyada da önemli bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. İşyeri kaynaklı kaza yaralanma ve hastalıkların kısa dönem ve uzun dönemdeki sonuçları çalışan, işveren ve devlet açısından maliyet oluşturmaktadır. Literatürde iş kazası ve meslek hastalıklarının maliyetlerini araştıran pek çok çalışma vardır. Bu çalışmalardan bazıları iş kazası ve meslek hastalıklarının doğrudan maliyetleri ile ilgilenirken bazıları da dolaylı ya da parasal olmayan maliyetini ortaya koymaktadır.

Leigh 2011'de iş kazası ve meslek hastalıklarının toplam ekonomik yükünü ABD İşgücü İstatistikleri Bürosu ve Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezinden elde edilen verilen kullanılarak iş kazası ve meslek hastalığı sonrası tıbbi bakım, tazminat ve yapılan sosyal yardımlara dayalı şekilde tahmin eden çalışmasını yayımlamıştır. Buna göre İş kazası ve meslek hastalıkların 2007 yılındaki toplam tahmini maliyeti yaklaşık 250 milyar dolar olup, bunun önemli bir kısmı tıbbi ve dolaylı maliyetlerden kaynaklanmaktadır. İşçi tazminatları toplam maliyetin dörtte birinden daha azını karşıladığından, bu maliyet yükünün vergiler yoluyla vatandaşlar arasında paylaşıldığı ifade edilmiştir [4].

Leigh ve Marcin'in 2012'de yaptığı araştırmada ise 2007 yılında iş kazası ve meslek hastalığı sonrası çalışanlara ödenen tazminat ve sosyal yardımların toplam maliyetinin 51,7 milyar dolar olduğu tahmin edilmiştir. Avusturalya Hükümeti yaptığı bir araştırmada İş kazası ve meslek hastalığının etkilediği yere göre doğrudan ve dolaylı maliyetler dikkate almıştır. İşgünü kaybı, üretim kaybı, makine-ekipman hasarı, sağlık giderleri, idari maliyet olarak mahkeme ve tazminat gibi kalemler ekonomik maliyet hesaplamasında dikkate alınmıştır. Buna göre 2008-09 mali yılı için iş kazası ve meslek hastalıklarının toplam ekonomik maliyetinin 60.6 milyar dolar olduğu ve aynı dönem için bu rakamın GSYH'nin yüzde 4.8'ini temsil ettiği tahmin edilmiştir. İşle ilgili yaralanma ve hastalıkların toplam maliyetinin yalnızca %25'i doğrudan

maliyetlerden kaynaklanırken, geri kalan %75'i üretkenlik kaybı ve yaşam kalitesi gibi dolaylı maliyetlerden oluştuğu tespit edilmiştir [13].

Bhattacharya'nın 2003-2007 yılları arasında iş kaynaklı kas iskelet sistemi hastalıkları ile karpal tünel sendromu vakaları üzerinde yaptığı maliyet çalışmasında rapor edilen işle ilgili kas iskelet sistemi hasta sayısı 2003 yılında 435.180 iken 2007 yılında 335.390'a düşmüş ve rapor edilen kas iskelet sistemi hasta sayısı da 2003 yılında 22.110 iken 2007 yılında 11.920'ye düşmüştür. Kas iskelet sistemi hastalıklarından karpal tünel sendromunun doğrudan maliyetinin 2007 yılı için sırasıyla 1.5 milyar dolar ve 0.1 milyar dolar olduğu; dolaylı maliyetlerin ise 2007 yılı karpal tünel sendromu için sırasıyla 1.1 milyar dolar ve 0.1 milyar dolar olduğu tespit edilmiştir[14]. Lebeau ve diğerlerinin 2014'de Küba'da iş kazası ve meslek hastalıklarının maliyetini ortaya koymak üzere yaptığı başka bir çalışmada mesleki yaralanma ve hastalıkların maliyetinin 2005-2007 dönemi için ortalama 4,62 milyar dolar olduğu, bunun 1,78 milyar dolarının ölçülebilir doğrudan maliyet, 2,84 milyar dolarının ise dolaylı maliyet olduğu tahmin edilmiştir. Vaka başına ortalama maliyetin ise 38.355 dolar olduğu tespit edilmiştir [15].

Guarini & Ranieri tarafından 2021'de inşaat sektöründe yaşanan iş kazası ve meslek hastalıklarının işçi, işveren ve devlet açısından fayda maliyet çalışması yapılmıştır. Çalışmada kazaların ve meslek hastalıklarının maliyetinin küresel GSYH'nin %3,9'una ve AB GSYH'sinin %3,1'ine denk gelmekte olup, işyeri kaynaklı kaza ve hastalıkların ekonomik etkisinin önemi vurgulanmıştır [16]. Mansyur iş kazası ve meslek hastalıklarının çalışan verimliliği üzerindeki negatif etkisinin gün geçtikçe arttığını vurgulamıştır. Mansyur'a göre Avrupa'da iş kazası vakası başına düşen maliyet oldukça yüksektir; en yüksek Hollanda'da (73.410 €) ve en düşük Polonya'da (37.860 €). Toplam maliyetler Finlandiya için gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYH) %2,9'u ile Polonya için %10,2'si arasında değişmektedir. Maliyet hesaplamasında doğrudan sağlık hizmetleri, dolaylı verimlilik ve sağlıkla ilgili maddi olmayan yaşam kalitesi maliyetleri (DALY, QALY) olmak üzere 3 kategori dikkate alınmıştır. En önemli maliyet unsuru inşaat ve imalat sektörlerinden (%32) kaynaklanırken, bunu ulaşım sektörü (%9), ormancılık (%4) ve madencilik (%2) takip etmiştir. meslek hastalıklarının büyüklüğünü ortaya koyabilecek kesinlikte ve güvenirlikte bir veri AB kaynaklarında bulunmamakla birlikte kayıp iş günleri, iş göremezlik ödemeleri ve işçi

presentizmi[1] ile ilgili dolaylı maliyetler önemli boyuttadır. Ayrıca, çalışanların ulaşım masrafları ve sağlık hizmeti almak için yaptıkları diğer masraflar için katlandıkları kişisel harcamaların yükünün de üretkenliği azalttığı vurgulanmıştır [17].

Tompa ve arkadaşları 2021'de yaptığı çalışmada 5 Avrupa ülkesi için İş kazası ve meslek hastalıklarının dolaylı, doğrudan ve maddi olmayan maliyetleri(QALY) kullanılarak toplam ekonomik yükünü hesaplamıştır. Çalışmaya göre Ekonomik yükün en büyük kısmını dolaylı maliyetler, daha sonra doğrudan maliyetler ve maddi olmayan maliyetler oluşturmaktadır. GSYİH yüzdesi olarak, en yüksek toplam maliyet Polonya (%10.4), ardından İtalya (%6.7), Hollanda (%3.6), Almanya (%3.3) ve Finlandiya (%2.7) içindir. Vaka başına maliyetin en yüksek olduğu ülke Hollanda'dır (75.342 €), ardından İtalya (58.411 €), Almanya (44.919 €), Finlandiya (43.069 €) ve Polonya (38.918 €) gelmektedir. Çalışma çağındaki nüfus başına maliyetler en yüksek İtalya'da (4956 €), ardından Hollanda'da (2930 €), Polonya'da (2793 €), Almanya'da (2527 €) ve Finlandiya'da (2331 €) görülmektedir [18].

Türkiye'de iş kazalarının ve meslek hastalıklarının maliyetini ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çalışmalar oldukça azdır. 2011 yılında Koç ve diğerlerinin iş kazalarının maliyetini ortaya koymak için yaptığı çalışmada tüm dünyada yapılan tahmin çalışmalarının ülkemiz ekonomik değerlerine uyarlanması ile elde edilen tahmin çalışmalarına yer verilmiştir. Buna göre GSYİH 1,1 Trilyon TL olduğu 2010 yılında iş kazası ve meslek hastalıklarının tahmini maliyetinin 44 Milyar TL olduğu öne sürülmüştür [19].

## 2.2 Mesleki Rehabilitasyon Kavramı ve Uygulamaları

1978'deki Alma-Ata Deklarasyonu'nda evrensel sağlık hedefine ulaşmak için sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi, tedavi, rehabilitasyon ve palyatif bakım olmak üzere 5 sağlık stratejisi belirlenmiştir [20]. Sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi 19. yüzyılda ortaya çıkmış ve halk sağlığının temelini oluşturmaya devam etmiştir. İyileştirme stratejisi 20. Yüzyıl ile birlikte hastalıkların iyileştirilmesi ve yönetilmesi için etkin araçların geliştirilmesi önemli bir gelişme olarak hayatımıza girmiştir. Yaşam kalitesi optimizasyonu sağlayan palyatif bakıma da 20. Yüzyılda

[1] Presentizm: hastalık varlığına rağmen işe devam edilmesine bağlı üretkenlik kaybı

odaklanılmaya başlanmasına rağmen yukarıda zikredilen 5 sağlık stratejisi arasında “rehabilitasyon” hala en önemli ama önemi en az anlaşılmış strateji olma özelliğini korumaktadır. En önemli strateji olmasının nedeni bireysel ve toplumsal refah üzerinden doğrudan etkili araçlara sahip olmasından ileri gelmektedir.

DSÖ rehabilitasyonu "işlevselliği optimize etmek, bireylerin fiziksel, duyusal, psikolojik ve entelektüel fonksiyonlarının sürdürülebilir şekilde geliştirilmesi için tasarlanmış bir dizi müdahale" olarak tanımlamıştır. DSÖ, "Rehabilitasyon 2030" başlıklı raporunda rehabilitasyondan, artan yaşlanan nüfusa ait epidemiyolojik zorlukların (örneğin, artrit, diyabet, demans) ve dünya üzerindeki toplam ölümlerin yaklaşık %73,4üne katkı sağlayan bulaşıcı olmayan-kronik hastalıkların (örneğin, kalp hastalığı ve diyabet) bulunduğu bir popülasyon için “21. yüzyılın sağlık stratejisi” olarak bahsetmektedir. Tüm bu eğilimler göz önünde bulundurulduğunda rehabilitasyonun hitap ettiği popülasyon giderek artmaktadır ve böyle de devam edecektir [21].

Çalışma hayatı günümüzde hızla değişim göstermektedir. Dünya çapında değişen işler ve nitelikli iş gücüne olan talep de gelişen teknoloji ile hızla artmaktadır. Mevcut iş gücü giderek yaşlanmakta ve yeni işlerin bilişsel ve görece daha karmaşık bir hale dönüşmesi çalışma hayatında uyum problemini ortaya çıkmaktadır. Bu problem, verimlilik, işgücünün sürdürülebilirliği, yaşam kalitesini, iş sağlığı güvenliği gibi çalışanların refahını doğrudan etkileyen unsurların doğrudan kök sebeplerinden biri olarak görülmektedir [22]. Bu nedenle işle ilgili kaynaklı hastalık ve sakatlıkların ekonomiye ve toplumsal refaha olan etkisinin ortaya konulabilmesi proaktifliğin en önemli adımını oluşturmaktadır [23].

Çalışma hayatında iş nedenli kaza ve hastalıklar büyük ve önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır [24]. Toplam ölüm/yaralanma ve hastalık yükünün önemli bir bölümü işle ilgili kaza ve hastalıklardan oluşmaktadır. Nitekim UÇÖ ve DSÖ’ye göre küresel hastalıkların %5-7’nin mesleki kökenli olduğu tahmin edilmektedir [25].

İş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin yükün hesaplanması iş kaynaklı hastalık ve yaralanmaların nedenlerinin daha net anlaşılmasına ve alınacak koruyucu ve önleyici tedbirlerin daha gerçekçi bir zeminde organize edilmesine olanak sağlar [23]. En son

yayımlanan SGK 2022 yılı istatistiklerine göre, ülkemizde 583.823 çalışan iş kazası geçirmiş, bunlardan 1.517'si yaşamını yitirmiştir. Toplam tespit edilen 953 meslek hastalığı içerisinde de 8 çalışan yaşamını yitirmiştir. Ancak iş kazası ya da meslek hastalığı geçirenlerin ne kadarının eski işlerinde devam edilebildiğine dair herhangi bir istatistik paylaşılmamıştır.

Çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunması 155 No'lu UÇÖ sözleşmesi ile güvence altına alınmıştır. Bu sözleşmeyi onaylayan tüm ülkeler çalışanların sağlık ve güvenliklerini teminat altına alacak her türlü düzenlemeyi yapmak ile yükümlü tutulmuştur. Ayrıca 161 No'lu UÇÖ sözleşmesi ile de çalışanlara verilmesi gereken "İş Sağlığı Hizmetlerine" ilişkin çerçeve çizilmiş ve sözleşmeyi onaylayan tüm ülkelerin yerel düzeyde bu hizmetleri düzenlemesi ve gerekli organizasyonu sağlaması istenmiştir.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemeler 2012 yılından itibaren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile düzenlenmektedir. Bu düzenlemeden evvel 4857 sayılı Kanun ile bazı iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ele alınsa da yalnızca "işçi" statüsünde çalışanları ilgilendiren hukuki düzenlemeler söz konusu idi. 6331 Sayılı Kanun ile birlikte iş sağlığı ve güvenliği konusu müstakil bir kanunla tüm çalışanları ilgilendiren düzenlemeler ile daha kapsayıcı hale getirilmiştir. 2012 yılında yürürlüğe giren bu kanun ile çalışma statüsü fark etmeksizin tüm çalışanların sağlık ve güvenliklerinin tesis edilmesi için alınması gereken önlemler organize edilmiştir [26].

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu özünde "olmadan önleme" yani proaktif yaklaşımları benimser. İşyerinde çalışanların iş kazası ya da meslek hastalığına uğramaması için her türlü önlem risk değerlendirme odaklı olarak uygulanır. Ancak yapılan risk değerlendirmelerin gerçek duruma ilişkin temsiliyetinin düşük olması ile alınan tedbirlerin etkili olmayışı ya da tüm etkili tedbirlere rağmen çalışanların tedbirlere uyma noktasında zafiyet göstermesi gibi nedenler ile iş kazaları ya da meslek hastalıkları meydana gelebilmektedir. Aslında tüm iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının temel amacı çalışanların sağlık ve güvenliklerini korumak olduğu gibi çalışanların sağlık açısından fiziksel ve psikolojik yeterliliklerini göz önünde bulundurarak "uygun işe" yönlendirilmelerini de sağlamaktır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda iş kazası ya da meslek hastalığı yaşayan çalışanın işe dönüşlerinde uygulanacak prosedürler belirlenmiştir. Buna göre Md.17'de;

"…İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir…" ifadelerine yer verilmiştir. Bu maddeye göre iş kazası ve meslek hastalığı geçiren çalışanın işe dönüşlerinde Kanunda her çalışanın alması zorunlu tutulan temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi dışında eğitim verdirilmesinin zorunlu tutulduğu yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır. İş kazası ve meslek hastalıklarından dönüşte, çalışanın işe yeniden uyum sağlamasının kolaylaştırılması, eksik de olsa bir nevi rehabilitasyon uygulaması sayılabilir. Kanun Md.15[2]'de çalışanların iş kazası ve meslek hastalığı geçirdikten sonra işe dönüşlerinde gerek duyulursa sağlık gözetimi uygulamalarının da yenilenebileceğine yer verilmiştir. Sağlık gözetimi uygulamalarının temel amacı, çalışanların işin yürütümünden dolayı sağlık seviyelerinde olumsuz gelişme yaşanmadan gereken koruyucu tedbirlerin işyerinde alınmasını/aldırtılmasını sağlamaktır. Bu amaca çalışanların yürüttükleri işi mevcut sağlık durumlarıyla yapıp yapamayacaklarına karar verilmesi "çalışana uygun iş" optimizasyonunun sağlanması da eklenebilir.

Çalışanların iş kaynaklı kaza ve hastalıklarından dolayı çalışma güçlerinde değişim olması, iş değiştirme ya da uygun işe yerleştirme gibi prosedürler mesleki rehabilitasyonun uygulama adımlarını ifade etmektedir [27]. 6331 sayılı kanunda da örtük olarak ifade edildiği şekliyle mesleki rehabilitasyon da işyerinde koruyucu bir tedbir olarak sağlık ve güvenlik uygulamaları içerisinde ifade edilmektedir.

Mesleki rehabilitasyon, çalışma yaşından itibaren, bireylerin çalışma hayatına ilişkin sağlıkla ilgili fiziksel ya da zihinsel kısıtlılıklarını ve/veya sınırlılıklarını kaldıran böylelikle çalışan-iş uyumunu artırarak çalışma hayatına etkin katılımı destekleyen multidisipliner çalışma alanı olarak tanımlanmaktadır [28]. Bu kavramı DSÖ tarafından da bireylerin fiziksel, duyusal, psikolojik ve entelektüel fonksiyonlarının iyileştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır [29]. Bir bireyin çalışma gücü, onun

[2] 6331 Madde 15-İşveren
"…(3) İş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra işe dönüşlerinde talep etmeleri hâlinde…"sağlık muayenelerini tekrarlar.

yalnızca fiziksel/fonksiyon kapasitesinin bir yansıması değildir. Aynı zamanda kişinin sosyal açıdan da benliğini ortaya koyabilmesi için psikolojik ve toplumsal bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar olguların tek yönlü teorik çerçevede ele almanın pek çok çözüm yolunun en baştan engellediğini ortaya koymuştur. Özellikle "insan"ın bir parçası olduğu tüm işlerde ve süreçlerde, onun çok yönlü bir yapıda olduğunu en baştan kabul eden sistemlerin inşası zorunlu hale gelmiştir. Dr. George Engel tarafından 1977 yılında ortaya konulan yaklaşım olan biyo-psikososyal model, sağlıkla ilgili durumların yalnızca biyo-belirteçlere göre değil, insanın karmaşıklığından kaynaklanan tüm unsurlar ile birlikte (sosyal çevre, ekonomik durum, psikiyatrik faktörler vb.) değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır [30]. Nitekim son yıllarda yapılan pek çok çalışma da, Dr. Engel'in 1977'de ortaya koyduğu gerçeği doğrulamaktadır [12].

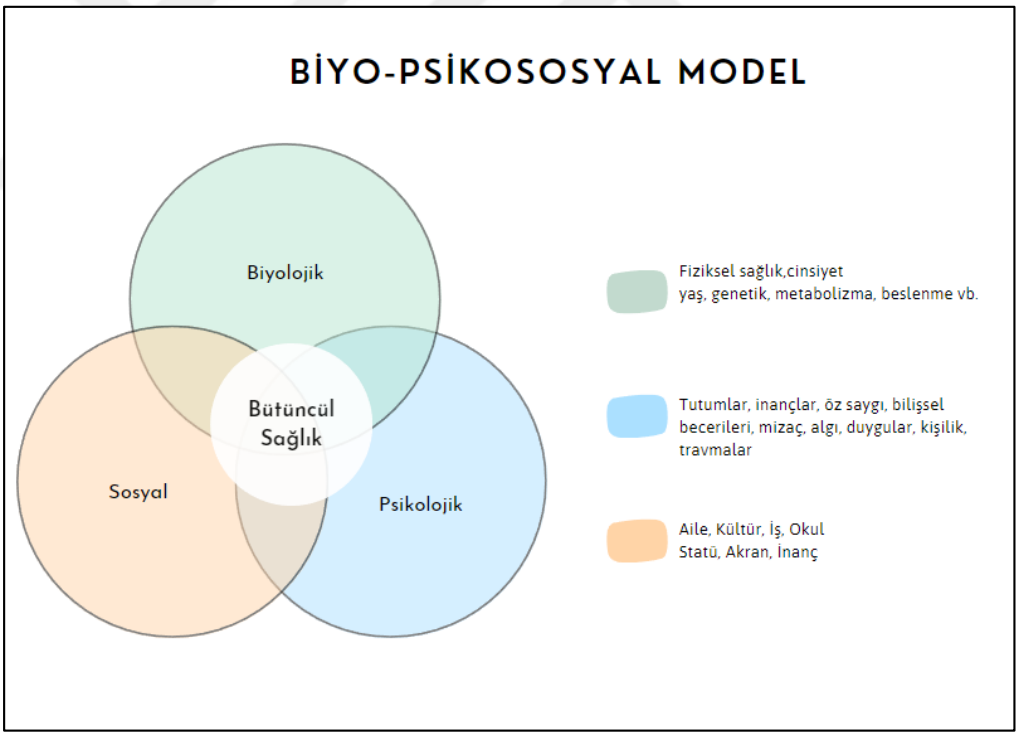


**Şekil 2.1** Biyo-Psikososyal Model Bileşenleri [86]

Son yıllarda, sağlıkla ilgili herhangi bir hususta biyomedikal anlayıştan biyo-psikososyal anlayışa doğru bir geçiş söz konusudur. Bireysel tıbbi yaklaşıma göre artık dar bir odaklanma yerine, işe dönüş sürecini anlamak ve iyileştirmek için tıbbi, psikolojik, psikososyal ve sistem temelli faktörler arasındaki etkileşimleri de dikkate

alan multi-disipliner bir yaklaşım dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşım, komorbidite[3] durumlarının yarattığı karmaşa durumlarını daha anlaşılır hale getirmek için gereklidir. Komorbidite mutlaka altta yatan birden fazla sorunu yansıtmak zorunda değildir - aynı zamanda sorunun yanlış düzeyde araştırıldığını ya da birden fazla sağlık probleminin birbiri ile etkileşimini de anlamaya yardımcı olmaktadır [31].

Mesleki rehabilitasyon, iş nedenli yaralanmalar ve hastalıklar neticesinde oluşabilecek bir sağlık problemini yalnızca biyolojik izlem temelinde değerlendirilmesini reddeder. Bir sağlık probleminin farklı müdahale kombinasyonları ile mümkün olan en kısa sürede ortadan kaldırılmasını, mümkün değilse oluşan yeni sağlık düzeyine hızlı entegrasyon sağlanmasına olanak sağlamaktadır. Hızlı entegrasyon, iş günü kayıpları ve uzun süreli tedavi ya da yatış gerektiren durumlar için önemli ölçüde çözümler sunabilmekte, kaza ve hastalıkların dolaylı ve doğrudan maliyeti üzerinde iyileşmeler sağlayabilmektedir.

## 2.3 Mesleki Rehabilitasyonda Maliyet Analizi

Mesleki rehabilitasyonun maliyetini araştırmaya yönelik olarak literatürde yapılan pek çok çalışma mevcuttur. Literatürde yer alan çalışmalar genel olarak mesleki rehabilitasyon programlarının maliyet-etkinlik karşılaştırması ya da spesifik bir yöntemin ya da tedavinin maliyet etkinliğini tespit etmek olabildiği gibi, makro-ekonomik veriler üzerinden mesleki rehabilitasyon hizmetinin ekonomik maliyetini tespit eden çalışmalar da bulunmaktadır.

Norveç'te kas iskelet sistemi hastalıkları ile psikiyatrik hastalıklardan kaynaklı iş göremezlik sürelerinin azaltılması ve işe dönüşün hızlandırılmasına yönelik olarak uygulanan iki mesleki rehabilitasyon programının maliyet-etkinliği yaşları 18-60 arasında değişen 600 çalışana uygulanan 4 haftalık yatılı ve 3 ay ayaktan devam edecek iki farklı mesleki rehabilitasyon programı uygulanarak araştırılmaktadır. Prospektif tasarımı olan bu çalışmada her iki rehabilitasyon programı arasında maliyet etkinliği ve işe dönüş süreleri ve beceri geliştirmelerine olan etkisi bakımından istatistiksel farklılık gösterip göstermediğinin tespiti hedeflenmektedir [32].

[3] Komorbidite: Eşlik eden hastalık

Kölle ve diğerlerinin çerçeve olarak (süre, yoğunluk, kapsam, maliyet) birbirinden farklı olarak sunulan mesleki rehabilitasyon hizmetlerinin uygulayıcılarında hangi özelliklere bağlı olarak değiştiğini modellemek üzere 2009-2014 yılları arasında mesleki rehabilitasyon uygulanan 934 kişiye yönelik olarak yapılan araştırmada cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi ve engellilik oranlarının sunulan hizmet çerçevesi üzerinde (süre, yoğunluk, kapsam ve maliyet) istatistiksel anlamlılıkta etkili olduğu tespit edilmiştir [33].

Hara ve diğerlerinin mesleki rehabilitasyon hizmetine telefon ile takip sisteminin eklenmesinin işe dönüş açısından maliyet-etkinliğe olan etkisi araştırılmıştır. Buna göre müdahale grubunda işe dönüşün kontrol gruba göre istatistiksel anlamlılıkta bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (OR 1.87, %95 CI 1.06-3.31, p = 0.031). Araştırmaya göre müdahale grubunun yeniden işe dönme olasılığı kontrol grubuna kıyasla daha yüksektir. Müdahalenin maliyeti incelendiğinde ise 6 aylık ilave takibin katılımcı başına maliyeti ortalama 390,5 EUR artırdığı ve işe dönüş koordinatörleri tarafından harcanan sürenin ise 7 saat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çalışma, işe dönüş koordinatörünün artan mesai sürelerine rağmen işe dönüşlerdeki artış hizmetin takip sisteminin geliştirilmesiyle daha maliyet etkin olabileceğini ortaya koymuştur [34].

Aasdahl ve diğerlerinin kas iskelet sistemi hastalıkları ve psikiyatrik hastalıklar nedeniyle uygulanacak olan yatarak ve ayaktan olmak üzere iki farklı mesleki rehabilitasyon hizmetinin maliyet etkinliğini değerlendirmek üzere yaptığı 24 ay takip süreli randomize kontrollü çalışmada, yatarak verilen mesleki rehabilitasyon hizmetinin maliyetinin ayaktan verilen mesleki rehabilitasyon hizmetine göre 12.057 EUR daha fazla olduğu ancak üretim kaybına ilişkin maliyetin yatarak alınan mesleki rehabilitasyonda ayaktan alınan hizmete göre 14.725 EUR daha az olması ve 43 gün daha erken işe dönüşü sağlamasından dolayı daha maliyet etkin bir yöntem olduğu tespit edilmiştir [35].

Tingulstad ve diğerlerinin uzun hastalık izinleri nedeni ile oluşan iş günü kayıplarının maliyetine ve mesleki rehabilitasyonun işe dönüş üzerindekini etkisini ortaya koymak ve araştırmaları değerlendirmek üzere 2000-2020 yılları arasında yayımlanan 20 bilimsel çalışma ile meta analizi çalışması gerçekleştirmiştir. Yapılan meta analiz

çalışması sonucuna göre mesleki rehabilitasyonun semptomların azaltılması, fiziksel/sosyal/bilişsel işlev gelişimine ve maliyet etkinliğe minimal de olsa olumlu yönde etkisi olduğu tespit edilmiştir [36].

Carroll ve diğerlerinin sistematik incelemesi, uzun süreli hastalık izninde olan sırt ağrısı şikayeti olan çalışanların işe dönüşlerini sağlamak için yapılan müdahalelerin etkinliğini ve maliyetini inceleyen bir meta analiz çalışması yapmıştır. Bu çalışma 1990 yılı sonrası, sırt ağrısı şikayeti nedeni ile en az iki hafta işten uzak kalmış kısmi zamanlı ve tam zamanlı çalışanları kapsayan çalışmalar incelenmiştir. Elektronik veri tabanlarının taranması sonucunda 17.793 tekil atıf tespit edilmiş, başlık ve özetlerin taranması sonucunda potansiyel olarak ilgili 750 atıf belirlenmiş ve bunların tam makaleleri elde edilmiştir. Toplam 13 (müdahale etkinliği:9; maliyet etkinliği: 4) çalışmanın Avrupa ve Kanada'dan işe dönüş konusunda müdahalelerin maliyet etkinliğini de içeren ve araştırmada belirtilen dâhil etme kriterlerine uygun olduğu tespit edilmiştir. Buna göre;

*Müdahalelerin etkinliği:* Hastalık izninde olan bel ağrısı çeken yetişkinler arasında işe dönüş için iş yeri müdahalelerinin etkinliğini değerlendiren bu dokuz çalışmadan altısında, müdahalenin iş yerini içermeyen müdahalelere kıyasla işe dönüş oranlarını önemli ölçüde iyileştirdiği bulunmuştur. Bir çalışmada, müdahale grubunda işe dönüşün daha hızlı olduğu bulunmuştur, ancak fark kayda değer değildir. İki çalışmada ise müdahale ve kontrol grupları arasında işe dönüş oranlarında bir fark bulunmamıştır.

*Müdahalelerin Maliyet Etkinliği:* Dört makale iş yeri müdahalelerinin maliyet etkinliğini değerlendirmiştir. Sonuçlar; çıktılar, müdahaleler ve analiz perspektiflerindeki heterojenlik nedeniyle değişiklik göstermiştir. Bununla birlikte, iş yeri katılımını içeren çok disiplinli müdahalelerin net bir maliyet tasarrufu veya düşük bir maliyet etkinlik oranı ile sonuçlanmasının muhtemel olduğu sonucuna varılabilir. Ekonomik değerlendirmeler, iş yeri bileşeni olan müdahalelerin olmayanlara göre daha uygun maliyetli olabileceğini göstermiştir [37].

Dibben ve diğerlerinin mesleki rehabilitasyon müdahalelerinin işe dönüş ve istihdam üzerindeki etkisini ve maliyet etkinliğini ortaya yönelik bir sistematik literatür incelemesi ortaya koymuştur. Söz konusu inceleme iki aşamadan oluşmaktadır. Veri tabanında 2005 ve 2011 yılları arasında işe dönüş, mesleki tıbbi rehabilitasyon, biyo-

psikososyal müdahale, iş kaybı, iş göremezlik ödeneği gibi anahtar sözlükler ile yayınlanan çalışmalar araştırıldığında ilk etapta 1800 özet içerisinde işe geri dönüş verisi de içerdiği tespit edilmiştir. İşe dönüş verisi içermeyen verilen çalışmadan çıkarılmış ve 154 çalışmanın tamamen işe dönüş verisi içerdiği tespit edilmiştir. 154 çalışma ile gerçekleştirilen meta analiz çalışması mesleki rehabilitasyonun maliyet etkin olduğunu sürdürülebilir istihdam ve işe dönüş üzerinden olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur [38].

Dewa ve diğerleri, psikiyatrik bozukluk tanısı ile hastalık izninde olan çalışanları hedef alan işe dönüş müdahalelerinin maliyet etkinliğine odaklanan meta analiz çalışması yayımlamıştır. İnceleme, bu müdahalelerin maliyet etkinliğini ortaya koymaya ve söz konusu işe dönüş modelinin ekonomikliğini ortaya koyacak model parametrelerini de tespit etmeye yöneliktir. Bu çalışmada psikiyatrik bozukluk tanısı ile hastalık izninde olanlara odaklanılmıştır. Psikiyatrik bozukluklar dahil edilen çalışmalar içerisinde farklılık göstermekle birlikte genel olarak distres, depresyon, anksiyete, uyum bozukluğunu gibi hafif ve yaygın psikiyatrik bozuklukları içermektedir. Yalnızca 1 çalışma, komorbid depresyon ve anksiyete bozukluklarının yanı sıra bipolar bozukluk gibi karmaşık psikiyatrik bozukluk vakalarını da içermiştir. Elektronik veri tabanından literatür taraması sonucunda 6138 benzersiz çalışma tespit edilmiş, bu çalışmalar içerisinden başlık incelemesine dayanarak 6083 çalışma hariç tutulmuştur; özet incelemesi için 55 çalışma kalmıştır. Özet incelemesi sırasında 33 çalışma daha kriterlere uygun olmadığı için hariç tutularak; tam metin incelemesine 22 çalışma bırakılmıştır. Tam metin incelemesinde katılımcıların hastalık izninde olmaması (n = 9), işe dönüş ile ilgili hiçbir müdahalenin değerlendirilmemesi (n = 1), işten uzak kalmanın priskiyatrik bir bozukluğa bağlı olmaması (n = 2) gibi nedenler ile toplam 12 çalışma daha hariç tutularak mevcut araştırmaya konu olacak 10 çalışma elde edilmiştir.

Yapılan bu meta analiz çalışmasında elde edilen bulgulara genel olarak aşağıda yer verilmiştir. İki çalışma dışında [39,40] yapılan çalışmalar, başa çıkma becerilerini geliştirmeye odaklanan çalışmaların mesleki rehabilitasyon müdahalelerine göre daha az maliyetli olduğuna dair kanıtlar göstermiştir [41, 42, 43, 44, 45]. Buna ek olarak, çalışmaların üçünde [41, 42, 44], mesleki rehabilitasyon müdahalesinin daha az maliyetli ve daha etkili olduğunu göstermiştir. Ancak Finnes ve diğerleri, mesleki

rehabilitasyon müdahalesinin olağan tedaviye göre daha pahalıya mal olmuş ve daha az etkili olduğunu ortaya koymuştur. Goorden ve diğerleri de benzer sonuçlar bildirmiştir. Arends ve diğerleri ise mesleki rehabiltasyon müdahalesinin daha az maliyetli ve daha etkin olmasının muhtemel olduğunu bildirmiştir. Uegaki ve diğerleri alt grup analizlerinde, mesleki rehabilitasyon müdahalesinin distres bozukluğu ve somatik bozukluklar üzerinde daha etkili olduğunu ileri sürmüştür. Söz konusu çalışma genel olarak mesleki rehabilitasyon müdahalesinin maliyet etkinliği açısından diğer çalışmalara göre daha uygun maliyetli olabileceğini ortaya koymuştur. Ancak çalışmanın farklı sağlık sistemleri üzerinde de araştırılması önerilmiştir [46].

Evensen ve diğerleri, Norveç'te 2010-2012 yılları arasında 18 ila 65 yaş arası; geniş şizofreni spektrum bozuklukları tanılı (şizofreni, şizoaffektif bozukluk, başka türlü belirtilmeyen psikotik bozukluk) ve sanrısal bozukluk) bireyler için JUMP İş Yönetimi Programı adlı bir mesleki rehabilitasyon programının potansiyel maliyet etkinliğini araştırmıştır. Makale ayrıca JUMP programının maliyet etkinliğini genel bir tedavi grubuyla karşılaştırmaktadır. Çalışma, mesleki rehabilitasyon programının hem çalışan hem de çalışmayan bireyler için yatarak tedavi hizmetlerinin kullanımında önemli azalmalar gösterdiğini; katılımcılar için toplam maliyetin takip süresi boyunca standart tedavi grubundan daha düşük olduğunu; aynı şekilde programının ruh sağlığı hizmetlerine bağımlılığı azalttığını ve yaşam kalitesini artırdığını ortaya koymuştur [47].

Howe ve diğerleri hafif ve orta şiddette travmatik beyin hasarı olan bireyler (TBH) için destekli İstihdam ile Telafi Edici Bilişsel Eğitim müdahalesinin ve standart tedavi uygulamasının maliyet etkinliği karşılaştırmıştır. Çalışma, her iki yaklaşımın da hizmet maliyetlerini, üretkenlik kaybını ve informal bakım maliyetlerini analiz etmektedir. Ayrıca tedavi edici bilişsel eğitiminin katılımcıların sağlıkla ilgili yaşam kalitesi ve işe dönüş sonuçları üzerindeki etkisini de incelemektedir. Çalışma, hafif ve orta düzeydeki travmatik beyin hasarı tanısı olan bireyler için telafi edici bilişsel eğitim müdahalesinin standart tedaviye kıyasla sağlık hizmeti maliyetlerinin daha yüksek, ancak informal bakım ve üretkenlik kaybına ilişkin maliyetlerin ise daha düşük olduğunu ortaya koymuştur; üretkenlik kaybına ilişkin maliyetler her iki grupta da toplam maliyetlerin çoğunluğunu oluşturmuştur; tedavi edici bilişsel eğitim müdahalesi, standart tedaviye nazaran erken işe dönüş ve işgücüne katılımı artırmıştır.

Çalışma, hafif ve orta şiddette travmatik beyin hasarına sahip bireyler için işe dönüşü hedefleyen müdahale programlarının maliyet-etkinlik değerlendirmelerinde hem hizmet sunumu açısından hem de toplumsal açıdan ayrı ayrı dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Söz konusu makalede analizler her iki açıdan da değerlendirilmiştir. Sağlık Hizmet Sunumu Perspektifi: Sağlık hizmetleri perspektifinden bakıldığında, tedavi edici bilişsel eğitimin standart tedaviye kıyasla maliyetinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ancak bilişsel tedavi edici eğitimin standart tedaviye göre daha erken işe dönüş sağlaması maliyeti yüksek olsa da onu maliyet etkin hale getirmiştir. Toplumsal Perspektif: Sağlık hizmetleri, informal bakım ve üretkenlik kaybı maliyetlerini içeren toplumsal perspektiften bakıldığında, bilişsel tedavi edici eğitimin standart tedaviye göre maliyet etkin bir alternatif olduğunu göstermiştir. Çalışmada tedavi edici bilişsel eğitimin net parasal faydası 1.566 avro olarak hesaplanmış ve standart tedaviye kıyasla bu yöntemin pozitif bir net fayda sağladığını ortaya koymuştur [48].

Son yıllarda mesleki rehabilitasyonun maliyetini tespit etmeye yönelik olarak yapılan çalışmalar genel itibari ile mesleki rehabilitasyon gibi işe dönüş müdahalelerinin maliyet etkin yöntemler olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan bu çalışmalarda hastalık/klinik bazlı yapılan değerlendirmeler, mesleki rehabilitasyon gibi müdahalelerin bireysel ve toplumsal perspektifteki faydasını ve etkinliğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmalara göre hizmet maliyet etkin olsa da tüm dünyada hizmet sağlayıcı profesyonel yetiştirilmesinin önemli bir problem olduğu vurgulanmaktadır. DSÖ, özellikle Avrupa bölgesinde bu hizmeti sağlayabilecek yeterli sayıda mesleki terapist, ergoterapist ya da psikiyatrist olmadığını, var olan hizmete de erişimin oldukça kısıtlı olduğunu bildirmektedir [49,50].

Tüm dünyada bu kapsamda hizmet veren iş gücünün eğitiminden verdiği hizmetin kapsamına ve standardına kadar önemli farklılıklar söz konusudur. Ülkelere göre profesyonellerin aldıkları eğitim çerçevesinin farklı olması, uygulamada mesleklerin rol ve sorumluluklarının değişken olması, ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerinin farklılığı gibi hususlar mesleki rehabilitasyon uygulamalarında bir standart yakalanmasını zorlaştırmaktadır [51]. Mesleki rehabilitasyon hizmetinin kimler tarafından ve ne çerçevede verileceğine ilişkin kabul görmüş uluslararası bir standart

bulunmaması nedeniyle, dünya uygulamalarını takip eden, aynı zamanda ülkenin dinamiklerine en uygun sistemin ve bileşenlerinin seçilebilmesi hizmetin uygulanabilirliği açısından oldukça önemlidir.

## 2.4 Mesleki Rehabilitasyon için Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri

Karar verme, mevcut bilgiler ışığında uygun seçenekler arasından sonucu itibariyle en iyinin ortaya çıkmasını sağlayan bilişsel bir süreç olarak tanımlanabilir [52]. Uygun alternatiflerin oldukça çeşitli olduğu günümüz rekabetçi küresel dünyasında doğru ve zamanında karar vermek herkes için önemli hale gelmiştir. Karar verme süreçleri dikkate alınması gereken birden fazla alternatif varlığında, karar vermek için elde olan veriler eksik ya da kusurlu olduğunda ve/veya birden fazla karar verisi söz konusu olup da bakış açılarının devreye girdiği durumlarda karmaşık hale gelebilir [53]. Çok kriterli yaklaşım işte bu gibi durumlarda süreçleri basitleştiren çerçeveler sunar [54].

Karar verme problemi günlük yaşantımızın her anında karşımıza çıkmaktadır. Karar problemi, bir seçime, sınıflandırmaya vb. unsurlar için karşımıza çıkmaktadır. Roy, karar vermenin belli kriterler için alternatifler kümesi arasında gerçekleştiğini ifade etmiştir. Karar problemi dört amaca göre gerçekleşmektedir [55]. Buna göre;

A: Alternatifler kümesi olmak üzere;

### 2.4.1 Seçim Problemi

Seçim problemi A kümesi içindeki amaca uygun “en iyiyi” nin formülize edilmesini ifade eder. Çözümde karar vericinin alternatifler içerisindeki “en iyi” çözümü seçmesi beklenir. En iyi seçiminde objektifliğin sağlanması için kararın kriterler temelinde verilmesi çok önemlidir. Çünkü değişen kriterlere göre “en iyi” çözüm de değişiklik gösterecektir. Örneğin X hastalığının tedavi şekilleri içerisinden en düşük maliyetli olanın belirlenmesi bir seçim problemidir.

### 2.4.2 Sınıflama Problemi

Sınıflama problemi A alternatifler kümesi içerisindeki çözümlerin sahip oldukları özelliklere göre belirli kurallar çerçevesinde sınıflara ayrılmasını ifade eder. Burada sınıflandırmalarda kriterler dikkate alınmaktadır. Hastalık tanı/teşhis aşamaları, kredi

tahsisi gibi problemler sınıflama problemidir. Örneğin X hastalığının tedavi yöntemlerinin iyileşme sürelerine göre değerlendirilmesi bir sınıflama problemidir.

### 2.4.3 Sıralama Problemi

A alternatifler kümesi içinde yer alan çözümlerin kriterlere göre tercih sırasına göre sıralanmasını ifade etmektedir. Çözümleri azalan tercih sırasına göre sıralamayı hedefler. A'nın her bir unsurunun kendi arasında karşılaştırılması ile çözüme ulaşılır. X hastalığının tedavi yöntemlerinin tanı kriterlerinde kesim değerine (cut off value) göre sıralanması da sıralama problemine örnek teşkil etmektedir.

### 2.4.4 Tanımlama Problemi

Tanımlama probleminde A alternatifler kümesinde yer alan çözümlerin doğrudan tanımlanarak tüm alternatiflerin gözden geçirilmesine olanak sağlanması amaçlanmaktadır. Bu problemin formülasyonunda önceki üç problemin adımları da sürece dâhildir. Burada niteliksel ve ölçülebilir sonuçları sistematik şekilde ortaya konulabilmesi esastır [55].

Sağladığı çözüme göre kullanılan ÇKKV yöntemleri Tablo 2.1.'de verilmiştir.

**Tablo 2.1** Problem Tipine Göre ÇKKVY

| **Sağladığı Çözüm** | | |
|---|---|---|
| **Seçim Problemleri** | **Sınıflama Problemleri** | **Sıralama Problemleri** |
| AHP | AHP | AHPSort |
| ANP | ANP | UTADIS |
| MAUT/UTA | MAUT/UTA | FlowSort |
| MACBETH | MACBETH | ELECTRE-TRI |
| PROMETHEE | PROMETHEE | |
| ELECTRE I | ELECTRE III | |
| VERİ ZARFLAMA | TOSİS | |
| TOPSİS | | |
| VİKOR | | |
| MOORA | | |
| STEM | | |
| PAPRIKA | | |
| COPRAS | | |
| ARAS | | |
| SWARA | | |

Karar verme süreçlerinde üstüne çok da düşünmediğimiz ancak bilişsel süreçler içesinde hızla işleme aldığımız adımlar genel olarak aşağıdaki gibidir;

- Problemin tanımlanması
- Uygulanabilir alternatiflerin belirlenmesi
- Kriterlerin seçilmesi
- Bilgi toplama
- En iyi alternatifin seçilmesi
- Uygulama
- Nihai kararın değerlendirilmesi[56]

ÇKKVY, aynı anda birden fazla kriteri göz önünde bulundurarak en iyi alternatifi seçmek için çeşitli alanlarda kullanılan bir yöntemdir ve günlük yaşantıda pek çok problem için de kullanılabilmektedir [57]. Literatürde yapılan çalışmalar ÇKKV yöntemlerinin enerji sektöründe enerji kaynaklarının seçiminde ve sınıflandırılmasında, tedarikçi seçiminde, özellikle jeolojik risk değerlendirmesi ile uygun inşaat bölgesi seçiminde, mühendislikte optimum malzeme seçiminde, performans değerlendirmelerinde olmak üzere oldukça geniş uygulama alanına sahip olduğunu ortaya koymaktadır [57].

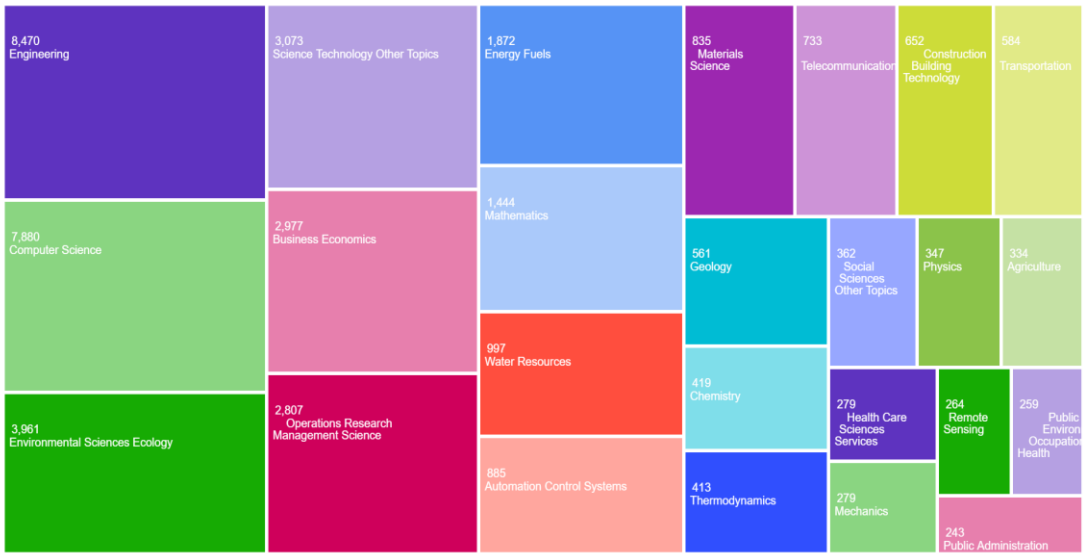


**Şekil 2.2** ÇKKV Yöntemlerinin Araştırma Alanına Göre Dağılımı (WoS)

ÇKKVY'nin sağlık alanında kullanımı pek de yaygın değildir. Şekil 2.'de verilen ağaç grafiğinde yöntemin en fazla mühendislik araştırma alanında kullanıldığı görülmektedir. Sağlık bilimlerinde ve özellikle iş sağlığı ve halk sağlığı alanında

yapılan çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Az da olsa yapılan çalışmalarda yöntem, sağlık hizmeti bileşenlerinin belirlenmesinde, tedavi yöntemi seçiminde kullanılabilmektedir [58]. Bu yöntemler, sağlık sektöründe bilinçli kararlar almak için fiyat, kalite, lojistik, sürdürülebilirlik ve iş sağlığı ve güvenliği (İSG) gibi çeşitli kriterlerin analiz edilmesini içerir[59]. ÇKKV teknikleri, sağlık sistemlerinde eşitlik ve etik hususlar gibi zorlukları ele alarak sağlık teknolojisi politikası oluşturmaya yardımcı olabilir ancak sağlık hizmetlerinde karar verme süreçleri diğer sektörlerdeki gibi sistematik ve kesin adımları içermeyebilir, karmaşık karar problemleri hizmetin faydası genellikle çok boyutludur ve bu nedenle pek çok kriterle de temsil edilmesi uygun olur [60].

Literatürde doğrudan mesleki rehabilitasyon özelinde ÇKKV yaklaşımları kullanılarak yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Yöntem, sağlık sistemlerinin değerlendirilmesi, performans değerlendirmesi, farklı sağlık sistemlerinin güçlü ve zayıf yönlerinin sıralanmasına ve belirlenmesine yardımcı olarak hizmetlerin ve uygulamaların iyileştirilmesine önemli katkılar sağlayabilir.

## 2.5 Literatür Boşluk Analizi

İş kazası ve meslek hastalığı sonrası meslekte kazanma gücünü önemli ölçüde kaybetmiş sigortalının istihdamdan koparılmadan uygun işe dönüşünün sağlanması hem sosyal hem de ekonomik pek çok maliyetin minimize edilmesinin ilk ve en önemli adımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesleki rehabilitasyon işgücü verimliliğini artırmaya yönelik bir müdahale alanı olması nedeniyle iş kazası ve meslek hastalığı sonrası iş günü ve iş kayıplarının önlenmesini ve çalışanın işe yeniden uyumunu hızlandıran argümanlar içermektedir.

Literatürde mesleki rehabilitasyon anahtar kelimesi ile yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar belirli bölge ya da ülke özelinde ele alınmış ya da mesleki rehabilitasyona ilişkin herhangi bir tıbbi müdahaleyi araştıran çalışmalardır. Literatürde konu farklı sağlık sistemleri, sigortacılık anlayışı ve ekonomik koşullara göre değişen hizmet maliyetini ortaya koyan, belirli bir hastalık temelinde ya da vaka bazlı olarak ele alan maliyet etkinlik çalışmalarına da yer verilmiştir. Bunlar vaka kontrol çalışmaları ile hasta bazlı değerlendirmeler ya da klinik bazlı değerlendirmeler

ile ortaya konulmuş fayda-maliyet çalışmalardır. Ancak yapılan çalışmalar çoğunlukla bireyin katlandığı sağlık harcamaları ya da sağlık sistemi üzerindeki ekonomik yüke odaklanmaktadır. Potansiyel olarak sigortacılık ve sosyal sistemler üzerindeki ekonomik yükün değerlendirilmesi ihmal edilmiştir. Özellikle mesleki rehabilitasyon kavramına ilişkin maliyet etkinlik çalışmasının iş sağlığı ve güvenliği politikaları temelinde ele alındığı çalışmalar da oldukça yetersizdir. Ayrıca mesleki rehabilitasyon Türkiye'de iş kazası ve meslek hastalığı sonrası uygulaması olmayan bir hizmettir. Bu tez çalışmasında SGK verileri kullanılarak mesleki rehabilitasyon hizmetinin ekonomik maliyeti senaryo bazlı olarak ortaya konulmuş Türkiye sosyal güvenlik ve çalışma yapısına uygun mesleki rehabilitasyon modeli için hizmet bileşenleri uzman görüşlerine dayalı olarak belirlenmiştir. Literatürde ÇKKVY kullanılarak mesleki rehabilitasyon özelinde yapılan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle tez çalışmasının, sigortacılık bakış açısı ile maliyet etkin mesleki rehabilitasyon hizmeti için uygun bileşen seçimleri konusunda literatüre önemli katkı sağlaması beklenmektedir. Yapılan sistematik literatür taramasında izlenen akış Şekil 2.3'de verilmiştir.

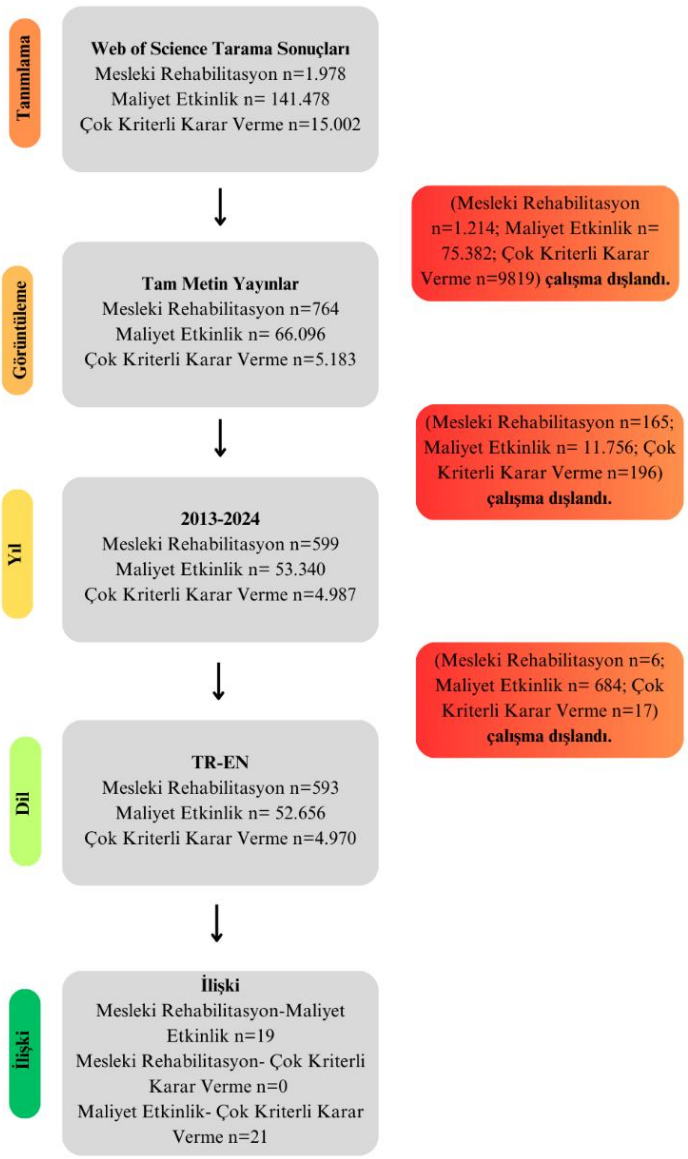


**Şekil 2.3** Literatür Taraması Akışı

# BÖLÜM 3

# METODOLOJİ

## 3.1 Mesleki Rehabilitasyonda Maliyetin Hesaplanması

Sağlıkta bir tedavi ya da yöntemin ekonomik açıdan değerlendirilmesi, alternatifi ile maliyet ve etkinlik temelinde karşılaştırılması ile gerçekleştirilmektedir. Bir hizmetin/tedavinin/yöntemin ekonomik değerlendirmeleri, alternatif çözüm yollarının maliyetleri ve sonuçları açısından karşılaştırmalı analizler ortaya koymaktadır. Bu analizler politika yapıcılara, ödeme yapanlara, sağlık profesyonellerine, hastalara ve halk sağlığı ve kaynakların kullanımını etkileyen seçimler hakkında faydalı bilgiler sunmaktadır [61]. Bu bölümde maliyet hesaplamalarına yönelik literatürde yer alan yöntemler incelenmiştir.

### 3.1.1 Fayda Maliyet Analizi (Cost-Benefit Analysis)

Bir tedavi ya da uygulanacak yeni bir yöntemin uygulanması neticesinde ortaya çıkan maliyetin, çıktı olarak elde edilen fayda ile mukayese edilmesi esasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemde hizmet ya da tedaviden elde edilen faydanın ve oluşan maliyetin parasal karşılıkları karşılaştırılmaktadır. Yöntemin uygulanıp uygulanmayacağı ise hizmet ya da tedaviden elde edilen faydanın parasal karşılığı ile maliyetin parasal karşılığına ilişkin farklarının pozitif olup olmaması ile ilgilenilir.

F: Fayda

M: Maliyet olmak üzere

$$F-M>0 \qquad (1)$$

ise uygulana tedavi ya da hizmetin tercih edilmesinin faydalı olduğudur [62].

### 3.1.2 Maliyet Karşılaştırma Analizi (Cost-Comparison Analysis)

Bu yöntemde karar vermede bir hizmet ya da tedavi için yalnızca maliyet unsuru göz önünde bulundurulmaktadır. Kabaca işletmecilik maliyetlerinin hesaplandığı bu yöntemde hizmet ya da tedavinin insan odaklılık unsuru tamamen göz ardı edilmektedir. Bu yöntemde maliyet yalnızca parasal değer olarak ifade edildiğinden

enflasyon vb. etkili olabilecek tüm makro ekonomik verilerin etkisinden arındırılmış şekilde hesaplamalar yapılmalıdır. Aksi takdirde yıllara ve değişen koşullara göre maliyet esaslı bir değerlendirme yapmak hatalı sonuçlar elde edilmesine neden olacaktır. Bu nedenle çok fazla tercih edilen bir yöntem değildir [63].

### 3.1.3 Maliyet-Sonuç Analizi (Cost-Consequence Analysis)

Maliyet sonuç analizinde uygulanan hizmet/tedavinin olası sonuçları listelenerek alternatifler arasında bir mukayese yapılmaktadır. Bu yöntem maliyetler ve sonuçları birbirinden bağımsız şekilde değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler uzman görüşleri temelinde yapıldığından karar vericilerin yanlılığı değerlendirme üzerinde risk oluşturmaktadır.

Bu yöntemde değerlendirilen tedavi ve/veya hizmete ilişkin ortaya çıkan doğrudan ve dolaylı tahmin edilebilen tüm maliyetleri ve sonuçları detaylıca listelenmektedir. Yöntem tüm maliyet ve sonuçların ayrıntılı şekilde listelenmesi ayrıntılı değerlendirme açısından önemli bir unsur olsa karar verme aşamasında maliyet ve sonuçların ağırlıklandırılmasına ilişkin standart bir yöntem bulunmaması sonuçların doğruluğunu tartışmalı hale getirmektedir [64].

### 3.1.4 Maliyet Azaltma Analizi (Cost-Minimization Analysis)

Maliyet azaltma analizi, uygulanan benzer ya da benzer olduğu kabul görmüş hizmet ya da tedavinin maliyet kalemlerinin ayrı ayrı mukayese edilmesine dayanan bir yöntemdir. Burada karar vermede esas unsur eşdeğer olduğu düşünülen hizmet ya da tedavi arasından en düşük maliyetli olanının seçilmesidir. Bu yöntemde en büyük risk eşdeğer olduğu düşünülen hizmet ve tedavilerin sonuçlarının eşdeğer olup olmadığının göz ardı edilmesidir. Tedavi ya da hizmette sonuçlar arasında istatistiksel anlamlılıkta bir eşdeğerlik yok ise maliyetlere göre karar verilmesi klinik olarak doğru olmayacağından bu yöntemin kullanılması da uygun olmayacaktır [65].

### 3.1.5 Maliyet-Yararlılık Analizi (Cost-Utility Analysis)

Maliyet-yararlılık analizi, alternatif yöntem/hizmet ya da tedavinin sonuçlarının tek bir "yararlılık" ölçüm birimi cinsinden ifade edildiği bir ekonomik değerlendirme biçimidir [66].

Tedavi ya da hizmetin alternatifleri ile hem maliyet hem de kazanımlarının bütüncül olarak karşılaştırıldığı bu yöntemde yararlılık ölçütü olarak kaliteye-ayarlanmış yaşam yılı (QALY) temel alınarak hesaplamalar yapılmaktadır [67]. Analizlerin kaliteye ayarlanmış yaşam yılı gibi bir standart üzerinden yapılması, yapılan çalışmaların kendi arasında da mukayese edilebilirliğini artırmaktadır. QALY, her bir yaşam yılı ve bu yılların sağlıklı geçme derecesini gösteren ağırlık katsayıları ile çarpımlarının toplamını olarak hesaplanmaktadır. Kalite sağlık katsayılarının belirlenmesine yönelik pek çok farklı ölçek geliştirilmiştir. Bunlar hangi açıdan değerlendirme yapılacağına ilişkin farklılık göstermekle birlikte kimisi fonksyionel durum (fiziksel, ruhsal ve sosyal) açıdan bir değerlendirme sunarken, kimisi de fizyolojik durum (hastalık-tedavi sonrası) ve genel sağlık durumuna (hastanın kendi sağlık durumuna ilişkin değerlendirmesi) ilişkin olabilir. Dünya Bankası (DB) tarafından da yararlılık ölçütü olarak maluliyete ayarlanmış yaşam yılı (DALY) alternatif olarak geliştirilmiştir. Maliyet yararlılık analizi yararları bakımından farklı tedavi/hizmetlerin değerlendirmesinde karşılaştırılacak hizmet/yöntem/tedavi şeklinde ciddi değişiklikler olması durumunda karşılaştırmanın yanlı olma riski artacaktır. Bu nedenle karşılaştırılacak her bir tedavi/hizmet/unsur için hesaplanacak artırımlı fayda maliyet oranı gibi oranlar kullanılarak tedavi ya da hizmet ile elde edilen doğrudan parasal karşılığını ortaya koyabilecek yöntemler kullanılmaktadır [68].

### 3.1.6 Maliyet Etkinlik Analizi (Cost-Effectiveness Analysis)

Maliyet etkinlik analizi, iki ya da daha fazla tedavi/hizmet ya da yöntemin mukayese edilmesinde söz konusu maliyetlerin ve etkinliklerin (sonuçlarını) dikkate alan bir hesaplama yöntemidir. Hesaplamalar maliyetteki değişim faydadaki değişime oranlanarak yapılmaktadır [69].

Maliyet etkinlik analizinde önemli unsur hesaplamanın karşılaştırılacak hizmet/tedavi/yöntem gibi unsurların belirlenen tek bir sonucuna göre yapılıyor olmasıdır. Bu nedenle seçilen etkinlik (sonuç) genellikle, bir sağlık parametresi olarak tedavi edilen hasta sayısı, kazasız geçen gün sayısı, remisyon sayısı, QALY ya da DALY olabilirken maliyetler ise yalnızca parasal karşılık olarak ifade edilmektedir. Analizlerde en sık kullanılan sonuç (etkinlik) indikatörü QALY ve DALY'dir [70]. Bu yöntemde dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur maliyet hesaplaması yapılacak

kitledir. Eğer hesaplamalar belirli sayıda hasta ya da yöntemin bir sağlık kuruluşundaki uygulamasına yönelik olacaksa bu yöntemin kullanılması etkili neticeler verecektir. Ancak toplumsal bir değerlendirmeye ya da politikaya konu olacaksa bu yöntem değerlendirmede yetersiz kalacaktır. Bu gibi durumlarda fayda maliyet analizlerinin kullanılması yerinde olacaktır [71].

***Kaliteye Ayarlanmış Yaşam Yılı***

Kaliteye ayarlanmış yaşam yılı sağlık çıktılarının etkinliğini her bir yaşam süresi ve yaşam kalitesi bazında ele alan bir ölçektir. Sağlık, yaşam kalitesi ve yaşam süresinin bir fonksiyonu olduğundan QALY sağlık çıktılarını ölçme konusunda önemli bir indekstir. 1 QALY, mükemmel sağlıkla geçen 1 yıl, ya da %25 sağlık ile geçen 4 yıl, %50 sağlık ile geçen 2 yıl ya da %10 sağlık ile geçen 10 yıl anlamına gelmektedir. Kaliteli yaşam skoru ölçeği 0-1 arasında değer alabilmektedir. 1 mükemmele sağlık düzeyini ifade ederken 0 ölüm ile ilişkilendirilmektedir. QALY'nin azalması, bir bireyin yaşam kalitesinin azalması anlamına gelir. Genel olarak aşağıdaki gibi formüle edilir;

$$1 \text{ Yaşanan Yıl X Yaşam Kalitesi } 1 = 1 \text{ QALY} \qquad (2)$$

Buna formüle göre yaşam kalitesi 0,2 olarak tanımlanan bir program için uygulanan tedavi/verilen hizmet vb. sonrası yaşam kalitesi 0,7'ye yükselmiş ise uygulanan tedavi/hizmetin kişinin her yaşam yılı için 0,5 QALY (0,7-0,2= 0,5) kazandırdığını söyleyebiliriz. Bu kişi için yaşam beklentisi tedavi öncesi 5 yıl olduğunu varsayarsak toplam 0.5 X 5 =2,5 QALY kazandırır. Yaşam beklentisi tedavi/hizmet sonrası 10 yıla çıkarsa, burada toplam QALY kazanımı 6 [(0.5X5)+(0.7X5)] QALY olacaktır.

QALY uygulanan tedavi ya da verilen sağlık hizmetinin yaşam kalitesi ve yaşam süresine olan etkisini yansıtabilir ancak farklı ülke ve toplumlarda yaşa, hastalık durumlarına ve sosyo-ekonomik durum vb. göre bir yıla atfedilen QALY değerleri farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle farklı ülkelerdeki QALY değerlerinin başka ülke uygulamaları ile kıyaslanabilirliği yoktur [72,73].

***Maluliyete Ayarlanmış Yaşam Yılı (DALY)***

Engelliliğe göre ayarlanmış yaşam yılı (DALY), Christopher Murray ve meslektaşları tarafından geliştirilen QALY'ye çok benzeyen bir özet ölçüdür[74]. QALY'den farkı, 0'dan (ölü) 1'e (tam sağlık) kadar bir fayda ölçeği yerine 0'dan (tam sağlık) 1'e (ölü olmak kadar kötü) kadar bir hastalık/engellilik şiddeti ölçeği kullanmasıdır. DALY ilk olarak küresel ölçekte hastalık yükününün ölçülmesi amacı ile geliştirilmiştir. Günümüzde DALY, morbiditeyi de temel alması bakımından gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık programlarının ekonomik değerlendirmesinde yaygın olarak aslında QALY'lerden çok daha fazla kullanılmaktadır [75].

Engelliliğe göre ayarlanmış yaşam yılları (DALY), toplumlardaki hastalık yükünü hastalık derecesi, engellilik ve uzun süreli sağkalım ile ilişkilendiren önemli ölçümlerdir. Bir hastalık nedeniyle oluşan morbidite süresi ya da hastalıktan dolayı gerçekleşen "erken ölüm" nedeni ile kaybedilen yaşam sürelerinin bileşkesi olarak hesaplanan bir ölçü birimidir. İlk olarak küresel hastalık yükünü ölçmek ve sağlık faydalarını ve maliyet etkinliğini ölçmek için bir yol sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bir "DALY", kaybedilen bir "sağlıklı" yaşam yılı olarak düşünülebilir. Bir hastalık veya sağlık durumu için DALY'ler, nüfusta erken ölüm nedeniyle kaybedilen yaşam yıllarının (YLL) ve bir hastalık veya sonuçlarıyla yaşayan insanlar için engellilik nedeniyle kaybedilen yılların (YLD) toplamı olarak hesaplanır [76]. Dolayısıyla DALY'leri hesaplamak için kullanılan formül aşağıdaki gibidir;

$$DALY=YLL+YLD \qquad (3)$$

Temel olarak YLL, ölümün gerçekleştiği yaştaki standart yaşam beklentisi ile çarpılan ölüm sayısına karşılık gelir. YLL için temel formül şöyledir;

$$YLL= N \times L \qquad (4)$$

N: Ölüm sayısı

L: Ölümün gerçekleştiği yaştaki standart yaşam beklentisi

Bir hastalık veya sonuçlarıyla yaşayan insanlar için engellilik nedeniyle kaybedilen yılları ifade eden YLD için temel formül şöyledir;

$$YLD= P \times DW \qquad (5)$$

P: prevelans değerini

DW: Engel ağırlığı

## 3.2 Fayda Maliyet Analizi Adımları

Maliyet etkinlik analizi karşılaştırması için ilk adım yapılacak tedavi-hizmet ya da yöntemin maliyetinin ve etkinliklerinin (kazanımlarının) belirlenmesidir. Maliyet ve etkinlikler (kazanımlar) belirlendikten sonra maliyetler kendi aralarından sıralanır. Her bir tedavi-yöntem maliyet kalemi bakımından bir öncekine göre maliyet ve etkinlik (kazanım) bazında farkları hesaplanır. Artan maliyetleler ve artan etkinliklerin kendi aralarında oranlanması ile de maliyet etkinlik oranı hesaplanır ki karşılaştırılan yöntem-tedavi ya da hizmete ilişkin karar da bu orana istinaden gerçekleştirilir.

Bu tez çalışması iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik almış ya da maluliyet almış çalışanların işe dönüşlerinin sosyal güvenlik sistemi üzerindeki ekonomik maliyetine ilişkin analiz ve değerlendirmeleri kapsamaktadır.

Mesleki rehabilitasyon-işe dönüşün dolaylı ve doğrudan olmak üzere 2 çeşit maliyeti söz konudur. Ülkemizin çalışma hayatı ve sosyal sigortacılık dinamikleri göz önünde bulundurularak her bir maliyet kalemi üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada analizlere ve değerlendirmelere temel olan fayda ve maliyet bileşenleri ekonomik boyutu ile ele alınmış olup, ilgili bileşenlere aşağıda yer verilmiştir.

### 3.2.1 Mesleki Rehabilitasyonda Maliyet Bileşeni

Maliyet unsuru değerlendirmenin hangi paydaşa göre yapılacağı ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla maliyet çalışmaları "çalışana maliyet" ya da "sigortacılık maliyeti" ya da "işverene maliyeti" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu tez çalışması iş kazası ve meslek hastalıklarından sonra mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin sigortacılık maliyeti üzerinden değerlendirmesi yapılmıştır.

***Sürekli İş Göremezlik Ödeneği***

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Madde 16'da İş Kazası ve Meslek Hastalığı, hastalık ve analık sigortasından sağlanan haklara ilişkin ayrıntılara yer verilmiştir. Buna göre;

*"İş kazası veya meslek hastalığı sigortasından sağlanan haklar şunlardır:*

*a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi.*

*b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması.*

*c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması.*

*d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi.*

*e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi…"*

İş kazası ve meslek hastalığından sonra çalışanın meslekte kazanma gücünde en az %10 ve üzerinde bir kayıp yaşandığı tespit edilen sigortalı 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre sürekli iş göremezlik ödeneğine hak kazanır. Sürekli iş göremezlik ödeneğinin hesaplanmasına sigortalının meslekte kazanma gücü kaybı oranı önemli rol oynamaktadır. Sürekli iş göremezlik ödeneği;

- Tam iş göremezlik durumunda (%100) : Prime Esas Günlük Kazanç x 30 x %70
- Kısmi iş göremezlik durumunda: Prime Esas Günlük Kazanç x 30x %70 x Sürekli İş Göremezlik Derecesi (SİD)

Kanuna göre sürekli iş göremezlik alan sigortalının bakıma muhtaç olması halinde %70'lik ödenek tahsis oranı %100 olarak kabul edilmektedir. Bakıma muhtaç sigortalılar için;

- Sürekli iş göremezlik ödeneği: Prime Esas Günlük Kazanç x 30 x (SİD)

olarak hesaplanmaktadır. Tez çalışması kapsamında sürekli iş göremezlik ödenekleri senaryo bazlı olarak maliyet kalemine eklenmiş olup, işe dönüş olması durumunda vazgeçilen maliyet olarak fayda kalemine yansıtılmıştır.

***Maluliyet Aylığı***

Maluliyet kavramı, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile düzenlenen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sigortalının veya işverenin talebi üzerine Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları tarafından sigortalının meslekte kazanma gücünü en az %60 kaybettiği Kurum Sağlık Kurulunca tespit edilen sigortalı malul sayılmaktadır. Tez çalışması kapsamında maluliyet aylıklarını toplam

tutarı her bir senaryo için maliyet kalemine yansıtılmıştır. Çalışma kapsamında maluliyetten işe dönüş tasarlanmadığından vazgeçilen maliyet olarak fayda kalemine yansıtılan herhangi bir tutar da söz konusu olmamıştır.

***Mesleki Rehabilitasyon Hizmet Maliyeti***

Günümüzde mesleki rehabilitasyon bir sağlık hizmeti olarak uygulaması olmayan bir hizmettir. Her ne kadar 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda iş kazası ve meslek hastalığı geçiren sigortalılar ile ilgili işe döndüklerinde uygulanması gereken ve mesleki rehabilitasyonu anımsatan mesleki eğitimler, işe uygunluk vb. adımlar olsa da mevcut kanun hükümleri sürekli iş göremezlik alan çalışanın işe dönüş süreçleri ile ilgili doğrudan bir iyileştirme içermemektedir.

Mesleki rehabilitasyon hizmet maliyeti tahmin edilirken 23.01.2023 tarih ve E-23642684-407.03-207584347 sayılı Makam Olur'u ile yürürlüğe giren Kamu Sağlık Hizmetleri Fiyat Tarifesi ve SUT EK 2C-1 İlave Oran Uygulanacak İşlemler'de yer alınan katsayılar baz alınmış ve enflasyon farkı uygulanarak her bir kalem için tahmini fiyat hesaplanmıştır (Tablo 3.1).

**Tablo 3.1** SUT ilave Oran Uygulanacak İşlemler

| KOD | **FİZİK TEDAVİ ve REHABİLİTASYON (FTR)** | **Fiyat (TL)** | **Tahmini Fiyat (TL)** |
|---|---|---|---|
| SP915030 | FTR D Grubu | 52,00 | 117,0 |
| SP915031 | FTR C Grubu | 98,00 | 220,0 |
| SP915032 | FTR B Grubu | 290,00 | 647,0 |
| SP915033 | FTR A Grubu | 442,00 | 989,0 |

### 3.2.2 Mesleki Rehabilitasyonda Fayda Bileşeni

***İşe Dönenlerden Toplanan Sigorta Primleri***

Sigorta primleri Sosyal Devlet anlayışının sunduğu imkânlardan faydalanmak üzere işveren ve çalışanlardan Kanun koyucunun emrettiği oranlarda kazançlardan kesilen teminat ücretleridir. Devlet tarafından çalışan başına toplanan sigortacılık gelirleri aşağıdaki bileşenleri içermektedir.

Çalışan tarafından ödenen;

- SSK Prim (%14) çalışan payı,

- İşsizlik sigorta fonu (%1),
- Gelir vergisi (%15),
- Damga vergisi[4].

İşveren tarafından ödenen;

-SSK Primi (%14,5) İşveren Payı,

- İşveren işsizlik sigorta fonu (%2).

İşe dönenlerden elde edilmesi beklenen prim gelirlerinin hesaplanmasında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayımladığı Asgari Ücret istatistikleri baz alınmıştır. Geçmiş yıllarda bağlanan gelirlerin bugünkü değerinin hesaplanabilmesi için ilgili prim yılından 2023 yılı sonuna kadarki TÜİK TÜFE verileri dikkate alınarak değeri değişim katsayısı hesaplanmış enflasyondaki değişim yıl bazlı olarak toplanan gelirlere yansıtılmıştır.

**Tablo 3.2** Yıl Bazlı Enflasyon Değişim Katsayısı (TÜİK)

| Yıl | Değişim Katsayısı |
|---|---|
| 2013 | 5,29 |
| 2014 | 4,93 |
| 2015 | 4,56 |
| 2016 | 4,19 |
| 2017 | 3,86 |
| 2018 | 3,45 |
| 2019 | 2,87 |
| 2020 | 2,56 |
| 2021 | 2,24 |
| 2022 | 1,64 |
| 2023 | 1,00 |

Tablo 3.2'de verilen değişim katsayıları her bir kaleme yansıtılarak bugünkü değer hesaplanmıştır. Örneğin 2017 yılında yapılan 100 TL'lik harcama bugün 386 (100 x 3,86) TL'lik bir harcamaya karşılık gelmektedir.

### *Vazgeçilen Maliyet*

Fırsat maliyeti ya da vazgeçilen maliyet, seçenekler arasından birinin tercih edilmesi ile birlikte vazgeçilen değeri ifade etmektedir [77]. İş kazası ve meslek hastalığı

[4] Damga vergisi bordro üzerindeki toplam ücret miktarına yıllara göre değişen oranlarda uygulanmaktadır.

sonrası ekonomik değerlendirme mesleki rehabilitasyon uygulaması için bir mevcut durum ve iki alternatif senaryo üzerinden değerlendirilmiş, her bir senaryoda oluşan alternatiflerin maliyetleri de fayda kalemine yansıtılmıştır. Alternatif 1 senaryosunda temel amaç sürekli iş göremezlik oranı %0-60 arası olan sigortalıların işe dönüşlerinin %100 gerçekleştiği varsayımı esas alınmıştır. Bu senaryoda vazgeçilen maliyet, sürekli iş göremezlik oranı %0-60 arası olan sigortalılara yapılacak ödemeler oluşturmaktadır. Alternatif 2 senaryosunda ise amaç sürekli iş göremezlik oranı %0-60 arası olan sigortalıkların tamamının işe döndürülmesi ve %60 üzeri sürekli iş göremezlerin ise %25inin işe döndürülmesi hedeflenmektedir. Bu senaryoda vazgeçilen maliyeti %0-60 arası olan sigortalılara yapılacak ödemelerin tamamı ve %60 üzeri iş göremezliğe sahip sigortalılara yapılacak ödemelerin %25'inin oluşturmaktadır.

## 3.3 Mesleki Rehabilitasyonda Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi

Karar verme alternatifler arasında en uygun ve güvenli sonuçlara ulaşma hedefi taşımaktadır. Bu hedefe ulaşmak, kararın niteliğini artırmak için ise karar verme süreçlerindeki adımları doğru şekilde takip etmeyi gerektirir. Çok kriterli karar verme sürecindeki doğru adımlar;

- Problemin ve Amaçların Belirlenmesi,
- Kriterlerin Belirlenmesi,
- Alternatiflerin Belirlenmesi,
- Alternatiflerin Kriterlere Göre Değerlendirilmesi
- Karar ve Kararın Değerlendirilmesi

şeklinde özetlenebilir.

AHP 1970'lerde Thomas Saaty tarafından karmaşık karar verme problemlerinin çözümü için geliştirilen bir yöntemdir. Bu yöntem problemin amacın belirlenerek kriterler ve/veya alt kriterler ile çözülmesini sağlamaktadır. Bu bölümde, Mesleki Rehabilitasyonda Hizmet Bileşenlerini Belirleme amacıyla uygulanan AHP yönteminin adımları açıklanmıştır.

### 3.3.1 Problem, Amaç, Kriter ve Alternatiflerin Belirlenmesi

Bu adım geliştirilmek, iyileştirilmek istenen hususları barındırmalıdır. Problem, amaç, kriterler ve alternatifler ölçülebilir nitelikte olmalı ve kapsam olarak birbiri içinde benzerlik göstermemelidir. Mesleki rehabilitasyon hizmet bileşenlerinin belirlenmesi bu problem için temel amaçtır.

AHP'de problem çözümü için belirlenecek kriterlerin belli niteliklere sahip olması beklenmektedir. Kriter sayısı, karar probleminde çözüme götürebilecek en küçük sayıda belirlenmeli, belirlenen kriterler açık ve net olmalıdır.

Tıbbın hızla gelişmesi, tıp teknolojisinde ve toplumsal dinamiklerde yaşanan değişimler, sağlık hizmetlerinin sunumunda paradigma değişimine neden olmuştur. Tıp teknolojisinin gelişmediği durumlarda hedef yalnızca doğumda beklenen yaşan süresini uzatmak üzerine kurgulanmış iken bugün sağlık hizmetlerinin temel amacı doğumda beklenen yaşam süresi uzatmanın yanı sıra, işlevselliği artırarak insan odaklı hizmetler ile refahı yükseltmektir. Biyo-medikal yaklaşım yerini biyopsikososyal anlayışa bırakmıştır. İnsan merkezli ve proaktif yaklaşım ile hastalıkların bireysel ve toplumsal maliyetini de minimize etmeye yönelik müdahaleler barındıran biyopsikososyal model ile modern sağlık hizmeti yaklaşımı ile doğru yerde, doğru zamanda, doğru kişiye proaktif nitelikte müdahalelerde bulunulması amaçlanmaktadır[78]. Bir hizmet olarak mesleki rehabilitasyonun da biyopsikososyal anlayışa göre doğru müdahaleler içermesi için barındırması gereken bazı hizmet kriterleri aşağıda verilmiştir.

*Yerindelik:* Doğru hizmete doğru kişi tarafından, doğru zamanda, doğru yerde, doğru kişiye sunulma derecesi.

*İnsan Odaklılık:* Hizmetin son alıcısının bakış açısından (ihtiyaç ve beklentiler) hizmet alma deneyimi.

*Maliyet:* Bir olgunun meydana getirdiği zararın ya da katlanılan durumların parasal karşılığı

Mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin belirlenmesi problemi yerindelik, insan odaklılık ve maliyet olmak üzere 3 kriter ekseninde değerlendirilmiştir.

Alternatifler kriterlere göre amaca uygun seçenekler ortaya koymalıdır. Seçenekler araştırmanın başında belirlenmiştir. Bu çalışmada 6 uzmana yöneltilen her bir soru değişen sayıda alternatif içermektedir.

Mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin belirlenmesi araştırmasında seçim yapması istenen 6 kişi mesleki rehabilitasyon-işe dönüş alanında çalışmış/çalışmakta olan uzmanlardan seçilmiştir. Uzmanların yarısı mühendislik ve doğa bilimleri alanında en az lisansüstü seviyeye sahipken, diğer yarısı en az tıpta uzmanlık-iş ve meslek hastalıkları yan dal uzmanlığına sahiptir.

### 3.3.2 Hiyerarşi Yapısının Kurulması

AHP yönteminde hiyerarşi 3 aşamalı yapıdan oluşmaktadır. Bu yapıda en tepede amaç, 2. basamakta kriterler 3. basamakta ise kriterlere göre değerlendirilecek olan 14 soru için belirlenen alternatiflere yer almaktadır.

i: toplam soru sayısı olmak üzere;

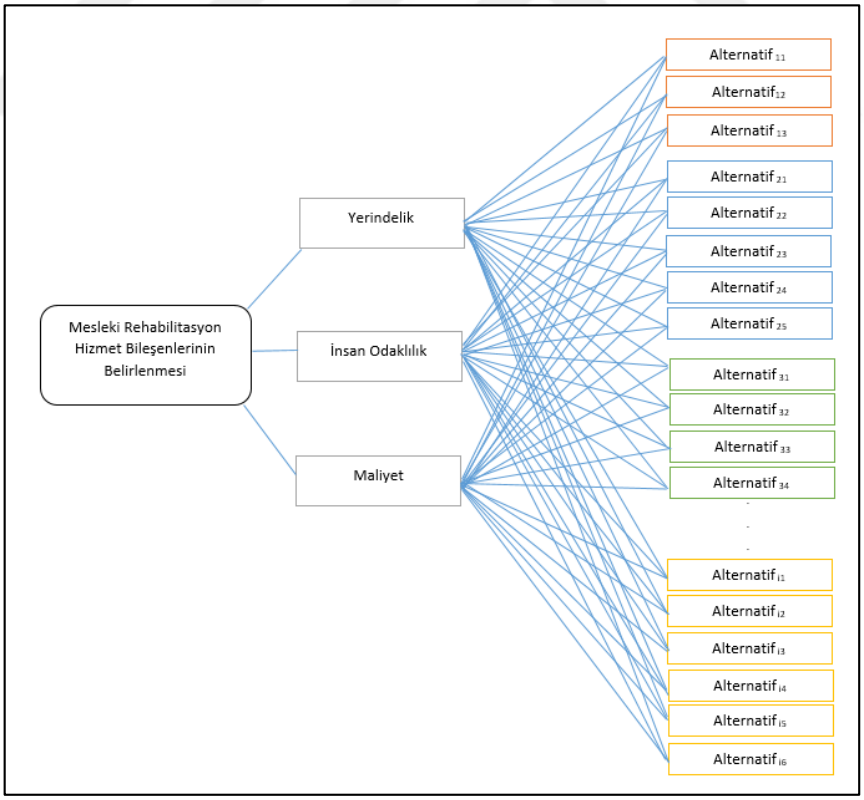


**Şekil 3.1** Seçim Problemi Hiyerarşisi

### 3.3.3 Kriterlerin İkili Karşılaştırması

Çözüm için kullanılacak kriterler birbiriyle ikili olarak karşılaştırılarak önem derecesi belirlenmektedir. Bu karşılaştırmalar için Saaty tarafından 1986 tarafından geliştirilmiş olan 1-9 arasında değer alabilen ölçek geliştirilmiştir [79]. Araştırma kapsamında yapılan 2'li karşılaştırmalar bu ölçeğe göre yapılmıştır.

**Tablo 3.3** Saaty Ölçeği

| aij değer | Anlamı |
|---|---|
| 1 | i ve j eşit derecede önemli |
| 3 | i hedefi j hedefine göre zayıf derecesinde önemli |
| 5 | i hedefi j hedefine göre güçlü derecesinde önemli |
| 7 | i hedefi j hedefine göre daha güçlü derecesinde önemli |
| 9 | i hedefi j hedefine göre kesinlikle önemli |
| 2,4,6,8 gibi çift rakamlar tek rakam derecelerinin arasında olarak değerlendiriliyor. | |

Kaynak: Saaty, 1986

Yukarıda verilen ikili karşılaştırma ölçeğine göre n sayıda kriter için hazırlanacak nxn boyutlu ikili karşılaştırma matrisi aşağıdaki gibidir;

**Tablo 3.4** İkili Karşılaştırma Matrisi

| Kriterler | Kriter-1 | Kriter-2 | Kriter-3 | . | . | Kriter-n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kriter-1** | 1,00 | $a_{12}$ | $a_{13}$ | . | . | $a_{1n}$ |
| **Kriter-2** | $a_{21}$ | 1,00 | $a_{23}$ | . | . | $a_{2n}$ |
| **Kriter-3** | $a_{31}$ | $a_{32}$ | 1,00 | . | . | $a_{3n}$ |
| **.** | . | . | . | 1,00 | . | . |
| **.** | . | . | . | . | 1,00 | . |
| **Kriter-n** | $a_{n1}$ | $a_{n2}$ | $a_{n3}$ | . | . | 1,00 |
| **TOPLAM** | $t_1$ | $t_2$ | $t_3$ | . | . | $t_n$ |

Hücrelerde i. satır elemanının j. sütun elemanına göre önemlilik derecesini gösteren değerleri göstermektedir[80]. Bu değerler Saaty Ölçeğinde yer alan değerlere göre belirlenmektedir. İkili karşılaştırma matrisinin oluşturulmasında her hedefin kendine göre değeri , i=j olduğundan $a_{ij}$=1 olmalıdır. Diğer hücrelerde ise $a_{ij}$=k ise $a_{ji}$=1/k olmalıdır.

### 3.3.4 İkili Karşılaştırma Matrisinin Normalize Edilmesi

$t_i$: i. sütun toplamını ifade etmek üzere, normalizasyon için ikili karşılaştırma matrisinde yer alan her bir hücrenin sütun toplamına bölünmesi ile elde edilmektedir.

**Tablo 3.5** Normalizasyon Matrisi

| Kriterler | Kriter-1 | Kriter-2 | Kriter-3 | . | . | Kriter-n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kriter-1** | $a_{11}/t_1$ | $a_{12}/t_2$ | $a_{13}/t_3$ | . | . | $a_{1n}/t_n$ |
| **Kriter-2** | $a_{21}/t_1$ | $a_{22}/t_2$ | $a_{23}/t_3$ | . | . | $a_{2n}/t_n$ |
| **Kriter-3** | $a_{31}/t_1$ | $a_{32}/t_2$ | $a_{33}/t_3$ | . | . | $a_{3n}/t_n$ |
| . | . | . | . | . | . | . |
| . | . | . | . | . | . | . |
| **Kriter-n** | $a_{n1}/t_1$ | $a_{n2}/t_2$ | $a_{n3}/t_3$ | | | $a_{nn}/t_n$ |

### 3.3.5 Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

Kriter ağırlıkları normalize matrisin satır ortalamaları alınarak hesaplanır.

$$\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i} \qquad i = 1, 2, \dots\dots, n \qquad (6)$$

**Tablo 3.6** Kriter Ağırlıklarının Hesaplanması

| Kriterler | Kriter-1 | Kriter-2 | Kriter-3 | . | . | Kriter-n | Kriter Ağırlıkları |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kriter-1** | $a_{11}/t_1$ | $a_{12}/t_2$ | $a_{13}/t_3$ | . | . | $a_{1n}/t_n$ | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i}$ |
| **Kriter-2** | $a_{21}/t_1$ | $a_{22}/t_2$ | $a_{23}/t_3$ | . | . | $a_{2n}/t_n$ | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i}$ |
| **Kriter-3** | $a_{31}/t_1$ | $a_{32}/t_2$ | $a_{33}/t_3$ | . | . | $a_{3n}/t_n$ | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{3i}}{t_i}$ |
| . | . | . | . | . | . | . | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{.i}}{t_i}$ |
| . | . | . | . | . | . | . | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{.i}}{t_i}$ |
| **Kriter-n** | $a_{n1}/t_1$ | $a_{n2}/t_2$ | $a_{n3}/t_3$ | | | $a_{nn}/t_n$ | $\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i}$ |

### 3.3.6 Tutarlılığın Hesaplanması

Normalizasyon, ağırlıklandırma ve kriter ağırlıklarının hesaplanmasının ardından, uzmanlardan alınan yanıtların tutarlı bir karar ortaya koyup koyamayacağının tespit edilmesi gerekmektedir.

**Tablo 3.7** Tutarlılığın Hesaplanması

| Kriterler | Kriter-1 | Kriter-2 | Kriter-3 | . | . | Kriter-n | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kriter-1** | $a_{11}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})$ | $a_{12}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})$ | $a_{13}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{3i}}{t_i})$ | . | . | $a_{1n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ | $a_{11}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})+$ $a_{12}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})+\ldots+$ $a_{1n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ |
| **Kriter-2** | $a_{21}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})$ | $a_{22}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})$ | $a_{23}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{3i}}{t_i})$ | . | . | $a_{2n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ | $a_{21}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})+$ $a_{22}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})+\ldots+$ $a_{2n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ |
| **Kriter-3** | $a_{31}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})$ | $a_{32}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})$ | $a_{33}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{3i}}{t_i})$ | . | . | $a_{3n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ | $a_{31}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})+$ $a_{32}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})+\ldots+$ $a_{3n}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ |
| **.** | . | . | . | . | . | . | . |
| **.** | . | . | . | . | . | . | . |
| **Kriter-n** | $a_{n1}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})$ | $a_{n2}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})$ | $a_{n3}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{3i}}{t_i})$ | | | $a_{nn}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ | $a_{n1}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{1i}}{t_i})+$ $a_{n2}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{2i}}{t_i})+\ldots+$ $a_{nn}(\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}\frac{a_{ni}}{t_i})$ |

Tutarlılık hesaplamasında öncelikle ikili karşılaştırma matrisi ve öz vektör matrisinin çarpımının ilgili öz vektöre bölünerek elde edilen değerlerin ortalaması alınarak λmax değeri hesaplanır. Daha sonra elde edilen λmax değerinden tutarlılık indeksi hesaplanır (CI).

$$CI=\frac{\lambda max-n}{n-1} \quad n=1,2,3..9 \text{ (kriter sayısı)} \qquad (7)$$

Tutarlılık indeksinin hesaplanmasından sonra tutarlılık oranı hesaplanır. Bu tutarlılık oranının hesaplanmasında kriter sayısına göre Saaty tarafından belirlenmiş olan Rasgele Tutarlılık İndeksi değerleri dikkate alınır [81].

**Tablo 3.8** Rasgele Tutarlılık İndeksi

| Kriter Sayısı (n) | Rasgele Tutarlılık İndeksi |
|---|---|
| 1 | 0,00 |
| 2 | 0,00 |
| 3 | 0,58 |
| 4 | 0,90 |
| 5 | 1,12 |
| 6 | 1,24 |
| 7 | 1,32 |
| 8 | 1,41 |
| 9 | 1,45 |
| 10 | 1,49 |

Tutarlılık oranı

$$(CR) = \frac{CI}{RI} \qquad (8)$$

formülü ile hesaplanmaktadır. Bu oranı %10'un altında olması yanıtların tutarlı bir karar ortaya koyabileceğini göstermektedir.

### 3.3.7 Alternatiflerin Kriterlere Göre Değerlendirilmesi

Alternatifler kriterler ile belirlenen ölçütler doğrultusunda ikili kıyaslamalar ile analiz edilmektedir. Tüm alternatifler için hesaplanan skor puanların kriterler bazında ağırlıklı toplamları bizi nihai karara götürmektedir.

# BÖLÜM 4

# BULGULAR

## 4.1 Fayda Maliyet Analizi

2013-2022 yılları arasında iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik ya da maluliyet almış çalışanlara ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumunun veri seti üzerinden gerçekleştirilen çalışmada toplam 28.108 çalışana ait veri paylaşılmış olup gerekli veri manipülasyonu ve doğrulama işlemlerinden sonra toplam 19.755 çalışan verisi analizlere dâhil edilmiştir.

**Tablo 4.1** Cinsiyet ve Duruma Göre Medyan Yaş, İş Göremezlik Oranı ve Toplam İş Günü Kaybı

| Cinsiyet/Durum | | Medyan Yaş | Medyan İş Günü Kaybı | Toplam İş Günü Kaybı | Medyan İş Göremezlik Oranı |
|---|---|---|---|---|---|
| **Erkek (%93,62)** | | **39,00(14-79)** | **10,00(0-1143)** | **447.665** | **39,20 (10-100)** |
| Durum | Malul | 40,00(18-79) | 3,00(0-1143) | 69.469 | 60,00(60-60) |
| | SİG | 38,00(15-76) | 11,00(0-1032) | 378.196 | 34,20(10-100) |
| **Kadın (%6,38)** | | **40,00(14-68)** | **5,00(0-999)** | **23.726** | **45,00(10-100)** |
| Durum | Malul | 41,00(21-68) | 1,00(0-999) | 3.893 | 60,00(60-60) |
| | SİG | 39,00(15-65) | 10,00(0-999) | 19.833 | 31,68(10-100) |

Araştırmaya dâhil edilen 19.755 çalışanın %93,62'si (18.495) erkek, %6,38'i (1.260) kadın çalışandan oluşmaktadır(Tablo 4.1). Maluliyet almış erkek çalışanların medyan yaşı 40,00(18-79) toplam iş günü kayıpları ise 69.469 gündür. Sürekli iş göremezlik geliri bağlanan erkek çalışanların medyan yaşı ise 38,00(15-76) olup bu çalışanların ise medyan iş günü kaybı 11,00(0-1032) gündür. Maluliyet almış kadın çalışanların medyan yaşı 41,00(21-68); toplam iş günü kaybı 3.893 gün iken sürekli iş göremezlik geliri bağlananların medyan yaşı ortalaması 39,00(15-65); medyan iş günü kaybı ise 31,68(10-100) gündür. Yaş, iş günü kaybı ve iş göremezlik oranları cinsiyete göre istatistiksel anlamlılıkta bir farklılık göstermez ($p<0,05$)

Şekil 4.1'de yaş gruplarına göre maluliyet ve sürekli iş göremezlik dağılımına yer verilmiştir. Buna göre en yüksek maluliyet ve sürekli iş göremezlik geliri 40-49 yaş

grubundaki çalışanlara verilmiştir. Çalışanların büyük bir kısmı 40-49; 30-39 yaş gruplarında sürekli iş göremezlik ya da maluliyet alarak istihdamdan ayrılmıştır.

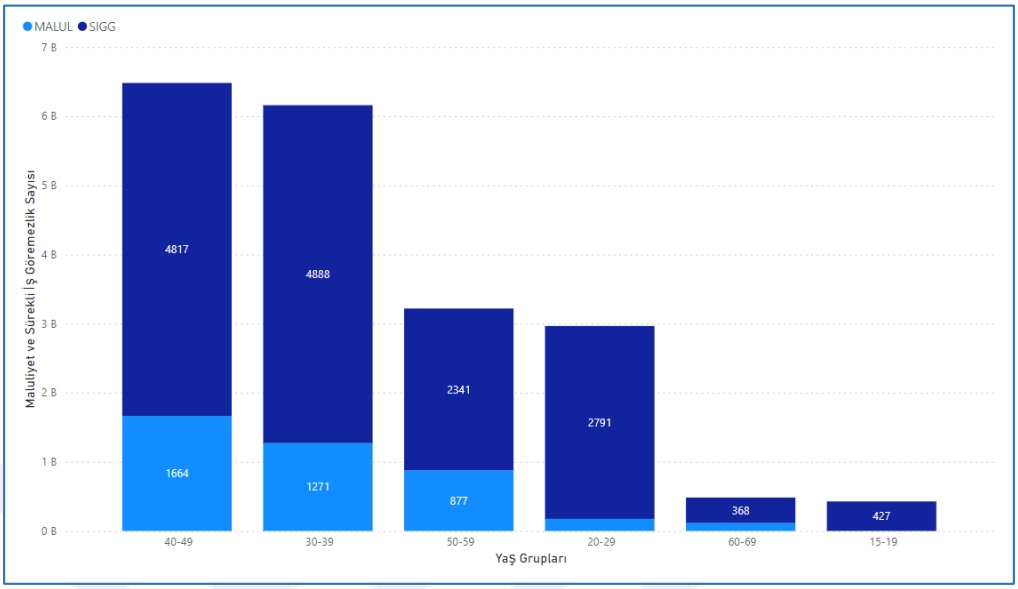


**Şekil 4.1** Yaş Gruplarına Göre sürekli İş Göremezlik ve Maluliyet Sayıları

İş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet alan ya da sürekli iş göremez hale gelen çalışanların %60,09'luk bir bölümünün ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Şekil 4.2'de sürekli iş göremezlik ya da maluliyet alan çalışanların %13,06'sının ise okuryazar ancak ilkokul mezunu olmayan çalışanlardan oluştuğu görülmektedir. Sürekli iş göremezlik ve maluliyet eğitim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Yüksekokul (%1,87) ve üniversite (%1,44) mezunlarında sürekli iş göremezlik ve maluliyet oranları oldukça düşüktür (Şekil 4.2).

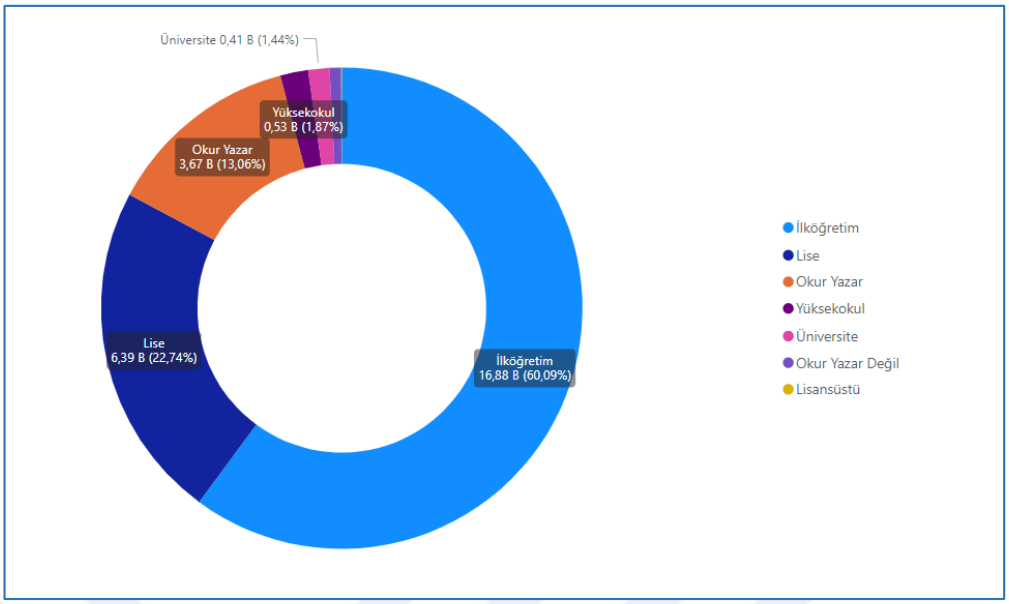


**Şekil 4.2** Eğitim Düzeyleri

Neticesi itibari ile sürekli iş göremezlik/maluliyet alan iş kazaları ve meslek hastalıklarının 2013-2022 yılları arasındaki dağılımına Şekil 4.3.'de yer verilmiştir. Buna göre iş kazaları ve meslek hastalıkları en fazla 2017 yılında toplam iş kazası ve meslek hastalığı sonrası 2018 çalışan sürekli iş göremez 573 çalışan malul hale gelmiştir. Sürekli iş göremezlik ya da maluliyet doğuran iş kazaları ve meslek hastalıkları 2017 yılında ortalama 29,11 gün iş günü kaybına neden olmuştur.

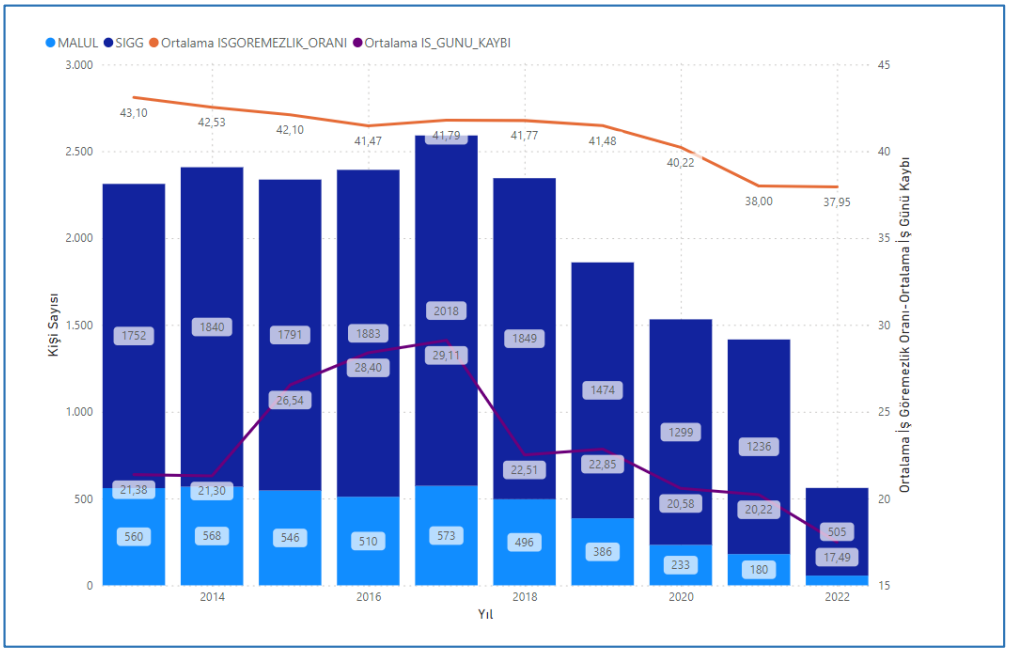


**Şekil 4.3** İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Yıllara Göre İş Göremezlik Oranı ve İş Günü Kaybı

İş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet/ sürekli iş göremezlik alanların illere göre yoğunluk haritası Şekil 4.4'te verilmiştir. Yoğunluğun sanayi bölgelerinde yüksek olduğu görülmektedir. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Ankara gibi kentlerde daha yoğun olduğu görülmektedir.

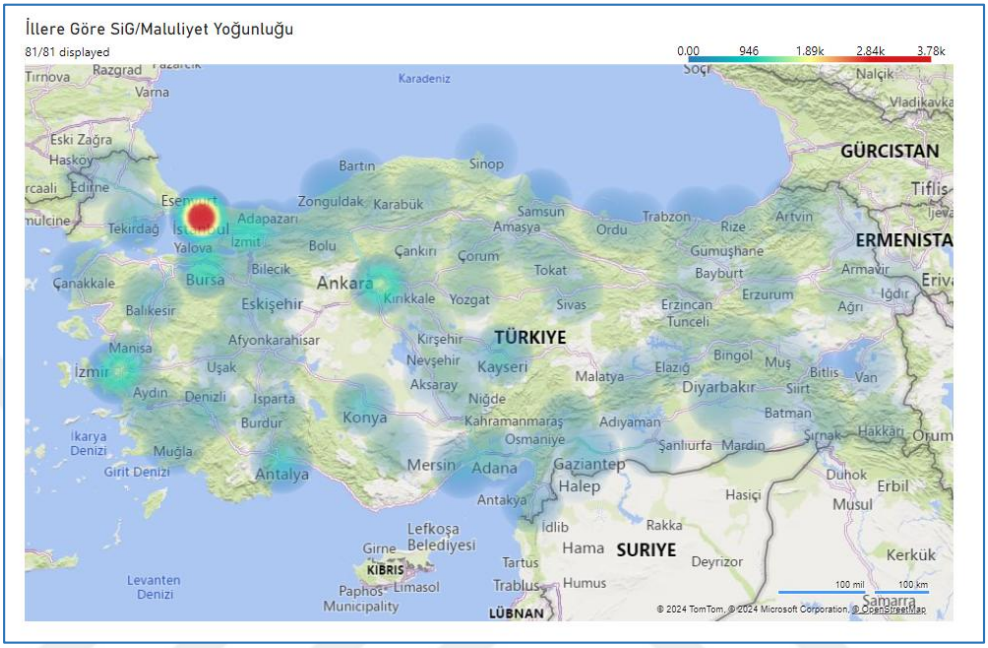


**Şekil 4.4** İllere Göre İş Kazası-Meslek Hastalığı Sonrası Maluliyet-Sürekli İş Göremez Yoğunluk Haritası

Şekil 4.5'de ise yoğunluk haritasında yer alan görselin illere göre rakamsal dağılımına yer verilmiştir. Sanayi ve üretim yoğun olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Kocaeli iş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet ve sürekli iş göremezlik alan illerin başında gelmektedir. En fazla sürekli iş göremezlik ve maluliyet İstanbul yaşanan kaza ve hastalıklardan sonra verilmiştir.

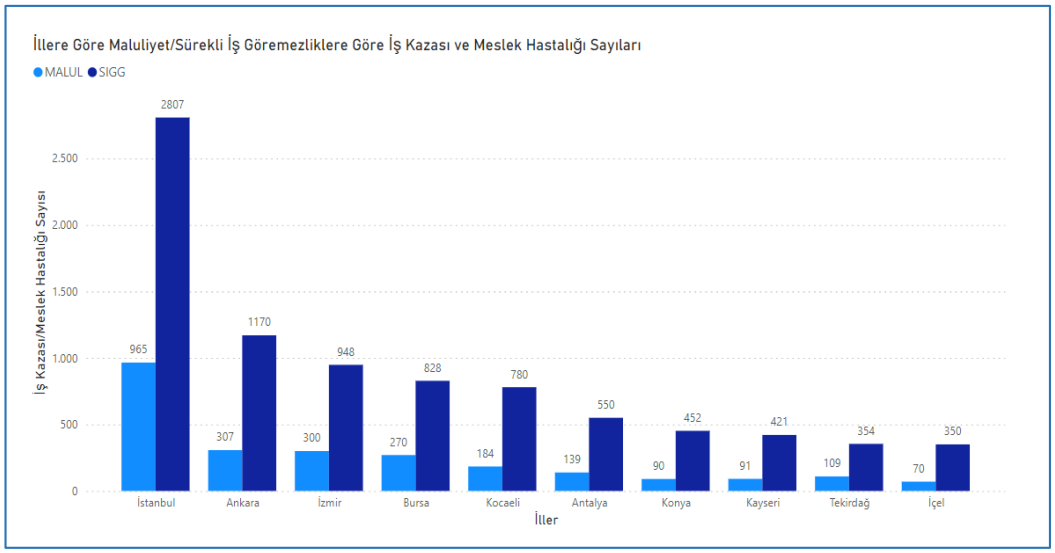


**Şekil 4.5** İllere Göre Maluliyet/Sürekli İş Göremezlik Dağılımı

İş kazaları ve meslek hastalıklarının mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş temelinde değerlendirilmesinde sürekli iş göremezlikler ve maluliyet oldukça önemlidir. Bunlar işgünü kayıplarının, üretim kayıplarının, sosyal maliyetlerin doğrudan kaynağını oluşturmaktadır. Maliyetler sürekli iş göremezlikler ve maluliyet alanlar üzerinden ayrı ayrı incelenmiş ve hesaplanmıştır.

Tablo 4.2.'de iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik alan çalışanlara ilişkin yaş grupları ve iş göremezlik oranlarına göre maliyet kalemlerine yer verilmiştir. Buna göre iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik alan 15-19 yaş arası gençlerin %70,02'si 0-40 oranında sürekli iş göremezlik almışken %18,03'ü 40-60; %11,94'ü ise 60+ sürekli iş göremezlik oranına sahiptir. 15-19 yaş grubundaki sürekli iş göremezlik ödeneği alan çalışanların enflasyona göre toplam maliyeti 80.790.313 TL'dir. Yaş gruplarına göre toplam iş göremezlik maliyetinin 30-39 yaş grubuna ait olduğu görülmektedir. 30-39 yaş gurubunda sürekli iş göremezlik ödeneği en çok iş kazası/meslek hastalığı sonrası 0-40 sürekli iş göremezlik ödeneği alan çalışanlara yapılmıştır. Bu yaş grubunda tüm iş göremezlik oranları için toplam 971.805.537 TL sürekli iş göremezlik ödemesi yapılmıştır. Tüm gruplarda toplam ödenen sürekli iş göremezlik ödeneği ise 2.966.957.999 TL'dir.

**Tablo 4.2** Yaş Grubu ve Sürekli İş Göremezlik Oranına Göre Maliyetler

| Yaş Grubu İş Göremezlik Oranı | N | % | Enflasyona göre ödenen toplam Sürekli İş Göremezlik Geliri (TL) |
|---|---|---|---|
| **15-19** | **427** | **100%** | **80.790.313** |
| 0 - 40 | 299 | 70,02 | 38.038.143 |
| 40 - 60 | 77 | 18,03 | 16.406.411 |
| 60 + | 51 | 11,94 | 26.345.759 |
| **20-29** | **2791** | **100%** | **543.266.285** |
| 0 - 40 | 1990 | 71,30 | 283.651.931 |
| 40 - 60 | 468 | 16,77 | 103.204.025 |
| 60 + | 333 | 11,93 | 156.410.330 |
| **30-39** | **4888** | **100%** | **971.805.537** |
| 0 - 40 | 3384 | 69,23 | 492.058.862 |
| 40 - 60 | 980 | 20,05 | 241.117.453 |
| 60 + | 524 | 10,72 | 238.629.222 |
| **40-49** | **4817** | **100%** | **937.967.526** |
| 0 - 40 | 2870 | 59,58 | 369.504.376 |
| 40 - 60 | 1391 | 28,88 | 330.124.213 |
| 60 + | 556 | 11,54 | 238.338.938 |
| **50-59** | **2341** | **100%** | **380.551.509** |
| 0 - 40 | 1206 | 51,52 | 121.509.191 |
| 40 - 60 | 829 | 35,41 | 141.045.515 |
| 60 + | 306 | 13,07 | 117.996.803 |
| **60-69** | **368** | **100%** | **51.053.153** |
| 0 - 40 | 189 | 51,36 | 16.110.410 |
| 40 - 60 | 125 | 33,97 | 20.941.632 |
| 60 + | 54 | 14,67 | 14.001.112 |
| **70-79** | **11** | **100%** | **1.523.676,3** |
| 0 - 40 | 6 | 54,55 | 730.486,95 |
| 40 - 60 | 5 | 45,45 | 793.189,31 |
| **TOPLAM** | | | **2.966.957.999** |

Tablo 4.3'deki verilere göre yaş grupları ve sürekli iş göremezlik durumlarına göre işe dönüş gerçekleştirildiğinde devletin elde edeceği sigortacılık gelirlerine ilişkin tahmin yer almaktadır. Buna göre en fazla iş göremezlik geliri bağlanan grup olan 30-39 yaş grubun mesleki rehabilitasyon ile işe dönüş sağlandığında en fazla sigorta prim geliri elde edilecek grup olacağı görülmektedir. Tüm gruplarda etkin işe dönüş mekanizmalarının uygulanması durumunda toplanacağı tahmin edilen sigortacılık geliri 2.733.840.031 TL'dir.

**Tablo 4.3** Yaş Grubu ve İş göremezlik Oranına Göre Toplanan Prim Gelirleri

| Yaş Grubu/ İş Göremezlik Oranı | N | % | Enflasyona göre toplam sigortacılık geliri (TL) |
|---|---|---|---|
| **15-19** | **427** | **100%** | **75.022.788,8** |
| 0 - 40 | 299 | 70,02 | 52.789.824,73 |
| 40 - 60 | 77 | 18,03 | 13.367.360,57 |
| 60 + | 51 | 11,94 | 8.865.603,502 |
| **20-29** | **2791** | **100%** | **469.232.226,4** |
| 0 - 40 | 1990 | 71,30 | 332.923.603 |
| 40 - 60 | 468 | 16,77 | 78.372.295,96 |
| 60 + | 333 | 11,93 | 57.936.327,42 |
| **30-39** | **4888** | **100%** | **870.357.017,6** |
| 0 - 40 | 3384 | 69,23 | 604.938.517,5 |
| 40 - 60 | 980 | 20,05 | 176.750.426,2 |
| 60 + | 524 | 10,72 | 88.668.073,9 |
| **40-49** | **4817** | **100%** | **869.367.458,5** |
| 0 - 40 | 2870 | 59,58 | 530.685.347,8 |
| 40 - 60 | 1391 | 28,88 | 245.588.204,1 |
| 60 + | 556 | 11,54 | 93.093.906,61 |
| **50-59** | **2341** | **100%** | **389.974.438,9** |
| 0 - 40 | 1206 | 51,52 | 211.790.757,3 |
| 40 - 60 | 829 | 35,41 | 127.377.412,7 |
| 60 + | 306 | 13,07 | 50.806.268,91 |
| **60-69** | **368** | **100%** | **58.067.865,39** |
| 0 - 40 | 189 | 51,36 | 31.189.785,9 |
| 40 - 60 | 125 | 33,97 | 18.562.662,34 |
| 60 + | 54 | 14,67 | 8.315.417,143 |
| **70-79** | **11** | **100%** | **1.818.235,186** |
| 0 - 40 | 6 | 54,55 | 1.123.168,677 |
| 40 - 60 | 5 | 45,45 | 695.066,5096 |
| **TOPLAM** | | | **2.733.840.031** |

Mesleki rehabilitasyonun ülkemizde henüz uygulaması olmayan bir hizmet olması nedeniyle hizmete ilişkin toplam maliyet tahmin edilmiştir. Tablo 4.4.'de yer alan hizmetin toplam maliyet kırılımlarına göre tüm yaş grupları ve sürekli iş göremezlik grupları içerisinde en yüksek hizmet maliyetinin 40-49 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Tablo 9 ve Tablo 10'un aksine en yüksek maliyetin 40-49 yaş grubunda çıkma sebebi, 40-60 ve 60+ iş göremezlik oranına sahip çalışanların bu yaş grubunda daha yoğun yer almasından kaynaklanmaktadır.

**Tablo 4.4** Yaş Grubu ve İş Göremezlik Oranına Göre Mesleki Rehabilitasyonun Maliyeti

| Yaş Grubu/ İş Göremezlik Oranı | N | % | Mesleki Rehabilitasyon Maliyeti (TL) |
|---|---|---|---|
| **15-19** | **427** | **100%** | **2974012,8** |
| 0 - 40 | 299 | 70,02 | 2283186,5 |
| 40 - 60 | 77 | 18,03 | 434343,22 |
| 60 + | 51 | 11,94 | 256483,08 |
| **20-29** | **2791** | **100%** | **19739972** |
| 0 - 40 | 1990 | 71,30 | 11691348 |
| 40 - 60 | 468 | 16,77 | 3848952,7 |
| 60 + | 333 | 11,93 | 4199671,8 |
| **30-39** | **4888** | **100%** | **35377330** |
| 0 - 40 | 3384 | 69,23 | 22715406 |
| 40 - 60 | 980 | 20,05 | 7134350,2 |
| 60 + | 524 | 10,72 | 5527573,7 |
| **40-49** | **4817** | **100%** | **38989403** |
| 0 - 40 | 2870 | 59,58 | 21140183 |
| 40 - 60 | 1391 | 28,88 | 10386182 |
| 60 + | 556 | 11,54 | 7463037,4 |
| **50-59** | **2341** | **100%** | **17980186** |
| 0 - 40 | 1206 | 51,52 | 8166669,2 |
| 40 - 60 | 829 | 35,41 | 6254790,5 |
| 60 + | 306 | 13,07 | 3558726 |
| **60-69** | **368** | **100%** | **2856834,9** |
| 0 - 40 | 189 | 51,36 | 1170620,1 |
| 40 - 60 | 125 | 33,97 | 1038177 |
| 60 + | 54 | 14,67 | 648037,8 |
| **70-79** | **11** | **100%** | **54515,2** |
| 0 - 40 | 6 | 54,55 | 31748,88 |
| 40 - 60 | 5 | 45,45 | 22766,32 |
| **TOPLAM** | | | **117.972.254,2** |

Mesleki rehabilitasyon her iş göremezlik oranına sahip çalışanın işe döndürülmesini iddia etmez. Bu çalışmada sürekli iş göremezlik oranının 0-40 ve 40-60 olan çalışanların işe döndürüleceği varsayımı altında fayda maliyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada fayda ve maliyet mevcut durum olan mesleki rehabilitasyon ve işe dönüşün olmadığı, sürekli iş göremezlik ve maluliyet aylıklarının ödendiği durumu temsil etmektedir. Alternatif 1 meslekte kazanma gücünü %0-40 ve 40-60 oranında kaybeden çalışanların işe döndürüldüğü durumu; Alternatif 2 ise İş Göremezlik oranı 0-40, 40-60 olanların tamamı ve 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durumu temsil etmektedir.

**Tablo 4.5** Mevcut Durum: Mesleki Rehabilitasyon ve İşe Dönüş Yok

| **Maliyet** | **N** | **TL** |
|---|---|---|
| Ödenen Sürekli İş Göremezlik Geliri | 15.647 | 2.966.957.999 |
| Malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti | 4.108 | 800.325.056 |
| **TOPLAM** | **19.755** | **3.767.283.055** |

Mevcut durumda işe dönüş hiç gerçekleşmediğinden vazgeçilen bir maliyet söz konusu değildir. Bu varsayıma göre iş kazası/meslek hastalığı sonrası meslekte kazanma gücünü en az %10 kaybeden çalışanların tamamı istihdamdan ayrılmaktadır. İstihdamdan ayrılanların toplam ekonomik maliyeti Tablo 4.5'de verilmiştir. Meslekte kazanma gücünü en az %10 kaybı sürekli iş göremezlik geliri bağlanması için gerekli bir koşuldur. Maluliyet ise meslekte kazanma gücünün en az %60'nın kaybı ile mümkün olabilmektedir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası 15.647 kişiye sürekli iş göremezlik ödeneği bağlanmıştır. Bu ödeneklerin toplam maliyeti 2.966.957.99 TL'dir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet aylığı bağlanmış 4.108 kişinin ise toplam maliyeti 800.325.056 TL'dir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası, sürekli iş göremezlik ve maluliyet geliri bağlananların hiç işe dönmedikleri varsayımı altında toplam katlanılan maliyet 3.767.283.055 TL'dir.

**Alternatif 1**: 0-40 ve 40-60 sürekli iş göremezlik oranına sahip çalışanların işe dönüşlerinin sağlandığı varsayılmıştır. İşe dönen çalışanlardan toplanan sigorta primleri ve vazgeçilen maliyet olan sürekli iş göremezlik geliri faydayı temsil etmektedir. Söz konusu senaryoya göre fayda ve maliyetlerin TL karşılığı Tablo 4.6'da verilmiştir.

**Tablo 4.6.** Alternatif 1: 0-40 ve 40-60 iş göremezlik derecesine sahip çalışanların işe döndürüldüğü durum

| **Fayda** | **TL** | **TOPLAM** |
|---|---|---|
| İşe dönenlerden toplanan sigorta primleri | 2.426.154.433 | 4.601.390.269,0 |
| Vazgeçilen maliyet (sürekli iş göremezlik geliri) | 2.175.235.836 | |
| **Maliyet** | | 1.688.365.943,90 |
| 60+ Sürekli İş Göremezlik Geliri | 791.722.163,5 | |
| Mesleki rehabilitasyon hizmet maliyeti | 96.318.724,4 | |
| Malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti | 800.325.056,0 | |
| **Fayda/Maliyet** | **2,73** | ✓ **F/M>0** |

Bu senaryo sürekli iş göremezlik oranı % 0-40 ve 40-60 olanların mesleki rehabilitasyon programı ile istihdamdan ayrılmadan işe döndürüldükleri varsayımı ile oluşturulmuştur. Buna göre sürekli iş göremezlik oranı %60 üzeri olanlar hala işe

döndürülmemiştir bu nedenle ödenen sürekli iş göremezlik ödeneği maliyet kalemi olarak yansıtılmıştır. Bu senaryoda iş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet alanlar ile ilgili bir işe dönüş öngörülmediğinden, malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti de maliyet kalemine yansıtılmıştır. Fayda kaleminde işe dönen çalışanlardan toplanan sigorta primleri ile vazgeçilen maliyet olarak da işe dönenlere ödenecek sürekli iş göremezlik gelirlerinin toplamı yansıtılmıştır. Tablo 13.'de da yer verildiği gibi sürekli iş göremezlik oranı %0-40 ve %40-60 olan çalışanların istihdamdan ayrılmadan işe döndürüldüğü varsayımı altında toplam ekonomik fayda 4.601.390.269,0 TL; toplam ekonomik maliyet ise 1.688.365.943,90 TL'dir. Yönteme göre uygulanacak yeni tedavi ya da projenin ölçülebilir faydası maliyetinin üstünde ise bu tedavi ya da projenin uygulanması yerinde olacaktır. Alternatif 1 senaryosunda göre fayda/maliyet oranının 2,73 olduğu tespit edilmiştir.

**Alternatif 2:** İş Göremezlik oranı 0-40, 40-60 olanların tamamı ve 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durumu temsil etmektedir. Bu senaryoda bir öndeki senaryodan farklı olarak iş göremezlik oranı %60 üzeri çalışanların da %25'inin uygun işe yerleştirilmesi varsayımı altında fayda-maliyet hesaplamaları yapılmıştır.

**Tablo 4.7.** Alternatif 2: 0-40 ve 40-60 iş göremezlik derecesine sahip çalışanların tamamının 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durum

| **Fayda** | TL | TOPLAM |
|---|---|---|
| İşe dönenlerden toplanan sigorta primleri | 2.426.154.433 | 4.799.320.809,90 |
| Vazgeçilen maliyet 1-(%0-40 ve 40-60 sürekli iş göremezlik geliri alanların tamamı) | 2.175.235.836 | |
| Vazgeçilen maliyet 2-(%60+ sürekli iş göremezlik geliri alanların gelirlerinin %25'i) | 197.930.540,9 | |
| **Maliyet** | | 1.495.848.785,00 |
| Mesleki rehabilitasyon hizmet maliyeti (%0-40 ve %40-60) | 96.318.724,4 | |
| Mesleki rehabilitasyon hizmet maliyeti (%60+ sürekli iş göremezlerin %25'i ) | 5.413.382,0 | |
| %60+ sürekli iş göremezlik gelirinin %75i | 593.791.622,6 | |
| Malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti | 800.325.056,0 | |
| **Fayda/Maliyet** | **3,21** | ✓ **F/M>0** |

Tablo 4.7.'de alternatif senaryoya göre analiz edilen fayda ve maliyet kalemlerinin TL karşılığı verilmiştir. Fayda kaleminde işe dönenlerden toplanan sigorta primleri, vazgeçilen maliyet olarak iş göremezlik oranı %0-40; 40-60 olan çalışanların aldıkları iş göremezlik geliri ile iş göremezlik oranı %60 üzeri olanlarının %25'inin aldığı toplam iş göremezlik geliri yansıtılmıştır. Bu senaryoya göre toplam fayda 4.799.320.809,90 TL'dir. Maliyet kaleminde ise iş göremezlik oranı %0-40; 40-60 olanların işe döndürülmesi için uygulanan mesleki rehabilitasyon hizmetinin maliyeti ile %60+ iş göremezlik oranına sahip çalışanların %25'inin işe döndürülmesi için uygulanan mesleki rehabilitasyon maliyeti ve %60+ olanlara bağlanan sürekli işe göremezlik ödeneğinin %75'i ve malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti yer almaktadır. Maliyet kalemi toplam 1.495.848.785,00 TL'dir. Alternatif 2 senaryosuna göre fayda/maliyet oranın 3,21 olduğu tespit edilmiştir. Bu değer 0'dan büyük olduğundan Alternatif 2 senaryosunun uygulanması sosyal sigortacılık açısından uygundur.

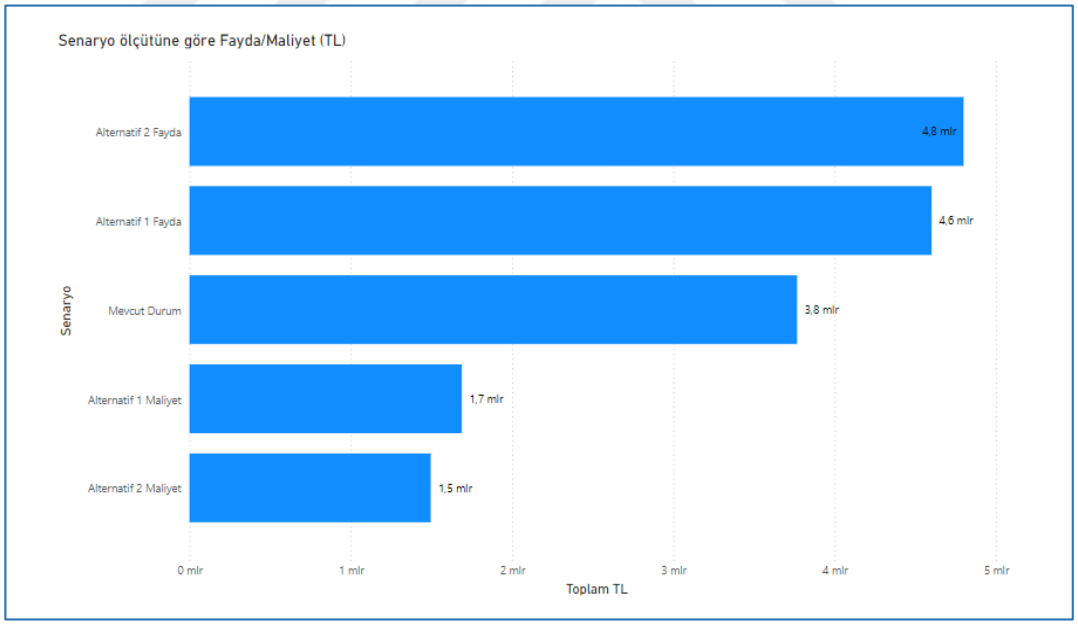


**Şekil 4.6** Senaryolara Göre Fayda/Maliyet (TL)

Senaryo bazlı fayda ve maliyet kalemlerinin mukayesesine Şekil 4.6'da yer verilmiştir. Buna göre en yüksek fayda değerine TL bazında Alternatif-2 senaryosunda erişilmekte iken en düşük maliyet değerine ise TL Alternatif-1 senaryosunda erişilmektedir. Alternatif-1 ve Alternatif-2 senaryoları arasında fayda kaleminde 197.930.540,90

TL'lik artış sağlanabiliyorken için maliyet kaleminde 192.517.158,00 TL'lik bir azalma sağlanabilmektedir.

## 4.2. Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi

Mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin belirlenmesi için yapılan araştırmada 6 uzmandan alınan yanıtlar AHP yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizler tüm yanıtlar bazında ve demografik kırılımlara göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Araştırmaya dahil olan 6 uzmanın 5'i kadın, 1'i ise erkektir. Katılımcıların %50'sinin uzmanlık alanı Tıp, %50'sinin ise Mühendislik ve Doğa Bilimleridir. Uzmanların ortalama mesleki deneyimi 15,5 yıldır. Uzmanların ortalama yaşı 40,3'tür.

Uzmanlara, mesleki rehabilitasyon hizmetine ilişkin literatürden ve ülke uygulamalarından elde edilen bileşenler sorulmuş ve bileşenleri yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde değerlendirme yapmaları istenmiştir.

Kriter karşılaştırma matrisine ilişkin normalizasyon matrisinin hesaplamaları Tablo 3.5'e göre, kriter ağırlıkları (1) nolu formüle göre; hesaplama tablosunda yer alan tutarlılık indeksi CI ve tutarlılık oranı CR formül (2) ve (3)'e göre hesaplanmıştır.

**Tablo 4.8** Kriter Karşılaştırma Matrisi

| **Kriterler** | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** |
|---|---|---|---|
| Yerindelik | 1,00 | 3,00 | 5,00 |
| İnsan Odaklılık | 0,33 | 1,00 | 4,00 |
| Maliyet | 0,20 | 0,25 | 1,00 |
| **Toplam** | **1,53** | **4,25** | **10,00** |

**Tablo 4.9** Kriter Bazında Öncelik Değeri (Ağırlık)

| **Kriterler** | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **Kriter Ağırlıkları ($w_i$)** |
|---|---|---|---|---|
| Yerindelik | 0,65 | 0,71 | 0,50 | 0,619 |
| İnsan Odaklılık | 0,22 | 0,24 | 0,40 | 0,284 |
| Maliyet | 0,13 | 0,06 | 0,10 | 0,096 |

**Tablo 4.10** Kriterlerin Ağırlıklandırılmış Toplamı

| Kriterler | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | Toplam |
|---|---|---|---|---|
| Yerindelik | 0,62 | 0,85 | 0,48 | 1,954 |
| İnsan Odaklılık | 0,21 | 0,28 | 0,39 | 0,876 |
| Maliyet | 0,12 | 0,07 | 0,10 | 0,291 |

**Tablo 4.11** Hesaplama Tablosu

| Toplam (t) | Kriter Ağırlıkları ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1,954 | 0,619 | 3,155 | | | | |
| 0,876 | 0,284 | 3,083 | 3,087 | 0,04 | 0,58 | 0,075 |
| 0,291 | 0,096 | 3,022 | | | | |

CI/RI oranı 0,10'dan küçük olduğundan kriterlerimiz için uzmanların verdiği yanıtlar tutarlı bulunmuştur. Alternatiflere ilişkin değerlendirmelerde 3 kriter için elde edilen öncelik vektörü değerleri kullanılarak seçimler yapılacaktır.

### 4.2.1 Soru Bazlı Analizler

Bu bölümde mesleki rehabilitasyonda hizmet bileşenlerinin yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri çerçevesinde belirlenmesine yönelik uzmanlara yöneltilen 14 soruya verilen yanıtlar analiz edilmiştir.

***SORU 1. Kimler Mesleki Rehabilitasyon Hizmetinden Faydalanmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: İş kazası geçirenler

C2: Meslek hastalığı geçirenler

C3: İş dışı nedenler ile kaza/hastalık geçirenler

"Mesleki rehabilitasyon hizmetinden kimler faydalanmalıdır?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.12.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.12** Soru 1- Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 |
|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **İK geçirenler (c1)** | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | **Toplam** | **2,20** | **2,20** | **11,00** |
| **İnsan Odaklılık** | **İK geçirenler (c1)** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| **Maliyet** | **İK geçirenler (c1)** | 1,00 | 2,00 | 3,00 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,50 | 1,00 | 2,00 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **1,83** | **3,50** | **6,00** |

İkili karşılaştırma matrisinin normalize edilmesi ile elde edilen normalize matris ve satır ortalamalarını ifade eden öncelik değeri Tablo 4.13'de verilmiştir.

**Tablo 4.13** Soru 1. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|
| | **İK geçirenler (c1)** | 0,45 | 0,45 | 0,45 | 0,45 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,45 | 0,45 | 0,45 | 0,45 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,09 |
| **İnsan Odaklılık** | **İK geçirenler (c1)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| **Maliyet** | **İK geçirenler (c1)** | 0,55 | 0,57 | 0,50 | 0,54 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,27 | 0,29 | 0,33 | 0,29 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,18 | 0,14 | 0,17 | 0,16 |

**Tablo 4.14** Soru 1. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|
| | **İK geçirenler (c1)** | 0,45 | 0,45 | 0,45 | 1,36 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,45 | 0,45 | 0,45 | 1,36 |
| | **iş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,27 |
| **İnsan Odaklılık** | **İK geçirenler (c1)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | **iş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| **Maliyet** | **İK geçirenler (c1)** | 0,54 | 0,59 | 0,49 | 1,62 |
| | **MH geçirenler (c2)** | 0,27 | 0,30 | 0,33 | 0,89 |
| | **İş dışı kaza/hastalık (c3)** | 0,18 | 0,15 | 0,16 | 0,49 |

Sorulara verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için Tablo 4.14'de verilen ağırlıklı toplam değerin kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak λmax değeri elde edilmektedir. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için

önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin doğru karar için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 1 için yapılan hesaplamalara Tablo 4.15'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.15** Soru 1. Hesaplama Tablosu

| | **Toplam (t)** | **Öncelik Değeri ($w_i$)** | **t/ $w_i$** | **λmax** | **CI** | **RI** | **CI/RI** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 1,364 | 0,455 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 1,364 | 0,455 | 3,00 | | | | |
| | 0,273 | 0,091 | 3,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,00 | 0,33 | 3,0 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 1,00 | 0,33 | 3,0 | | | | |
| | 1,00 | 0,33 | 3,0 | | | | |
| **Maliyet** | 1,62 | 0,539 | 3,0 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 0,89 | 0,297 | 3,0 | | | | |
| | 0,49 | 0,164 | 3,0 | | | | |

Tüm kriterler için CR değeri 0,10'dan küçük bir değer olduğu için ikili karşılaştırmaların tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu değerlere göre Soru 1 için kriterler bazında alternatiflerin sıralaması Tablo 4.16'da verilmiştir.

**Tablo 4.16** Soru 1. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **İK Geçirenler** | 0,45 | 0,33 | 0,54 | 0,46 | 0,421 |
| **MH Geçirenler** | 0,45 | 0,33 | 0,30 | 0,70 | 0,444 |
| **İş Dışı Kaza/Hastalık** | 0,09 | 0,33 | 0,16 | 0,84 | 0,232 |

Tablo 4.16'da göre uzman görüşleri ışığında mesleki rehabilitasyon hizmetinden yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre en önce iş kazası/meslek hastalığı geçirenlerin faydalanması gerektiği tespit edilmiştir. Maliyet kriterine göre ise en fazla ağırlığa iş dışı kaza/hastalıklar sahiptir. Toplam ağırlıklar göz önünde bulundurulduğunda sırasıyla en yüksek ağırlık 0,444 ile meslek hastalığı geçirenlerde en düşük ağırlığa ise iş dışı kaza/hastalık geçirenlerin sahip olduğu tespit edilmiştir.

Verilen uzman görüşleri cinsiyet ve meslek bazında ayrı ayrı incelenmiştir. Cinsiyet kırımlarına göre ikili karşılaştırma matrisi, normalize matris ve öncelik değerleri Tablo 4.17'de. ve Tablo 4.18'de verilmiştir.

**Tablo 4.17** Soru 1- Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 |
|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,33** | **2,33** | **7,00** |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 2,00 | 4,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,50 | 1,00 | 3,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,25 | 0,33 | 1,00 |
| | | Toplam | 1,75 | 3,33 | 8,00 |
| E | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 3,00 | 3,00 | 3,00 |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |

**Tablo 4.18** Soru 1. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| E | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |

Uzmanlar tarafından sorulara verilen yanıtların yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre ağırlıklı toplamları Tablo 4.19'da verilmiştir.

**Tablo 4.19** Soru 1. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,43 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 0,56 | 0,64 | 0,49 | 1,69 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,28 | 0,32 | 0,37 | 0,97 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,14 | 0,11 | 0,12 | 0,37 |
| E | Yerindelik | İK geçirenler (c1) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,43 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler (c1) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | Maliyet | İK geçirenler (c1) | 0,56 | 0,64 | 0,49 | 1,69 |
| | | MH geçirenler (c2) | 0,28 | 0,32 | 0,37 | 0,97 |
| | | iş dışı kaza/hastalık (c3) | 0,14 | 0,11 | 0,12 | 0,37 |

Verilen yanıtların cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplam değerin kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak λmax değeri elde edilmektedir. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin doğru karar için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir.

Soru 1 için cinsiyet kırılımları temelinde yapılan hesaplamalara Tablo 4.20'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.20** Soru 1. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,29 | 0,429 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,29 | 0,429 | 3,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,143 | 3,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,69 | 0,557 | 3,03 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 0,97 | 0,320 | 3,02 | | | | |
| | | 0,37 | 0,122 | 3,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,00 | 0,33 | 3,0 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,0 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,0 | | | | |
| | Maliyet | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |

Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.27'de verildiği üzere cinsiyet kırılımları bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da cinsiyet kırılımına göre alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.21** Soru 1. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | İK Geçirenler | 0,43 | 0,33 | 0,56 | 0,44 | 0,403 |
| | MH Geçirenler | 0,43 | 0,33 | 0,32 | 0,68 | 0,426 |
| | İş Dışı Kaza/Hastalık | 0,14 | 0,33 | 0,12 | 0,88 | 0,268 |
| E | İK Geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,67 | 0,365 |
| | MH Geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,67 | 0,365 |
| | İş Dışı Kaza/Hastalık | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,67 | 0,365 |

Kadınların verdiği yanıtlara göre iş kazası ve meslek hastalığı geçirenlerin yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre ağırlıklarının aynı olduğu tespit edilmiştir. Maliyet kriterine ilişkin ağırlık göz önünde bulundurulduğunda ise iş dışı nedenler ile kaza/hastalık geçirenlerin öncelikli olduğu görülmektedir. Bu ağırlıklar erkek uzman tarafından verilen yanıtlara göre daha dengeli dağılmıştır. Toplam ağırlıklar göz önünde bulundurulduğunda ise iş kazası ve meslek hastalığı sonrası mesleki

rehabilitasyon hizmetinde öncelikli olarak dikkate alınması gereken hedef grubu oluşturmaktadır.

Uzman görüşleri mesleki kırılımlara göre de incelenmiştir. Bu bölümde göre değerlendirme "tıp" ve "mühendislik ve doğa bilimleri" temelinde gerçekleştirilmiştir. Tablo 4.22'de meslek grupları bazında kriterlere göre ikili karşılaştırmalara Tablo 4.23'da ise ikili karşılaştırma matrisine ilişkin normalize matrise ve öncelik değerlerine yer verilmiştir.

**Tablo 4.22** Soru 1- Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| | **İnsan Odaklılık** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,50** | **2,50** | **5,00** |
| | **Maliyet** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,50** | **2,50** | **5,00** |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,33** | **2,33** | **7,00** |
| | **İnsan Odaklılık** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 0,25 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,25 | 2,25 | 9,00 |
| | **Maliyet** | **İK geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **MH geçirenler** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **İş dışı kaza/hastalık** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |

**Tablo 4.23** Soru 1. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | İK geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | MH geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | Maliyet | İK geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | MH geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| Tıp | Yerindelik | İK geçirenler | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | MH geçirenler | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler | 0,44 | 0,44 | 0,44 | 0,44 |
| | | MH geçirenler | 0,44 | 0,44 | 0,44 | 0,44 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | Maliyet | İK geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | MH geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |

Verilen yanıtların meslek grubuna göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplam değerin kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin doğru karar için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 1 için meslek kırılımları temelinde yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.24'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.24** Soru 1. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | İK geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | MH geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | MH geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,60 |
| | Maliyet | İK geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | MH geçirenler | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,60 |
| Tıp | Yerindelik | İK geçirenler | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | MH geçirenler | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,43 |
| | İnsan Odaklılık | İK geçirenler | 0,44 | 0,44 | 0,44 | 1,33 |
| | | MH geçirenler | 0,44 | 0,44 | 0,44 | 1,33 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,33 |
| | Maliyet | İK geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | MH geçirenler | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | İş dışı kaza/hastalık | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |

**Tablo 4.25** Soru 1. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,20 | 0,40 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,20 | 0,40 | 3,00 | | | | |
| | | 0,60 | 0,20 | 3,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,20 | 0,40 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,20 | 0,40 | 3,00 | | | | |
| | | 0,60 | 0,20 | 3,00 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 1,29 | 0,43 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,29 | 0,43 | 3,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,14 | 3,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,33 | 0,44 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,33 | 0,44 | 3,00 | | | | |
| | | 0,33 | 0,11 | 3,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |

Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.25'de verildiği üzere meslek kırılımları bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da cinsiyet kırılımına göre alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.26** Soru 1. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | İK geçirenler | 0,33 | 0,40 | 0,40 | 0,60 | 0,378 |
| | MH geçirenler | 0,33 | 0,40 | 0,40 | 0,60 | 0,378 |
| | İş dışı kaza/hastalık | 0,33 | 0,20 | 0,20 | 0,80 | 0,340 |
| Tıp | İK geçirenler | 0,43 | 0,44 | 0,33 | 0,67 | 0,46 |
| | MH geçirenler | 0,43 | 0,44 | 0,33 | 0,67 | 0,46 |
| | İş dışı kaza/hastalık | 0,14 | 0,11 | 0,33 | 0,67 | 0,18 |

Meslek bazında uzmanların verdiği yanıtlara göre alternatiflerin sahip olduğu ağırlıklara ilişkin bulgulara Tablo 4.26'da yer verilmiştir. Buna göre cinsiyet kırılımında da olduğu gibi, her iki meslek grubu için de iş kazası ve meslek hastalığı geçirenler toplamda en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Kriter bazında bir değerlendirme yapıldığında iş kazası ve meslek hastalığı alternatiflerinin aynı ağırlığa sahip olduğu görülmektedir.

***SORU 2. Mesleki Rehabilitasyon Hizmet Sağlayıcısı Kim Olmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Sağlık Bakanlığı (İlgili Birimler) (SB)

C2: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)

C3: Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

C4: Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

C5: Özel Sektör

"Mesleki rehabilitasyon hizmet sağlayıcısı kim olmalıdır?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.27'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.27** Soru 2- Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **SB** | 1,00 | 6,00 | 6,00 | 6,00 | 6,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **SGK** | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **İŞKUR** | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Özel Sektör** | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **1,67** | **10,00** | **10,00** | **10,00** | **10,00** |
| **İnsan Odaklılık** | **SB** | 1,00 | 4,00 | 6,00 | 6,00 | 5,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 0,50 |
| | **SGK** | 0,17 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **İŞKUR** | 0,17 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **Özel Sektör** | 0,20 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **1,78** | **12,00** | **8,83** | **9,00** | **10,50** |
| **Maliyet** | **SB** | 1,00 | 9,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,11 | 1,00 | 0,20 | 0,14 | 0,25 |
| | **SGK** | 0,50 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **İŞKUR** | 1,00 | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 |
| | **Özel Sektör** | 0,25 | 4,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **2,86** | **26,00** | **5,70** | **3,14** | **11,25** |

Bu soruya verilen yanıtlara ilişkin ikili karşılaştırma matrisinin normalize edilmesi ile elde edilen normalize matris ve satır ortalamalarını ifade eden öncelik değeri Tablo 4.28'de verilmiştir.

**Tablo 4.28** Soru 2. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **SB** | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,60 |
| | **ÇASGEM** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | **SGK** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | **İŞKUR** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | **Özel Sektör** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| **İnsan Odaklılık** | **SB** | 0,56 | 0,33 | 0,68 | 0,67 | 0,48 | 2,72 |
| | **ÇASGEM** | 0,14 | 0,08 | 0,04 | 0,06 | 0,05 | 0,36 |
| | **SGK** | 0,09 | 0,25 | 0,11 | 0,11 | 0,19 | 0,76 |
| | **İŞKUR** | 0,09 | 0,17 | 0,11 | 0,11 | 0,19 | 0,67 |
| | **Özel Sektör** | 0,11 | 0,17 | 0,06 | 0,06 | 0,10 | 0,49 |
| **Maliyet** | **SB** | 0,56 | 0,33 | 0,68 | 0,67 | 0,48 | 2,72 |
| | **ÇASGEM** | 0,14 | 0,08 | 0,04 | 0,06 | 0,05 | 0,36 |
| | **SGK** | 0,09 | 0,25 | 0,11 | 0,11 | 0,19 | 0,76 |
| | **İŞKUR** | 0,09 | 0,17 | 0,11 | 0,11 | 0,19 | 0,67 |
| | **Özel Sektör** | 0,11 | 0,17 | 0,06 | 0,06 | 0,10 | 0,49 |

Verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 2 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.29'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.29** Soru 2. Ağırlıklandırılmış Toplam

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **Toplam (t)** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **SB** | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,6 | 3,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,1 | 0,50 |
| | **SGK** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,1 | 0,50 |
| | **İŞKUR** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,1 | 0,50 |
| | **Özel Sektör** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,1 | 0,50 |
| **İnsan Odaklılık** | **SB** | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,60 | 0,6 | 3,00 |
| | **ÇASGEM** | 2,72 | 1,46 | 4,55 | 4,05 | 2,43 | 15,20 |
| | **SGK** | 0,68 | 0,36 | 0,25 | 0,34 | 0,24 | 1,88 |
| | **İŞKUR** | 0,45 | 1,09 | 0,76 | 0,67 | 0,97 | 3,95 |
| | **Özel Sektör** | 0,45 | 0,73 | 0,76 | 0,67 | 0,97 | 3,59 |
| **Maliyet** | **SB** | 0,34 | 0,32 | 0,35 | 0,33 | 0,46 | 1,81 |
| | **ÇASGEM** | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,03 | 0,19 |
| | **SGK** | 0,17 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 0,23 | 0,92 |
| | **İŞKUR** | 0,34 | 0,25 | 0,35 | 0,33 | 0,46 | 1,74 |
| | **Özel Sektör** | 0,09 | 0,14 | 0,09 | 0,16 | 0,12 | 0,60 |

Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.30.'da verildiği üzere meslek kırılımları bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.30** Soru 2. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **SB** | 3,00 | 0,60 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,50 | 0,10 | | | | |
| | **SGK** | 0,50 | 0,10 | | | | |
| | **İŞKUR** | 0,50 | 0,10 | | | | |
| | **Özel Sektör** | 0,50 | 0,10 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | **SB** | 15,20 | 2,72 | 5,27 | 0,07 | 1,12 | 0,06 |
| | **ÇASGEM** | 1,88 | 0,36 | | | | |
| | **SGK** | 3,95 | 0,76 | | | | |
| | **İŞKUR** | 3,59 | 0,67 | | | | |
| | **Özel Sektör** | 2,47 | 0,49 | | | | |
| **Maliyet** | **SB** | 1,81 | 0,34 | 5,22 | 0,05 | 1,12 | 0,05 |
| | **ÇASGEM** | 0,19 | 0,04 | | | | |
| | **SGK** | 0,92 | 0,18 | | | | |
| | **İŞKUR** | 1,74 | 0,33 | | | | |
| | **Özel Sektör** | 0,60 | 0,12 | | | | |

Hizmet modelinin belirlenmesinin en önemli aşamalarından biri rollerin hangi kurum/kuruluşlar tarafından üstlenebileceğinin tespit edilmesidir. Yerindelik kriterine göre rol alması beklenen alternatif kurumlar değerlendirildiğinde Tablo 4.31'de de görüldüğü gibi Sağlık Bakanlığı en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. İnsan odaklılık kriterine göre değerlendirme yapıldığında Sağlık Bakanlığı yine en yüksek ağırlığa sahip alternatifken SGK ve İŞKUR'un da bu kriter bazında değerlendirmelere alındığı görülmüştür. Yalnızca maliyet unsuru ekseninde bir değerlendirme yapıldığında en yüksek ağırlığa ÇASGEM alternatifinin sahip olduğu tespit edilmiştir. Tüm kriterler için toplam ağırlıklara göre bir değerlendirme yapmak gerekirse en yüksek ağırlığa yine Sağlık Bakanlığı'nın sahip olduğu, yan aktör olarak SGK ve İŞKUR değerlendirilmiştir.

**Tablo 4.31** Soru 2. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **SB** | 0,60 | 2,72 | 0,34 | 0,66 | 1,21 |
| **ÇASGEM** | 0,10 | 0,36 | 0,04 | 0,96 | 0,26 |
| **SGK** | 0,10 | 0,76 | 0,18 | 0,82 | 0,36 |
| **İŞKUR** | 0,10 | 0,67 | 0,33 | 0,67 | 0,32 |
| **Özel Sektör** | 0,10 | 0,49 | 0,12 | 0,88 | 0,29 |

Uzman yanıtları cinsiyet bazında da incelenmiştir. Bu soruya ilişkin uzman yanıtlarının ikili karşılaştırmalarına dayalı ikili karşılaştırma matrisi ve bu matrisin

normalize edilmesi ile elde edilen normalize matris ve alternatif bazlı öncelik değerleri Tablo 4.32 ve Tablo 4.33'de verilmiştir.

**Tablo 4.32** Soru 2. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | SB | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 3,00 | 3,00 |
| | | ÇASGEM | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | SGK | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İŞKUR | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Özel Sektör | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,33** | **7,00** | **7,00** | **7,00** | **7,00** |
| | İnsan Odaklılık | SB | 1,00 | 5,00 | 3,00 | 4,00 | 3,00 |
| | | ÇASGEM | 0,20 | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,33 |
| | | SGK | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | İŞKUR | 0,25 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | Özel Sektör | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,11** | **14,00** | **5,83** | **9,25** | **5,83** |
| | Maliyet | SB | 1,00 | 6,00 | 3,00 | 3,00 | 3,00 |
| | | ÇASGEM | 0,17 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | | SGK | 0,33 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | İŞKUR | 0,33 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Özel Sektör | 0,33 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,16** | **19,00** | **6,25** | **6,25** | **6,25** |
| E | Yerindelik | SB | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 0,17 | 2,00 |
| | | ÇASGEM | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 0,17 | 2,00 |
| | | SGK | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 0,25 | 4,00 |
| | | İŞKUR | 6,00 | 6,00 | 4,00 | 1,00 | 7,00 |
| | | Özel Sektör | 0,50 | 0,50 | 0,25 | 0,14 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **11,50** | **11,50** | **5,92** | **1,73** | **16,00** |
| | İnsan Odaklılık | SB | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,14 | 2,00 |
| | | ÇASGEM | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 0,17 | 3,00 |
| | | SGK | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,14 | 2,00 |
| | | İŞKUR | 7,00 | 6,00 | 7,00 | 1,00 | 8,00 |
| | | Özel Sektör | 0,50 | 0,33 | 0,50 | 0,13 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **11,50** | **8,33** | **11,50** | **1,58** | **16,00** |
| | Maliyet | SB | 1,00 | 4,00 | 0,50 | 0,17 | 2,00 |
| | | ÇASGEM | 0,25 | 1,00 | 0,20 | 0,13 | 0,33 |
| | | SGK | 2,00 | 5,00 | 1,00 | 0,20 | 3,00 |
| | | İŞKUR | 6,00 | 9,00 | 5,00 | 1,00 | 7,00 |
| | | Özel Sektör | 0,50 | 3,00 | 0,33 | 0,14 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **9,75** | **22,00** | **7,03** | **1,63** | **13,33** |

**Tablo 4.33** Soru 2. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | SB | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | ÇASGEM | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | SGK | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | İŞKUR | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | Özel Sektör | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | SB | 0,47 | 0,36 | 0,51 | 0,43 | 0,51 | 0,46 |
| | | ÇASGEM | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,03 | 0,06 | 0,06 |
| | | SGK | 0,16 | 0,21 | 0,17 | 0,22 | 0,17 | 0,19 |
| | | İŞKUR | 0,12 | 0,14 | 0,09 | 0,11 | 0,09 | 0,11 |
| | | Özel Sektör | 0,16 | 0,21 | 0,17 | 0,22 | 0,17 | 0,19 |
| | Maliyet | SB | 0,46 | 0,32 | 0,48 | 0,48 | 0,48 | 0,44 |
| | | ÇASGEM | 0,08 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 |
| | | SGK | 0,15 | 0,21 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| | | İŞKUR | 0,15 | 0,21 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| | | Özel Sektör | 0,15 | 0,21 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| E | Yerindelik | SB | 0,09 | 0,09 | 0,06 | 0,10 | 0,13 | 0,09 |
| | | ÇASGEM | 0,09 | 0,09 | 0,06 | 0,10 | 0,13 | 0,09 |
| | | SGK | 0,26 | 0,26 | 0,17 | 0,14 | 0,25 | 0,22 |
| | | İŞKUR | 0,52 | 0,52 | 0,68 | 0,58 | 0,44 | 0,55 |
| | | Özel Sektör | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,06 | 0,05 |
| | İnsan Odaklılık | SB | 0,09 | 0,06 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,45 |
| | | ÇASGEM | 0,17 | 0,12 | 0,17 | 0,11 | 0,19 | 0,76 |
| | | SGK | 0,09 | 0,06 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,45 |
| | | İŞKUR | 0,61 | 0,72 | 0,61 | 0,63 | 0,50 | 3,07 |
| | | Özel Sektör | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,06 | 0,27 |
| | Maliyet | SB | 0,10 | 0,18 | 0,07 | 0,10 | 0,15 | 0,12 |
| | | ÇASGEM | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,08 | 0,03 | 0,04 |
| | | SGK | 0,21 | 0,23 | 0,14 | 0,12 | 0,23 | 0,18 |
| | | İŞKUR | 0,62 | 0,41 | 0,71 | 0,61 | 0,53 | 0,57 |
| | | Özel Sektör | 0,05 | 0,14 | 0,05 | 0,09 | 0,08 | 0,08 |

Verilen yanıtların cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Soru 2 için cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.34'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.34** Soru 2. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | SB | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 2,14 |
| | | ÇASGEM | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | SGK | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | İŞKUR | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | Özel Sektör | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | İnsan Odaklılık | SB | 2,29 | 1,53 | 2,79 | 2,16 | 2,79 | 11,57 |
| | | ÇASGEM | 0,46 | 0,31 | 0,31 | 0,14 | 0,31 | 1,51 |
| | | SGK | 0,76 | 0,92 | 0,93 | 1,08 | 0,93 | 4,62 |
| | | İŞKUR | 0,57 | 0,61 | 0,46 | 0,54 | 0,46 | 2,66 |
| | | Özel Sektör | 0,76 | 0,92 | 0,93 | 1,08 | 0,93 | 4,62 |
| | Maliyet | SB | 0,44 | 0,30 | 0,51 | 0,51 | 0,51 | 2,26 |
| | | ÇASGEM | 0,07 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,25 |
| | | SGK | 0,15 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,85 |
| | | İŞKUR | 0,15 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,85 |
| | | Özel Sektör | 0,15 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,85 |
| E | Yerindelik | SB | 0,09 | 0,09 | 0,07 | 0,09 | 0,11 | 0,45 |
| | | ÇASGEM | 0,09 | 0,09 | 0,07 | 0,09 | 0,11 | 0,45 |
| | | SGK | 0,27 | 0,27 | 0,22 | 0,14 | 0,22 | 1,12 |
| | | İŞKUR | 0,54 | 0,54 | 0,87 | 0,55 | 0,38 | 2,88 |
| | | Özel Sektör | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,05 | 0,28 |
| | İnsan Odaklılık | SB | 0,45 | 0,38 | 0,45 | 0,44 | 0,54 | 2,26 |
| | | ÇASGEM | 0,90 | 0,76 | 0,90 | 0,51 | 0,81 | 3,88 |
| | | SGK | 0,45 | 0,38 | 0,45 | 0,44 | 0,54 | 2,26 |
| | | İŞKUR | 3,15 | 4,57 | 3,15 | 3,07 | 2,15 | 16,08 |
| | | Özel Sektör | 0,22 | 0,25 | 0,22 | 0,38 | 0,27 | 1,36 |
| | Maliyet | SB | 0,12 | 0,16 | 0,09 | 0,10 | 0,16 | 0,63 |
| | | ÇASGEM | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,07 | 0,03 | 0,21 |
| | | SGK | 0,24 | 0,20 | 0,18 | 0,11 | 0,24 | 0,98 |
| | | İŞKUR | 0,73 | 0,36 | 0,92 | 0,57 | 0,56 | 3,14 |
| | | Özel Sektör | 0,06 | 0,12 | 0,06 | 0,08 | 0,08 | 0,40 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.35'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 2 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.35** Soru 2. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 2,14 | 0,43 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 2,30 | 0,50 | 5,10 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 0,30 | 0,10 | 5,00 | | | | |
| | | 0,90 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 0,50 | 0,10 | 4,90 | | | | |
| | | 0,90 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 2,26 | 0,44 | 5,10 | 5,05 | 0,01 | 1,12 | 0,01 |
| | | 0,25 | 0,05 | 5,01 | | | | |
| | | 0,85 | 0,17 | 5,05 | | | | |
| | | 0,85 | 0,17 | 5,05 | | | | |
| | | 0,85 | 0,17 | 5,05 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,45 | 0,09 | 5,03 | 5,10 | 0,03 | 1,12 | 0,023 |
| | | 0,45 | 0,09 | 5,03 | | | | |
| | | 1,12 | 0,22 | 5,14 | | | | |
| | | 2,88 | 0,55 | 5,27 | | | | |
| | | 0,28 | 0,05 | 5,06 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,45 | 0,09 | 5,02 | 5,08 | 0,02 | 1,12 | 0,02 |
| | | 0,78 | 0,15 | 5,09 | | | | |
| | | 0,45 | 0,09 | 5,02 | | | | |
| | | 3,22 | 0,61 | 5,24 | | | | |
| | | 0,27 | 0,05 | 5,05 | | | | |
| | Maliyet | 0,63 | 0,12 | 5,18 | 5,21 | 0,05 | 1,12 | 0,05 |
| | | 0,21 | 0,04 | 5,12 | | | | |
| | | 0,98 | 0,18 | 5,32 | | | | |
| | | 3,14 | 0,57 | 5,47 | | | | |
| | | 0,40 | 0,08 | 5,09 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon hizmet modeli için cinsiyet bazlı ağırlıklara Tablo 4.36.'da yer verilmiştir. Buna göre kadın değerlendiriciler için yerindelik ve insan odaklılık kriterleri bazında Sağlık Bakanlığı ağırlığı en yüksek alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkek değerlendiriciler arasında ise bu değerlendirme değişiklik göstermektedir. Buna göre en yerindelik ve insan odaklılık kriterleri ekseninde en yüksek ağırlığa İŞKUR sahip iken bu sıralamayı ÇASGEM takip etmektedir. Tüm kriterler için toplam ağırlıklar dikkate alındında kadınlarda en yüksek ağırlığın Sağlık Bakanlığı'nda olduğu erkek yanıtlayıcının ise en yüksek ağırlığı İŞKUR'a verdiği görülmektedir.

**Tablo 4.36** Soru 2. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | SB | 0,43 | 0,46 | 0,44 | 0,56 | 0,449 |
| | ÇASGEM | 0,14 | 0,06 | 0,05 | 0,95 | 0,198 |
| | SGK | 0,14 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,222 |
| | İŞKUR | 0,14 | 0,11 | 0,17 | 0,83 | 0,199 |
| | Özel Sektör | 0,14 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,222 |
| E | SB | 0,09 | 0,09 | 0,12 | 0,88 | 0,166 |
| | ÇASGEM | 0,09 | 0,15 | 0,04 | 0,96 | 0,192 |
| | SGK | 0,22 | 0,09 | 0,18 | 0,82 | 0,239 |
| | İŞKUR | 0,55 | 0,61 | 0,57 | 0,43 | 0,555 |
| | Özel Sektör | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,92 | 0,138 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiştir. 2. soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.37'de verilmiştir. Tablo 4.37'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.38'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.37** Soru 2- Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | SB | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | ÇASGEM | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | SGK | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | İŞKUR | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | Özel Sektör | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **4,00** | **8,00** | **4,00** | **8,00** | **4,00** |
| | İnsan Odaklılık | SB | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 3,00 |
| | | ÇASGEM | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 |
| | | SGK | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 3,00 |
| | | İŞKUR | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 |
| | | Özel Sektör | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **9,00** | **3,00** | **9,00** | **9,00** |
| | Maliyet | SB | 1,00 | 3,00 | 0,50 | 0,50 | 2,00 |
| | | ÇASGEM | 0,33 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,50 |
| | | SGK | 2,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | İŞKUR | 2,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | Özel Sektör | 0,50 | 2,00 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **5,83** | **14,00** | **3,08** | **3,08** | **9,50** |
| Tıp | Yerindelik | SB | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 3,00 | 4,00 |
| | | ÇASGEM | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | SGK | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | İŞKUR | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | Özel Sektör | 0,25 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,25** | **6,50** | **6,50** | **6,50** | **11,00** |

**Tablo 4.37** Soru 2- Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi (devam ediyor)

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **İnsan Odaklılık** | **SB** | 1,00 | 7,00 | 4,00 | 3,00 | 4,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,14 | 1,00 | 0,25 | 0,20 | 0,25 |
| | **SGK** | 0,25 | 4,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **İŞKUR** | 0,33 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **Özel Sektör** | 0,25 | 4,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **1,98** | **21,00** | **8,25** | **5,20** | **8,25** |
| **Maliyet** | **SB** | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 3,00 | 3,00 |
| | **ÇASGEM** | 0,25 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | **SGK** | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **İŞKUR** | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Özel Sektör** | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **2,25** | **11,00** | **6,50** | **6,50** | **6,50** |

**Tablo 4.38** Soru 2. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **Öncelik Değeri** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **SB** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | | **ÇASGEM** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | **SGK** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | | **İŞKUR** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | **Özel Sektör** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | **İnsan Odaklılık** | **SB** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| | | **ÇASGEM** | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | | **SGK** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| | | **İŞKUR** | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | | **Özel Sektör** | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | **Maliyet** | **SB** | 0,17 | 0,21 | 0,16 | 0,16 | 0,21 | 0,18 |
| | | **ÇASGEM** | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,05 | 0,07 |
| | | **SGK** | 0,34 | 0,29 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 |
| | | **İŞKUR** | 0,34 | 0,29 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 |
| | | **Özel Sektör** | 0,09 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **SB** | 0,44 | 0,46 | 0,46 | 0,46 | 0,36 | 0,44 |
| | | **ÇASGEM** | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,18 | 0,16 |
| | | **SGK** | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,18 | 0,16 |
| | | **İŞKUR** | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,18 | 0,16 |
| | | **Özel Sektör** | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,09 |
| | **İnsan Odaklılık** | **SB** | 0,51 | 0,33 | 0,48 | 0,58 | 0,48 | 2,39 |
| | | **ÇASGEM** | 0,07 | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,22 |
| | | **SGK** | 0,13 | 0,19 | 0,12 | 0,10 | 0,12 | 0,66 |
| | | **İŞKUR** | 0,17 | 0,24 | 0,24 | 0,19 | 0,24 | 1,08 |
| | | **Özel Sektör** | 0,13 | 0,19 | 0,12 | 0,10 | 0,12 | 0,66 |
| | **Maliyet** | **SB** | 0,44 | 0,36 | 0,46 | 0,46 | 0,46 | 0,44 |
| | | **ÇASGEM** | 0,11 | 0,09 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,09 |
| | | **SGK** | 0,15 | 0,18 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | | **İŞKUR** | 0,15 | 0,18 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | | **Özel Sektör** | 0,15 | 0,18 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Soru 2 için meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.39'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.39** Soru 2. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **SB** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | | **ÇASGEM** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,63 |
| | | **SGK** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | | **İŞKUR** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,63 |
| | | **Özel Sektör** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | **İnsan Odaklılık** | **SB** | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 8,33 |
| | | **ÇASGEM** | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 2,78 |
| | | **SGK** | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 1,67 | 8,33 |
| | | **İŞKUR** | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 2,78 |
| | | **Özel Sektör** | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 2,78 |
| | **Maliyet** | **SB** | 0,18 | 0,21 | 0,16 | 0,16 | 0,22 | 0,93 |
| | | **ÇASGEM** | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,06 | 0,34 |
| | | **SGK** | 0,37 | 0,27 | 0,32 | 0,32 | 0,33 | 1,61 |
| | | **İŞKUR** | 0,37 | 0,27 | 0,32 | 0,32 | 0,33 | 1,61 |
| | | **Özel Sektör** | 0,09 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,55 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **SB** | 0,44 | 0,47 | 0,47 | 0,47 | 0,35 | 2,21 |
| | | **ÇASGEM** | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,79 |
| | | **SGK** | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,79 |
| | | **İŞKUR** | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,79 |
| | | **Özel Sektör** | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,43 |
| | **İnsan Odaklılık** | **SB** | 2,39 | 1,53 | 2,62 | 3,25 | 2,62 | 12,42 |
| | | **ÇASGEM** | 0,34 | 0,22 | 0,16 | 0,22 | 0,16 | 1,10 |
| | | **SGK** | 0,60 | 0,88 | 0,66 | 0,54 | 0,66 | 3,33 |
| | | **İŞKUR** | 0,80 | 1,09 | 1,31 | 1,08 | 1,31 | 5,60 |
| | | **Özel Sektör** | 0,60 | 0,88 | 0,66 | 0,54 | 0,66 | 3,33 |
| | **Maliyet** | **SB** | 0,44 | 0,35 | 0,47 | 0,47 | 0,47 | 2,21 |
| | | **ÇASGEM** | 0,11 | 0,09 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,43 |
| | | **SGK** | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,79 |
| | | **İŞKUR** | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,79 |
| | | **Özel Sektör** | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,79 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.40'da verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 2 için meslek bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.40** Soru 2. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 1,25 | 0,25 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 0,63 | 0,13 | 5,00 | | | | |
| | | 1,25 | 0,25 | 5,00 | | | | |
| | | 0,63 | 0,13 | 5,00 | | | | |
| | | 1,25 | 0,25 | 5,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 8,33 | 1,67 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 2,78 | 0,56 | 5,00 | | | | |
| | | 8,33 | 1,67 | 5,00 | | | | |
| | | 2,78 | 0,56 | 5,00 | | | | |
| | | 2,78 | 0,56 | 5,00 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,93 | 0,18 | 5,04 | 5,04 | 0,01 | 1,12 | 0,01 |
| | | 0,34 | 0,07 | 5,01 | | | | |
| | | 1,61 | 0,32 | 5,05 | | | | |
| | | 1,61 | 0,32 | 5,05 | | | | |
| | | 0,55 | 0,11 | 5,02 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 2,21 | 0,44 | 5,04 | 5,02 | 0,00 | 1,12 | 0,004 |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |
| | | 0,43 | 0,09 | 5,01 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 12,42 | 2,39 | 5,20 | 5,11 | 0,03 | 1,12 | 0,02 |
| | | 1,10 | 0,22 | 5,04 | | | | |
| | | 3,33 | 0,66 | 5,07 | | | | |
| | | 5,60 | 1,08 | 5,16 | | | | |
| | | 3,33 | 0,66 | 5,07 | | | | |
| | **Maliyet** | 2,21 | 0,44 | 5,04 | 5,02 | 0,005 | 1,12 | 0,005 |
| | | 0,43 | 0,09 | 5,01 | | | | |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |
| | | 0,79 | 0,16 | 5,02 | | | | |

Uzmanlara yöneltilen "Mesleki rehabilitasyonda hizmet sağlayıcısı kim olmalıdır?" sorusuna cevaben uzmanların Sağlık Bakanlığı, ÇASGEM, SGK, İŞKUR ve Özel Sektör seçeneklerini derecelendirmeleri istenmiştir. Mühendislik ve Doğa Bilimleri alanında çalışan uzmanlar yerindelik kriterine göre "Sağlık Bakanlığı", "SGK" ve "Özel Sektör" seçeneklerine eşit ağırlık vermiştir. İnsan odaklılık kriterine göre uzmanlar Sağlık Bakanlığı ve SGK seçeneklerine verdiği ağırlık 1,67'dir. Maliyet kriterine göre ise SGK ve İŞKUR yüksek ağırlığı almıştır. Alternatif seçiminde toplam skorun hesaplanmasında 1-maliyet değeri dikkate alınmıştır. Bunun nedeni, seçimi etkileyecek diğer iki kriterin fayda yönlü olmasıdır. Maliyet arttıkça seçim negatif etkilenir. Bu nedenle seçim hesaplamasında 1-maliyet kullanılmıştır. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında uzmanlar mesleki rehabilitasyonda hizmet sağlayıcı olarak Sağlık Bakanlığı ve SGK'yı seçmiştir.

Tıp alanında uzmanlar ise en yüksek ağılığı Sağlık Bakanlığına vermiştir. Tüm kriterler bazında da Sağlık Bakanlığı en yüksek ağırlığa sahip alternatif olarak karşımıza çıkmıştır (Tablo 4.41).

**Tablo 4.41.** Soru 2. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **SB** | 0,25 | 1,67 | 0,18 | 0,82 | 0,71 |
| | **ÇASGEM** | 0,13 | 0,56 | 0,07 | 0,93 | 0,33 |
| | **SGK** | 0,25 | 1,67 | 0,32 | 0,68 | 0,69 |
| | **İŞKUR** | 0,13 | 0,56 | 0,32 | 0,68 | 0,30 |
| | **Özel Sektör** | 0,25 | 0,56 | 0,11 | 0,89 | 0,40 |
| **Tıp** | **SB** | 0,44 | 2,39 | 0,44 | 0,56 | 1,004 |
| | **ÇASGEM** | 0,16 | 0,22 | 0,09 | 0,91 | 0,25 |
| | **SGK** | 0,16 | 0,66 | 0,16 | 0,84 | 0,37 |
| | **İŞKUR** | 0,16 | 1,08 | 0,16 | 0,84 | 0,49 |
| | **Özel Sektör** | 0,09 | 0,66 | 0,16 | 0,84 | 0,32 |

### *SORU 3. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?*

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi

C2: İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi

C3: İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi

C4: İşçi ve işveren tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi

C5: Sivil toplum kuruluşları veya dernek benzeri yarı-bağımsız tüzel kişiliklerin finanse etiği sigortacılık sistemi

"Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.42'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.42** Soru 3- Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,14 | 0,50 | 0,33 | 0,50 |
| | **c2** | 7,00 | 1,00 | 5,00 | 4,00 | 5,00 |
| | **c3** | 2,00 | 0,20 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **c4** | 3,00 | 0,25 | 2,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c5** | 2,00 | 0,20 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **15,00** | **1,79** | **9,50** | **6,33** | **9,50** |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,20 | 0,50 | 0,25 | 0,50 |
| | **c2** | 5,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 3,00 |
| | **c3** | 2,00 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **c4** | 4,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c5** | 2,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **14,00** | **2,37** | **7,50** | **4,75** | **7,50** |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,20 | 0,33 | 0,20 | 0,50 |
| | **c2** | 5,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | **c3** | 3,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **c4** | 5,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | **c5** | 2,00 | 0,33 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **Toplam** | **16,00** | **3,03** | **5,83** | **3,03** | **9,50** |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.43'de verilmiştir.

**Tablo 4.43** Soru 3. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,07 | 0,08 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,06 |
| | **c2** | 0,47 | 0,56 | 0,53 | 0,63 | 0,53 | 0,54 |
| | **c3** | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,08 | 0,11 | 0,11 |
| | **c4** | 0,20 | 0,14 | 0,21 | 0,16 | 0,21 | 0,18 |
| | **c5** | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,08 | 0,11 | 0,11 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,34 |
| | **c2** | 0,36 | 0,42 | 0,40 | 0,42 | 0,40 | 2,00 |
| | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,13 | 0,11 | 0,13 | 0,66 |
| | **c4** | 0,29 | 0,21 | 0,27 | 0,21 | 0,27 | 1,24 |
| | **c5** | 0,14 | 0,14 | 0,13 | 0,21 | 0,13 | 0,76 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,06 |
| | **c2** | 0,31 | 0,33 | 0,34 | 0,33 | 0,32 | 0,33 |
| | **c3** | 0,19 | 0,16 | 0,17 | 0,16 | 0,21 | 0,18 |
| | **c4** | 0,31 | 0,33 | 0,34 | 0,33 | 0,32 | 0,33 |
| | **c5** | 0,13 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |

Verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 3 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.44'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.44** Soru 3. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,06 | 0,08 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,31 |
| | **c2** | 0,43 | 0,54 | 0,53 | 0,73 | 0,53 | 2,77 |
| | **c3** | 0,12 | 0,11 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,54 |
| | **c4** | 0,18 | 0,14 | 0,21 | 0,18 | 0,21 | 0,93 |
| | **c5** | 0,12 | 0,11 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,54 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,34 | 0,40 | 0,33 | 0,31 | 0,38 | 1,76 |
| | **c2** | 1,71 | 2,00 | 1,97 | 2,48 | 2,28 | 10,44 |
| | **c3** | 0,68 | 0,67 | 0,66 | 0,62 | 0,76 | 3,39 |
| | **c4** | 1,37 | 1,00 | 1,31 | 1,24 | 1,52 | 6,44 |
| | **c5** | 0,68 | 0,67 | 0,66 | 1,24 | 0,76 | 4,01 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,30 |
| | **c2** | 0,30 | 0,33 | 0,36 | 0,33 | 0,32 | 1,64 |
| | **c3** | 0,18 | 0,16 | 0,18 | 0,16 | 0,21 | 0,90 |
| | **c4** | 0,30 | 0,33 | 0,36 | 0,33 | 0,32 | 1,64 |
| | **c5** | 0,12 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,11 | 0,54 |

Soru altında karşılaştırılan 5 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,12'dir. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.45.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.45** Soru 3. Hesaplama Tablosu

| | **Toplam (t)** | **Öncelik Değeri ($w_i$)** | **t/ $w_i$** | **λmax** | **CI** | **RI** | **CI/RI** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,31 | 0,06 | 5,03 | 5,05 | 0,01 | 1,12 | 0,01 |
| | 2,77 | 0,54 | 5,12 | | | | |
| | 0,54 | 0,11 | 5,01 | | | | |
| | 0,93 | 0,18 | 5,06 | | | | |
| | 0,54 | 0,11 | 5,01 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,76 | 0,34 | 5,15 | 5,20 | 0,05 | 1,12 | 0,04 |
| | 10,44 | 2,00 | 5,22 | | | | |
| | 3,39 | 0,66 | 5,17 | | | | |
| | 6,44 | 1,24 | 5,19 | | | | |
| | 4,01 | 0,76 | 5,27 | | | | |
| **Maliyet** | 0,30 | 0,06 | 5,01 | 5,02 | 0,004 | 1,12 | 0,004 |
| | 1,64 | 0,33 | 5,02 | | | | |
| | 0,90 | 0,18 | 5,02 | | | | |
| | 1,64 | 0,33 | 5,02 | | | | |
| | 0,54 | 0,11 | 5,00 | | | | |

"Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?" sorusuna uzmanların alternatifler arasından yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre seçim yapmaları istenmiştir. Uzmanların 5 alternatif arasından yaptığı seçim Tablo 4.46.'da verilmiştir. Yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre "çalışanın finanse ettiği bir sistem" daha yüksek ağırlığa sahip olmuştur. Ancak tüm kriterlere göre genel bir değerlendirme yapıldığında yine en yüksek ağırlığa "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sisteminin" sahip olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.46** Soru 3. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,06 | 0,34 | 0,06 | 0,94 | 0,23 |
| **c2** | 0,54 | 2,00 | 0,33 | 0,67 | 0,97 |
| **c3** | 0,11 | 0,66 | 0,18 | 0,82 | 0,33 |
| **c4** | 0,18 | 1,24 | 0,33 | 0,67 | 0,53 |
| **c5** | 0,11 | 0,76 | 0,11 | 0,89 | 0,37 |

Mesleki rehabilitasyonda işe dönüş süreçlerinin finansmanına ilişkin model seçimi cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.47'de verilmiştir.

**Tablo 4.47** Soru 3- Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,25 | 0,17 | 0,33 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 5,00 |
| | | c3 | 4,00 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 2,00 |
| | | c4 | 6,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,20 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **21,00** | **2,09** | **8,75** | **3,75** | **12,33** |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,20 | 0,17 | 0,33 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | c3 | 5,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 3,00 |
| | | c4 | 6,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,25 | 0,33 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **21,00** | **2,92** | **5,53** | **2,92** | **11,33** |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,17 | 0,17 | 0,33 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 |
| | | c3 | 6,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c4 | 6,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,20 | 0,25 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **23,00** | **2,34** | **4,42** | **4,42** | **14,33** |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,11 | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | c2 | 9,00 | 1,00 | 8,00 | 9,00 | 7,00 |
| | | c3 | 2,00 | 0,13 | 1,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 0,11 | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | c5 | 3,00 | 0,14 | 2,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **16,00** | **1,49** | **12,00** | **16,00** | **9,17** |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,11 | 1,00 | 0,33 | 0,33 |
| | | c2 | 9,00 | 1,00 | 9,00 | 7,00 | 7,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,11 | 1,00 | 0,33 | 0,33 |
| | | c4 | 3,00 | 0,14 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,14 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **17,00** | **1,51** | **17,00** | **9,67** | **9,67** |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,20 | 1,00 | 0,11 | 0,33 |
| | | c2 | 5,00 | 1,00 | 5,00 | 0,20 | 3,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,20 | 1,00 | 0,11 | 0,33 |
| | | c4 | 9,00 | 5,00 | 9,00 | 1,00 | 7,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,33 | 3,00 | 0,14 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **19,00** | **6,73** | **19,00** | **1,57** | **11,67** |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.48'de verilmiştir.

**Tablo 4.48** Soru 3. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,05 | 0,07 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,04 |
| | | c2 | 0,33 | 0,48 | 0,46 | 0,53 | 0,41 | 0,44 |
| | | c3 | 0,19 | 0,12 | 0,11 | 0,09 | 0,16 | 0,14 |
| | | c4 | 0,29 | 0,24 | 0,34 | 0,27 | 0,32 | 0,29 |
| | | c5 | 0,14 | 0,10 | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,09 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,06 | 0,03 | 0,23 |
| | | c2 | 0,29 | 0,34 | 0,36 | 0,34 | 0,26 | 1,60 |
| | | c3 | 0,24 | 0,17 | 0,18 | 0,17 | 0,26 | 1,03 |
| | | c4 | 0,29 | 0,34 | 0,36 | 0,34 | 0,35 | 1,69 |
| | | c5 | 0,14 | 0,09 | 0,06 | 0,09 | 0,09 | 0,46 |
| | Maliyet | c1 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,02 | 0,04 |
| | | c2 | 0,30 | 0,43 | 0,45 | 0,45 | 0,35 | 0,40 |
| | | c3 | 0,26 | 0,21 | 0,23 | 0,23 | 0,28 | 0,24 |
| | | c4 | 0,26 | 0,21 | 0,23 | 0,23 | 0,28 | 0,24 |
| | | c5 | 0,13 | 0,09 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,08 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,06 |
| | | c2 | 0,56 | 0,67 | 0,67 | 0,56 | 0,76 | 0,65 |
| | | c3 | 0,13 | 0,08 | 0,08 | 0,13 | 0,05 | 0,09 |
| | | c4 | 0,06 | 0,07 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,06 |
| | | c5 | 0,19 | 0,10 | 0,17 | 0,19 | 0,11 | 0,15 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,03 | 0,03 | 0,26 |
| | | c2 | 0,53 | 0,66 | 0,53 | 0,72 | 0,72 | 3,17 |
| | | c3 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,03 | 0,03 | 0,26 |
| | | c4 | 0,18 | 0,09 | 0,18 | 0,10 | 0,10 | 0,65 |
| | | c5 | 0,18 | 0,09 | 0,18 | 0,10 | 0,10 | 0,65 |
| | Maliyet | c1 | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,07 | 0,03 | 0,05 |
| | | c2 | 0,26 | 0,15 | 0,26 | 0,13 | 0,26 | 0,21 |
| | | c3 | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,07 | 0,03 | 0,05 |
| | | c4 | 0,47 | 0,74 | 0,47 | 0,64 | 0,60 | 0,59 |
| | | c5 | 0,16 | 0,05 | 0,16 | 0,09 | 0,09 | 0,11 |

Verilen yanıtların cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI)

bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki rehabilitasyonda işe dönüş süreçlerinin finansmanına ilişkin model seçimi için cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.49'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.49** Soru 3. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,06 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,22 |
| | | c2 | 0,30 | 0,44 | 0,54 | 0,58 | 0,44 | 2,31 |
| | | c3 | 0,17 | 0,11 | 0,14 | 0,10 | 0,18 | 0,69 |
| | | c4 | 0,26 | 0,22 | 0,41 | 0,29 | 0,35 | 1,53 |
| | | c5 | 0,13 | 0,09 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,45 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,23 | 0,27 | 0,21 | 0,28 | 0,15 | 1,13 |
| | | c2 | 1,36 | 1,60 | 2,05 | 1,69 | 1,39 | 8,09 |
| | | c3 | 1,14 | 0,80 | 1,03 | 0,84 | 1,39 | 5,19 |
| | | c4 | 1,36 | 1,60 | 2,05 | 1,69 | 1,85 | 8,55 |
| | | c5 | 0,68 | 0,40 | 0,34 | 0,42 | 0,46 | 2,30 |
| | Maliyet | c1 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,20 |
| | | c2 | 0,28 | 0,40 | 0,48 | 0,48 | 0,40 | 2,05 |
| | | c3 | 0,24 | 0,20 | 0,24 | 0,24 | 0,32 | 1,24 |
| | | c4 | 0,24 | 0,20 | 0,24 | 0,24 | 0,32 | 1,24 |
| | | c5 | 0,12 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,40 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,28 |
| | | c2 | 0,50 | 0,65 | 0,75 | 0,50 | 1,05 | 3,44 |
| | | c3 | 0,11 | 0,08 | 0,09 | 0,11 | 0,07 | 0,47 |
| | | c4 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,28 |
| | | c5 | 0,17 | 0,09 | 0,19 | 0,17 | 0,15 | 0,76 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,26 | 0,35 | 0,26 | 0,22 | 0,22 | 1,31 |
| | | c2 | 2,34 | 3,17 | 2,34 | 4,58 | 4,58 | 17,02 |
| | | c3 | 0,26 | 0,35 | 0,26 | 0,22 | 0,22 | 1,31 |
| | | c4 | 0,78 | 0,45 | 0,78 | 0,65 | 0,65 | 3,32 |
| | | c5 | 0,78 | 0,45 | 0,78 | 0,65 | 0,65 | 3,32 |
| | Maliyet | c1 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,24 |
| | | c2 | 0,23 | 0,21 | 0,23 | 0,12 | 0,33 | 1,12 |
| | | c3 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,24 |
| | | c4 | 0,42 | 1,06 | 0,42 | 0,59 | 0,76 | 3,25 |
| | | c5 | 0,14 | 0,07 | 0,14 | 0,08 | 0,11 | 0,54 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.50'de

verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 3 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.50** Soru 3. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,22 | 0,04 | 5,05 | 5,14 | 0,04 | 1,12 | 0,032 |
| | | 2,31 | 0,44 | 5,23 | | | | |
| | | 0,69 | 0,14 | 5,13 | | | | |
| | | 1,53 | 0,29 | 5,25 | | | | |
| | | 0,45 | 0,09 | 5,04 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,13 | 0,23 | 4,99 | 5,03 | 0,01 | 1,12 | 0,01 |
| | | 8,09 | 1,60 | 5,06 | | | | |
| | | 5,19 | 1,03 | 5,06 | | | | |
| | | 8,55 | 1,69 | 5,07 | | | | |
| | | 2,30 | 0,46 | 4,99 | | | | |
| | Maliyet | 0,20 | 0,04 | 5,03 | 5,11 | 0,03 | 1,12 | 0,02 |
| | | 2,05 | 0,40 | 5,15 | | | | |
| | | 1,24 | 0,24 | 5,16 | | | | |
| | | 1,24 | 0,24 | 5,16 | | | | |
| | | 0,40 | 0,08 | 5,04 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,28 | 0,06 | 5,04 | 5,11 | 0,03 | 1,12 | 0,023 |
| | | 3,44 | 0,65 | 5,34 | | | | |
| | | 0,47 | 0,09 | 5,00 | | | | |
| | | 0,28 | 0,06 | 5,04 | | | | |
| | | 0,76 | 0,15 | 5,11 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,31 | 0,26 | 5,03 | 5,12 | 0,03 | 1,12 | 0,03 |
| | | 17,02 | 3,17 | 5,37 | | | | |
| | | 1,31 | 0,26 | 5,03 | | | | |
| | | 3,32 | 0,65 | 5,08 | | | | |
| | | 3,32 | 0,65 | 5,08 | | | | |
| | Maliyet | 0,24 | 0,05 | 5,06 | 5,14 | 0,04 | 1,12 | 0,03 |
| | | 1,12 | 0,21 | 5,30 | | | | |
| | | 0,24 | 0,05 | 5,06 | | | | |
| | | 3,25 | 0,59 | 5,55 | | | | |
| | | 0,54 | 0,11 | 5,02 | | | | |

Uzmanlara “Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?” sorusu sorulmuş ve 5 alternatif cevap arasından seçim yapmaları istenmiştir. Tablo 4.51’e göre kadınlarda “İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi” yerindelik kriterine göre en yüksek ağırlığa sahip alternatifler iken, insan odaklılık kriterine göre “İşçi ve işveren tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi”; maliyet kriterine göre ise “Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi” en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Verilen tüm cevaplar içerisinde de en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerin sırasıyla “İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi ve “İşçi ve işveren tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi” olduğu görülmektedir. Erkek uzmanın verdiği yanıta göre yerindelik ve insan odaklılık kriterine göre “İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi” en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre ise “Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi” ve “İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi” en yüksek ağırlığa sahip alternatifler olmuştur.

**Tablo 4.51** Soru 3. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,04 | 0,23 | 0,04 | 0,96 | 0,18 |
| | **c2** | 0,44 | 1,60 | 0,40 | 0,60 | 0,79 |
| | **c3** | 0,14 | 1,03 | 0,24 | 0,76 | 0,45 |
| | **c4** | 0,29 | 1,69 | 0,24 | 0,76 | 0,73 |
| | **c5** | 0,09 | 0,46 | 0,08 | 0,92 | 0,28 |
| **E** | **c1** | 0,06 | 0,26 | 0,05 | 0,95 | 0,20 |
| | **c2** | 0,65 | 3,17 | 0,21 | 0,79 | 1,38 |
| | **c3** | 0,09 | 0,26 | 0,05 | 0,95 | 0,22 |
| | **c4** | 0,06 | 0,65 | 0,59 | 0,41 | 0,26 |
| | **c5** | 0,15 | 0,65 | 0,11 | 0,89 | 0,36 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiştir. 3. soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.52’de verilmiştir. Tablo 4.52’de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.53’de yer verilmiştir.

**Tablo 4.52** Soru 3. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,13 | 0,25 | 0,17 | 0,20 |
| | | c2 | 8,00 | 1,00 | 5,00 | 3,00 | 4,00 |
| | | c3 | 4,00 | 0,20 | 1,00 | 0,33 | 0,50 |
| | | c4 | 6,00 | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 5,00 | 0,25 | 2,00 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **24,00** | **1,91** | **11,25** | **5,00** | **7,70** |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,17 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c3 | 6,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c4 | 5,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 6,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **24,00** | **3,67** | **3,67** | **7,20** | **3,67** |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,20 | 0,20 | 0,25 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | c3 | 5,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c4 | 5,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 4,00 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **21,00** | **2,50** | **4,70** | **4,70** | **8,25** |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,33 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 5,00 | 6,00 | 6,00 |
| | | c3 | 3,00 | 0,20 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c4 | 2,00 | 0,17 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 2,00 | 0,17 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **15,00** | **1,68** | **7,33** | **10,50** | **10,50** |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,25 | 0,14 | 0,33 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 3,00 | 0,50 | 4,00 |
| | | c3 | 4,00 | 0,33 | 1,00 | 0,25 | 2,00 |
| | | c4 | 7,00 | 2,00 | 4,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,25 | 0,50 | 0,20 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **21,00** | **3,75** | **8,75** | **2,09** | **12,33** |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 5,00 | 3,00 | 6,00 |
| | | c3 | 2,00 | 0,20 | 1,00 | 0,33 | 2,00 |
| | | c4 | 4,00 | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c5 | 1,00 | 0,17 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **14,00** | **1,87** | **10,00** | **4,83** | **14,00** |

**Tablo 4.53** Soru 3. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,07 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,04 |
| | | c2 | 0,33 | 0,52 | 0,44 | 0,60 | 0,52 | 0,48 |
| | | c3 | 0,17 | 0,10 | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,10 |
| | | c4 | 0,25 | 0,17 | 0,27 | 0,20 | 0,26 | 0,23 |
| | | c5 | 0,21 | 0,13 | 0,18 | 0,10 | 0,13 | 0,15 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,21 |
| | | c2 | 0,25 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,27 | 1,35 |
| | | c3 | 0,25 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,27 | 1,35 |
| | | c4 | 0,21 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,76 |
| | | c5 | 0,25 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,27 | 1,35 |
| | Maliyet | c1 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,05 |
| | | c2 | 0,29 | 0,40 | 0,43 | 0,43 | 0,36 | 0,38 |
| | | c3 | 0,24 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,24 | 0,22 |
| | | c4 | 0,24 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,24 | 0,22 |
| | | c5 | 0,19 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,12 | 0,13 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,07 | 0,09 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,06 |
| | | c2 | 0,47 | 0,60 | 0,68 | 0,57 | 0,57 | 0,58 |
| | | c3 | 0,20 | 0,12 | 0,14 | 0,19 | 0,19 | 0,17 |
| | | c4 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c5 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,05 | 0,04 | 0,03 | 0,07 | 0,03 | 0,22 |
| | | c2 | 0,29 | 0,27 | 0,34 | 0,24 | 0,32 | 1,46 |
| | | c3 | 0,19 | 0,09 | 0,11 | 0,12 | 0,16 | 0,68 |
| | | c4 | 0,33 | 0,53 | 0,46 | 0,48 | 0,41 | 2,21 |
| | | c5 | 0,14 | 0,07 | 0,06 | 0,10 | 0,08 | 0,44 |
| | Maliyet | c1 | 0,07 | 0,09 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,07 |
| | | c2 | 0,43 | 0,54 | 0,50 | 0,62 | 0,43 | 0,50 |
| | | c3 | 0,14 | 0,11 | 0,10 | 0,07 | 0,14 | 0,11 |
| | | c4 | 0,29 | 0,18 | 0,30 | 0,21 | 0,29 | 0,25 |
| | | c5 | 0,07 | 0,09 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,07 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan λmax değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu λmax değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir

model tercih edilmelidir?" sorusu için meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.54'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.54** Soru 3. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 0,04 | 0,06 | 0,02 | 0,04 | 0,03 | 0,19 |
| | | **c2** | 0,30 | 0,48 | 0,49 | 0,69 | 0,60 | 2,57 |
| | | **c3** | 0,15 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,07 | 0,50 |
| | | **c4** | 0,23 | 0,16 | 0,30 | 0,23 | 0,30 | 1,21 |
| | | **c5** | 0,19 | 0,12 | 0,20 | 0,12 | 0,15 | 0,77 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,21 | 0,22 | 0,22 | 0,15 | 0,22 | 1,03 |
| | | **c2** | 1,23 | 1,35 | 1,35 | 1,51 | 1,35 | 6,79 |
| | | **c3** | 1,23 | 1,35 | 1,35 | 1,51 | 1,35 | 6,79 |
| | | **c4** | 1,03 | 0,67 | 0,67 | 0,76 | 0,67 | 3,80 |
| | | **c5** | 1,23 | 1,35 | 1,35 | 1,51 | 1,35 | 6,79 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,23 |
| | | **c2** | 0,28 | 0,38 | 0,44 | 0,44 | 0,39 | 1,94 |
| | | **c3** | 0,23 | 0,19 | 0,22 | 0,22 | 0,26 | 1,13 |
| | | **c4** | 0,23 | 0,19 | 0,22 | 0,22 | 0,26 | 1,13 |
| | | **c5** | 0,18 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,13 | 0,66 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 0,06 | 0,08 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,30 |
| | | **c2** | 0,41 | 0,58 | 0,84 | 0,59 | 0,59 | 3,00 |
| | | **c3** | 0,18 | 0,12 | 0,17 | 0,20 | 0,20 | 0,85 |
| | | **c4** | 0,12 | 0,10 | 0,08 | 0,10 | 0,10 | 0,49 |
| | | **c5** | 0,12 | 0,10 | 0,08 | 0,10 | 0,10 | 0,49 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,22 | 0,24 | 0,17 | 0,32 | 0,15 | 1,09 |
| | | **c2** | 1,30 | 1,46 | 2,03 | 1,10 | 1,77 | 7,66 |
| | | **c3** | 0,86 | 0,49 | 0,68 | 0,55 | 0,89 | 3,46 |
| | | **c4** | 1,51 | 2,92 | 2,70 | 2,21 | 2,22 | 11,55 |
| | | **c5** | 0,65 | 0,36 | 0,34 | 0,44 | 0,44 | 2,23 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,07 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,34 |
| | | **c2** | 0,40 | 0,50 | 0,56 | 0,75 | 0,40 | 2,62 |
| | | **c3** | 0,13 | 0,10 | 0,11 | 0,08 | 0,13 | 0,56 |
| | | **c4** | 0,27 | 0,17 | 0,34 | 0,25 | 0,27 | 1,29 |
| | | **c5** | 0,07 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,34 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.55'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 3 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.55** Soru 3. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 0,19 | 0,04 | 5,06 | 5,17 | 0,04 | 1,12 | 0,038 |
| | | 2,57 | 0,48 | 5,30 | | | | |
| | | 0,50 | 0,10 | 5,06 | | | | |
| | | 1,21 | 0,23 | 5,26 | | | | |
| | | 0,77 | 0,15 | 5,16 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,03 | 0,21 | 5,00 | 5,03 | 0,01 | 1,12 | 0,01 |
| | | 6,79 | 1,35 | 5,04 | | | | |
| | | 6,79 | 1,35 | 5,04 | | | | |
| | | 3,80 | 0,76 | 5,03 | | | | |
| | | 6,79 | 1,35 | 5,04 | | | | |
| | Maliyet | 0,23 | 0,05 | 5,02 | 5,07 | 0,02 | 1,12 | 0,01 |
| | | 1,94 | 0,38 | 5,09 | | | | |
| | | 1,13 | 0,22 | 5,09 | | | | |
| | | 1,13 | 0,22 | 5,09 | | | | |
| | | 0,66 | 0,13 | 5,04 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 0,30 | 0,06 | 5,04 | 5,07 | 0,02 | 1,12 | 0,017 |
| | | 3,00 | 0,58 | 5,20 | | | | |
| | | 0,85 | 0,17 | 5,09 | | | | |
| | | 0,49 | 0,10 | 5,02 | | | | |
| | | 0,49 | 0,10 | 5,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,09 | 0,22 | 5,05 | 5,14 | 0,04 | 1,12 | 0,03 |
| | | 7,66 | 1,46 | 5,25 | | | | |
| | | 3,46 | 0,68 | 5,13 | | | | |
| | | 11,55 | 2,21 | 5,23 | | | | |
| | | 2,23 | 0,44 | 5,04 | | | | |
| | Maliyet | 0,34 | 0,07 | 5,04 | 5,09 | 0,02 | 1,12 | 0,02 |
| | | 2,62 | 0,50 | 5,21 | | | | |
| | | 0,56 | 0,11 | 5,02 | | | | |
| | | 1,29 | 0,25 | 5,13 | | | | |
| | | 0,34 | 0,07 | 5,04 | | | | |

Mühendislik ve Doğa Bilimleri alanındaki uzmanlarda yerindelik kriterine göre " İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi; insan odaklılık kriterine göre "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi", "İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi" ve "Sivil toplum kuruluşları veya dernek benzeri yarı-bağımsız tüzel kişiliklerin finanse etiği sigortacılık sistemi" maliyet kriterine göre ise "Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Tıp alanındaki uzmanlarda yerindelik kriterine göre "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi", insan odaklılık kriterine göre "İşçi ve işveren tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi", maliyet kriterine göre ise "Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi" en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Bu meslek grubu için seçimleri genel olarak değerlendirmek gerekirse

Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir (Tablo 4.56).

**Tablo 4.56** Soru 3. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,04 | 0,21 | 0,05 | 0,95 | 0,17 |
| | **c2** | 0,48 | 1,35 | 0,38 | 0,62 | 0,74 |
| | **c3** | 0,10 | 1,35 | 0,22 | 0,78 | 0,52 |
| | **c4** | 0,23 | 0,76 | 0,22 | 0,78 | 0,43 |
| | **c5** | 0,15 | 1,35 | 0,13 | 0,87 | 0,56 |
| **Tıp** | **c1** | 0,06 | 0,22 | 0,07 | 0,93 | 0,19 |
| | **c2** | 0,58 | 1,46 | 0,50 | 0,50 | 0,82 |
| | **c3** | 0,17 | 0,68 | 0,11 | 0,89 | 0,38 |
| | **c4** | 0,10 | 2,21 | 0,25 | 0,75 | 0,76 |
| | **c5** | 0,10 | 0,44 | 0,07 | 0,93 | 0,28 |

***SORU 4. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modeli için lütfen aşağıda verilen modelleri derecelendiriniz?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti

C2: Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon

C3: Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon.

"Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modeli için lütfen aşağıda verilen modelleri derecelendiriniz?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.57'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.57** Soru 4. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 |
|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c3** | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **2,50** | **2,50** | **5,00** |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | **c2** | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | **2,00** | **4,00** | **4,00** |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.58'de verilmiştir.

**Tablo 4.58** Soru 4. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | **c2** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | **c3** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **c3** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | **c2** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | **c3** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |

Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş modeli için derecelendirilmesi istenen modellere ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 4 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.59'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.59** Soru 4. Ağırlıklandırılmış Toplam

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | **c2** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | **c3** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,60 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | **c3** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,50 |
| | **c2** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,75 |
| | **c3** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,75 |

Soru altında karşılaştırılan 3 alternatif için Rasgele İndeks değeri 0,58'dir. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.60.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.60** Soru 4. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 1,20 | 0,40 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 1,20 | 0,40 | 3,00 | | | | |
| | 0,60 | 0,20 | 3,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| **Maliyet** | 1,50 | 0,50 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | 0,75 | 0,25 | 3,00 | | | | |
| | 0,75 | 0,25 | 3,00 | | | | |

"Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modeli için lütfen aşağıda verilen modelleri derecelendiriniz?" sorusuna uzmanlar tarafından verilen yanıtlar analiz edilmiş ve alternatif seçimlere ilişkin ağırlıklar Tablo 4.61'de verilmiştir. Buna göre yerindelik kriterine göre mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş modeli için "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" ve "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" yanıtları eşit ağırlıkta (0,40) ve diğer yanıta göre görece yüksek ağırlıktadır. İnsan odaklılık kriterine göre tüm cevaplar eşit ağırlığa sahiptir (0,33). Maliyet kriterine göre ise "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" ve "Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" yanıtları 0,75 gibi görece yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Tüm

kritere göre toplam skor üzerinden bir değerlendirme yapıldığında ise 0,41 ağırlık ile "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" modeli, ikinci sırada ise 0,39 ağırlık ile "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" modeli alternatif olarak ön plana çıkmaktadır(Tablo 4.61).

**Tablo 4.61** Soru 4. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,40 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 0,39 |
| **c2** | 0,40 | 0,33 | 0,25 | 0,75 | 0,41 |
| **c3** | 0,20 | 0,33 | 0,25 | 0,75 | 0,29 |

Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modelinin seçimi için cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.62.'da verilmiştir.

**Tablo 4.62** Soru 4. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** |
|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **1,83** | **3,50** | **6,00** |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **1,83** | **3,50** | **6,00** |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **1,83** | **3,50** | **6,00** |
| **E** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **6,00** | **3,50** | **1,83** |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,14 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,14 |
| | | **c3** | 7,00 | 7,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **9,00** | **9,00** | **1,29** |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 0,33 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c3** | 3,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **4,50** | **7,00** | **1,58** |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.63'de verilmiştir.

**Tablo 4.63** Soru 4. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,55 | 0,57 | 0,50 | 0,54 |
| | | c2 | 0,27 | 0,29 | 0,33 | 0,30 |
| | | c3 | 0,18 | 0,14 | 0,17 | 0,16 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,55 | 0,57 | 0,50 | 0,54 |
| | | c2 | 0,27 | 0,29 | 0,33 | 0,30 |
| | | c3 | 0,18 | 0,14 | 0,17 | 0,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,55 | 0,57 | 0,50 | 0,54 |
| | | c2 | 0,27 | 0,29 | 0,33 | 0,30 |
| | | c3 | 0,18 | 0,14 | 0,17 | 0,16 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,17 | 0,14 | 0,18 | 0,16 |
| | | c2 | 0,33 | 0,29 | 0,27 | 0,30 |
| | | c3 | 0,50 | 0,57 | 0,55 | 0,54 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c2 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c3 | 0,78 | 0,78 | 0,78 | 0,78 |
| | Maliyet | c1 | 0,22 | 0,29 | 0,21 | 0,24 |
| | | c2 | 0,11 | 0,14 | 0,16 | 0,14 |
| | | c3 | 0,67 | 0,57 | 0,63 | 0,62 |

Verilen yanıtların cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki rehabilitasyonda işe dönüş süreçlerinin finansmanına ilişkin model seçimi için cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.64.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.64** Soru 4. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,54 | 0,59 | 0,49 | 1,62 |
| | | c2 | 0,27 | 0,30 | 0,33 | 0,89 |
| | | c3 | 0,18 | 0,15 | 0,16 | 0,49 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,54 | 0,59 | 0,49 | 1,62 |
| | | c2 | 0,27 | 0,30 | 0,33 | 0,89 |
| | | c3 | 0,18 | 0,15 | 0,16 | 0,49 |
| | Maliyet | c1 | 0,54 | 0,59 | 0,49 | 1,62 |
| | | c2 | 0,27 | 0,30 | 0,33 | 0,89 |
| | | c3 | 0,18 | 0,15 | 0,16 | 0,49 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,15 | 0,18 | 0,49 |
| | | c2 | 0,33 | 0,30 | 0,27 | 0,89 |
| | | c3 | 0,49 | 0,59 | 0,54 | 1,62 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,33 |
| | | c2 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,33 |
| | | c3 | 0,78 | 0,78 | 0,78 | 2,33 |
| | Maliyet | c1 | 0,24 | 0,27 | 0,21 | 0,72 |
| | | c2 | 0,12 | 0,14 | 0,16 | 0,41 |
| | | c3 | 0,72 | 0,55 | 0,62 | 1,89 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.65'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 4 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.65** Soru 4. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,62 | 0,54 | 3,01 | 3,01 | 0,003 | 0,58 | 0,005 |
| | | 0,89 | 0,30 | 3,00 | | | | |
| | | 0,49 | 0,16 | 3,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,62 | 0,54 | 3,01 | 3,01 | 0,003 | 0,58 | 0,005 |
| | | 0,89 | 0,30 | 3,00 | | | | |
| | | 0,49 | 0,16 | 3,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,62 | 0,54 | 3,01 | 3,01 | 0,003 | 0,58 | 0,005 |
| | | 0,89 | 0,30 | 3,00 | | | | |
| | | 0,49 | 0,16 | 3,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,49 | 0,16 | 3,00 | 3,01 | 0,005 | 0,58 | 0,008 |
| | | 0,89 | 0,30 | 3,01 | | | | |
| | | 1,62 | 0,54 | 3,01 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,33 | 0,11 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 0,33 | 0,11 | 3,00 | | | | |
| | | 2,33 | 0,78 | 3,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,72 | 0,24 | 3,01 | 3,02 | 0,009 | 0,58 | 0,016 |
| | | 0,41 | 0,14 | 3,01 | | | | |
| | | 1,89 | 0,62 | 3,03 | | | | |

Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modelinin seçimi için cinsiyet bazında yapılan analizlere göre alternatif seçim tablosu Tablo 4.66'da verilmiştir. Buna göre kadınlarda yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre 0,54 ile "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre ise 0,84 ile "Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Toplam skor üzerinden değerlendirildiğinde "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" kadınlarda 0,53 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Erkek uzmanın verdiği yanıtlar kadınların verdiği yanıtlardan farklılık göstermektedir. Erkeklerde yerindelik (0,54) ve insan odaklılık kriterine (0,78) göre "Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" alternatifi öne çıkmaktadır. Maliyet kriterine göre ise "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" en yüksek ağırlığa sahip alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır(0,86).

**Tablo 4.66** Soru 4. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,54 | 0,54 | 0,54 | 0,46 | 0,53 |
| | **c2** | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,70 | 0,34 |
| | **c3** | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,84 | 0,23 |
| **E** | **c1** | 0,16 | 0,11 | 0,24 | 0,76 | 0,21 |
| | **c2** | 0,30 | 0,11 | 0,14 | 0,86 | 0,30 |
| | **c3** | 0,54 | 0,78 | 0,62 | 0,38 | 0,59 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiştir. 4. soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.67.'de verilmiştir. Tablo 4.67.'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.68.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.67** Soru 4. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,33** | **2,33** | **7,00** |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,00** | **3,00** | **3,00** |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,33** | **2,33** | **7,00** |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,50** | **2,50** | **5,00** |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c3** | 2,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **3,50** | **6,00** | **1,83** |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **2,00** | **4,00** | **4,00** |

**Tablo 4.68** Soru 4. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | **c2** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | **c2** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 0,43 |
| | | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | **c2** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | **c3** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,29 | 0,33 | 0,27 | 0,30 |
| | | **c2** | 0,14 | 0,17 | 0,18 | 0,16 |
| | | **c3** | 0,57 | 0,50 | 0,55 | 0,54 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | **c2** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | | **c3** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş modelinin seçimi meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.69'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.69** Soru 4. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | **c2** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,43 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | **c2** | 0,43 | 0,43 | 0,43 | 1,29 |
| | | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,43 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | **c2** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,20 |
| | | **c3** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,60 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,30 | 0,33 | 0,27 | 0,89 |
| | | **c2** | 0,15 | 0,16 | 0,18 | 0,49 |
| | | **c3** | 0,59 | 0,49 | 0,54 | 1,62 |
| | **Maliyet** | **c1** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,50 |
| | | **c2** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,75 |
| | | **c3** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,75 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 3 alternatif için rasgele indeks değeri 0,58'dir. Tablo 4.70'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 4 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.70** Soru 4. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 1,29 | 0,43 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,29 | 0,43 | 3,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,14 | 3,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 1,00 | 0,33 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,33 | 3,00 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,29 | 0,43 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,29 | 0,43 | 3,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,14 | 3,00 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 1,20 | 0,40 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 1,20 | 0,40 | 3,00 | | | | |
| | | 0,60 | 0,20 | 3,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,89 | 0,30 | 3,01 | 3,01 | 0,005 | 0,58 | 0,008 |
| | | 0,49 | 0,16 | 3,00 | | | | |
| | | 1,62 | 0,54 | 3,01 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,50 | 0,50 | 3,00 | 3,00 | 0,00 | 0,58 | 0,00 |
| | | 0,75 | 0,25 | 3,00 | | | | |
| | | 0,75 | 0,25 | 3,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş modelinin seçimine ilişkin uzman yanıtlarının meslek kırılmlarına göre analiz edilmesi ile elde edilen bulgulara Tablo 78.'de yer verilmiştir. Buna göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında yerindelik kriterine göre "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" ve "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" 0,43 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. İnsan odaklılık kriterine göre tüm alternatifler eşit ağırlığa sahiptir. Maliyet kriterine göre ise "Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" alternatifi 0,86 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Kriterlerden bağımsız şekilde, "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" ve "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" en yüksek ağırlığa sahip alternatifler olarak karşımıza çıkmaktadır (0,42).

Tablo 4.71'e göre Tıp alanında uzmanların verdiği yanıtlara göre ise yerindelik kriterine göre Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" ve "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" 0,40 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. İnsan odaklılık kriterine göre "Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir (0,54). Maliyet kriterine göre ise

“Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon” ve “Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyonun” en yüksek ağırlığa sahip alternatifler olduğu tespit edilmiştir (0,75). Kriterlerden bağımsız şekilde, tüm alternatif cevaplar birbirine yakın ağırlıkta olmakla birlikte “Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti” en yüksek ağırlığa sahip alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır (0,38).

**Tablo 4.71** Soru 4. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | c1 | 0,43 | 0,33 | 0,43 | 0,57 | 0,42 |
| | c2 | 0,43 | 0,33 | 0,43 | 0,57 | 0,42 |
| | c3 | 0,14 | 0,33 | 0,14 | 0,86 | 0,27 |
| Tıp | c1 | 0,40 | 0,30 | 0,50 | 0,50 | 0,38 |
| | c2 | 0,40 | 0,16 | 0,25 | 0,75 | 0,37 |
| | c3 | 0,20 | 0,54 | 0,25 | 0,75 | 0,35 |

***SORU 5. Mesleki Rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanma nasıl olmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Mesleki rehabilitasyon 2. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik olarak verilmelidir.

C2: Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.

C3: Türkiye’de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.

C4: Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı

“Mesleki Rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanma nasıl olmalıdır?” sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde

karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.72.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.72** Soru 5. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **c3** | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c4** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | **5,00** | **5,00** | **2,50** | **5,00** |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **c3** | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | **c4** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **Toplam** | **7,00** | **4,00** | **2,17** | **7,00** |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **c3** | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | **c4** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **Toplam** | **7,00** | **4,00** | **2,17** | **7,00** |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.73'de verilmiştir.

**Tablo 4.73** Soru 5. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | **c2** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | **c3** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | **c4** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,14 |
| | **c2** | 0,29 | 0,25 | 0,23 | 0,29 | 0,26 |
| | **c3** | 0,43 | 0,50 | 0,46 | 0,43 | 0,45 |
| | **c4** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,14 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,14 |
| | **c2** | 0,29 | 0,25 | 0,23 | 0,29 | 0,26 |
| | **c3** | 0,43 | 0,50 | 0,46 | 0,43 | 0,45 |
| | **c4** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,14 |

Mesleki rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanmanın seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI)

bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 5 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.74'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.74** Soru 5. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| | **c2** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| | **c3** | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |
| | **c4** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,57 |
| | **c2** | 0,28 | 0,26 | 0,23 | 0,28 | 1,05 |
| | **c3** | 0,42 | 0,53 | 0,45 | 0,42 | 1,83 |
| | **c4** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,57 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,57 |
| | **c2** | 0,28 | 0,26 | 0,23 | 0,28 | 1,05 |
| | **c3** | 0,42 | 0,53 | 0,45 | 0,42 | 1,83 |
| | **c4** | 0,14 | 0,13 | 0,15 | 0,14 | 0,57 |

Soru altında karşılaştırılan 4 alternatif için Rasgele İndeks değeri 0,90'dır. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.75'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.75** Soru 5. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,80 | 0,20 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 0,57 | 0,14 | 4,01 | 4,01 | 0,003 | 0,90 | 0,003 |
| | 1,83 | 0,45 | 4,02 | | | | |
| | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |
| | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |
| **Maliyet** | 0,57 | 0,14 | 4,01 | 4,01 | 0,003 | 0,90 | 0,003 |
| | 1,83 | 0,45 | 4,02 | | | | |
| | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |
| | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanmanın araştırıldığı soru için uzmanların alternatif cevaplara ilişkin ağırlıklara Tablo 4.76'da yer verilmiştir. Buna göre yerindelik (0,40), insan odaklılık (0,45) ve maliyet (0,45) kriterlerine göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Kriterlerden bağımsız değerlendirmede de toplam

skora göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır." 0,43 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir.

**Tablo 4.76** Soru 5. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,20 | 0,14 | 0,14 | 0,86 | 0,25 |
| **c2** | 0,20 | 0,26 | 0,26 | 0,74 | 0,27 |
| **c3** | 0,40 | 0,45 | 0,45 | 0,55 | 0,43 |
| **c4** | 0,20 | 0,14 | 0,14 | 0,86 | 0,25 |

Mesleki rehabilitasyon hizmeti merkezi yapılanması cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.77.'de verilmiştir.

**Tablo 4.77** Soru 5. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 2,00 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 |
| | | **c3** | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 0,50 | 0,33 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 6,50 | 3,83 | 2,08 | 10,00 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,25 | 0,50 | 2,00 |
| | | **c2** | 4,00 | 1,00 | 3,00 | 5,00 |
| | | **c3** | 2,00 | 0,33 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c4** | 0,50 | 0,20 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 7,50 | 1,78 | 4,83 | 11,00 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,25 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 4,00 | 1,00 | 4,00 | 6,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,25 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c4** | 0,33 | 0,17 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 6,33 | 1,67 | 6,33 | 13,00 |
| **E** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,50 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,50 |
| | | **c3** | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c4** | 2,00 | 2,00 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 8,00 | 8,00 | 1,83 | 5,00 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 |
| | | **c3** | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c4** | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 10,00 | 10,00 | 2,50 | 2,50 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 |
| | | **c3** | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c4** | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 10,00 | 10,00 | 2,50 | 2,50 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.78.'de verilmiştir.

**Tablo 4.78** Soru 5. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,15 | 0,13 | 0,16 | 0,20 | 0,16 |
| | | c2 | 0,31 | 0,26 | 0,24 | 0,30 | 0,28 |
| | | c3 | 0,46 | 0,52 | 0,48 | 0,40 | 0,47 |
| | | c4 | 0,08 | 0,09 | 0,12 | 0,10 | 0,10 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,14 | 0,10 | 0,18 | 0,14 |
| | | c2 | 0,53 | 0,56 | 0,62 | 0,45 | 0,54 |
| | | c3 | 0,27 | 0,19 | 0,21 | 0,27 | 0,23 |
| | | c4 | 0,07 | 0,11 | 0,07 | 0,09 | 0,08 |
| | Maliyet | c1 | 0,13 | 0,14 | 0,21 | 0,27 | 0,19 |
| | | c2 | 0,53 | 0,56 | 0,83 | 0,55 | 0,62 |
| | | c3 | 0,13 | 0,14 | 0,21 | 0,27 | 0,19 |
| | | c4 | 0,04 | 0,09 | 0,07 | 0,09 | 0,07 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,10 | 0,12 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,10 | 0,12 |
| | | c3 | 0,50 | 0,50 | 0,55 | 0,60 | 0,54 |
| | | c4 | 0,25 | 0,25 | 0,18 | 0,20 | 0,22 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c3 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | c4 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c3 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | c4 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki rehabilitasyon merkezi yapılanmasının seçimi için cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.79'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.79** Soru 5. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,14 | 0,15 | 0,19 | 0,64 |
| | | c2 | 0,32 | 0,28 | 0,23 | 0,29 | 1,12 |
| | | c3 | 0,48 | 0,55 | 0,47 | 0,38 | 1,89 |
| | | c4 | 0,08 | 0,09 | 0,12 | 0,10 | 0,38 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,12 | 0,17 | 0,56 |
| | | c2 | 0,56 | 0,54 | 0,70 | 0,42 | 2,22 |
| | | c3 | 0,28 | 0,18 | 0,23 | 0,25 | 0,95 |
| | | c4 | 0,07 | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,34 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,23 | 0,25 | 0,76 |
| | | c2 | 0,56 | 0,54 | 0,93 | 0,51 | 2,54 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,23 | 0,25 | 0,76 |
| | | c4 | 0,05 | 0,09 | 0,08 | 0,08 | 0,30 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,12 | 0,12 | 0,13 | 0,11 | 0,49 |
| | | c2 | 0,12 | 0,12 | 0,13 | 0,11 | 0,49 |
| | | c3 | 0,49 | 0,49 | 0,54 | 0,66 | 2,17 |
| | | c4 | 0,24 | 0,24 | 0,18 | 0,22 | 0,89 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,40 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,40 |
| | | c3 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |
| | | c4 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,40 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,40 |
| | | c3 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |
| | | c4 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 4 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 0,90'dır. Tablo 4.80.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 4 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.80** Soru 5. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,64 | 0,16 | 4,01 | 4,03 | 0,009 | 0,90 | 0,010 |
| | | 1,12 | 0,28 | 4,04 | | | | |
| | | 1,89 | 0,47 | 4,05 | | | | |
| | | 0,38 | 0,10 | 4,01 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,56 | 0,14 | 4,01 | 4,03 | 0,009 | 0,90 | 0,010 |
| | | 0,95 | 0,23 | 4,06 | | | | |
| | | 0,34 | 0,08 | 4,02 | | | | |
| | | 0,34 | 0,08 | 4,02 | | | | |
| | Maliyet | 0,76 | 0,19 | 4,05 | 4,03 | 0,010 | 0,90 | 0,011 |
| | | 0,76 | 0,19 | 4,05 | | | | |
| | | 0,30 | 0,07 | 4,02 | | | | |
| | | 0,30 | 0,07 | 4,02 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,49 | 0,12 | 4,01 | 4,02 | 0,007 | 0,90 | 0,008 |
| | | 0,49 | 0,12 | 4,01 | | | | |
| | | 2,17 | 0,54 | 4,05 | | | | |
| | | 0,89 | 0,22 | 4,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,40 | 0,10 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,40 | 0,10 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon hizmeti merkezi yapılanması için cinsiyete göre yapılan seçimlere ilişkin bulgulara Tablo 4.81.'de yer verilmiştir. Her iki cinsiyette de yapılan değerlendirmede yerindelik kriterine göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" sırasıyla 0,47 ve 0,54 olmak üzere en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Kadınlarda insan odaklılık kriterine göre "Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir" 0,54 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatif iken erkek uzman değerlendirmesinde "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" ve "Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı" yanıtları 0,40 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifler olmuştur. Maliyet kriterine göre de kadınlarda "Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir" 0,62 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifken; erkek uzman değerlendirmesinde "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" ve "Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı" yanıtları 0,40 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifler olmuştur (Tablo 4.81).

**Tablo 4.81** Soru 5. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,16 | 0,14 | 0,19 | 0,81 | 0,22 |
| | **c2** | 0,28 | 0,54 | 0,62 | 0,38 | 0,36 |
| | **c3** | 0,47 | 0,23 | 0,19 | 0,81 | 0,43 |
| | **c4** | 0,10 | 0,08 | 0,07 | 0,93 | 0,17 |
| **E** | **c1** | 0,12 | 0,10 | 0,10 | 0,90 | 0,19 |
| | **c2** | 0,12 | 0,10 | 0,10 | 0,90 | 0,19 |
| | **c3** | 0,54 | 0,40 | 0,40 | 0,60 | 0,50 |
| | **c4** | 0,22 | 0,40 | 0,40 | 0,60 | 0,31 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.82'de verilmiştir. Tablo 4.82'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.83'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.82** Soru 5. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c4** | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 7,00 | 2,17 | 4,00 | 7,00 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **c4** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 5,00 | 2,50 | 5,00 | 5,00 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 4,00 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 5,00 |
| | | **c3** | 0,30 | 0,30 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c4** | 0,30 | 0,20 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 3,60 | 2,00 | 8,50 | 12,00 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 2,00 |
| | | **c3** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 8,00 | 5,00 | 1,83 | 8,00 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,20 | 0,50 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 0,33 | 2,00 |
| | | **c3** | 5,00 | 3,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 2,00 | 0,50 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 11,00 | 4,83 | 1,78 | 7,50 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,20 | 0,50 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 1,00 |
| | | **c3** | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 10,00 | 6,50 | 1,70 | 6,50 |

**Tablo 4.83** Soru 5. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 0,43 | 0,46 | 0,50 | 0,43 | 0,45 |
| | | c3 | 0,29 | 0,23 | 0,25 | 0,29 | 0,26 |
| | | c4 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,14 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,60 | 0,80 | 0,45 |
| | | c2 | 0,40 | 0,40 | 0,80 | 1,00 | 0,65 |
| | | c3 | 0,07 | 0,10 | 0,20 | 0,40 | 0,19 |
| | | c4 | 0,05 | 0,08 | 0,10 | 0,20 | 0,11 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,13 | 0,12 |
| | | c2 | 0,25 | 0,20 | 0,18 | 0,25 | 0,22 |
| | | c3 | 0,50 | 0,60 | 0,55 | 0,50 | 0,54 |
| | | c4 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,13 | 0,12 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,09 | 0,07 | 0,11 | 0,07 | 0,08 |
| | | c2 | 0,27 | 0,21 | 0,19 | 0,27 | 0,23 |
| | | c3 | 0,45 | 0,62 | 0,56 | 0,53 | 0,54 |
| | | c4 | 0,18 | 0,10 | 0,14 | 0,13 | 0,14 |
| | Maliyet | c1 | 0,09 | 0,10 | 0,11 | 0,07 | 0,09 |
| | | c2 | 0,18 | 0,21 | 0,14 | 0,13 | 0,17 |
| | | c3 | 0,45 | 0,83 | 0,56 | 0,53 | 0,59 |
| | | c4 | 0,18 | 0,21 | 0,14 | 0,13 | 0,17 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Mesleki Rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanmanın seçimi meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.84'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.84** Soru 5. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,14 | 0,57 |
| | | c2 | 0,42 | 0,45 | 0,53 | 0,42 | 1,83 |
| | | c3 | 0,28 | 0,23 | 0,26 | 0,28 | 1,05 |
| | | c4 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,14 | 0,57 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| | | c2 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 1,60 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,80 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,60 | 0,80 | 1,80 |
| | | c2 | 0,40 | 0,40 | 0,80 | 1,00 | 2,60 |
| | | c3 | 0,07 | 0,10 | 0,20 | 0,40 | 0,77 |
| | | c4 | 0,05 | 0,08 | 0,10 | 0,20 | 0,43 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,12 | 0,49 |
| | | c2 | 0,24 | 0,22 | 0,18 | 0,24 | 0,89 |
| | | c3 | 0,49 | 0,66 | 0,54 | 0,49 | 2,17 |
| | | c4 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,12 | 0,49 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,11 | 0,07 | 0,34 |
| | | c2 | 0,25 | 0,23 | 0,18 | 0,28 | 0,95 |
| | | c3 | 0,42 | 0,70 | 0,54 | 0,56 | 2,22 |
| | | c4 | 0,17 | 0,12 | 0,14 | 0,14 | 0,56 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,12 | 0,11 | 0,07 | 0,38 |
| | | c2 | 0,17 | 0,23 | 0,14 | 0,14 | 0,68 |
| | | c3 | 0,42 | 0,93 | 0,54 | 0,56 | 2,46 |
| | | c4 | 0,17 | 0,23 | 0,14 | 0,14 | 0,68 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 4 alternatif için rasgele indeks değeri 0,90'dır. Tablo 4.85'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 5 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.85** Soru 5. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 0,57 | 0,14 | 4,01 | 4,01 | 0,003 | 0,90 | 0,004 |
| | | 1,83 | 0,45 | 4,02 | | | | |
| | | 1,05 | 0,26 | 4,01 | | | | |
| | | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,80 | 0,20 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| | | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| | | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,80 | 0,45 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 0,77 | 0,19 | 4,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,11 | 4,00 | | | | |
| | | 0,43 | 0,11 | 4,00 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 0,49 | 0,12 | 4,01 | 4,02 | 0,007 | 0,90 | 0,008 |
| | | 0,89 | 0,22 | 4,02 | | | | |
| | | 2,17 | 0,54 | 4,05 | | | | |
| | | 0,49 | 0,12 | 4,01 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,34 | 0,08 | 4,02 | 4,04 | 0,013 | 0,90 | 0,015 |
| | | 2,22 | 0,54 | 4,10 | | | | |
| | | 0,56 | 0,14 | 4,02 | | | | |
| | | 0,56 | 0,14 | 4,02 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,38 | 0,09 | 4,07 | 4,10 | 0,033 | 0,90 | 0,037 |
| | | 2,46 | 0,59 | 4,14 | | | | |
| | | 0,68 | 0,17 | 4,09 | | | | |
| | | 0,68 | 0,17 | 4,09 | | | | |

Mühendislik ve Doğa Bilimleri alanındaki uzmanlara göre mesleki rehabilitasyon hizmeti merkezi yapılanması için yerindelik kriterine göre "Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir" 0,45 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifken; tıp alanındaki uzmanlara göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" 0,54 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. İnsan odaklılık kriterine göre de mühendislik ve doğa bilimlerindeki uzmanlara göre "Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir" 0,40 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifken; tıp alanındaki uzmanlara göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" 0,54 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre de diğer iki kriterde olduğu gibi uzmanlık alanlarına göre yapılan seçim değişmemiştir. mühendislik ve doğa bilimlerindeki uzmanlara göre "Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir" 0,65

ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifken; tıp alanındaki uzmanlara göre "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır" 0,59 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Toplam skora göre de meslek gruplarına göre seçim kriterlere göre yapılan seçimle aynıdır (Tablo 4.86).

**Tablo 4.86** Soru 5. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | c1 | 0,14 | 0,20 | 0,45 | 0,55 | 0,20 |
| | c2 | 0,45 | 0,40 | 0,65 | 0,35 | 0,43 |
| | c3 | 0,26 | 0,20 | 0,19 | 0,81 | 0,30 |
| | c4 | 0,14 | 0,20 | 0,11 | 0,89 | 0,23 |
| Tıp | c1 | 0,12 | 0,08 | 0,09 | 0,91 | 0,19 |
| | c2 | 0,22 | 0,23 | 0,17 | 0,83 | 0,28 |
| | c3 | 0,54 | 0,54 | 0,59 | 0,41 | 0,53 |
| | c4 | 0,12 | 0,14 | 0,17 | 0,83 | 0,20 |

***SORU 6. Mesleki Rehabilitasyon hangi hizmetleri içermelidir?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Mesleki gelişim eğitimleri

C2: İşe uygunluk değerlendirmesi

C3: Sosyal uyum desteği.

C4: Psikiyatrik destek

C5: İşe döndürme-uygun işe yerleştirme

Mesleki Rehabilitasyon hangi hizmetleri içermelidir?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.87.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.87** Soru 6. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c4** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c5** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 7,00 | 3,50 | 7,00 | 7,00 | 3,50 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c4** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | **c5** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | **Toplam** | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 9,00 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 |
| | **c3** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c4** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c5** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 6,00 | 3,00 | 6,00 | 6,00 | 6,00 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.88'de verilmiştir.

**Tablo 4.88** Soru 6. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c2** | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c4** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c5** | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | **c2** | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | **c3** | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | **c4** | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | **c5** | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | **c3** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | **c4** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | **c5** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |

Mesleki rehabilitasyonun içerdiği hizmetlerin seçimi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları

kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 6 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.89'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.89** Soru 6. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | **c2** | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | **c3** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | **c4** | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | **c5** | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | **c2** | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | **c3** | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | **c4** | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | **c5** | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 2,78 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | **c2** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| | **c3** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | **c4** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | **c5** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |

Soru altında karşılaştırılan 5 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,12'dir. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.90'da verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.90** Soru 6. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,71 | 0,14 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 5,56 | 1,11 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | 2,78 | 0,56 | 5,00 | | | | |
| **Maliyet** | 0,83 | 0,17 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | 1,67 | 0,33 | 5,00 | | | | |
| | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |
| | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |
| | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyonun içerdiği hizmetlerin seçimi istenen soruda uzmanların yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre yaptığı seçimlere ilişkin ağırlıklara Tablo 4.91'de yer verilmiştir. Buna göre yerindelik kriterine göre "İşe uygunluk değerlendirmesi" ve "İşe döndürme-uygun işe yerleştirme" 0,29 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerken insan odaklılık kriterlerine göre bu "Mesleki gelişim eğitimleri", "İşe uygunluk değerlendirmesi", "Sosyal uyum desteği" ve "Psikiyatrik destek" 1,11 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Maliyet kriterine göre ise "İşe uygunluk değerlendirmesi" 0,33 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Nihai değerlendirmede ise tüm alternatifler birbirine yakın ağırlıkta olmak üzere "İşe uygunluk değerlendirmesinin" 0,56 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir .

**Tablo 4.91** Soru 6. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,14 | 1,11 | 0,17 | 0,83 | 0,48 |
| **c2** | 0,29 | 1,11 | 0,33 | 0,67 | 0,56 |
| **c3** | 0,14 | 1,11 | 0,17 | 0,83 | 0,48 |
| **c4** | 0,14 | 1,11 | 0,17 | 0,83 | 0,48 |
| **c5** | 0,29 | 0,56 | 0,17 | 0,83 | 0,42 |

Mesleki rehabilitasyonun içerdiği hizmetlerin seçimi istenen soru cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.92'de verilmiştir.

**Tablo 4.92** Soru 6. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 7,00 | 3,50 | 7,00 | 7,00 | 3,50 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c3 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c4 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | **21,00** | **2,92** | **5,53** | **2,92** | **11,33** |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 6,00 | 3,00 | 6,00 | 6,00 | 6,00 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.93'de verilmiştir.

**Tablo 4.93** Soru 6. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,63 |
| | | c2 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | | c3 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | | c4 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,25 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,63 |
| | Maliyet | c1 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c2 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c5 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması istenmektedir. Mesleki rehabilitasyonun içerdiği hizmetlerin seçimi için cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.94'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.94** Soru 7. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 3,13 |
| | | c2 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 6,25 |
| | | c3 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 6,25 |
| | | c4 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 1,25 | 6,25 |
| | | c5 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 0,63 | 3,13 |
| | Maliyet | c1 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | | c2 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| | | c5 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,83 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 5 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,12'dir. Tablo 4.95.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 4 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.95** Soru 6. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,71 | 0,14 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 3,13 | 0,63 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 6,25 | 1,25 | 5,00 | | | | |
| | | 6,25 | 1,25 | 5,00 | | | | |
| | | 6,25 | 1,25 | 5,00 | | | | |
| | | 3,13 | 0,63 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,83 | 0,17 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,67 | 0,33 | 5,00 | | | | |
| | | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |
| | | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |
| | | 0,83 | 0,17 | 5,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 1,00 | 0,20 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 5,00 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,00 | 0,20 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyonda hizmet içeriğinin seçimine ilişkin değerlendirmeler cinsiyet bazlı olarak yapılmış ve alternatiflere ilişkin bulgular Tablo 4.96.'da verilmiştir. Buna göre yerindelik kriterine göre "İşe uygunluk değerlendirmesi" ve "İşe döndürme-uygun işe yerleştirme" 0,29 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatif iken, erkek yanıtlayıcı için tüm alternatifler eşit ağırlığa sahiptir. İnsan odaklılık kriterine göre "İşe uygunluk değerlendirmesi", "Sosyal uyum desteği" ve "Psikiyatrik destek" 1,25 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatif iken, erkek yanıtlayıcı için tüm alternatifler eşit ağırlığa sahiptir. Maliyet kriterine göre "İşe uygunluk değerlendirmesi", 0,33 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatif iken, erkek yanıtlayıcı için tüm alternatifler eşit ağırlığa sahiptir.

**Tablo 4.96** Soru 6. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | c1 | 0,14 | 0,63 | 0,17 | 0,83 | 0,35 |
| | c2 | 0,29 | 1,25 | 0,33 | 0,67 | 0,60 |
| | c3 | 0,14 | 1,25 | 0,17 | 0,83 | 0,52 |
| | c4 | 0,14 | 1,25 | 0,17 | 0,83 | 0,52 |
| | c5 | 0,29 | 0,63 | 0,17 | 0,83 | 0,43 |
| E | c1 | 0,20 | 1,00 | 0,20 | 0,80 | 0,49 |
| | c2 | 0,20 | 1,00 | 0,20 | 0,80 | 0,49 |
| | c3 | 0,20 | 1,00 | 0,20 | 0,80 | 0,49 |
| | c4 | 0,20 | 1,00 | 0,20 | 0,80 | 0,49 |
| | c5 | 0,20 | 1,00 | 0,20 | 0,80 | 0,49 |

Meslek kırılımlarına göre yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.97'de verilmiştir.

**Tablo 4.97** Soru 6. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 7,00 | 3,50 | 7,00 | 7,00 | 3,50 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 7,00 | 3,50 | 7,00 | 7,00 | 3,50 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 9,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 9,00 |

Tablo 4.97'de verilen ikili karşılaştırmaların normalize değerlerinin ortalamasını gösteren öncelik değerlerine ise Tablo 4.98'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.98** Soru 6. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c3 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c4 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c5 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | Maliyet | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c3 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c4 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c5 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele

indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Mesleki rehabilitasyonda hizmet içeriğinin seçimi meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.99.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.99** Soru 6. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c2 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c4 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,71 |
| | | c5 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 0,29 | 1,43 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | | c2 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | | c3 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | | c4 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 1,11 | 5,56 |
| | | c5 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 2,78 |
| | Maliyet | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c3 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c4 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c5 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 5 alternatif için rasgele indeks değeri 1,12'dir. Tablo 4.100'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 6 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.100** Soru 6. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 1,00 | 0,20 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,20 | 5,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 5,00 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | | 5,00 | 1,00 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,71 | 0,14 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 0,71 | 0,14 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 0,71 | 0,14 | 5,00 | | | | |
| | | 1,43 | 0,29 | 5,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 5,56 | 1,11 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | | 5,56 | 1,11 | 5,00 | | | | |
| | | 2,78 | 0,56 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,11 | 0,22 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | | 0,56 | 0,11 | 5,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyonda hizmet içeriğinin seçilmesine yönelik olarak uzmanların verdiği yanıtların ağırlıklarına Tablo 4.101'de yer verilmiştir. Buna göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında uzmanların yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre verdikleri yanıtlar benzerlik göstermekte olup, tüm alternatifler arasında eşit ağırlığa sahiptir. Maliyet kriterine göre ise "İşe uygunluk değerlendirmesi" ve "İşe döndürme-uygun işe yerleştirme" 0,29 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Tıp alanında uzmanların yerindelik kriterine göre verdikleri yanıtlar "İşe uygunluk değerlendirmesi" ve "İşe döndürme-uygun işe yerleştirme" 0,29 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. İnsan odaklılık ve maliyet kriterine göre verilen yanıtlar ise ağırlıkları farklı olmak üzere kendi içinde benzerlik göstermektedir. Buna göre "Mesleki gelişim eğitimleri", "İşe uygunluk değerlendirmesi", "Sosyal uyum desteği"

ve “Psikiyatrik destek” yanıtları insan odaklılık kriterinde 1,11 ve maliyet kriterine göre 0,22 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Tüm kriterlere göre elde edilen toplam skor mühendislik ve doğa bilimlerinde hemen hemen aynı ağırlığa sahip iken tıp alanında “İşe uygunluk değerlendirmesi” 0,57 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir (Tablo 4.101).

**Tablo 4.101** Soru 6. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,20 | 1,00 | 0,14 | 0,86 | 0,49 |
| | **c2** | 0,20 | 1,00 | 0,29 | 0,71 | 0,48 |
| | **c3** | 0,20 | 1,00 | 0,14 | 0,86 | 0,49 |
| | **c4** | 0,20 | 1,00 | 0,14 | 0,86 | 0,49 |
| | **c5** | 0,20 | 1,00 | 0,29 | 0,71 | 0,48 |
| **Tıp** | **c1** | 0,14 | 1,11 | 0,22 | 0,78 | 0,48 |
| | **c2** | 0,29 | 1,11 | 0,22 | 0,78 | 0,57 |
| | **c3** | 0,14 | 1,11 | 0,22 | 0,78 | 0,48 |
| | **c4** | 0,14 | 1,11 | 0,22 | 0,78 | 0,48 |
| | **c5** | 0,29 | 0,56 | 0,11 | 0,89 | 0,42 |

***SORU 7. Mesleki Rehabilitasyon ve işe uygunluk için hangi değerlendirme yöntemi kullanılmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Balthazard Engellilik Değerlendirmesi

C2: ICF temelli fonksiyonel değerlendirme

C3: Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi

C4: Ergonomik durum değerlendirmesi

C5: Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme

C6: İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi

Soru 7’ye verilen cevaplar Saaty ölçeğine göre karşılaştırılmıştır (Tablo 4.102).

**Tablo 4.102** Soru 7. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,20 |
| | **c2** | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 6,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | **c4** | 6,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | **c5** | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 28,00 | 7,20 | 3,67 | 3,67 | 7,20 | 7,20 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c2** | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | **c3** | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c4** | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c5** | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 35,00 | 9,17 | 4,64 | 4,64 | 4,64 | 4,64 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,17 | 0,14 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | **c2** | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | **c3** | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 |
| | **c4** | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | **c5** | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | **c6** | 3,00 | 0,25 | 0,20 | 0,25 | 0,25 | 1,00 |
| | **Toplam** | 29,00 | 5,42 | 2,84 | 5,42 | 5,42 | 18,17 |

İkili karşılaştırma matrisinde kriterlere göre verilen cevapların normalize değerleri ve bunlara ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.103.'de verilmiştir.

**Tablo 4.103** Soru 7. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 |
| | **c2** | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c3** | 0,21 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,28 | 0,27 |
| | **c4** | 0,21 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,28 | 0,27 |
| | **c5** | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | **c6** | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,17 |
| | **c2** | 0,17 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,71 |
| | **c3** | 0,20 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,28 |
| | **c4** | 0,20 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,28 |
| | **c5** | 0,20 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,28 |
| | **c6** | 0,20 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,28 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,01 | 0,03 |
| | **c2** | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,22 | 0,19 |
| | **c3** | 0,24 | 0,37 | 0,35 | 0,37 | 0,37 | 0,28 | 0,33 |
| | **c4** | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,22 | 0,19 |
| | **c5** | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,22 | 0,19 |
| | **c6** | 0,10 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,06 |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yönteminin seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 7 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.104.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.104** Soru 7. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,21 |
| | **c2** | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| | **c3** | 0,21 | 0,29 | 0,27 | 0,27 | 0,29 | 0,29 | 1,61 |
| | **c4** | 0,21 | 0,29 | 0,27 | 0,27 | 0,29 | 0,29 | 1,61 |
| | **c5** | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| | **c6** | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,17 | 0,12 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 1,02 |
| | **c2** | 1,02 | 0,71 | 0,64 | 0,64 | 0,64 | 0,64 | 4,29 |
| | **c3** | 1,19 | 1,42 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 7,73 |
| | **c4** | 1,19 | 1,42 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 7,73 |
| | **c5** | 1,19 | 1,42 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 7,73 |
| | **c6** | 1,19 | 1,42 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 1,28 | 7,73 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,01 | 0,18 |
| | **c2** | 0,19 | 0,19 | 0,16 | 0,19 | 0,19 | 0,24 | 1,17 |
| | **c3** | 0,22 | 0,39 | 0,33 | 0,39 | 0,39 | 0,31 | 2,01 |
| | **c4** | 0,19 | 0,19 | 0,16 | 0,19 | 0,19 | 0,24 | 1,17 |
| | **c5** | 0,19 | 0,19 | 0,16 | 0,19 | 0,19 | 0,24 | 1,17 |
| | **c6** | 0,09 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,36 |

Soru altında karşılaştırılan 6 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,24'dür. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.105.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.105** Soru 7. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,21 | 0,03 | 6,01 | 6,04 | 0,009 | 1,24 | 0,007 |
| | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | 1,61 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | 1,61 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,02 | 0,17 | 6,00 | 6,03 | 0,007 | 1,24 | 0,005 |
| | 4,29 | 0,71 | 6,03 | | | | |
| | 7,73 | 1,28 | 6,04 | | | | |
| | 7,73 | 1,28 | 6,04 | | | | |
| | 7,73 | 1,28 | 6,04 | | | | |
| | 7,73 | 1,28 | 6,04 | | | | |
| **Maliyet** | 0,18 | 0,03 | 5,95 | 6,05 | 0,009 | 1,24 | 0,008 |
| | 1,17 | 0,19 | 6,09 | | | | |
| | 2,01 | 0,33 | 6,10 | | | | |
| | 1,17 | 0,19 | 6,09 | | | | |
| | 1,17 | 0,19 | 6,09 | | | | |
| | 0,36 | 0,06 | 5,96 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yönteminin seçimine ilişkin kriterler bazında alternatiflere ilişkin bulgulara Tablo 4.106'da yer verilmiştir. Yerindelik kriterine göre "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi" ve "Ergonomik durum değerlendirmesi" 0,27 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatifken insan odaklılık kriterinde "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi", "Ergonomik durum değerlendirmesi", "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme" ve "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 1,28 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiflerdir. Maliyet kriterine göre ise "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi" 0,33 ile en yüksek ağırlığa sahip alternatiftir. Tüm kriterlerin bileşkesi olan toplam skora göre ise "Ergonomik durum değerlendirmesinin" 0,61 ile en yüksek öneme sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.106** Soru 7. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,03 | 0,17 | 0,03 | 0,97 | 0,16 |
| **c2** | 0,14 | 0,71 | 0,19 | 0,81 | 0,37 |
| **c3** | 0,27 | 1,28 | 0,33 | 0,67 | 0,59 |
| **c4** | 0,27 | 1,28 | 0,19 | 0,81 | 0,61 |
| **c5** | 0,14 | 1,28 | 0,19 | 0,81 | 0,53 |
| **c6** | 0,14 | 1,28 | 0,06 | 0,94 | 0,54 |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yöntemleri cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.107'de verilmiştir.

**Tablo 4.107** Soru 7. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 6,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c4 | 6,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c5 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 28,00 | 7,20 | 3,67 | 3,67 | 7,20 | 7,20 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,20 | 0,17 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 6,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c4 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 27,00 | 6,20 | 3,17 | 6,20 | 6,20 | 6,20 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 2,00 |
| | | c2 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c3 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c4 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c5 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c6 | 0,50 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | | Toplam | 17,50 | 4,45 | 4,45 | 4,45 | 4,45 | 23,00 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,13 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,33 |
| | | c3 | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 8,00 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 36,00 | 10,17 | 5,64 | 5,64 | 5,64 | 2,96 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,17 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 0,25 | 0,25 |
| | | c3 | 7,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | c4 | 9,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 9,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 9,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 41,00 | 15,17 | 10,64 | 3,69 | 3,69 | 3,69 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c2 | 9,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 9,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 9,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 9,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 9,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 46,00 | 5,11 | 5,11 | 5,11 | 5,11 | 5,11 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.108.'de verilmiştir.

**Tablo 4.108** Soru 7. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 |
| | | c2 | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c3 | 0,21 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,28 | 0,27 |
| | | c4 | 0,21 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,28 | 0,27 |
| | | c5 | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c6 | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 |
| | | c2 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c3 | 0,22 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,30 |
| | | c4 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c5 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c6 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,09 | 0,06 |
| | | c2 | 0,23 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c3 | 0,23 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c4 | 0,23 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c5 | 0,23 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c6 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 |
| | | c2 | 0,17 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,11 |
| | | c3 | 0,19 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,18 |
| | | c4 | 0,19 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,18 |
| | | c5 | 0,19 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,18 |
| | | c6 | 0,22 | 0,30 | 0,35 | 0,35 | 0,35 | 0,34 | 0,32 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,02 | 0,01 | 0,01 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,02 |
| | | c2 | 0,15 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,08 |
| | | c3 | 0,17 | 0,13 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,11 |
| | | c4 | 0,22 | 0,26 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,26 |
| | | c5 | 0,22 | 0,26 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,26 |
| | | c6 | 0,22 | 0,26 | 0,28 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,26 |
| | Maliyet | c1 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c6 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için

0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yöntemi seçiminde cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.109.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.109** Soru 7. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,21 |
| | | c2 | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| | | c3 | 0,21 | 0,29 | 0,27 | 0,27 | 0,29 | 0,29 | 1,61 |
| | | c4 | 0,21 | 0,29 | 0,27 | 0,27 | 0,29 | 0,29 | 1,61 |
| | | c5 | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| | | c6 | 0,17 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,14 | 0,87 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,22 |
| | | c2 | 0,18 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,99 |
| | | c3 | 0,22 | 0,33 | 0,30 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,84 |
| | | c4 | 0,18 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,99 |
| | | c5 | 0,18 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,99 |
| | | c6 | 0,18 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,99 |
| | Maliyet | c1 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,37 |
| | | c2 | 0,25 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,21 | 1,35 |
| | | c3 | 0,25 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,21 | 1,35 |
| | | c4 | 0,25 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,21 | 1,35 |
| | | c5 | 0,25 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,21 | 1,35 |
| | | c6 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,25 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,16 |
| | | c2 | 0,16 | 0,11 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,65 |
| | | c3 | 0,19 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,11 |
| | | c4 | 0,19 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,11 |
| | | c5 | 0,19 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,11 |
| | | c6 | 0,22 | 0,32 | 0,36 | 0,36 | 0,36 | 0,32 | 1,95 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,02 | 0,01 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,14 |
| | | c2 | 0,14 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,47 |
| | | c3 | 0,16 | 0,15 | 0,11 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,69 |
| | | c4 | 0,21 | 0,31 | 0,33 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 1,64 |
| | | c5 | 0,21 | 0,31 | 0,33 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 1,64 |
| | | c6 | 0,21 | 0,31 | 0,33 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 1,64 |
| | Maliyet | c1 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,13 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,17 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,17 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,17 |
| | | c5 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,17 |
| | | c6 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,17 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 6 alternatif cevap

içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.110.'da verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 7 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.110** Soru 7. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,21 | 0,03 | 6,01 | 6,04 | 0,009 | 1,24 | 0,007 |
| | | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | | 1,61 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | | 1,61 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | | 0,87 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,22 | 0,04 | 6,01 | 6,03 | 0,006 | 1,24 | 0,005 |
| | | 0,99 | 0,16 | 6,03 | | | | |
| | | 1,84 | 0,30 | 6,04 | | | | |
| | | 0,99 | 0,16 | 6,03 | | | | |
| | | 0,99 | 0,16 | 6,03 | | | | |
| | | 0,99 | 0,16 | 6,03 | | | | |
| | Maliyet | 0,37 | 0,06 | 6,01 | 6,03 | 0,005 | 1,24 | 0,004 |
| | | 1,35 | 0,22 | 6,03 | | | | |
| | | 1,35 | 0,22 | 6,03 | | | | |
| | | 1,35 | 0,22 | 6,03 | | | | |
| | | 1,35 | 0,22 | 6,03 | | | | |
| | | 0,25 | 0,04 | 6,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,16 | 0,03 | 6,02 | 6,08 | 0,016 | 1,24 | 0,013 |
| | | 0,65 | 0,11 | 6,05 | | | | |
| | | 1,11 | 0,18 | 6,10 | | | | |
| | | 1,11 | 0,18 | 6,10 | | | | |
| | | 1,11 | 0,18 | 6,10 | | | | |
| | | 1,95 | 0,32 | 6,10 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,14 | 0,02 | 6,02 | 6,17 | 0,034 | 1,24 | 0,027 |
| | | 0,47 | 0,08 | 6,09 | | | | |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,21 | | | | |
| | | 1,64 | 0,26 | 6,23 | | | | |
| | | 1,64 | 0,26 | 6,23 | | | | |
| | | 1,64 | 0,26 | 6,23 | | | | |
| | Maliyet | 0,13 | 0,02 | 6,00 | 6,00 | 0,00 | 1,24 | 0,00 |
| | | 1,17 | 0,20 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,20 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,20 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,20 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,20 | 6,00 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uyguluk için değerlendirme yönteminin seçimine ilişkin kriterler bazında ve cinsiyet kırılımlarına alternatif seçimlerine Tablo 4.111.'da yer verilmiştir. Buna göre kadın ve erkek yanıtlayıcılarda yerindelik kriterine göre "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,32 ile en yüksek öneme sahip alternatiftir. İnsan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre cinsiyet bazında verilen yanıtlar farklılık göstermemektedir. İnsan odaklılık kriterine göre cinsiyet fark etmeksizin "Ergonomik durum değerlendirmesi", "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme", "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,26 ile en yüksek öneme sahip alternatifler iken maliyet kriterinde "ICF temelli fonksiyonel değerlendirme", "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi", "Ergonomik durum değerlendirmesi", "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme", "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,20 ile en yüksek önem derecesine sahip alternatiflerdir. Toplam skor göz önüne alındığında kadınlar ve erkek yanıtlayıcı için "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesinin" 0,35 ile en yüksek öneme sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.111** Soru 7. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,98 | 0,12 |
| | **c2** | 0,11 | 0,08 | 0,20 | 0,80 | 0,17 |
| | **c3** | 0,18 | 0,11 | 0,20 | 0,80 | 0,22 |
| | **c4** | 0,18 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,26 |
| | **c5** | 0,18 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,26 |
| | **c6** | 0,32 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,35 |
| **E** | **c1** | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,98 | 0,12 |
| | **c2** | 0,11 | 0,08 | 0,20 | 0,80 | 0,17 |
| | **c3** | 0,18 | 0,11 | 0,20 | 0,80 | 0,22 |
| | **c4** | 0,18 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,26 |
| | **c5** | 0,18 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,26 |
| | **c6** | 0,32 | 0,26 | 0,20 | 0,80 | 0,35 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.112.'de verilmiştir. Tablo 4.112.'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.113.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.112** Soru 7. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 15,00 | 9,50 | 4,83 | 4,83 | 4,83 | 4,83 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,25 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 4,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 25,00 | 9,25 | 4,70 | 4,70 | 4,70 | 4,70 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,33 | 0,33 | 0,50 |
| | | c2 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | c3 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | c4 | 3,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c5 | 3,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c6 | 2,00 | 0,33 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | Toplam | 17,00 | 3,58 | 3,58 | 6,83 | 6,83 | 11,50 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 36,00 | 5,14 | 5,14 | 5,14 | 5,14 | 5,14 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 36,00 | 5,14 | 5,14 | 5,14 | 5,14 | 5,14 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,14 | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,14 |
| | | c2 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 8,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c5 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 7,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 37,00 | 6,14 | 6,14 | 3,13 | 6,14 | 6,14 |

**Tablo 4.113** Soru 7. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 |
| | | c2 | 0,13 | 0,11 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,11 |
| | | c3 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c4 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c5 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c6 | 0,20 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 |
| | | c2 | 0,16 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,12 |
| | | c3 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c4 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c5 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c6 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | Maliyet | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,06 |
| | | c2 | 0,24 | 0,28 | 0,28 | 0,29 | 0,29 | 0,26 | 0,27 |
| | | c3 | 0,24 | 0,28 | 0,28 | 0,29 | 0,29 | 0,26 | 0,27 |
| | | c4 | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 |
| | | c5 | 0,18 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 |
| | | c6 | 0,12 | 0,09 | 0,09 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,09 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 |
| | | c2 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c3 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c4 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c5 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c6 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 |
| | | c2 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c3 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c4 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c5 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c6 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | Maliyet | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,03 |
| | | c2 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| | | c3 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| | | c4 | 0,22 | 0,33 | 0,33 | 0,32 | 0,33 | 0,33 | 0,31 |
| | | c5 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |
| | | c6 | 0,19 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,17 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Mesleki Rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yönteminin seçiminde meslek kırılımlarına göre

yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.114.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.114** Soru 7. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,40 |
| | | c2 | 0,13 | 0,11 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,65 |
| | | c3 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,24 |
| | | c4 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,24 |
| | | c5 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,24 |
| | | c6 | 0,20 | 0,22 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,24 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,24 |
| | | c2 | 0,16 | 0,12 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,70 |
| | | c3 | 0,20 | 0,23 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,27 |
| | | c4 | 0,20 | 0,23 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,27 |
| | | c5 | 0,20 | 0,23 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,27 |
| | | c6 | 0,20 | 0,23 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,27 |
| | Maliyet | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,34 |
| | | c2 | 0,23 | 0,27 | 0,27 | 0,31 | 0,31 | 0,27 | 1,66 |
| | | c3 | 0,23 | 0,27 | 0,27 | 0,31 | 0,31 | 0,27 | 1,66 |
| | | c4 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,15 | 0,18 | 0,93 |
| | | c5 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,15 | 0,18 | 0,93 |
| | | c6 | 0,11 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,54 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,17 |
| | | c2 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c3 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c4 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c5 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c6 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,17 |
| | | c2 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c3 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c4 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c5 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | | c6 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 1,17 |
| | Maliyet | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,16 |
| | | c2 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 1,01 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 1,01 |
| | | c4 | 0,21 | 0,33 | 0,33 | 0,31 | 0,33 | 0,33 | 1,85 |
| | | c5 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 1,01 |
| | | c6 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 1,01 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 6 alternatif için rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.115'de verildiği üzere meslek bazında

kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 7 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.115** Soru 7. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 0,40 | 0,07 | 6,00 | 6,01 | 0,002 | 1,24 | 0,001 |
| | | 0,65 | 0,11 | 6,01 | | | | |
| | | 1,24 | 0,21 | 6,01 | | | | |
| | | 1,24 | 0,21 | 6,01 | | | | |
| | | 1,24 | 0,21 | 6,01 | | | | |
| | | 1,24 | 0,21 | 6,01 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,24 | 0,04 | 6,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 0,70 | 0,12 | 6,02 | | | | |
| | | 1,27 | 0,21 | 6,03 | | | | |
| | | 1,27 | 0,21 | 6,03 | | | | |
| | | 1,27 | 0,21 | 6,03 | | | | |
| | | 1,27 | 0,21 | 6,03 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,34 | 0,06 | 6,02 | 6,04 | 0,008 | 1,24 | 0,007 |
| | | 1,66 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | | 1,66 | 0,27 | 6,06 | | | | |
| | | 0,93 | 0,15 | 6,05 | | | | |
| | | 0,93 | 0,15 | 6,05 | | | | |
| | | 0,54 | 0,09 | 6,02 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 0,17 | 0,03 | 6,00 | 6,00 | 0,00 | 1,24 | 0,00 |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,17 | 0,03 | 6,00 | 6,00 | 0,00 | 1,24 | 0,00 |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | | 1,17 | 0,19 | 6,00 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,16 | 0,03 | 6,01 | 6,04 | 0,007 | 1,24 | 0,006 |
| | | 1,01 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 1,01 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 1,85 | 0,31 | 6,05 | | | | |
| | | 1,01 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 1,01 | 0,17 | 6,04 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yönteminin seçimine ilişkin analizler meslek bazında değerlendirilmiş ve alternatif seçim tablosuna Tablo

4.116.'da yer verilmiştir. Buna göre mühendislik ve doğa bilimlerindeki uzmanların yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi", "Ergonomik durum değerlendirmesi", "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme", "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,21 ile en yüksek öneme sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre ise "ICF temelli fonksiyonel değerlendirme" ve "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi" 0,27 ile en yüksek öneme sahip alternatiflerdir. Tıp uzmanlık alanına sahip katılımcıların verdiği yanıtlar analiz edildiğinde yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "ICF temelli fonksiyonel değerlendirme", "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi", "Ergonomik durum değerlendirmesi" "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme" ve "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,19 ile en yüksek öneme sahip alternatif olduğu görülmüştür. Maliyet kriterine göre ise "Ergonomik durum değerlendirmesi" 0,31 ile en yüksek öneme sahip alternatiftir. Toplam skora bakıldığında mühendislik ve doğa bilimleri için "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" 0,28 ile önem düzeyi en yüksek alternatifken tıp uzmanlık alanında "Balthazard Engellilik Değerlendirmesi" (0,12 ile en düşük önem düzeyine sahip alternatif) dışındaki tüm alternatifler hemen hemen aynı önem düzeyine sahiptir.

**Tablo 4.116** Soru 7. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,07 | 0,04 | 0,06 | 0,94 | 0,14 |
| | **c2** | 0,11 | 0,12 | 0,27 | 0,73 | 0,17 |
| | **c3** | 0,21 | 0,21 | 0,27 | 0,73 | 0,26 |
| | **c4** | 0,21 | 0,21 | 0,15 | 0,85 | 0,27 |
| | **c5** | 0,21 | 0,21 | 0,15 | 0,85 | 0,27 |
| | **c6** | 0,21 | 0,21 | 0,09 | 0,91 | 0,28 |
| **Tıp** | **c1** | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,97 | 0,12 |
| | **c2** | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,26 |
| | **c3** | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,26 |
| | **c4** | 0,19 | 0,19 | 0,31 | 0,69 | 0,24 |
| | **c5** | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,26 |
| | **c6** | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,83 | 0,26 |

***SORU 8. Mesleki Rehabilitasyon- işe dönüş ile ilgili nihai karar kimde olmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Sosyal Güvenlik Kurumunda (SGK)

C2: Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

C3: Hekim raporu ile

C4: İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile

"Mesleki Rehabilitasyon- işe dönüş ile ilgili nihai karar kimde olmalıdır?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.117.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.117** Soru 8. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,25 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c3** | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c4** | 4,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 9,00 | 5,50 | 5,50 | 1,92 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,20 |
| | **c2** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c3** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c4** | 5,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 12,00 | 5,33 | 5,33 | 1,87 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,20 |
| | **c2** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c3** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c4** | 5,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 12,00 | 5,33 | 5,33 | 1,87 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.118.'de verilmiştir.

**Tablo 4.118** Soru 8. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,11 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,11 |
| | **c2** | 0,22 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,19 |
| | **c3** | 0,22 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,19 |
| | **c4** | 0,44 | 0,55 | 0,55 | 0,52 | 0,51 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,11 | 0,08 |
| | **c2** | 0,25 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,20 |
| | **c3** | 0,25 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,20 |
| | **c4** | 0,42 | 0,56 | 0,56 | 0,54 | 0,52 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,11 | 0,08 |
| | **c2** | 0,25 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,20 |
| | **c3** | 0,25 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,20 |
| | **c4** | 0,42 | 0,56 | 0,56 | 0,54 | 0,52 |

Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş ile ilgili nihai karar vericinin seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 8 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.119.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.119** Soru 8. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,11 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,42 |
| | **c2** | 0,21 | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,76 |
| | **c3** | 0,21 | 0,19 | 0,19 | 0,17 | 0,76 |
| | **c4** | 0,42 | 0,57 | 0,57 | 0,51 | 2,08 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,08 | 0,07 | 0,07 | 0,10 | 0,32 |
| | **c2** | 0,24 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 0,81 |
| | **c3** | 0,24 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 0,81 |
| | **c4** | 0,39 | 0,60 | 0,60 | 0,52 | 2,12 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,08 | 0,07 | 0,07 | 0,10 | 0,32 |
| | **c2** | 0,24 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 0,81 |
| | **c3** | 0,24 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 0,81 |
| | **c4** | 0,39 | 0,60 | 0,60 | 0,52 | 2,12 |

Soru altında karşılaştırılan 4 alternatif için Rasgele İndeks değeri 0,90'dır. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.120.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.120** Soru 8. Hesaplama Tablosu

| | **Toplam (t)** | **Öncelik Değeri ($w_i$)** | **t/ $w_i$** | **λmax** | **CI** | **RI** | **CI/RI** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,42 | 0,11 | 4,01 | 4,01 | 0,005 | 0,90 | 0,005 |
| | 0,76 | 0,19 | 4,02 | | | | |
| | 0,76 | 0,19 | 4,02 | | | | |
| | 2,08 | 0,51 | 4,04 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 0,32 | 0,08 | 4,02 | 4,05 | 0,018 | 0,90 | 0,020 |
| | 0,81 | 0,20 | 4,04 | | | | |
| | 2,12 | 0,52 | 4,08 | | | | |
| | 2,12 | 0,52 | 4,08 | | | | |
| **Maliyet** | 0,32 | 0,08 | 4,02 | 4,05 | 0,018 | 0,90 | 0,020 |
| | 0,81 | 0,20 | 4,04 | | | | |
| | 2,12 | 0,52 | 4,08 | | | | |
| | 2,12 | 0,52 | 4,08 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş ile ilgili nihai karar vericinin seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların kriterlere göre ağırlıkları Tablo 4.121'de verilmiştir. Yerindelik (0,51), insan odaklılık (0,52) ve maliyet (0,52) kriterine göre "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" önem düzeyi en yüksek alternatiftir. Tüm kriterlere göre de "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" 0,51 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir.

**Tablo 4.121** Soru 8. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,18 |
| **c2** | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,80 | 0,25 |
| **c3** | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,80 | 0,25 |
| **c4** | 0,51 | 0,52 | 0,52 | 0,48 | 0,51 |

Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş ile ilgili nihai karar vericinin seçimi cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.122'de verilmiştir.

**Tablo 4.122** Soru 8. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | c4 | 4,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 5,00 | 1,83 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 0,20 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 0,30 | 0,25 |
| | | c3 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 5,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,00 | 8,50 | 3,55 | 1,95 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,00 | 5,00 | 2,50 | 5,00 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,17 | 3,00 | 1,00 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 8,00 | 6,00 |
| | | c3 | 0,33 | 0,13 | 1,00 | 0,33 |
| | | c4 | 1,00 | 0,17 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,33 | 1,46 | 15,00 | 8,33 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,17 | 3,00 | 0,33 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 8,00 | 4,00 |
| | | c3 | 0,33 | 0,13 | 1,00 | 0,20 |
| | | c4 | 3,00 | 0,25 | 0,20 | 1,00 |
| | | Toplam | 10,33 | 1,54 | 12,20 | 5,53 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,17 | 3,00 | 0,50 |
| | | c2 | 6,00 | 1,00 | 8,00 | 5,00 |
| | | c3 | 0,33 | 0,13 | 1,00 | 0,25 |
| | | c4 | 2,00 | 0,20 | 4,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 9,33 | 1,49 | 16,00 | 6,75 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.123'de verilmiştir.

**Tablo 4.123** Soru 8. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,12 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,12 |
| | | c3 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 0,18 | 0,22 |
| | | c4 | 0,50 | 0,50 | 0,60 | 0,55 | 0,54 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,10 | 0,08 |
| | | c2 | 0,17 | 0,12 | 0,08 | 0,13 | 0,12 |
| | | c3 | 0,33 | 0,35 | 0,28 | 0,26 | 0,31 |
| | | c4 | 0,42 | 0,47 | 0,56 | 0,51 | 0,49 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c2 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| | | c3 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 | 0,40 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,12 | 0,11 | 0,20 | 0,12 | 0,14 |
| | | c2 | 0,72 | 0,69 | 0,53 | 0,72 | 0,66 |
| | | c3 | 0,04 | 0,09 | 0,07 | 0,04 | 0,06 |
| | | c4 | 0,12 | 0,11 | 0,20 | 0,12 | 0,14 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,10 | 0,11 | 0,25 | 0,06 | 0,13 |
| | | c2 | 0,58 | 0,65 | 0,66 | 0,72 | 0,65 |
| | | c3 | 0,03 | 0,08 | 0,08 | 0,04 | 0,06 |
| | | c4 | 0,29 | 0,16 | 0,02 | 0,18 | 0,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,11 | 0,25 | 0,09 | 0,14 |
| | | c2 | 0,58 | 0,65 | 0,66 | 0,90 | 0,70 |
| | | c3 | 0,03 | 0,08 | 0,08 | 0,05 | 0,06 |
| | | c4 | 0,19 | 0,13 | 0,33 | 0,18 | 0,21 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yöntemi seçiminde cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.124.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.124** Soru 8. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,12 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,49 |
| | | c2 | 0,12 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,49 |
| | | c3 | 0,24 | 0,24 | 0,22 | 0,18 | 0,88 |
| | | c4 | 0,49 | 0,49 | 0,66 | 0,54 | 2,17 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,06 | 0,08 | 0,10 | 0,32 |
| | | c2 | 0,16 | 0,12 | 0,09 | 0,12 | 0,50 |
| | | c3 | 0,32 | 0,37 | 0,31 | 0,25 | 1,24 |
| | | c4 | 0,39 | 0,50 | 0,61 | 0,49 | 1,99 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,12 | 0,15 | 0,49 | 0,85 |
| | | c2 | 0,08 | 0,12 | 0,15 | 0,49 | 0,85 |
| | | c3 | 0,16 | 0,25 | 0,31 | 0,98 | 1,69 |
| | | c4 | 0,08 | 0,12 | 0,15 | 0,49 | 0,85 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,11 | 0,17 | 0,14 | 0,56 |
| | | c2 | 0,83 | 0,66 | 0,46 | 0,83 | 2,79 |
| | | c3 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,05 | 0,23 |
| | | c4 | 0,14 | 0,11 | 0,17 | 0,14 | 0,56 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,11 | 0,17 | 0,05 | 0,46 |
| | | c2 | 0,77 | 0,65 | 0,46 | 0,65 | 2,53 |
| | | c3 | 0,04 | 0,08 | 0,06 | 0,03 | 0,21 |
| | | c4 | 0,38 | 0,16 | 0,01 | 0,16 | 0,72 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,12 | 0,18 | 0,10 | 0,54 |
| | | c2 | 0,81 | 0,70 | 0,48 | 1,04 | 3,03 |
| | | c3 | 0,05 | 0,09 | 0,06 | 0,05 | 0,24 |
| | | c4 | 0,27 | 0,14 | 0,24 | 0,21 | 0,86 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 4 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 0,90'dır. Tablo 4.125.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 8 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.125** Soru 8. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,49 | 0,12 | 4,01 | 4,01 | 0,003 | 0,90 | 0,004 |
| | | 0,49 | 0,12 | 4,01 | | | | |
| | | 0,88 | 0,22 | 4,02 | | | | |
| | | 2,17 | 0,54 | 4,04 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,32 | 0,08 | 4,01 | 4,04 | 0,015 | 0,90 | 0,017 |
| | | 1,24 | 0,31 | 4,05 | | | | |
| | | 1,99 | 0,49 | 4,06 | | | | |
| | | 1,99 | 0,49 | 4,06 | | | | |
| | Maliyet | 0,85 | 0,20 | 4,23 | 4,23 | 0,078 | 0,90 | 0,087 |
| | | 0,85 | 0,20 | 4,23 | | | | |
| | | 1,69 | 0,40 | 4,23 | | | | |
| | | 0,85 | 0,20 | 4,23 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,56 | 0,14 | 4,06 | 4,09 | 0,031 | 0,90 | 0,034 |
| | | 2,79 | 0,66 | 4,20 | | | | |
| | | 0,23 | 0,06 | 4,02 | | | | |
| | | 0,56 | 0,14 | 4,06 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,46 | 0,13 | 3,63 | 4,05 | 0,017 | 0,90 | 0,019 |
| | | 0,21 | 0,06 | 3,71 | | | | |
| | | 0,72 | 0,16 | 4,43 | | | | |
| | | 0,72 | 0,16 | 4,43 | | | | |
| | Maliyet | 0,54 | 0,14 | 3,96 | 4,07 | 0,023 | 0,90 | 0,026 |
| | | 0,24 | 0,06 | 4,06 | | | | |
| | | 0,86 | 0,21 | 4,13 | | | | |
| | | 0,86 | 0,21 | 4,13 | | | | |

Mesleki rehabilitasyon-işe dönüş ile ilgili nihai karar vericinin seçimine ilişkin uzmanların verdiği yanıtların cinsiyet kırılımlarına göre ağırlıklarına Tablo 4.126.'da yer verilmiştir. Kadınlar için yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" işe dönüşün sağlanması en yüksek öneme sahip alternatif iken erkek yanıtlayıcı için yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)'un" işe dönüşü sağlaması en yüksek öneme sahip alternatiftir. Tüm kriterler için kadınlar için "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile"; erkek yanıtlayıcı için ise "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)'un" işe dönüşte karar verici olarak yüksek öneme sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.126** Soru 8. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,12 | 0,08 | 0,20 | 0,80 | 0,17 |
| | **c2** | 0,12 | 0,12 | 0,20 | 0,80 | 0,19 |
| | **c3** | 0,22 | 0,31 | 0,40 | 0,60 | 0,28 |
| | **c4** | 0,54 | 0,49 | 0,20 | 0,80 | 0,55 |
| **E** | **c1** | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,86 | 0,21 |
| | **c2** | 0,66 | 0,65 | 0,70 | 0,30 | 0,63 |
| | **c3** | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,94 | 0,14 |
| | **c4** | 0,14 | 0,16 | 0,21 | 0,79 | 0,21 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.127'de verilmiştir. Tabloda verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.128.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.127** Soru 8. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 |
| | | **c3** | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 4,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 8,00 | 8,00 | 5,00 | 1,83 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,33 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 0,33 | 0,25 |
| | | **c3** | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | **c4** | 3,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 6,50 | 10,00 | 3,83 | 2,08 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,25 |
| | | **c3** | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 3,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 5,50 | 9,00 | 5,50 | 1,92 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 3,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 7,00 | 4,00 | 7,00 | 2,17 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,17 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c3** | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c4** | 6,00 | 4,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 13,00 | 6,33 | 6,33 | 1,67 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,20 | 0,33 | 0,20 |
| | | **c2** | 5,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 3,00 | 0,33 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 5,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 14,00 | 2,53 | 7,33 | 2,53 |

**Tablo 4.128** Soru 8. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,12 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,10 | 0,14 | 0,12 |
| | | c3 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 0,18 | 0,22 |
| | | c4 | 0,50 | 0,50 | 0,60 | 0,55 | 0,54 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,15 | 0,20 | 0,13 | 0,16 | 0,16 |
| | | c2 | 0,08 | 0,10 | 0,09 | 0,12 | 0,10 |
| | | c3 | 0,31 | 0,30 | 0,26 | 0,24 | 0,28 |
| | | c4 | 0,46 | 0,40 | 0,52 | 0,48 | 0,47 |
| | Maliyet | c1 | 0,15 | 0,20 | 0,26 | 0,16 | 0,19 |
| | | c2 | 0,08 | 0,10 | 0,13 | 0,12 | 0,11 |
| | | c3 | 0,15 | 0,20 | 0,26 | 0,16 | 0,19 |
| | | c4 | 0,46 | 0,40 | 0,78 | 0,48 | 0,53 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,15 | 0,14 |
| | | c2 | 0,29 | 0,25 | 0,29 | 0,23 | 0,26 |
| | | c3 | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,15 | 0,14 |
| | | c4 | 0,43 | 0,50 | 0,43 | 0,46 | 0,45 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,05 | 0,05 | 0,10 | 0,07 |
| | | c2 | 0,23 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 |
| | | c3 | 0,23 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 |
| | | c4 | 0,46 | 0,63 | 0,63 | 0,60 | 0,58 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,03 | 0,05 | 0,12 | 0,07 |
| | | c2 | 0,38 | 0,16 | 0,47 | 0,60 | 0,40 |
| | | c3 | 0,23 | 0,05 | 0,16 | 0,20 | 0,16 |
| | | c4 | 0,38 | 0,16 | 0,47 | 0,60 | 0,40 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Mesleki Rehabilitasyon- işe dönüş için nihai karar vericinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.129.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.129.** Soru 8. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,12 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,49 |
| | | c2 | 0,12 | 0,12 | 0,11 | 0,13 | 0,49 |
| | | c3 | 0,24 | 0,24 | 0,22 | 0,18 | 0,89 |
| | | c4 | 0,49 | 0,49 | 0,66 | 0,54 | 2,17 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,16 | 0,19 | 0,14 | 0,16 | 0,65 |
| | | c2 | 0,08 | 0,10 | 0,09 | 0,12 | 0,39 |
| | | c3 | 0,32 | 0,29 | 0,28 | 0,23 | 1,12 |
| | | c4 | 0,48 | 0,38 | 0,55 | 0,47 | 1,89 |
| | Maliyet | c1 | 0,16 | 0,19 | 0,28 | 0,16 | 0,79 |
| | | c2 | 0,08 | 0,10 | 0,14 | 0,12 | 0,43 |
| | | c3 | 0,16 | 0,19 | 0,28 | 0,16 | 0,79 |
| | | c4 | 0,48 | 0,38 | 0,83 | 0,47 | 2,16 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,15 | 0,57 |
| | | c2 | 0,28 | 0,26 | 0,28 | 0,23 | 1,05 |
| | | c3 | 0,14 | 0,13 | 0,14 | 0,15 | 0,57 |
| | | c4 | 0,42 | 0,53 | 0,42 | 0,45 | 1,83 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,10 | 0,28 |
| | | c2 | 0,21 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,71 |
| | | c3 | 0,21 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,71 |
| | | c4 | 0,42 | 0,70 | 0,70 | 0,58 | 2,40 |
| | Maliyet | c1 | 0,07 | 0,03 | 0,06 | 0,12 | 0,28 |
| | | c2 | 0,35 | 0,17 | 0,52 | 0,58 | 1,63 |
| | | c3 | 0,21 | 0,06 | 0,17 | 0,19 | 0,64 |
| | | c4 | 0,35 | 0,17 | 0,52 | 0,58 | 1,63 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 4 alternatif için rasgele indeks değeri 0,90'dır. Tablo 4.130.'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 8 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.130** Soru 8. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 0,49 | 0,12 | 4,01 | 4,01 | 0,004 | 0,90 | 0,004 |
| | | 0,49 | 0,12 | 4,01 | | | | |
| | | 0,89 | 0,22 | 4,02 | | | | |
| | | 2,17 | 0,54 | 4,05 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,65 | 0,16 | 4,02 | 4,04 | 0,013 | 0,90 | 0,015 |
| | | 1,12 | 0,28 | 4,04 | | | | |
| | | 1,89 | 0,47 | 4,05 | | | | |
| | | 1,89 | 0,47 | 4,05 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,79 | 0,19 | 4,06 | 4,07 | 0,022 | 0,90 | 0,024 |
| | | 0,79 | 0,19 | 4,06 | | | | |
| | | 2,16 | 0,53 | 4,08 | | | | |
| | | 2,16 | 0,53 | 4,08 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 0,57 | 0,14 | 4,01 | 4,01 | 0,002 | 0,90 | 0,003 |
| | | 1,05 | 0,26 | 4,01 | | | | |
| | | 0,57 | 0,14 | 4,01 | | | | |
| | | 1,83 | 0,45 | 4,02 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,28 | 0,07 | 4,02 | 4,08 | 0,027 | 0,90 | 0,030 |
| | | 0,71 | 0,17 | 4,05 | | | | |
| | | 2,40 | 0,58 | 4,13 | | | | |
| | | 2,40 | 0,58 | 4,13 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,28 | 0,07 | 3,98 | 4,01 | 0,002 | 0,90 | 0,002 |
| | | 0,64 | 0,16 | 3,98 | | | | |
| | | 1,63 | 0,40 | 4,04 | | | | |
| | | 1,63 | 0,40 | 4,04 | | | | |

Mesleki Rehabilitasyon- işe dönüş için nihai karar vericinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen alternatif seçimlere Tablo 4.131'de yer verilmiştir. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlar için yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" işe dönüşün en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir. Tıp alanında çalışan uzmanlar için de yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" işe dönüşün en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olmakla birlikte maliyet kriterine göre ise "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" ve "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)" eşit önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Tüm kriterlere göre meslek kırılımlarına göre "İşe uygunluk tespiti yapabilecek bir komisyon kararı ile" işe dönüşün en yüksek önem düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.131** Soru 8. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,12 | 0,16 | 0,19 | 0,81 | 0,20 |
| | **c2** | 0,12 | 0,10 | 0,11 | 0,89 | 0,19 |
| | **c3** | 0,22 | 0,28 | 0,19 | 0,81 | 0,29 |
| | **c4** | 0,54 | 0,47 | 0,53 | 0,47 | 0,51 |
| **Tıp** | **c1** | 0,14 | 0,07 | 0,07 | 0,93 | 0,20 |
| | **c2** | 0,26 | 0,17 | 0,40 | 0,60 | 0,27 |
| | **c3** | 0,14 | 0,17 | 0,16 | 0,84 | 0,22 |
| | **c4** | 0,45 | 0,58 | 0,40 | 0,60 | 0,50 |

***SORU 9. İşe dönüş kararı verecek olan komisyon üyeleri hangi kurumdan/uzmanlardan oluşmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

C2: Sosyal Güvenlik Kurumunda (SGK)

C3: Sağlık Bakanlığı

C4: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)

C5: İlgili işveren-işyeri hekimi-iş güvenliği uzmanı

C6: Vaka Yöneticisi

"İşe dönüş kararı verecek olan komisyon üyeleri hangi kurumdan/uzmanlardan oluşmalıdır?**"** sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.132'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.132** Soru 9. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c4** | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c5** | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 4,83 | 5,33 | 4,83 | 15,00 | 9,50 | 5,33 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 2,00 | 0,50 | 0,25 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c3** | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 0,50 |
| | **c4** | 0,50 | 0,33 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,20 |
| | **c5** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c6** | 4,00 | 3,00 | 2,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 12,50 | 7,83 | 4,58 | 18,00 | 7,83 | 2,62 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 0,50 |
| | **c2** | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c3** | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 0,50 |
| | **c4** | 0,25 | 0,33 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,20 |
| | **c5** | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 0,33 |
| | **c6** | 2,00 | 3,00 | 2,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 5,25 | 9,33 | 5,25 | 19,00 | 9,33 | 2,86 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.133'da verilmiştir.

**Tablo 4.133** Soru 9. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,20 |
| | **c2** | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,20 |
| | **c3** | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,20 |
| | **c4** | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,05 | 0,06 | 0,06 |
| | **c5** | 0,10 | 0,19 | 0,10 | 0,13 | 0,11 | 0,19 | 0,14 |
| | **c6** | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,20 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,11 | 0,06 | 0,10 | 0,08 |
| | **c2** | 0,16 | 0,13 | 0,11 | 0,17 | 0,13 | 0,13 | 0,14 |
| | **c3** | 0,24 | 0,26 | 0,22 | 0,22 | 0,26 | 0,19 | 0,23 |
| | **c4** | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,08 | 0,05 |
| | **c5** | 0,16 | 0,13 | 0,11 | 0,17 | 0,13 | 0,13 | 0,14 |
| | **c6** | 0,32 | 0,38 | 0,44 | 0,28 | 0,38 | 0,38 | 0,36 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,19 | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,21 | 0,17 | 0,20 |
| | **c2** | 0,10 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,12 | 0,10 |
| | **c3** | 0,19 | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,21 | 0,17 | 0,20 |
| | **c4** | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,07 | 0,05 |
| | **c5** | 0,10 | 0,11 | 0,10 | 0,16 | 0,11 | 0,12 | 0,11 |
| | **c6** | 0,38 | 0,32 | 0,38 | 0,26 | 0,32 | 0,35 | 0,34 |

İşe dönüş kararını verebilecek komisyon üyelerinin seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 9 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.134'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.134** Soru 9. Ağırlıklandırılmış Toplam

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** | **Toplam (t)** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,27 | 0,20 | 1,26 |
| | **c2** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,27 | 0,20 | 1,26 |
| | **c3** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,27 | 0,20 | 1,26 |
| | **c4** | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,40 |
| | **c5** | 0,10 | 0,20 | 0,10 | 0,13 | 0,14 | 0,20 | 0,86 |
| | **c6** | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,27 | 0,20 | 1,26 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,10 | 0,07 | 0,09 | 0,49 |
| | **c2** | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,83 |
| | **c3** | 0,24 | 0,27 | 0,23 | 0,21 | 0,27 | 0,18 | 1,41 |
| | **c4** | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,31 |
| | **c5** | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,83 |
| | **c6** | 0,32 | 0,41 | 0,46 | 0,26 | 0,41 | 0,36 | 2,23 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,20 | 0,21 | 0,20 | 0,19 | 0,23 | 0,17 | 1,19 |
| | **c2** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,62 |
| | **c3** | 0,20 | 0,21 | 0,20 | 0,19 | 0,23 | 0,17 | 1,19 |
| | **c4** | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,07 | 0,29 |
| | **c5** | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,67 |
| | **c6** | 0,40 | 0,31 | 0,40 | 0,24 | 0,34 | 0,34 | 2,03 |

İlgili soru kapsamında karşılaştırılan 6 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,24'dür. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.135'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.135** Soru 9. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 1,26 | 0,20 | 6,32 | 6,31 | 0,062 | 1,24 | 0,05 |
| | 1,26 | 0,20 | 6,32 | | | | |
| | 1,26 | 0,20 | 6,32 | | | | |
| | 0,40 | 0,06 | 6,26 | | | | |
| | 0,86 | 0,14 | 6,32 | | | | |
| | 1,26 | 0,20 | 6,32 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 0,49 | 0,08 | 6,02 | 6,07 | 0,014 | 1,24 | 0,012 |
| | 0,83 | 0,14 | 6,06 | | | | |
| | 1,41 | 0,23 | 6,12 | | | | |
| | 0,31 | 0,05 | 6,04 | | | | |
| | 0,83 | 0,14 | 6,06 | | | | |
| | 2,23 | 0,36 | 6,12 | | | | |
| **Maliyet** | 1,19 | 0,20 | 6,00 | 6,00 | 0,000 | 1,24 | 0,000 |
| | 0,63 | 0,10 | 5,99 | | | | |
| | 1,19 | 0,20 | 6,00 | | | | |
| | 0,29 | 0,05 | 5,97 | | | | |
| | 0,67 | 0,11 | 5,95 | | | | |
| | 2,03 | 0,34 | 6,03 | | | | |

İşe dönüş kararını verebilecek komisyon üyelerinin seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların kriterlere göre ağırlıkları Tablo 4.136'da verilmiştir. Yerindelik kriterine göre "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)", "Sosyal Güvenlik Kurumunda (SGK)", "Sağlık Bakanlığı" ve "Vaka Yöneticisi" eşit önem düzeyine sahip alternatifler iken insan odaklılık (0,36) ve Maliyet (0,34) kriterine göre "Vaka Yöneticisi" önem derecesi en yüksek alternatiftir. Tüm kriterlere göre de "Vaka Yöneticisi" 0,29 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir.

**Tablo 4.136** Soru 9. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,20 | 0,08 | 0,20 | 0,80 | 0,22 |
| **c2** | 0,20 | 0,14 | 0,10 | 0,90 | 0,25 |
| **c3** | 0,20 | 0,23 | 0,20 | 0,80 | 0,27 |
| **c4** | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,95 | 0,15 |
| **c5** | 0,14 | 0,14 | 0,11 | 0,89 | 0,21 |
| **c6** | 0,20 | 0,36 | 0,34 | 0,66 | 0,29 |

İşe dönüş kararını verebilecek komisyon üyelerinin seçimi cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.137'de verilmiştir.

**Tablo 4.137** Soru 9. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c4 | 0,33 | 0,33 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,33 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 6,33 | 6,33 | 3,25 | 17,00 | 6,33 | 6,33 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 3,00 | 0,50 | 0,33 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,33 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,25 | 0,20 |
| | | c5 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 10,33 | 5,75 | 5,75 | 21,00 | 5,75 | 3,03 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 3,00 | 0,50 | 0,33 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,33 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,25 | 0,20 |
| | | c5 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 10,33 | 5,75 | 5,75 | 21,00 | 6,75 | 3,03 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 7,00 | 5,00 | 4,00 |
| | | c2 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,14 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,25 |
| | | c5 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 0,25 | 2,00 | 2,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 1,99 | 10,33 | 10,33 | 21,00 | 10,33 | 6,75 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c3 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c4 | 0,14 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | c5 | 0,17 | 0,50 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c6 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 2,71 | 12,83 | 12,83 | 23,00 | 17,50 | 2,71 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 5,00 | 5,00 | 8,00 | 7,00 | 2,00 |
| | | c2 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c3 | 0,20 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 0,25 |
| | | c4 | 0,13 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | c5 | 0,14 | 0,33 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c6 | 0,50 | 4,00 | 4,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 2,17 | 11,58 | 11,58 | 26,00 | 19,50 | 3,81 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.138'de verilmiştir.

**Tablo 4.138** Soru 9. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,18 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c2 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,18 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c3 | 0,32 | 0,32 | 0,31 | 0,24 | 0,32 | 0,32 | 0,30 |
| | | c4 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,06 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,18 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c6 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,18 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,14 | 0,09 | 0,11 | 0,10 |
| | | c2 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,17 | 0,16 | 0,18 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,17 | 0,16 | 0,18 |
| | | c4 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,07 | 0,05 |
| | | c5 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,17 | 0,16 | 0,18 |
| | | c6 | 0,29 | 0,35 | 0,35 | 0,24 | 0,35 | 0,33 | 0,32 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,14 | 0,07 | 0,11 | 0,10 |
| | | c2 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,15 | 0,17 | 0,17 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,15 | 0,17 | 0,17 |
| | | c4 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,07 | 0,04 |
| | | c5 | 0,19 | 0,17 | 0,17 | 0,19 | 0,15 | 0,17 | 0,17 |
| | | c6 | 0,29 | 0,35 | 0,35 | 0,24 | 0,44 | 0,33 | 0,33 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,50 | 0,48 | 0,48 | 0,33 | 0,48 | 0,59 | 0,48 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,14 | 0,10 | 0,07 | 0,10 |
| | | c3 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,14 | 0,10 | 0,07 | 0,10 |
| | | c4 | 0,07 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,04 |
| | | c5 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,14 | 0,10 | 0,07 | 0,10 |
| | | c6 | 0,13 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,15 | 0,17 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,37 | 0,39 | 0,39 | 0,30 | 0,34 | 0,37 | 0,36 |
| | | c2 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,13 | 0,11 | 0,07 | 0,09 |
| | | c3 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,13 | 0,11 | 0,07 | 0,09 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,04 |
| | | c5 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,09 | 0,06 | 0,06 | 0,06 |
| | | c6 | 0,37 | 0,39 | 0,39 | 0,30 | 0,34 | 0,37 | 0,36 |
| | Maliyet | c1 | 0,46 | 0,43 | 0,43 | 0,31 | 0,36 | 0,53 | 0,42 |
| | | c2 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,15 | 0,15 | 0,07 | 0,11 |
| | | c3 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,15 | 0,10 | 0,07 | 0,10 |
| | | c4 | 0,06 | 0,02 | 0,02 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,03 |
| | | c5 | 0,07 | 0,03 | 0,03 | 0,08 | 0,05 | 0,04 | 0,05 |
| | | c6 | 0,23 | 0,35 | 0,35 | 0,27 | 0,31 | 0,26 | 0,29 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI)

bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. İşe dönüş kararını verebilecek komisyon üyelerinin seçiminde cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.139'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.139** Soru 9. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,96 |
| | | c2 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,96 |
| | | c3 | 0,32 | 0,32 | 0,30 | 0,23 | 0,32 | 0,32 | 1,81 |
| | | c4 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,35 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,96 |
| | | c6 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,96 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,14 | 0,09 | 0,11 | 0,61 |
| | | c2 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,08 |
| | | c3 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,08 |
| | | c4 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,06 | 0,28 |
| | | c5 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,08 |
| | | c6 | 0,31 | 0,36 | 0,36 | 0,23 | 0,36 | 0,32 | 1,92 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,09 | 0,11 | 0,61 |
| | | c2 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 0,17 | 0,17 | 1,07 |
| | | c3 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 0,17 | 0,17 | 1,07 |
| | | c4 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,07 | 0,28 |
| | | c5 | 0,20 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 0,17 | 0,17 | 1,07 |
| | | c6 | 0,30 | 0,35 | 0,35 | 0,22 | 0,52 | 0,33 | 2,08 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,48 | 0,51 | 0,51 | 0,30 | 0,51 | 0,70 | 2,99 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,09 | 0,61 |
| | | c3 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,09 | 0,61 |
| | | c4 | 0,07 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,26 |
| | | c5 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,09 | 0,61 |
| | | c6 | 0,12 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 0,20 | 0,17 | 1,07 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,36 | 0,46 | 0,46 | 0,27 | 0,35 | 0,36 | 2,25 |
| | | c2 | 0,07 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,12 | 0,07 | 0,56 |
| | | c3 | 0,07 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,12 | 0,07 | 0,56 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,23 |
| | | c5 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,35 |
| | | c6 | 0,36 | 0,46 | 0,46 | 0,27 | 0,35 | 0,36 | 2,25 |
| | Maliyet | c1 | 0,42 | 0,53 | 0,49 | 0,27 | 0,34 | 0,59 | 2,64 |
| | | c2 | 0,08 | 0,11 | 0,10 | 0,13 | 0,15 | 0,07 | 0,64 |
| | | c3 | 0,08 | 0,11 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,59 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,02 | 0,04 | 0,20 |
| | | c5 | 0,06 | 0,04 | 0,03 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,29 |
| | | c6 | 0,21 | 0,43 | 0,39 | 0,24 | 0,30 | 0,29 | 1,85 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 6 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.140'da verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 9 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.140** Soru 9. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,96 | 0,16 | 6,02 | 6,02 | 0,004 | 1,24 | 0,003 |
| | | 0,96 | 0,16 | 6,02 | | | | |
| | | 1,81 | 0,30 | 6,03 | | | | |
| | | 0,35 | 0,06 | 6,01 | | | | |
| | | 0,96 | 0,16 | 6,02 | | | | |
| | | 0,96 | 0,16 | 6,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,61 | 0,10 | 6,03 | 6,05 | 0,010 | 1,24 | 0,008 |
| | | 1,08 | 0,18 | 6,06 | | | | |
| | | 1,08 | 0,18 | 6,06 | | | | |
| | | 0,28 | 0,05 | 6,02 | | | | |
| | | 1,08 | 0,18 | 6,06 | | | | |
| | | 1,92 | 0,32 | 6,07 | | | | |
| | Maliyet | 0,61 | 0,10 | 6,09 | 6,12 | 0,023 | 1,24 | 0,019 |
| | | 1,07 | 0,17 | 6,13 | | | | |
| | | 1,07 | 0,17 | 6,13 | | | | |
| | | 0,28 | 0,04 | 6,12 | | | | |
| | | 1,07 | 0,17 | 6,13 | | | | |
| | | 2,08 | 0,33 | 6,23 | | | | |
| E | Yerindelik | 2,99 | 0,48 | 6,23 | 6,10 | 0,020 | 1,24 | 0,016 |
| | | 0,61 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | | 0,61 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | | 0,26 | 0,04 | 6,06 | | | | |
| | | 0,61 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | | 1,07 | 0,17 | 6,15 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 2,25 | 0,36 | 6,23 | 6,12 | 0,023 | 1,24 | 0,019 |
| | | 0,56 | 0,09 | 6,09 | | | | |
| | | 0,56 | 0,09 | 6,09 | | | | |
| | | 0,23 | 0,04 | 6,04 | | | | |
| | | 0,35 | 0,06 | 6,01 | | | | |
| | | 2,25 | 0,36 | 6,23 | | | | |
| | Maliyet | 2,64 | 0,42 | 6,30 | 6,15 | 0,029 | 1,24 | 0,023 |
| | | 0,64 | 0,11 | 6,06 | | | | |
| | | 0,59 | 0,10 | 6,08 | | | | |
| | | 0,20 | 0,03 | 6,04 | | | | |
| | | 0,29 | 0,05 | 5,96 | | | | |
| | | 1,85 | 0,29 | 6,31 | | | | |

İşe dönüş kararı verecek olan komisyon üyelerinin seçimine ilişkin uzmanların verdiği yanıtların cinsiyet kırılımlarına göre ağırlıklarına Tablo 4.141'de yer verilmiştir. Kadınlar için yerindelik kriterine göre "Sağlık Bakanlığı" 0,30 ile insan odaklılık kriterine göre "Vaka Yöneticisi" 0,32 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatif iken erkek yanıtlayıcı için yerindelik ve insan odaklılık kriterine göre "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)" 0,48 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre ise kadınlarda "Vaka Yöneticisi" 0,33 ile erkek uzmanda ise "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)'nun" 0,42 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.141** Soru 9. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | c1 | 0,16 | 0,10 | 0,10 | 0,90 | 0,22 |
| | c2 | 0,16 | 0,18 | 0,17 | 0,83 | 0,23 |
| | c3 | 0,30 | 0,18 | 0,17 | 0,83 | 0,32 |
| | c4 | 0,06 | 0,05 | 0,04 | 0,96 | 0,14 |
| | c5 | 0,16 | 0,18 | 0,17 | 0,83 | 0,23 |
| | c6 | 0,16 | 0,32 | 0,33 | 0,67 | 0,25 |
| E | c1 | 0,48 | 0,36 | 0,42 | 0,58 | 0,46 |
| | c2 | 0,10 | 0,09 | 0,11 | 0,89 | 0,17 |
| | c3 | 0,10 | 0,09 | 0,10 | 0,90 | 0,18 |
| | c4 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,97 | 0,13 |
| | c5 | 0,10 | 0,06 | 0,05 | 0,95 | 0,17 |
| | c6 | 0,17 | 0,36 | 0,29 | 0,71 | 0,28 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.142'de verilmiştir. Tablo 4.142.'da verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.143'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.142** Soru 9. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 2,00 |
| | | c4 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 6,50 | 6,50 | 3,33 | 12,00 | 6,50 | 6,50 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c4 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,33 | 0,33 |
| | | c5 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 7,50 | 7,50 | 7,50 | 13,00 | 3,83 | 3,83 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 2,00 | 0,50 | 0,33 |
| | | c2 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c3 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,50 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,25 |
| | | c5 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,50 | 4,08 | 4,08 | 18,00 | 7,83 | 4,08 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 5,00 | 3,00 | 2,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,20 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,25 |
| | | c5 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 4,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 2,70 | 8,33 | 8,33 | 19,00 | 8,33 | 4,75 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 4,00 | 2,00 | 0,25 |
| | | c3 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 5,00 | 3,00 | 0,33 |
| | | c4 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 1,00 | 0,33 | 0,14 |
| | | c5 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 3,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c6 | 5,00 | 4,00 | 3,00 | 7,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,33 | 8,25 | 5,37 | 23,00 | 12,33 | 2,13 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 6,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 4,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | c3 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 5,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,17 | 0,25 | 0,20 | 1,00 | 0,25 | 0,17 |
| | | c5 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 4,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | c6 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 6,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 3,33 | 10,25 | 6,20 | 26,00 | 10,25 | 3,33 |

**Tablo 4.143** Soru 9. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | | c2 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | | c3 | 0,31 | 0,31 | 0,30 | 0,25 | 0,31 | 0,31 | 0,30 |
| | | c4 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c5 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | | c6 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,15 | 0,15 | 0,16 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,14 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,14 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,14 |
| | | c4 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,08 |
| | | c5 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,23 | 0,26 | 0,26 | 0,26 |
| | | c6 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,23 | 0,26 | 0,26 | 0,26 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,11 | 0,06 | 0,08 | 0,08 |
| | | c2 | 0,24 | 0,24 | 0,24 | 0,22 | 0,26 | 0,24 | 0,24 |
| | | c3 | 0,24 | 0,24 | 0,24 | 0,22 | 0,26 | 0,24 | 0,24 |
| | | c4 | 0,04 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,04 | 0,06 | 0,05 |
| | | c5 | 0,16 | 0,12 | 0,12 | 0,17 | 0,13 | 0,12 | 0,14 |
| | | c6 | 0,24 | 0,24 | 0,24 | 0,22 | 0,26 | 0,24 | 0,24 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,37 | 0,36 | 0,36 | 0,26 | 0,36 | 0,42 | 0,36 |
| | | c2 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,16 | 0,12 | 0,11 | 0,12 |
| | | c3 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,16 | 0,12 | 0,11 | 0,12 |
| | | c4 | 0,07 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,05 |
| | | c5 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,16 | 0,12 | 0,11 | 0,12 |
| | | c6 | 0,19 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,24 | 0,21 | 0,22 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,13 | 0,08 | 0,09 | 0,08 |
| | | c2 | 0,16 | 0,12 | 0,09 | 0,17 | 0,16 | 0,12 | 0,14 |
| | | c3 | 0,24 | 0,24 | 0,19 | 0,22 | 0,24 | 0,16 | 0,21 |
| | | c4 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,07 | 0,04 |
| | | c5 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,13 | 0,08 | 0,09 | 0,08 |
| | | c6 | 0,41 | 0,48 | 0,56 | 0,30 | 0,41 | 0,47 | 0,44 |
| | Maliyet | c1 | 0,30 | 0,29 | 0,32 | 0,23 | 0,29 | 0,30 | 0,29 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,15 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c3 | 0,15 | 0,20 | 0,16 | 0,19 | 0,20 | 0,15 | 0,17 |
| | | c4 | 0,05 | 0,02 | 0,03 | 0,04 | 0,02 | 0,05 | 0,04 |
| | | c5 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,15 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c6 | 0,30 | 0,29 | 0,32 | 0,23 | 0,29 | 0,30 | 0,29 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele

indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. İşe dönüş kararını verebilecek komisyon üyelerinin seçiminde seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.144'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.144** Soru 9. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,93 |
| | | c2 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,93 |
| | | c3 | 0,31 | 0,31 | 0,30 | 0,25 | 0,31 | 0,31 | 1,79 |
| | | c4 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,49 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,93 |
| | | c6 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,93 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,82 |
| | | c2 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,82 |
| | | c3 | 0,14 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,82 |
| | | c4 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,45 |
| | | c5 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,23 | 0,26 | 0,26 | 1,56 |
| | | c6 | 0,27 | 0,27 | 0,27 | 0,23 | 0,26 | 0,26 | 1,56 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,11 | 0,07 | 0,08 | 0,50 |
| | | c2 | 0,25 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,27 | 0,24 | 1,46 |
| | | c3 | 0,25 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,27 | 0,24 | 1,46 |
| | | c4 | 0,04 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,32 |
| | | c5 | 0,17 | 0,12 | 0,12 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,83 |
| | | c6 | 0,25 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,27 | 0,24 | 1,46 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,36 | 0,37 | 0,37 | 0,25 | 0,37 | 0,44 | 2,17 |
| | | c2 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,15 | 0,12 | 0,11 | 0,75 |
| | | c3 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,15 | 0,12 | 0,11 | 0,75 |
| | | c4 | 0,07 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,06 | 0,30 |
| | | c5 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,15 | 0,12 | 0,11 | 0,75 |
| | | c6 | 0,18 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 0,25 | 0,22 | 1,35 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,07 | 0,07 | 0,12 | 0,08 | 0,09 | 0,51 |
| | | c2 | 0,17 | 0,14 | 0,11 | 0,15 | 0,17 | 0,11 | 0,85 |
| | | c3 | 0,25 | 0,28 | 0,21 | 0,19 | 0,25 | 0,15 | 1,34 |
| | | c4 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,06 | 0,24 |
| | | c5 | 0,08 | 0,07 | 0,07 | 0,12 | 0,08 | 0,09 | 0,51 |
| | | c6 | 0,42 | 0,55 | 0,64 | 0,27 | 0,42 | 0,44 | 2,76 |
| | Maliyet | c1 | 0,29 | 0,31 | 0,35 | 0,22 | 0,31 | 0,29 | 1,78 |
| | | c2 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,15 | 0,10 | 0,10 | 0,64 |
| | | c3 | 0,14 | 0,21 | 0,17 | 0,18 | 0,21 | 0,14 | 1,07 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,05 | 0,22 |
| | | c5 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,15 | 0,10 | 0,10 | 0,64 |
| | | c6 | 0,29 | 0,31 | 0,35 | 0,22 | 0,31 | 0,29 | 1,78 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 6 alternatif için rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.145'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 9 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.145** Soru 9. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 0,93 | 0,16 | 6,01 | 6,01 | 0,002 | 1,24 | 0,001 |
| | | 0,93 | 0,16 | 6,01 | | | | |
| | | 1,79 | 0,30 | 6,01 | | | | |
| | | 0,49 | 0,08 | 6,01 | | | | |
| | | 0,93 | 0,16 | 6,01 | | | | |
| | | 0,93 | 0,16 | 6,01 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,82 | 0,14 | 6,01 | 6,01 | 0,003 | 1,24 | 0,002 |
| | | 0,82 | 0,14 | 6,01 | | | | |
| | | 0,82 | 0,14 | 6,01 | | | | |
| | | 0,45 | 0,08 | 6,01 | | | | |
| | | 1,56 | 0,26 | 6,02 | | | | |
| | | 1,56 | 0,26 | 6,02 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,50 | 0,08 | 6,01 | 6,04 | 0,008 | 1,24 | 0,006 |
| | | 1,46 | 0,24 | 6,05 | | | | |
| | | 1,46 | 0,24 | 6,05 | | | | |
| | | 0,32 | 0,05 | 6,01 | | | | |
| | | 0,83 | 0,14 | 6,04 | | | | |
| | | 1,46 | 0,24 | 6,05 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 2,17 | 0,36 | 6,09 | 6,06 | 0,011 | 1,24 | 0,009 |
| | | 0,75 | 0,12 | 6,04 | | | | |
| | | 0,75 | 0,12 | 6,04 | | | | |
| | | 0,30 | 0,05 | 6,03 | | | | |
| | | 0,75 | 0,12 | 6,04 | | | | |
| | | 1,35 | 0,22 | 6,09 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,51 | 0,08 | 6,06 | 6,15 | 0,029 | 1,24 | 0,023 |
| | | 0,85 | 0,14 | 6,14 | | | | |
| | | 1,34 | 0,21 | 6,24 | | | | |
| | | 0,24 | 0,04 | 6,08 | | | | |
| | | 0,51 | 0,08 | 6,06 | | | | |
| | | 2,76 | 0,44 | 6,29 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,78 | 0,29 | 6,13 | 6,11 | 0,022 | 1,24 | 0,017 |
| | | 0,64 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | | 1,07 | 0,17 | 6,13 | | | | |
| | | 0,22 | 0,04 | 6,03 | | | | |
| | | 0,64 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | | 1,78 | 0,29 | 6,13 | | | | |

Meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalarda elde edilen alternatif seçimlere Tablo 4.146.'da yer verilmiştir. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlar için yerindelik kriterine göre "Sağlık Bakanlığı" 0,30 ile; tıp alanında çalışan uzmanlar için "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)" 0,36 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlar için insan odaklılık kriterine "İlgili işveren-işyeri hekimi-iş güvenliği uzmanı" ve "Vaka Yöneticisi" 0,26 ile öncelikli öneme sahip iken; tıp alanında uzmanlar için "Vaka Yöneticisi" 0,44 ile öncelikli öneme sahip alternatiftir. Maliyet kriterine göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlara göre "Sosyal Güvenlik Kurumunda (SGK)", "Sağlık Bakanlığı" ve "Vaka Yöneticisi" 0,24 ile öncelikli öneme sahip alternatif iken tıp alanında uzmanlara göre "Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)" ve "Vaka Yöneticisi" 0,29 ile öncelikli öneme sahip alternatiflerdir. Tüm kriterler için mühendislik ve doğa bilimlerine göre göre "Sağlık Bakanlığı" 0,30 ile; tıbba göre "Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR)" 0,31 ile öncelikli öneme sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.146** Soru 9. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,16 | 0,14 | 0,08 | 0,92 | 0,22 |
| | **c2** | 0,16 | 0,14 | 0,24 | 0,76 | 0,21 |
| | **c3** | 0,30 | 0,14 | 0,24 | 0,76 | 0,30 |
| | **c4** | 0,08 | 0,08 | 0,05 | 0,95 | 0,16 |
| | **c5** | 0,16 | 0,26 | 0,14 | 0,86 | 0,25 |
| | **c6** | 0,16 | 0,26 | 0,24 | 0,76 | 0,24 |
| **Tıp** | **c1** | 0,36 | 0,08 | 0,29 | 0,71 | 0,31 |
| | **c2** | 0,12 | 0,14 | 0,10 | 0,90 | 0,20 |
| | **c3** | 0,12 | 0,21 | 0,17 | 0,83 | 0,22 |
| | **c4** | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,96 | 0,13 |
| | **c5** | 0,12 | 0,08 | 0,10 | 0,90 | 0,19 |
| | **c6** | 0,22 | 0,44 | 0,29 | 0,71 | 0,33 |

### *SORU 10. İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisi hangi meslek gruplarından olmalıdır?*

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Fizyoterapist/Ergoterapist

C2: Hemşire

C3: Psikolog/Psikiyatrist

C4: Sosyal Hizmet Uzmanı

C5: İş Güvenliği Uzmanı

C6: İşyeri Hekimi

C7: Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır.

"İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisi hangi meslek gruplarından olmalıdır?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.147'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.147** Soru 10. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** | **c7** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c2** | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c3** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c4** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c5** | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c6** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c7** | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 4,17 | 14,00 | 8,00 | 8,00 | 14,00 | 8,00 | 4,17 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c2** | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c3** | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c4** | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c5** | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c6** | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c7** | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 5,16 | 16,00 | 5,16 | 5,16 | 16,00 | 10,00 | 5,16 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 2,00 |
| | **c2** | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c3** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **c4** | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 2,00 |
| | **c5** | 0,25 | 0,50 | 0,33 | 0,25 | 1,00 | 0,50 | 0,33 |
| | **c6** | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | **c7** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 2,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 3,91 | 12,50 | 7,33 | 3,91 | 19,00 | 12,50 | 7,33 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.148'de verilmiştir.

**Tablo 4.148** Soru 10. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,24 | 0,21 | 0,25 | 0,25 | 0,21 | 0,25 | 0,24 | 0,24 |
| | **c2** | 0,08 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,07 |
| | **c3** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,13 |
| | **c4** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,13 |
| | **c5** | 0,08 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,07 |
| | **c6** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,13 |
| | **c7** | 0,24 | 0,21 | 0,25 | 0,25 | 0,21 | 0,25 | 0,24 | 0,24 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,20 | 0,19 | 0,19 |
| | **c2** | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,06 |
| | **c3** | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,20 | 0,19 | 0,19 |
| | **c4** | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,20 | 0,19 | 0,19 |
| | **c5** | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,06 |
| | **c6** | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,10 | 0,11 |
| | **c7** | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,20 | 0,19 | 0,19 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,26 | 0,24 | 0,27 | 0,26 | 0,21 | 0,24 | 0,27 | 0,25 |
| | **c2** | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,11 | 0,08 | 0,07 | 0,08 |
| | **c3** | 0,13 | 0,16 | 0,14 | 0,13 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,14 |
| | **c4** | 0,26 | 0,24 | 0,27 | 0,26 | 0,21 | 0,24 | 0,27 | 0,25 |
| | **c5** | 0,06 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,05 |
| | **c6** | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,11 | 0,08 | 0,07 | 0,08 |
| | **c7** | 0,13 | 0,16 | 0,14 | 0,13 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,14 |

İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisinin meslek gruplarına göre seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 10 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.149'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.149** Soru 10. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,24 | 0,21 | 0,26 | 0,26 | 0,21 | 0,26 | 0,24 | 1,67 |
| | **c2** | 0,08 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,49 |
| | **c3** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,90 |
| | **c4** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,90 |
| | **c5** | 0,08 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,49 |
| | **c6** | 0,12 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,12 | 0,90 |
| | **c7** | 0,24 | 0,21 | 0,26 | 0,26 | 0,21 | 0,26 | 0,24 | 1,67 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,21 | 0,19 | 1,35 |
| | **c2** | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,43 |
| | **c3** | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,21 | 0,19 | 1,35 |
| | **c4** | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,21 | 0,19 | 1,35 |
| | **c5** | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,43 |
| | **c6** | 0,10 | 0,12 | 0,10 | 0,10 | 0,12 | 0,11 | 0,10 | 0,74 |
| | **c7** | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,18 | 0,21 | 0,19 | 1,35 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,25 | 0,24 | 0,29 | 0,25 | 0,20 | 0,24 | 0,29 | 1,76 |
| | **c2** | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,07 | 0,57 |
| | **c3** | 0,12 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,15 | 0,16 | 0,14 | 1,01 |
| | **c4** | 0,25 | 0,24 | 0,29 | 0,25 | 0,20 | 0,24 | 0,29 | 1,76 |
| | **c5** | 0,06 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,35 |
| | **c6** | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,07 | 0,57 |
| | **c7** | 0,12 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,15 | 0,16 | 0,14 | 1,01 |

Alternatifler için Rasgele İndeks değeri 1,32'dir. Tutarlılık indeksinin, rasgele indekse oranını ifade eden tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması beklenmektedir. Elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçük ve karar tutarlıdır (Tablo 4.150).

**Tablo 4.150** Soru 10. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 1,67 | 0,24 | 7,03 | 7,02 | 0,003 | 1,32 | 0,003 |
| | 0,49 | 0,07 | 7,01 | | | | |
| | 0,90 | 0,13 | 7,02 | | | | |
| | 0,90 | 0,13 | 7,02 | | | | |
| | 0,49 | 0,07 | 7,01 | | | | |
| | 0,90 | 0,13 | 7,02 | | | | |
| | 1,67 | 0,24 | 7,03 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,35 | 0,19 | 7,01 | 7,00 | 0,00 | 1,32 | 0,00 |
| | 0,43 | 0,06 | 6,99 | | | | |
| | 1,35 | 0,19 | 7,01 | | | | |
| | 0,43 | 0,06 | 6,99 | | | | |
| | 0,74 | 0,11 | 7,00 | | | | |
| | 1,35 | 0,19 | 7,01 | | | | |
| | 1,35 | 0,19 | 7,01 | | | | |
| **Maliyet** | 1,76 | 0,25 | 7,06 | 7,05 | 0,008 | 1,32 | 0,006 |
| | 0,57 | 0,08 | 7,02 | | | | |
| | 1,76 | 0,25 | 7,06 | | | | |
| | 0,35 | 0,05 | 7,02 | | | | |
| | 0,57 | 0,08 | 7,02 | | | | |
| | 1,01 | 0,14 | 7,05 | | | | |
| | 1,76 | 0,25 | 7,06 | | | | |

İşe dönüş süreçlerinde çalışacak vaka yöneticisinin seçimi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların kriterlere göre ağırlıkları Tablo 4.151'de verilmiştir. Yerindelik kriterine (0,24) göre "Fizyoterapist/Ergoterapist" ve "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" eşit önem düzeyine sahip alternatifler iken insan odaklılık kriterine göre (0,19) "Fizyoterapist/Ergoterapist", "Psikolog/Psikiyatrist", "Sosyal Hizmet Uzmanı" ve "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır." Eşit düzeyde öneme sahip alternatiflerdir. Maliyet (0,25) kriterine göre "Fizyoterapist/Ergoterapist" ve "Sosyal Hizmet Uzmanı" önem derecesi en yüksek alternatiflerdir. Tüm kriterlere göre de "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır." 0,29 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir.

**Tablo 4.151** Soru 10. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,24 | 0,19 | 0,25 | 0,75 | 0,27 |
| **c2** | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,92 | 0,15 |
| **c3** | 0,13 | 0,19 | 0,14 | 0,86 | 0,22 |
| **c4** | 0,13 | 0,19 | 0,25 | 0,75 | 0,21 |
| **c5** | 0,07 | 0,06 | 0,05 | 0,95 | 0,15 |
| **c6** | 0,13 | 0,11 | 0,08 | 0,92 | 0,20 |
| **c7** | 0,24 | 0,19 | 0,14 | 0,86 | 0,28 |

Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için değerlendirme yöntemleri cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.152'de verilmiştir.

**Tablo 4.152** Soru 10. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,33 |
| | | c3 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c5 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c7 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,83 | 16,00 | 4,83 | 9,50 | 9,50 | 9,50 | 4,83 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 3,00 | 2,00 |
| | | c2 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 0,33 |
| | | c3 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c5 | 0,33 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c6 | 0,33 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c7 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 3,41 | 18,00 | 6,33 | 6,33 | 11,50 | 11,50 | 6,33 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 3,00 | 2,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 3,00 | 2,00 |
| | | c5 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c6 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c7 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 3,99 | 13,00 | 13,00 | 3,99 | 7,50 | 13,00 | 7,50 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 4,00 | 4,00 | 2,00 | 5,00 | 5,00 | 0,50 |
| | | c2 | 0,25 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 2,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c3 | 0,25 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 0,50 | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 4,00 | 4,00 | 0,33 |
| | | c5 | 0,20 | 0,50 | 0,50 | 0,25 | 1,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c6 | 0,20 | 0,50 | 0,50 | 0,25 | 1,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c7 | 2,00 | 5,00 | 5,00 | 3,00 | 6,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,40 | 15,00 | 15,00 | 7,17 | 21,00 | 20,00 | 2,87 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c4 | 3,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 6,00 | 5,00 | 0,50 |
| | | c5 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 0,17 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | c6 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,20 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c7 | 4,00 | 4,00 | 4,00 | 2,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 10,58 | 10,58 | 10,58 | 4,37 | 28,00 | 21,50 | 2,56 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 3,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c3 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c4 | 2,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 5,00 | 4,00 | 0,33 |
| | | c5 | 0,25 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | c6 | 0,33 | 0,50 | 0,33 | 0,25 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c7 | 4,00 | 5,00 | 4,00 | 3,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 9,08 | 13,83 | 9,08 | 5,78 | 26,00 | 19,50 | 2,34 |

Her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.153'de verilmiştir.

**Tablo 4.153** Soru 10. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c2 | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,06 |
| | | c3 | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | | c4 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 |
| | | c5 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 |
| | | c6 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 |
| | | c7 | 0,21 | 0,19 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,29 | 0,22 | 0,32 | 0,32 | 0,26 | 0,26 | 0,32 | 0,28 |
| | | c2 | 0,07 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,05 |
| | | c3 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,17 | 0,16 | 0,16 |
| | | c4 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,17 | 0,16 | 0,16 |
| | | c5 | 0,10 | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,09 |
| | | c6 | 0,10 | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,09 |
| | | c7 | 0,15 | 0,17 | 0,16 | 0,16 | 0,17 | 0,17 | 0,16 | 0,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,25 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,27 | 0,23 | 0,27 | 0,25 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,08 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,08 |
| | | c4 | 0,25 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,27 | 0,23 | 0,27 | 0,25 |
| | | c5 | 0,13 | 0,15 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,15 | 0,13 | 0,14 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,08 |
| | | c7 | 0,13 | 0,15 | 0,15 | 0,13 | 0,13 | 0,15 | 0,13 | 0,14 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,23 | 0,27 | 0,27 | 0,28 | 0,24 | 0,25 | 0,17 | 0,24 |
| | | c2 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,05 | 0,10 | 0,10 | 0,07 | 0,07 |
| | | c3 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,05 | 0,10 | 0,05 | 0,17 | 0,08 |
| | | c4 | 0,11 | 0,20 | 0,20 | 0,14 | 0,19 | 0,20 | 0,12 | 0,17 |
| | | c5 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,04 |
| | | c6 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,04 |
| | | c7 | 0,45 | 0,33 | 0,33 | 0,42 | 0,29 | 0,30 | 0,35 | 0,35 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,14 | 0,14 | 0,10 | 0,11 |
| | | c2 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,14 | 0,14 | 0,10 | 0,11 |
| | | c3 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,14 | 0,14 | 0,10 | 0,11 |
| | | c4 | 0,28 | 0,28 | 0,28 | 0,23 | 0,21 | 0,23 | 0,20 | 0,25 |
| | | c5 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,04 | 0,04 | 0,02 | 0,06 | 0,03 |
| | | c6 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,05 |
| | | c7 | 0,38 | 0,38 | 0,38 | 0,46 | 0,25 | 0,28 | 0,39 | 0,36 |
| | Maliyet | c1 | 0,11 | 0,14 | 0,11 | 0,09 | 0,15 | 0,15 | 0,11 | 0,12 |
| | | c2 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,12 | 0,10 | 0,09 | 0,08 |
| | | c3 | 0,11 | 0,14 | 0,11 | 0,09 | 0,15 | 0,15 | 0,11 | 0,12 |
| | | c4 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,17 | 0,19 | 0,21 | 0,14 | 0,20 |
| | | c5 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,06 | 0,03 |
| | | c6 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,05 | 0,07 | 0,05 |
| | | c7 | 0,44 | 0,36 | 0,44 | 0,52 | 0,27 | 0,31 | 0,43 | 0,39 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. İşe dönüş süreçleri için vaka yöneticisi

seçiminde cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.154'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.154** Soru 10. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,21 | 0,18 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,44 |
| | | c2 | 0,07 | 0,06 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,43 |
| | | c3 | 0,21 | 0,18 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,44 |
| | | c4 | 0,10 | 0,12 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,75 |
| | | c5 | 0,10 | 0,12 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,75 |
| | | c6 | 0,10 | 0,12 | 0,10 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,75 |
| | | c7 | 0,21 | 0,18 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 0,21 | 1,44 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,28 | 0,21 | 0,32 | 0,32 | 0,27 | 0,27 | 0,32 | 2,00 |
| | | c2 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,37 |
| | | c3 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,14 |
| | | c4 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,14 |
| | | c5 | 0,09 | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,62 |
| | | c6 | 0,09 | 0,11 | 0,08 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,08 | 0,62 |
| | | c7 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 1,14 |
| | Maliyet | c1 | 0,25 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,28 | 0,23 | 0,28 | 1,73 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,53 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,53 |
| | | c4 | 0,25 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,28 | 0,23 | 0,28 | 1,73 |
| | | c5 | 0,12 | 0,15 | 0,15 | 0,12 | 0,14 | 0,15 | 0,14 | 0,98 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,53 |
| | | c7 | 0,12 | 0,15 | 0,15 | 0,12 | 0,14 | 0,15 | 0,14 | 0,98 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,24 | 0,29 | 0,32 | 0,33 | 0,22 | 0,22 | 0,18 | 1,79 |
| | | c2 | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,06 | 0,09 | 0,09 | 0,07 | 0,51 |
| | | c3 | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,06 | 0,09 | 0,04 | 0,18 | 0,57 |
| | | c4 | 0,12 | 0,22 | 0,24 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,12 | 1,20 |
| | | c5 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,31 |
| | | c6 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,31 |
| | | c7 | 0,49 | 0,36 | 0,40 | 0,50 | 0,26 | 0,26 | 0,35 | 2,61 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,08 | 0,13 | 0,14 | 0,09 | 0,76 |
| | | c2 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,08 | 0,13 | 0,14 | 0,09 | 0,76 |
| | | c3 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,08 | 0,13 | 0,14 | 0,09 | 0,76 |
| | | c4 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,25 | 0,19 | 0,23 | 0,18 | 1,80 |
| | | c5 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,02 | 0,05 | 0,23 |
| | | c6 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,32 |
| | | c7 | 0,42 | 0,42 | 0,42 | 0,49 | 0,22 | 0,28 | 0,36 | 2,62 |
| | Maliyet | c1 | 0,12 | 0,16 | 0,12 | 0,10 | 0,14 | 0,15 | 0,10 | 0,89 |
| | | c2 | 0,06 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,55 |
| | | c3 | 0,12 | 0,16 | 0,12 | 0,10 | 0,14 | 0,15 | 0,10 | 0,89 |
| | | c4 | 0,25 | 0,23 | 0,25 | 0,20 | 0,17 | 0,20 | 0,13 | 1,43 |
| | | c5 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,06 | 0,24 |
| | | c6 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,35 |
| | | c7 | 0,49 | 0,39 | 0,49 | 0,59 | 0,24 | 0,30 | 0,39 | 2,90 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 7 alternatif cevap

içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,32'dir. Tablo 4.155'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür ve verilen karar tutarlıdır.

**Tablo 4.155** Soru 10. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,44 | 0,21 | 7,02 | 7,02 | 0,003 | 1,32 | 0,002 |
| | | 0,43 | 0,06 | 7,01 | | | | |
| | | 1,44 | 0,21 | 7,02 | | | | |
| | | 0,75 | 0,11 | 7,01 | | | | |
| | | 0,75 | 0,11 | 7,01 | | | | |
| | | 0,75 | 0,11 | 7,01 | | | | |
| | | 1,44 | 0,21 | 7,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 2,00 | 0,28 | 7,05 | 7,03 | 0,005 | 1,32 | 0,004 |
| | | 0,37 | 0,05 | 7,02 | | | | |
| | | 1,14 | 0,16 | 7,04 | | | | |
| | | 0,62 | 0,09 | 7,02 | | | | |
| | | 0,62 | 0,09 | 7,02 | | | | |
| | | 1,14 | 0,16 | 7,04 | | | | |
| | | 2,00 | 0,28 | 7,05 | | | | |
| | Maliyet | 1,73 | 0,25 | 7,03 | 7,02 | 0,003 | 1,32 | 0,002 |
| | | 0,53 | 0,08 | 7,00 | | | | |
| | | 1,73 | 0,25 | 7,03 | | | | |
| | | 0,98 | 0,14 | 7,01 | | | | |
| | | 0,53 | 0,08 | 7,00 | | | | |
| | | 0,98 | 0,14 | 7,01 | | | | |
| | | 1,73 | 0,25 | 7,03 | | | | |
| E | Yerindelik | 1,79 | 0,24 | 7,35 | 7,25 | 0,041 | 1,32 | 0,031 |
| | | 0,51 | 0,07 | 7,13 | | | | |
| | | 0,57 | 0,08 | 7,22 | | | | |
| | | 1,20 | 0,17 | 7,27 | | | | |
| | | 0,31 | 0,04 | 7,19 | | | | |
| | | 0,31 | 0,04 | 7,19 | | | | |
| | | 2,61 | 0,35 | 7,39 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,76 | 0,11 | 7,15 | 7,17 | 0,028 | 1,32 | 0,021 |
| | | 0,76 | 0,11 | 7,15 | | | | |
| | | 0,76 | 0,11 | 7,15 | | | | |
| | | 1,80 | 0,25 | 7,32 | | | | |
| | | 0,23 | 0,03 | 7,09 | | | | |
| | | 0,32 | 0,05 | 7,03 | | | | |
| | | 2,62 | 0,36 | 7,30 | | | | |
| | Maliyet | 0,89 | 0,12 | 7,17 | 7,17 | 0,028 | 1,12 | 0,022 |
| | | 0,55 | 0,08 | 7,07 | | | | |
| | | 0,89 | 0,12 | 7,17 | | | | |
| | | 1,43 | 0,20 | 7,29 | | | | |
| | | 0,24 | 0,03 | 7,11 | | | | |
| | | 0,35 | 0,05 | 7,05 | | | | |
| | | 2,90 | 0,39 | 7,34 | | | | |

İşe dönüş süreçleri için vaka yöneticisi seçimine ilişkin uzmanların verdiği yanıtların cinsiyet kırılımlarına göre ağırlıklarına Tablo 4.156.'de yer verilmiştir. Kadınlar için

yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "Fizyoterapist/Ergoterapist", "Psikolog/Psikiyatrist" ve "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" 0,21 ile en yüksek öneme sahip alternatif iken insan odaklılık kriterine göre "Fizyoterapist/Ergoterapist" 0,28 ile; maliyet kriterine göre ise "Fizyoterapist/Ergoterapist" ve "Sosyal Hizmet Uzmanı" 0,25 ile en yüksek öneme sahip alternatiftir. Erkek yanıtlayıcı için yerindelik (0,35), insan odaklılık (0,36) ve maliyet (0,39) kriterlerine göre "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır." en yüksek öneme sahip alternatiftir. Tüm kriterlere göre kadınlarda "Fizyoterapist/Ergoterapist"; erkek yanıtlayıcılarda ise "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" yanıtının yüksek öneme sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.156** Soru 10. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | c1 | 0,21 | 0,28 | 0,25 | 0,75 | 0,28 |
| | c2 | 0,06 | 0,05 | 0,08 | 0,92 | 0,14 |
| | c3 | 0,21 | 0,16 | 0,08 | 0,92 | 0,26 |
| | c4 | 0,11 | 0,16 | 0,25 | 0,75 | 0,19 |
| | c5 | 0,11 | 0,09 | 0,14 | 0,86 | 0,17 |
| | c6 | 0,11 | 0,09 | 0,08 | 0,92 | 0,18 |
| | c7 | 0,21 | 0,16 | 0,14 | 0,86 | 0,26 |
| E | c1 | 0,24 | 0,11 | 0,12 | 0,88 | 0,27 |
| | c2 | 0,07 | 0,11 | 0,08 | 0,92 | 0,16 |
| | c3 | 0,08 | 0,11 | 0,12 | 0,88 | 0,16 |
| | c4 | 0,17 | 0,25 | 0,20 | 0,80 | 0,25 |
| | c5 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,97 | 0,13 |
| | c6 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,95 | 0,13 |
| | c7 | 0,35 | 0,36 | 0,39 | 0,61 | 0,38 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.157.'de verilmiştir. Tablo 4.157.'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.158.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.157** Soru 10. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 0,33 |
| | | c3 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c5 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c6 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,33 | 17,0 | 5,33 | 10,5 | 10,5 | 5,33 | 5,33 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 3,00 |
| | | c4 | 1,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c5 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c6 | 0,50 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | c7 | 0,33 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,67 | 15,00 | 4,67 | 5,33 | 9,00 | 9,00 | 13,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 3,00 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 0,33 | 2,00 |
| | | c3 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 0,33 | 2,00 |
| | | c4 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 3,00 |
| | | c5 | 2,00 | 3,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c6 | 2,00 | 3,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | c7 | 0,33 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 0,25 | 0,25 | 1,00 |
| | | Toplam | 7,33 | 12,5 | 12,5 | 7,33 | 3,92 | 3,92 | 19,0 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 2,00 | 4,00 | 4,00 | 0,50 |
| | | c2 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 0,25 |
| | | c3 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 0,25 |
| | | c4 | 0,50 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 0,33 |
| | | c5 | 0,25 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c6 | 0,25 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c7 | 2,00 | 4,00 | 4,00 | 3,00 | 5,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,67 | 12,0 | 12,0 | 7,67 | 18,00 | 18,0 | 2,73 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 4,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 | 4,00 | 0,50 |
| | | c2 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c3 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 0,33 |
| | | c4 | 0,50 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 0,33 |
| | | c5 | 0,20 | 0,50 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,50 | 0,17 |
| | | c6 | 0,25 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,20 |
| | | c7 | 2,00 | 5,00 | 3,00 | 3,00 | 6,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,70 | 17,5 | 7,92 | 7,92 | 24,00 | 17,5 | 2,73 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 6,00 | 5,00 | 0,50 |
| | | c2 | 0,25 | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 3,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c3 | 0,33 | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 4,00 | 3,00 | 0,25 |
| | | c4 | 1,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 6,00 | 5,00 | 0,50 |
| | | c5 | 0,17 | 0,33 | 0,25 | 0,17 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | c6 | 0,20 | 0,50 | 0,33 | 0,20 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c7 | 2,00 | 5,00 | 4,00 | 2,00 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,95 | 16,83 | 12,08 | 4,95 | 29,00 | 22,5 | 2,76 |

**Tablo 4.158** Soru 10. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c2 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | 0,06 |
| | | c3 | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c4 | 0,09 | 0,12 | 0,09 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,10 |
| | | c5 | 0,09 | 0,12 | 0,09 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,10 |
| | | c6 | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | | c7 | 0,19 | 0,18 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 | 0,19 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,22 | 0,22 | 0,23 | 0,21 |
| | | c2 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,07 |
| | | c3 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,22 | 0,22 | 0,23 | 0,21 |
| | | c4 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,22 | 0,22 | 0,08 | 0,19 |
| | | c5 | 0,11 | 0,13 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,11 | 0,15 | 0,12 |
| | | c6 | 0,11 | 0,13 | 0,11 | 0,09 | 0,11 | 0,11 | 0,15 | 0,12 |
| | | c7 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,19 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,08 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,16 | 0,14 |
| | | c2 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,08 |
| | | c3 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,08 |
| | | c4 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,13 | 0,13 | 0,16 | 0,14 |
| | | c5 | 0,27 | 0,24 | 0,24 | 0,27 | 0,26 | 0,26 | 0,21 | 0,25 |
| | | c6 | 0,27 | 0,24 | 0,24 | 0,27 | 0,26 | 0,26 | 0,21 | 0,25 |
| | | c7 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,21 | 0,25 | 0,25 | 0,26 | 0,22 | 0,22 | 0,18 | 0,23 |
| | | c2 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,11 | 0,09 | 0,09 |
| | | c3 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,11 | 0,09 | 0,09 |
| | | c4 | 0,11 | 0,17 | 0,17 | 0,13 | 0,17 | 0,17 | 0,12 | 0,15 |
| | | c5 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,05 |
| | | c6 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,05 |
| | | c7 | 0,43 | 0,33 | 0,33 | 0,39 | 0,28 | 0,28 | 0,37 | 0,34 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,21 | 0,23 | 0,25 | 0,25 | 0,21 | 0,23 | 0,18 | 0,22 |
| | | c2 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,06 |
| | | c3 | 0,11 | 0,17 | 0,13 | 0,13 | 0,17 | 0,17 | 0,12 | 0,14 |
| | | c4 | 0,11 | 0,17 | 0,13 | 0,13 | 0,17 | 0,17 | 0,12 | 0,14 |
| | | c5 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,06 | 0,04 |
| | | c6 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,06 |
| | | c7 | 0,43 | 0,29 | 0,38 | 0,38 | 0,25 | 0,29 | 0,37 | 0,34 |
| | Maliyet | c1 | 0,20 | 0,24 | 0,25 | 0,20 | 0,21 | 0,22 | 0,18 | 0,21 |
| | | c2 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,05 | 0,10 | 0,09 | 0,07 | 0,07 |
| | | c3 | 0,07 | 0,12 | 0,08 | 0,07 | 0,14 | 0,13 | 0,09 | 0,10 |
| | | c4 | 0,20 | 0,24 | 0,25 | 0,20 | 0,21 | 0,22 | 0,18 | 0,21 |
| | | c5 | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,02 | 0,05 | 0,03 |
| | | c6 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,04 | 0,06 | 0,04 |
| | | c7 | 0,40 | 0,30 | 0,33 | 0,40 | 0,24 | 0,27 | 0,36 | 0,33 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele

indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.159'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.159** Soru 10. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,19 | 0,17 | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 1,31 |
| | | c2 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | 0,40 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 1,31 |
| | | c4 | 0,09 | 0,12 | 0,09 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,68 |
| | | c5 | 0,09 | 0,12 | 0,09 | 0,10 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,68 |
| | | c6 | 0,19 | 0,17 | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 1,31 |
| | | c7 | 0,19 | 0,17 | 0,19 | 0,20 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 1,31 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 1,53 |
| | | c2 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,47 |
| | | c3 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 1,53 |
| | | c4 | 0,21 | 0,20 | 0,21 | 0,19 | 0,23 | 0,23 | 0,08 | 1,36 |
| | | c5 | 0,11 | 0,13 | 0,11 | 0,10 | 0,12 | 0,12 | 0,17 | 0,84 |
| | | c6 | 0,11 | 0,13 | 0,11 | 0,10 | 0,12 | 0,12 | 0,17 | 0,84 |
| | | c7 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,19 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,60 |
| | Maliyet | c1 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,12 | 0,15 | 1,01 |
| | | c2 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,57 |
| | | c3 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,57 |
| | | c4 | 0,14 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,12 | 0,12 | 0,15 | 1,01 |
| | | c5 | 0,29 | 0,25 | 0,25 | 0,29 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 1,76 |
| | | c6 | 0,29 | 0,25 | 0,25 | 0,29 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 1,76 |
| | | c7 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,35 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,23 | 0,26 | 0,26 | 0,293 | 0,208 | 0,208 | 0,17 | 1,64 |
| | | c2 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,073 | 0,104 | 0,104 | 0,09 | 0,62 |
| | | c3 | 0,08 | 0,09 | 0,09 | 0,073 | 0,104 | 0,104 | 0,09 | 0,62 |
| | | c4 | 0,11 | 0,18 | 0,18 | 0,147 | 0,156 | 0,156 | 0,11 | 1,04 |
| | | c5 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,049 | 0,052 | 0,052 | 0,07 | 0,37 |
| | | c6 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,049 | 0,052 | 0,052 | 0,07 | 0,37 |
| | | c7 | 0,46 | 0,35 | 0,35 | 0,440 | 0,260 | 0,260 | 0,34 | 2,47 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,22 | 0,23 | 0,28 | 0,28 | 0,19 | 0,23 | 0,17 | 1,62 |
| | | c2 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,41 |
| | | c3 | 0,11 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,17 | 0,11 | 1,01 |
| | | c4 | 0,11 | 0,17 | 0,14 | 0,14 | 0,15 | 0,17 | 0,11 | 1,01 |
| | | c5 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,03 | 0,06 | 0,27 |
| | | c6 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,41 |
| | | c7 | 0,45 | 0,29 | 0,42 | 0,42 | 0,23 | 0,29 | 0,34 | 2,45 |
| | Maliyet | c1 | 0,21 | 0,27 | 0,30 | 0,21 | 0,19 | 0,22 | 0,16 | 1,57 |
| | | c2 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,09 | 0,09 | 0,07 | 0,47 |
| | | c3 | 0,07 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,12 | 0,13 | 0,08 | 0,72 |
| | | c4 | 0,21 | 0,27 | 0,30 | 0,21 | 0,19 | 0,22 | 0,16 | 1,57 |
| | | c5 | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,04 | 0,03 | 0,02 | 0,05 | 0,22 |
| | | c6 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,05 | 0,31 |
| | | c7 | 0,43 | 0,33 | 0,40 | 0,43 | 0,22 | 0,27 | 0,33 | 2,40 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının

(CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Alternatifler için rasgele indeks değeri 1,32'dir. Meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür ve karar tutarlıdır.

**Tablo 4.160** Soru 10. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 1,31 | 0,19 | 7,02 | 7,01 | 0,002 | 1,32 | 0,002 |
| | | 0,40 | 0,06 | 7,00 | | | | |
| | | 1,31 | 0,19 | 7,02 | | | | |
| | | 0,68 | 0,10 | 7,01 | | | | |
| | | 0,68 | 0,10 | 7,01 | | | | |
| | | 1,31 | 0,19 | 7,02 | | | | |
| | | 1,31 | 0,19 | 7,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,53 | 0,21 | 7,19 | 7,18 | 0,030 | 1,32 | 0,023 |
| | | 0,47 | 0,07 | 7,18 | | | | |
| | | 1,53 | 0,21 | 7,19 | | | | |
| | | 1,36 | 0,19 | 7,14 | | | | |
| | | 0,84 | 0,12 | 7,20 | | | | |
| | | 0,84 | 0,12 | 7,20 | | | | |
| | | 0,60 | 0,08 | 7,17 | | | | |
| | Maliyet | 1,01 | 0,14 | 7,06 | 7,03 | 0,006 | 1,32 | 0,004 |
| | | 0,57 | 0,08 | 7,02 | | | | |
| | | 0,57 | 0,08 | 7,02 | | | | |
| | | 1,01 | 0,14 | 7,06 | | | | |
| | | 1,76 | 0,25 | 7,07 | | | | |
| | | 1,76 | 0,25 | 7,07 | | | | |
| | | 0,35 | 0,05 | 7,02 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 1,64 | 0,23 | 7,16 | 7,09 | 0,015 | 1,32 | 0,011 |
| | | 0,62 | 0,09 | 7,04 | | | | |
| | | 0,62 | 0,09 | 7,04 | | | | |
| | | 1,04 | 0,15 | 7,10 | | | | |
| | | 0,37 | 0,05 | 7,05 | | | | |
| | | 0,37 | 0,05 | 7,05 | | | | |
| | | 2,47 | 0,34 | 7,17 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,62 | 0,22 | 7,22 | 7,11 | 0,00 | 1,32 | 0,00 |
| | | 0,41 | 0,06 | 7,04 | | | | |
| | | 1,01 | 0,14 | 7,13 | | | | |
| | | 1,01 | 0,14 | 7,13 | | | | |
| | | 0,27 | 0,04 | 7,07 | | | | |
| | | 0,41 | 0,06 | 7,04 | | | | |
| | | 2,45 | 0,34 | 7,22 | | | | |
| | Maliyet | 1,57 | 0,21 | 7,31 | 7,19 | 0,031 | 1,32 | 0,024 |
| | | 0,47 | 0,07 | 7,07 | | | | |
| | | 0,72 | 0,10 | 7,18 | | | | |
| | | 1,57 | 0,21 | 7,31 | | | | |
| | | 0,22 | 0,03 | 7,08 | | | | |
| | | 0,31 | 0,04 | 7,04 | | | | |
| | | 2,40 | 0,33 | 7,29 | | | | |

İşe dönüş süreçleri için vaka yöneticisi seçimine ilişkin meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen alternatif seçimlere Tablo 4.161.'de yer

verilmiştir. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlar için yerindelik kriterine göre "Fizyoterapist/Ergoterapist"; "Psikolog/Psikiyatrist"; "İşyeri Hekimi"; "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" 0,19 ile; insan odaklılık kriterine göre "Fizyoterapist/Ergoterapist" ve "Psikolog/Psikiyatrist" 0,21 ile; maliyet kriterine göre "İş Güvenliği Uzmanı" ve "İşyeri Hekimi" 0,25 ile yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Tıp alanında çalışan uzmanlar kriterlere göre "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" seçeneğinin 0,34 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir. Tüm kriterler için mühendislik ve doğa bilimlerinde "Fizyoterapist/Ergoterapist" ve "Psikolog/Psikiyatrist"; tıpta ise "Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır" en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir.

**Tablo 4.161** Soru 10. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,19 | 0,21 | 0,14 | 0,86 | 0,26 |
| | **c2** | 0,06 | 0,07 | 0,08 | 0,92 | 0,14 |
| | **c3** | 0,19 | 0,21 | 0,08 | 0,92 | 0,26 |
| | **c4** | 0,10 | 0,19 | 0,14 | 0,86 | 0,20 |
| | **c5** | 0,10 | 0,12 | 0,25 | 0,75 | 0,17 |
| | **c6** | 0,19 | 0,12 | 0,25 | 0,75 | 0,22 |
| | **c7** | 0,19 | 0,08 | 0,05 | 0,95 | 0,23 |
| **Tıp** | **c1** | 0,23 | 0,22 | 0,21 | 0,79 | 0,28 |
| | **c2** | 0,09 | 0,06 | 0,07 | 0,93 | 0,16 |
| | **c3** | 0,09 | 0,14 | 0,10 | 0,90 | 0,18 |
| | **c4** | 0,15 | 0,14 | 0,21 | 0,79 | 0,21 |
| | **c5** | 0,05 | 0,04 | 0,03 | 0,97 | 0,14 |
| | **c6** | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,96 | 0,14 |
| | **c7** | 0,34 | 0,34 | 0,33 | 0,67 | 0,37 |

***SORU 11. Vaka yöneticisinin fonksiyonu ne olmalıdır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Vaka sonrası çalışan ile iletişime geçer.

C2: Olguya ilişkin bilgileri toplar.

C3: Vakaya ilişkin bilgileri ilgili kurum ya da profesyonelle paylaşır.

C4: Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, mesleki ve sosyal rehabilitasyon) için koordinasyon sağlar.

C5: İşe dönüş için gerekli dokümantasyonu ve organizasyonu sağlar.

C6: Çalışan ile doğrudan iletişim kurar.

C7: Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar.

C8: Mesleki rehabilitasyon sürecinde tüm ilgili kurum ve aktörler ile işbirliği içinde çalışır.

Soruya verilen cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.162.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.162** Soru 11. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** | **c7** | **c8** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c4** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c5** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c7** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c8** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | **c4** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c5** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c7** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c8** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 7,50 | 7,50 | 15,00 | 7,50 | 7,50 | 7,50 | 7,50 | 7,50 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c4** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c5** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c6** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c7** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **c8** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.163.'daeverilmiştir.

**Tablo 4.163** Soru 11. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** | **c7** | **c8** | **Öncelik Değeri** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c3** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c3** | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 |
| | **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c3** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 11 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.164.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.164** Soru 11. Ağırlıklandırılmış Toplam

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c3 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,53 |
| | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,07 |
| Maliyet | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |

Soru altında karşılaştırılan 8 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,41'dir. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.165.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.165** Soru 11. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,07 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 0,53 | 0,07 | 8,00 | | | | |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,07 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| **Maliyet** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların kriterlere göre ağırlıkları Tablo 4.166.'da verilmiştir. Yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre tüm alternatifler hemen hemen eşit önem düzeyine sahiptir. Kriterler bazında ve toplam skora göre vaka yöneticisinin görevleri arasında "Vakaya ilişkin bilgileri ilgili kurum ya da profesyonelle paylaşır" en düşük önem düzeyine sahip tek alternatiftir.

**Tablo 4.166** Soru 11. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c3** | 0,13 | 0,07 | 0,13 | 0,88 | 0,18 |
| **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |

Vaka yöneticisinin fonksiyonuna dair seçim cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.167'de öncelik değerleri de Tablo 4.168'de verilmiştir.

**Tablo 4.167** Soru 11. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c3 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c4 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | c7 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | c8 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 6,50 | 13,00 | 13,00 | 6,50 | 6,50 | 6,50 | 13,00 | 6,50 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c4 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 13,00 | 13,00 | 13,00 | 6,50 | 6,50 | 6,50 | 6,50 | 6,50 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c7 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,00 | 12,00 | 6,00 | 6,00 | 12,0 | 12,0 | 6,00 | 6,00 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |

**Tablo 4.168** Soru 11. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c4 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c5 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c6 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c7 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c8 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c4 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c5 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c6 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c7 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | | c8 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c5 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c7 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c8 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | Maliyet | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçiminde cinsiyete göre elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.169.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.169** Soru 11. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c4 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c5 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c6 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c7 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c8 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,62 |
| | | c4 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c5 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c6 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c7 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | | c8 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 0,15 | 1,23 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c5 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c7 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c8 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |

8 alternatif cevap içerisinde rasgele indeks değeri 1,41'dir. Cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür ve verilen karar tutarlıdır (Tablo 4.170).

**Tablo 4.170** Soru 11. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,23 | 0,15 | 8,00 | 8,50 | 0,071 | 1,41 | 0,051 |
| | | 0,62 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 0,62 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 0,62 | 0,15 | 4,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,08 | 16,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,62 | 0,08 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 0,62 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 0,62 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 1,23 | 0,15 | 8,00 | | | | |
| | | 0,62 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,67 | 0,08 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçiminde cinsiyete göre elde edilen alternatif seçimlere Tablo 4.171'de yer verilmiştir. Buna göre kadınlar kriterlere göre "Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, mesleki ve sosyal rehabilitasyon) için koordinasyon sağlar"; "İşe dönüş için gerekli dokümantasyonu ve organizasyonu sağlar" ve "Çalışan ile doğrudan iletişim kurar" ve "Mesleki rehabilitasyon sürecinde tüm ilgili kurum ve aktörler ile işbirliği içinde çalışır" seçenekleri 0,15 ile en yüksek önem düzeyine sahil alternatiflerdir. Erkek yanıtlayıcıda ise tüm kriterler için de tüm alternatifler eşit önem düzeyine sahiptir. Kadınlarda maliyet kriterine göre "Vakaya ilişkin bilgileri ilgili kurum ya da profesyonelle paylaşır" ; "Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, mesleki ve sosyal rehabilitasyon) için koordinasyon sağlar"; "Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar" ve "Mesleki rehabilitasyon sürecinde tüm ilgili kurum ve aktörler ile işbirliği içinde çalışır" en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Kadınlarda toplam skora göre "İşe dönüş için gerekli dokümantasyonu ve organizasyonu sağlar" ve "Çalışan ile doğrudan iletişim kurar" seçeneklerinin en yüksek önem düzeyine sahip alternatifler olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.171** Soru 11. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | **c1** | 0,15 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,21 |
| | **c2** | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,16 |
| | **c3** | 0,08 | 0,08 | 0,17 | 0,83 | 0,15 |
| | **c4** | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,83 | 0,22 |
| | **c5** | 0,15 | 0,15 | 0,08 | 0,92 | 0,23 |
| | **c6** | 0,15 | 0,15 | 0,08 | 0,92 | 0,23 |
| | **c7** | 0,08 | 0,15 | 0,17 | 0,83 | 0,17 |
| | **c8** | 0,15 | 0,15 | 0,17 | 0,83 | 0,22 |
| E | **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c3** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.172.'da verilmiştir. Tablo 4.172.'de verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.173.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.172** Soru 11. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | c4 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,5 | 12,5 | 20,0 | 6,33 | 6,33 | 6,33 | 6,33 | 6,33 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 |
| | | c7 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,0 | 12,0 | 6,00 | 6,00 | 12,0 | 12,0 | 6,00 | 6,00 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c3 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c4 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c5 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c6 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c7 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | c8 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 | 8,00 |

**Tablo 4.173** Soru 11. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 |
| | | c4 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c6 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c7 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | | c8 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| | | c5 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 |
| | | c7 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | Maliyet | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçiminde mesleklere göre elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.174'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.174** Soru 11. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | c7 | c8 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,66 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,66 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,39 |
| | | c4 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 1,26 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 1,26 |
| | | c6 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 1,26 |
| | | c7 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 1,26 |
| | | c8 | 0,16 | 0,16 | 0,15 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 1,26 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c2 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c3 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c5 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c6 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,67 |
| | | c7 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| | | c8 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 1,33 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | Maliyet | c1 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c3 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c5 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c6 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c7 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |
| | | c8 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 1,00 |

8 alternatif için rasgele indeks değeri 1,41'dir. Tablo 4.175'de verildiği üzere mesleklere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür ve karar tutarlıdır.

**Tablo 4.175** Soru 11. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,66 | 0,08 | 8,01 | 8,01 | 0,002 | 1,41 | 0,001 |
| | | 0,66 | 0,08 | 8,01 | | | | |
| | | 0,39 | 0,05 | 8,00 | | | | |
| | | 1,26 | 0,16 | 8,02 | | | | |
| | | 1,26 | 0,16 | 8,02 | | | | |
| | | 1,26 | 0,16 | 8,02 | | | | |
| | | 1,26 | 0,16 | 8,02 | | | | |
| | | 0,66 | 0,08 | 8,01 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,67 | 0,08 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 1,33 | 0,17 | 8,00 | | | | |
| | | 0,67 | 0,08 | 8,00 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,00 | 0,13 | 8,00 | 8,00 | 0,00 | 1,41 | 0,00 |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |
| | | 1,00 | 0,13 | 8,00 | | | | |

Vaka yöneticinin fonksiyonunun seçiminde mesleki kırımlara göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen alternatif seçimlere Tablo 183.'de yer verilmiştir.

Buna göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında uzmanlar için yerindelik kriterine göre tüm alternatifler eşit önem düzeyine sahip iken, insan odaklılık kriterine göre "Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, mesleki ve sosyal rehabilitasyon) için koordinasyon sağlar"; "İşe dönüş için gerekli dokümantasyonu ve organizasyonu sağlar"; "Çalışan ile doğrudan iletişim kurar"; "Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar" ve "Mesleki rehabilitasyon sürecinde tüm ilgili kurum ve aktörler ile işbirliği içinde çalışır" 0,16 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Maliyet kriterine göre ise "Vakaya ilişkin bilgileri ilgili kurum ya da profesyonelle paylaşır"; "Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, mesleki ve sosyal rehabilitasyon) için koordinasyon sağlar"; "Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar" ve "Mesleki rehabilitasyon sürecinde tüm ilgili kurum ve aktörler ile işbirliği içinde çalışır" 0,17 ile önem düzeyi en yüksek alternatiflerdir. Mühendislik ve doğa bilimleri için toplam skora göre "İşe dönüş için gerekli dokümantasyonu ve organizasyonu sağlar" ve "Çalışan ile doğrudan iletişim kurar" en yüksek önem düzeyine sahip alternatifler iken tıp uzmanlık alanında tüm alternatifler eşit önem düzeyine sahiptir.

**Tablo 4.176** Soru 11. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,13 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,19 |
| | **c2** | 0,13 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,19 |
| | **c3** | 0,13 | 0,05 | 0,17 | 0,83 | 0,17 |
| | **c4** | 0,13 | 0,16 | 0,17 | 0,83 | 0,20 |
| | **c5** | 0,13 | 0,16 | 0,08 | 0,92 | 0,21 |
| | **c6** | 0,13 | 0,16 | 0,08 | 0,92 | 0,21 |
| | **c7** | 0,13 | 0,16 | 0,17 | 0,83 | 0,20 |
| | **c8** | 0,13 | 0,16 | 0,17 | 0,83 | 0,20 |
| **Tıp** | **c1** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c2** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c3** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c4** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c5** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c6** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c7** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |
| | **c8** | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,88 | 0,20 |

***SORU 12. Vaka Yöneticisi kim/hangi kurum tarafından atanır?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Sağlık Bakanlığı (iş kazası/meslek hastalığı sonrası sağlık bakım hizmeti veren kurum tarafından)

C2: Türkiye İş Kurumu

C3: Sosyal Güvenlik Kurumu

C4: İşveren tarafından

C5: Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından

"Vaka yöneticisi kim tarafından atanmalıdır?" sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.177.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.177** Soru 12. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,33 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,33 |
| | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,33 |
| | **c4** | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,17 |
| | **c5** | 3,00 | 3,00 | 3,00 | 6,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 6,25 | 6,25 | 6,25 | 19,00 | 2,16 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 3,00 | 0,33 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 4,00 | 0,50 |
| | **c3** | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 2,00 | 0,25 |
| | **c4** | 0,33 | 0,25 | 0,50 | 1,00 | 0,20 |
| | **c5** | 3,00 | 2,00 | 4,00 | 5,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 6,83 | 4,08 | 10,50 | 15,00 | 2,28 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 2,00 | 0,33 |
| | **c2** | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 4,00 | 1,00 |
| | **c3** | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 2,00 | 0,33 |
| | **c4** | 0,50 | 0,25 | 0,50 | 1,00 | 0,25 |
| | **c5** | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 4,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 8,50 | 2,91 | 8,50 | 13,00 | 2,91 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.178'de verilmiştir.

**Tablo 4.178** Soru 12. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,21 | 0,15 | 0,17 |
| | **c2** | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,21 | 0,15 | 0,17 |
| | **c3** | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,21 | 0,15 | 0,17 |
| | **c4** | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,08 | 0,05 |
| | **c5** | 0,48 | 0,48 | 0,48 | 0,32 | 0,46 | 0,44 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,15 | 0,12 | 0,19 | 0,20 | 0,14 | 0,16 |
| | **c2** | 0,29 | 0,25 | 0,29 | 0,27 | 0,22 | 0,26 |
| | **c3** | 0,07 | 0,08 | 0,10 | 0,13 | 0,11 | 0,10 |
| | **c4** | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,07 | 0,09 | 0,06 |
| | **c5** | 0,44 | 0,49 | 0,38 | 0,33 | 0,44 | 0,42 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,15 | 0,11 | 0,12 |
| | **c2** | 0,35 | 0,34 | 0,35 | 0,31 | 0,34 | 0,34 |
| | **c3** | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,15 | 0,11 | 0,12 |
| | **c4** | 0,06 | 0,09 | 0,06 | 0,08 | 0,09 | 0,07 |
| | **c5** | 0,35 | 0,34 | 0,35 | 0,31 | 0,34 | 0,34 |

Vaka yöneticisinin kim tarafından atanması gerektiğine dair seçimin istendiği soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 11 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.179.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.179** Soru 12. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,15 | 0,85 |
| | **c2** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,15 | 0,85 |
| | **c3** | 0,17 | 0,17 | 0,17 | 0,20 | 0,15 | 0,85 |
| | **c4** | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,25 |
| | **c5** | 0,51 | 0,51 | 0,51 | 0,30 | 0,44 | 2,26 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,16 | 0,13 | 0,20 | 0,19 | 0,14 | 0,81 |
| | **c2** | 0,32 | 0,26 | 0,30 | 0,25 | 0,21 | 1,34 |
| | **c3** | 0,08 | 0,09 | 0,10 | 0,12 | 0,10 | 0,49 |
| | **c4** | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,06 | 0,08 | 0,31 |
| | **c5** | 0,48 | 0,52 | 0,39 | 0,31 | 0,42 | 2,13 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,15 | 0,11 | 0,62 |
| | **c2** | 0,37 | 0,34 | 0,37 | 0,29 | 0,34 | 1,71 |
| | **c3** | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,15 | 0,11 | 0,62 |
| | **c4** | 0,06 | 0,09 | 0,06 | 0,07 | 0,09 | 0,37 |
| | **c5** | 0,37 | 0,34 | 0,37 | 0,29 | 0,34 | 1,71 |

5 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,12'dir. Tablo 4.180.'de verildiği üzere elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür ve karar tutarlıdır.

**Tablo 4.180** Soru 12. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,85 | 0,17 | 5,05 | 5,05 | 0,013 | 1,12 | 0,012 |
| | 0,85 | 0,17 | 5,05 | | | | |
| | 0,85 | 0,17 | 5,05 | | | | |
| | 0,25 | 0,05 | 5,01 | | | | |
| | 2,26 | 0,44 | 5,10 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 0,81 | 0,16 | 5,06 | 5,06 | 0,016 | 1,12 | 0,014 |
| | 1,34 | 0,26 | 5,10 | | | | |
| | 0,49 | 0,10 | 5,02 | | | | |
| | 0,31 | 0,06 | 5,03 | | | | |
| | 2,13 | 0,42 | 5,11 | | | | |
| **Maliyet** | 0,62 | 0,12 | 5,01 | 5,02 | 0,005 | 1,12 | 0,004 |
| | 1,71 | 0,34 | 5,03 | | | | |
| | 0,62 | 0,12 | 5,01 | | | | |
| | 0,37 | 0,07 | 5,00 | | | | |
| | 1,71 | 0,34 | 5,03 | | | | |

Vaka yöneticinin hangi kim tarafından seçileceği ya da atanacağı hususu hizmet modeli için oldukça önemlidir aktör konumda olacak kurumlar hakkında önemli ölçüde bilgi verebilir. 5 alternatif halinde sunulan yanıtlara ilişkin ağırlıkları Tablo 4.181'de verilmiştir. Yerindelik ve insan odaklılık kriterine göre vaka yöneticisinin "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" atanması önem düzeyi en yüksek alternatiftir. Maliyet kriterine göre "Türkiye İş Kurumu" ve "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" alternatiflerinin ise eşit önem düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.181** Soru 12. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,17 | 0,16 | 0,12 | 0,88 | 0,23 |
| **c2** | 0,17 | 0,26 | 0,34 | 0,66 | 0,24 |
| **c3** | 0,17 | 0,10 | 0,12 | 0,88 | 0,22 |
| **c4** | 0,05 | 0,06 | 0,07 | 0,93 | 0,14 |
| **c5** | 0,44 | 0,42 | 0,34 | 0,66 | 0,46 |

Soru 12'de cinsiyete göre verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.182'de verilmiştir.

**Tablo 4.182** Soru 12. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 3,00 | 2,00 | 5,00 | 0,50 |
| | | **c2** | 0,33 | 1,00 | 0,50 | 3,00 | 0,25 |
| | | **c3** | 0,50 | 2,00 | 1,00 | 4,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 0,20 | 0,33 | 0,25 | 1,00 | 0,17 |
| | | **c5** | 2,00 | 4,00 | 3,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 4,03 | 10,33 | 6,75 | 19,00 | 2,25 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **c4** | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,50 |
| | | **c5** | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 4,50 | 4,50 | 4,50 | 9,00 | 4,50 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c5** | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 9,00 | 3,00 | 9,00 | 9,00 | 3,00 |
| **E** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,14 | 0,33 | 2,00 | 0,20 |
| | | **c2** | 7,00 | 1,00 | 5,00 | 8,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 3,00 | 0,20 | 1,00 | 4,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 0,50 | 0,13 | 0,25 | 1,00 | 0,17 |
| | | **c5** | 5,00 | 0,33 | 3,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 16,50 | 1,80 | 9,58 | 21,00 | 4,70 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,14 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | **c2** | 7,00 | 1,00 | 8,00 | 7,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,50 | 0,13 | 1,00 | 0,50 | 0,14 |
| | | **c4** | 1,00 | 0,14 | 2,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | **c5** | 6,00 | 0,50 | 7,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 15,50 | 1,91 | 20,00 | 15,50 | 3,48 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,14 | 1,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | **c2** | 7,00 | 1,00 | 7,00 | 8,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,14 | 1,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | **c4** | 0,50 | 0,13 | 0,50 | 1,00 | 0,17 |
| | | **c5** | 5,00 | 0,33 | 5,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 14,50 | 1,74 | 14,50 | 19,00 | 4,57 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4. 183.'da verilmiştir.

**Tablo 4.183** Soru 12. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,25 | 0,29 | 0,30 | 0,26 | 0,22 | 0,26 |
| | | c2 | 0,08 | 0,10 | 0,07 | 0,16 | 0,11 | 0,10 |
| | | c3 | 0,12 | 0,19 | 0,15 | 0,21 | 0,15 | 0,16 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,05 |
| | | c5 | 0,50 | 0,39 | 0,44 | 0,32 | 0,44 | 0,42 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c3 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | | c4 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c5 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 |
| | Maliyet | c1 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c2 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| | | c3 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c4 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 |
| | | c5 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,06 | 0,08 | 0,03 | 0,10 | 0,04 | 0,06 |
| | | c2 | 0,42 | 0,56 | 0,52 | 0,38 | 0,64 | 0,50 |
| | | c3 | 0,18 | 0,11 | 0,10 | 0,19 | 0,07 | 0,13 |
| | | c4 | 0,03 | 0,07 | 0,03 | 0,05 | 0,04 | 0,04 |
| | | c5 | 0,30 | 0,19 | 0,31 | 0,29 | 0,21 | 0,26 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,10 | 0,06 | 0,05 | 0,07 |
| | | c2 | 0,45 | 0,52 | 0,40 | 0,45 | 0,58 | 0,48 |
| | | c3 | 0,03 | 0,07 | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,04 |
| | | c4 | 0,06 | 0,07 | 0,10 | 0,06 | 0,05 | 0,07 |
| | | c5 | 0,39 | 0,26 | 0,35 | 0,39 | 0,29 | 0,33 |
| | Maliyet | c1 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,04 | 0,07 |
| | | c2 | 0,48 | 0,57 | 0,48 | 0,42 | 0,66 | 0,52 |
| | | c3 | 0,07 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,04 | 0,07 |
| | | c4 | 0,03 | 0,07 | 0,03 | 0,05 | 0,04 | 0,05 |
| | | c5 | 0,34 | 0,19 | 0,34 | 0,32 | 0,22 | 0,28 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Vaka yöneticisinin seçiminde cinsiyet

kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.184.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.184** Soru 12. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,26 | 0,31 | 0,33 | 0,25 | 0,21 | 1,36 |
| | | c2 | 0,09 | 0,10 | 0,08 | 0,15 | 0,10 | 0,53 |
| | | c3 | 0,13 | 0,21 | 0,16 | 0,20 | 0,14 | 0,84 |
| | | c4 | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,25 |
| | | c5 | 0,53 | 0,42 | 0,49 | 0,29 | 0,42 | 2,15 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c3 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | | c4 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | | c5 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 0,22 | 1,11 |
| | Maliyet | c1 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | | c2 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| | | c3 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,56 |
| | | c4 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,55 |
| | | c5 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 1,67 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,04 | 0,08 | 0,05 | 0,31 |
| | | c2 | 0,44 | 0,50 | 0,66 | 0,33 | 0,78 | 2,71 |
| | | c3 | 0,19 | 0,10 | 0,13 | 0,17 | 0,09 | 0,67 |
| | | c4 | 0,03 | 0,06 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,21 |
| | | c5 | 0,31 | 0,17 | 0,40 | 0,25 | 0,26 | 1,39 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,35 |
| | | c2 | 0,49 | 0,48 | 0,35 | 0,49 | 0,67 | 2,49 |
| | | c3 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,22 |
| | | c4 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,35 |
| | | c5 | 0,42 | 0,24 | 0,31 | 0,42 | 0,33 | 1,73 |
| | Maliyet | c1 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,06 | 0,37 |
| | | c2 | 0,52 | 0,52 | 0,52 | 0,37 | 0,85 | 2,77 |
| | | c3 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,06 | 0,37 |
| | | c4 | 0,04 | 0,07 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,23 |
| | | c5 | 0,37 | 0,17 | 0,37 | 0,28 | 0,28 | 1,47 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 5 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,12'dir. Tablo 4.185.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 12 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.185** Soru 12. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,36 | 0,26 | 5,16 | 5,10 | 0,025 | 1,12 | 0,022 |
| | | 0,53 | 0,10 | 5,04 | | | | |
| | | 0,84 | 0,16 | 5,10 | | | | |
| | | 0,25 | 0,05 | 5,04 | | | | |
| | | 2,15 | 0,42 | 5,16 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,11 | 0,22 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | | 0,56 | 0,11 | 5,00 | | | | |
| | | 1,11 | 0,22 | 5,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,56 | 0,11 | 5,00 | 5,00 | 0,00 | 1,12 | 0,00 |
| | | 1,67 | 0,33 | 5,00 | | | | |
| | | 0,56 | 0,11 | 5,00 | | | | |
| | | 0,55 | 0,11 | 5,00 | | | | |
| | | 1,67 | 0,33 | 5,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,31 | 0,06 | 5,02 | 5,19 | 0,047 | 1,12 | 0,042 |
| | | 2,71 | 0,50 | 5,38 | | | | |
| | | 0,67 | 0,13 | 5,12 | | | | |
| | | 0,21 | 0,04 | 5,08 | | | | |
| | | 1,39 | 0,26 | 5,33 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,35 | 0,07 | 5,03 | 5,09 | 0,021 | 1,12 | 0,019 |
| | | 2,49 | 0,48 | 5,18 | | | | |
| | | 0,22 | 0,04 | 5,03 | | | | |
| | | 0,35 | 0,07 | 5,03 | | | | |
| | | 1,73 | 0,33 | 5,16 | | | | |
| | Maliyet | 0,37 | 0,07 | 5,03 | 5,12 | 0,029 | 1,12 | 0,026 |
| | | 2,77 | 0,52 | 5,30 | | | | |
| | | 0,37 | 0,07 | 5,03 | | | | |
| | | 0,23 | 0,05 | 5,06 | | | | |
| | | 1,47 | 0,28 | 5,20 | | | | |

Vaka yöneticisinin seçiminde cinsiyet bazlı kırılımlara göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen alternatif seçimlere Tablo 4.186.'de yer verilmiştir. Kadınlarda yerindelik kriterine göre vaka yöneticisinin seçimi için "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" alternatifi yüksek önem düzeyine sahip iken insan odaklılık kriterine göre böyle keskin bir ayrım söz konusu değildir. İnsan odaklılık kriterinde vaka yöneticinin seçimi için "İşveren tarafından" alternatifi en düşük önem düzeyine sahip iken diğer alternatiflerin eşit önem düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Erkek yanıtlayıcıda ise tüm kriterlere göre "Türkiye İş Kurumu" en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olmuştur. Toplam skorlara göre kadınlarda "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından"; erkek yanıtlayıcıda "Türkiye İş Kurumu" en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olmuştur.

**Tablo 4.186** Soru 12. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | c1 | 0,26 | 0,22 | 0,11 | 0,89 | 0,31 |
| | c2 | 0,10 | 0,22 | 0,33 | 0,67 | 0,19 |
| | c3 | 0,16 | 0,22 | 0,11 | 0,89 | 0,25 |
| | c4 | 0,05 | 0,11 | 0,11 | 0,89 | 0,15 |
| | c5 | 0,42 | 0,22 | 0,33 | 0,67 | 0,39 |
| E | c1 | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,93 | 0,15 |
| | c2 | 0,50 | 0,48 | 0,52 | 0,48 | 0,49 |
| | c3 | 0,13 | 0,04 | 0,07 | 0,93 | 0,18 |
| | c4 | 0,04 | 0,07 | 0,05 | 0,95 | 0,14 |
| | c5 | 0,26 | 0,33 | 0,28 | 0,72 | 0,33 |

Yanıtların mesleklere göre ikili karşılaştırması Tablo 4.187.'de normalize değerlerin ortalamasını ifade eden öncelik değerlerine ise Tablo 4.188.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.187** Soru 12. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 5,00 | 0,50 |
| | | c2 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 5,00 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 1,00 | 0,17 |
| | | c5 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 6,20 | 6,20 | 3,17 | 23,00 | 3,17 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 0,50 |
| | | c3 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | c4 | 0,33 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 0,33 |
| | | c5 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 3,83 | 7,50 | 3,83 | 12,00 | 3,83 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 0,33 | 2,00 | 0,50 |
| | | c3 | 2,00 | 3,00 | 1,00 | 4,00 | 2,00 |
| | | c4 | 0,33 | 0,50 | 0,25 | 1,00 | 0,33 |
| | | c5 | 1,00 | 2,00 | 0,50 | 3,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 4,83 | 8,50 | 2,58 | 13,00 | 4,83 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 5,00 | 0,33 |
| | | c2 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,25 |
| | | c3 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,25 |
| | | c4 | 0,20 | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,14 |
| | | c5 | 3,00 | 4,00 | 4,00 | 7,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 5,20 | 8,25 | 8,25 | 21,00 | 1,98 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,25 | 2,00 | 3,00 | 0,33 |
| | | c2 | 4,00 | 1,00 | 5,00 | 6,00 | 2,00 |
| | | c3 | 0,50 | 0,20 | 1,00 | 2,00 | 0,25 |
| | | c4 | 0,33 | 0,17 | 0,50 | 1,00 | 0,20 |
| | | c5 | 3,00 | 0,50 | 4,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 8,83 | 2,12 | 12,50 | 17,00 | 3,78 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,20 | 2,00 | 2,00 | 0,20 |
| | | c2 | 5,00 | 1,00 | 6,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | c3 | 0,50 | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c4 | 0,50 | 0,17 | 1,00 | 1,00 | 0,17 |
| | | c5 | 5,00 | 1,00 | 6,00 | 6,00 | 1,00 |
| | | Toplam | 12,00 | 2,53 | 16,00 | 16,00 | 2,53 |

**Tablo 4.188** Soru 12. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,22 | 0,16 | 0,17 |
| | | c2 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,22 | 0,16 | 0,17 |
| | | c3 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,26 | 0,32 | 0,31 |
| | | c4 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,04 |
| | | c5 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,26 | 0,32 | 0,31 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,26 | 0,27 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 0,26 |
| | | c2 | 0,13 | 0,13 | 0,13 | 0,17 | 0,13 | 0,14 |
| | | c3 | 0,26 | 0,27 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 0,26 |
| | | c4 | 0,09 | 0,07 | 0,09 | 0,08 | 0,09 | 0,08 |
| | | c5 | 0,26 | 0,27 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 0,26 |
| | Maliyet | c1 | 0,21 | 0,24 | 0,19 | 0,23 | 0,21 | 0,21 |
| | | c2 | 0,10 | 0,12 | 0,13 | 0,15 | 0,10 | 0,12 |
| | | c3 | 0,41 | 0,35 | 0,39 | 0,31 | 0,41 | 0,38 |
| | | c4 | 0,07 | 0,06 | 0,10 | 0,08 | 0,07 | 0,07 |
| | | c5 | 0,21 | 0,24 | 0,19 | 0,23 | 0,21 | 0,21 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,19 | 0,24 | 0,24 | 0,24 | 0,17 | 0,22 |
| | | c2 | 0,10 | 0,12 | 0,12 | 0,19 | 0,13 | 0,13 |
| | | c3 | 0,10 | 0,12 | 0,12 | 0,19 | 0,13 | 0,13 |
| | | c4 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,07 | 0,04 |
| | | c5 | 0,58 | 0,48 | 0,48 | 0,33 | 0,51 | 0,48 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,11 | 0,12 | 0,16 | 0,18 | 0,09 | 0,13 |
| | | c2 | 0,45 | 0,47 | 0,40 | 0,35 | 0,53 | 0,44 |
| | | c3 | 0,06 | 0,09 | 0,08 | 0,12 | 0,07 | 0,08 |
| | | c4 | 0,04 | 0,08 | 0,04 | 0,06 | 0,05 | 0,05 |
| | | c5 | 0,34 | 0,24 | 0,32 | 0,29 | 0,26 | 0,29 |
| | Maliyet | c1 | 0,08 | 0,08 | 0,13 | 0,13 | 0,08 | 0,10 |
| | | c2 | 0,42 | 0,39 | 0,38 | 0,38 | 0,39 | 0,39 |
| | | c3 | 0,04 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 |
| | | c4 | 0,04 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,06 |
| | | c5 | 0,42 | 0,39 | 0,38 | 0,38 | 0,39 | 0,39 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Vaka yöneticisinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.189.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.189** Soru 12. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,21 | 0,15 | 0,86 |
| | | c2 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,21 | 0,15 | 0,86 |
| | | c3 | 0,34 | 0,34 | 0,31 | 0,26 | 0,31 | 1,56 |
| | | c4 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,21 |
| | | c5 | 0,34 | 0,34 | 0,31 | 0,26 | 0,31 | 1,56 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 1,30 |
| | | c2 | 0,13 | 0,14 | 0,13 | 0,16 | 0,13 | 0,69 |
| | | c3 | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 1,30 |
| | | c4 | 0,09 | 0,07 | 0,09 | 0,08 | 0,09 | 0,41 |
| | | c5 | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,25 | 0,26 | 1,30 |
| | Maliyet | c1 | 0,21 | 0,24 | 0,19 | 0,22 | 0,21 | 1,08 |
| | | c2 | 0,11 | 0,12 | 0,13 | 0,15 | 0,11 | 0,61 |
| | | c3 | 0,43 | 0,36 | 0,38 | 0,30 | 0,43 | 1,89 |
| | | c4 | 0,07 | 0,06 | 0,09 | 0,07 | 0,07 | 0,37 |
| | | c5 | 0,21 | 0,24 | 0,19 | 0,22 | 0,21 | 1,08 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,22 | 0,26 | 0,26 | 0,22 | 0,16 | 1,12 |
| | | c2 | 0,11 | 0,13 | 0,13 | 0,18 | 0,12 | 0,67 |
| | | c3 | 0,11 | 0,13 | 0,13 | 0,18 | 0,12 | 0,67 |
| | | c4 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,22 |
| | | c5 | 0,65 | 0,52 | 0,52 | 0,31 | 0,48 | 2,48 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,13 | 0,11 | 0,17 | 0,16 | 0,10 | 0,67 |
| | | c2 | 0,52 | 0,44 | 0,41 | 0,32 | 0,58 | 2,28 |
| | | c3 | 0,07 | 0,09 | 0,08 | 0,11 | 0,07 | 0,42 |
| | | c4 | 0,04 | 0,07 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,27 |
| | | c5 | 0,39 | 0,22 | 0,33 | 0,27 | 0,29 | 1,51 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,08 | 0,12 | 0,12 | 0,08 | 0,49 |
| | | c2 | 0,49 | 0,39 | 0,36 | 0,36 | 0,39 | 1,99 |
| | | c3 | 0,05 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,30 |
| | | c4 | 0,05 | 0,07 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,30 |
| | | c5 | 0,49 | 0,39 | 0,36 | 0,36 | 0,39 | 1,99 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 5 alternatif için rasgele indeks değeri 1,12'dir. Tablo 4.190.'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 12 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.190** Soru 12. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | 0,86 | 0,17 | 5,04 | 5,04 | 0,011 | 1,12 | 0,009 |
| | | 0,86 | 0,17 | 5,04 | | | | |
| | | 1,56 | 0,31 | 5,06 | | | | |
| | | 0,21 | 0,04 | 5,01 | | | | |
| | | 1,56 | 0,31 | 5,06 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 1,30 | 0,26 | 5,01 | 5,01 | 0,002 | 1,12 | 0,002 |
| | | 0,69 | 0,14 | 5,01 | | | | |
| | | 1,30 | 0,26 | 5,01 | | | | |
| | | 0,41 | 0,08 | 5,00 | | | | |
| | | 1,30 | 0,26 | 5,01 | | | | |
| | **Maliyet** | 1,08 | 0,21 | 5,04 | 5,04 | 0,009 | 1,12 | 0,008 |
| | | 0,61 | 0,12 | 5,02 | | | | |
| | | 1,89 | 0,38 | 5,05 | | | | |
| | | 0,37 | 0,07 | 5,02 | | | | |
| | | 1,08 | 0,21 | 5,04 | | | | |
| **Tıp** | **Yerindelik** | 1,12 | 0,22 | 5,16 | 5,11 | 0,028 | 1,12 | 0,025 |
| | | 0,67 | 0,13 | 5,07 | | | | |
| | | 0,67 | 0,13 | 5,07 | | | | |
| | | 0,22 | 0,04 | 5,04 | | | | |
| | | 2,48 | 0,48 | 5,20 | | | | |
| | **İnsan Odaklılık** | 0,67 | 0,13 | 5,07 | 5,10 | 0,025 | 1,12 | 0,022 |
| | | 2,28 | 0,44 | 5,18 | | | | |
| | | 0,42 | 0,08 | 5,02 | | | | |
| | | 0,27 | 0,05 | 5,04 | | | | |
| | | 1,51 | 0,29 | 5,17 | | | | |
| | **Maliyet** | 0,49 | 0,10 | 5,02 | 5,04 | 0,010 | 1,12 | 0,009 |
| | | 1,99 | 0,39 | 5,09 | | | | |
| | | 0,30 | 0,06 | 5,01 | | | | |
| | | 0,30 | 0,06 | 5,01 | | | | |
| | | 1,99 | 0,39 | 5,09 | | | | |

Vaka yöneticisinin kim tarafından atanacağına ilişkin seçim meslek bazında alternatiflere ilişkin ağırlıklara Tablo 4.191.'de yer verilmiştir. Buna göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlarda yerindelik ve insan odaklılık kriterine göre "Sosyal Güvenlik Kurumu" ve "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" alternatifleri yüksek öneme sahip iken maliyet kriterine göre "Sosyal Güvenlik Kurumu" en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir. Tıp alanında uzmanlara göre yerindelik kriterine göre "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından"; insan odaklılık kriterine göre; "Türkiye İş Kurumu", maliyet kriterine göre ise "Türkiye İş Kurumu" ve "Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" seçenekleri en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Toplam skora göre her iki mesleki kırılıma göre "Vaka yönetiminden

sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından" önem düzeyi en yüksek alternatiftir.

**Tablo 4.191** Soru 12. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | c1 | 0,17 | 0,26 | 0,21 | 0,79 | 0,26 |
| | c2 | 0,17 | 0,14 | 0,12 | 0,88 | 0,23 |
| | c3 | 0,31 | 0,26 | 0,38 | 0,62 | 0,32 |
| | c4 | 0,04 | 0,08 | 0,07 | 0,93 | 0,14 |
| | c5 | 0,31 | 0,26 | 0,21 | 0,79 | 0,34 |
| Tıp | c1 | 0,22 | 0,13 | 0,10 | 0,90 | 0,26 |
| | c2 | 0,13 | 0,44 | 0,39 | 0,61 | 0,27 |
| | c3 | 0,13 | 0,08 | 0,06 | 0,94 | 0,20 |
| | c4 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,94 | 0,13 |
| | c5 | 0,48 | 0,29 | 0,39 | 0,61 | 0,44 |

***SORU 13. Vaka Yöneticisi ne zaman çalışan ile iletişime geçmelidir?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır.

Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine,

C2: Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine,

C3: Tıbbi bakım ve rehabilitasyon sonrasında,

C4: Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde.

Vaka Yöneticisi ne zaman çalışan ile iletişime geçmelidir? sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.192.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.192** Soru 13. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 1,00 | 0,50 | 5,00 | 1,00 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 6,00 | 2,00 |
| | **c3** | 0,20 | 0,17 | 1,00 | 0,20 |
| | **c4** | 1,00 | 0,50 | 5,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 4,20 | 2,17 | 17,00 | 4,20 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 5,00 | 2,00 |
| | **c2** | 0,50 | 1,00 | 4,00 | 1,00 |
| | **c3** | 0,20 | 0,25 | 1,00 | 0,25 |
| | **c4** | 0,50 | 1,00 | 4,00 | 1,00 |
| | **Toplam** | 2,20 | 4,25 | 14,00 | 4,25 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 2,00 |
| | **c2** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 2,00 |
| | **c3** | 0,20 | 0,20 | 1,00 | 0,25 |
| | **c4** | 0,20 | 0,20 | 0,25 | 1,00 |
| | **Toplam** | 2,40 | 2,40 | 11,25 | 5,25 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.193'de verilmiştir.

**Tablo 4.193** Soru 13. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,24 | 0,23 | 0,29 | 0,24 | 0,25 |
| | **c2** | 0,48 | 0,46 | 0,35 | 0,48 | 0,44 |
| | **c3** | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,05 | 0,06 |
| | **c4** | 0,24 | 0,23 | 0,29 | 0,24 | 0,25 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,45 | 0,47 | 0,36 | 0,47 | 0,44 |
| | **c2** | 0,23 | 0,24 | 0,29 | 0,24 | 0,25 |
| | **c3** | 0,09 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,07 |
| | **c4** | 0,23 | 0,24 | 0,29 | 0,24 | 0,25 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,45 | 0,24 | 0,36 | 0,47 | 0,38 |
| | **c2** | 0,45 | 0,24 | 0,36 | 0,47 | 0,38 |
| | **c3** | 0,09 | 0,05 | 0,07 | 0,06 | 0,07 |
| | **c4** | 0,09 | 0,05 | 0,02 | 0,24 | 0,10 |

Vaka yöneticisinin fonksiyonunun seçilmesi istenen soruya ilişkin verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması

beklenmektedir. Soru 13 için yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.194.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.194** Soru 13. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,25 | 0,22 | 0,29 | 0,25 | 1,01 |
| | **c2** | 0,50 | 0,44 | 0,35 | 0,50 | 1,79 |
| | **c3** | 0,05 | 0,07 | 0,06 | 0,05 | 0,23 |
| | **c4** | 0,25 | 0,22 | 0,29 | 0,25 | 1,01 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,44 | 0,49 | 0,35 | 0,49 | 1,77 |
| | **c2** | 0,22 | 0,25 | 0,28 | 0,25 | 0,99 |
| | **c3** | 0,09 | 0,06 | 0,07 | 0,06 | 0,28 |
| | **c4** | 0,22 | 0,25 | 0,28 | 0,25 | 0,99 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,44 | 0,25 | 0,35 | 0,49 | 1,53 |
| | **c2** | 0,44 | 0,25 | 0,35 | 0,49 | 1,53 |
| | **c3** | 0,09 | 0,05 | 0,07 | 0,06 | 0,27 |
| | **c4** | 0,09 | 0,05 | 0,02 | 0,25 | 0,40 |

4 alternatif için Rasgele İndeks değeri 0,90'dır. Tablo 4.195.'de verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür ve karar tutarlıdır.

**Tablo 4.195** Soru 13. Hesaplama Tablosu

| | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,80 | 0,20 | 4,00 | 4,03 | 0,011 | 0,90 | 0,012 |
| | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | 0,80 | 0,20 | 4,00 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 1,77 | 0,44 | 4,04 | 4,03 | 0,009 | 0,90 | 0,010 |
| | 0,99 | 0,25 | 4,03 | | | | |
| | 0,28 | 0,07 | 4,01 | | | | |
| | 0,99 | 0,25 | 4,03 | | | | |
| **Maliyet** | 1,53 | 0,38 | 4,02 | 4,03 | 0,011 | 0,90 | 0,013 |
| | 1,53 | 0,38 | 4,02 | | | | |
| | 0,27 | 0,07 | 4,00 | | | | |
| | 0,40 | 0,10 | 4,09 | | | | |

Vaka yöneticisinin çalışan ile iletişime geçilmesi gereken süre/durumun seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların kritere göre ağırlıkları Tablo 4.196'de verilmiştir. Yerindelik kriterine göre bu süre/durum "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine" 0,44 ile insan odaklılık kriterine göre "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine" 0,44 ile en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Maliyet kriterine göre ise bu iki seçenek de eşit önem düzeyine sahiptir. Toplam skor göz dikkate alındığında ise "Mesleki

kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine" seçeneğinin en yüksek önem düzeyine sahip alternatif olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 4.196** Soru 13. Alternatif Seçim Tablosu

| | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,25 | 0,44 | 0,38 | 0,62 | 0,34 |
| **c2** | 0,44 | 0,25 | 0,38 | 0,62 | 0,40 |
| **c3** | 0,06 | 0,07 | 0,07 | 0,93 | 0,15 |
| **c4** | 0,25 | 0,25 | 0,10 | 0,90 | 0,31 |

Vaka yöneticisinin seçimi cinsiyete göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.197'de verilmiştir.

**Tablo 4.197** Soru 13. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 3,33 | 3,33 | 10,00 | 3,33 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 3,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 0,25 | 0,33 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c4** | 1,00 | 2,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,75 | 5,33 | 12,00 | 2,75 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c4** | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 3,25 | 3,25 | 13,00 | 3,25 |
| **E** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 9,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 9,00 | 1,00 |
| | | **c3** | 0,11 | 0,11 | 1,00 | 0,11 |
| | | **c4** | 1,00 | 1,00 | 9,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 3,11 | 3,11 | 28,00 | 3,11 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 0,33 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 0,33 |
| | | **c3** | 0,20 | 0,20 | 1,00 | 0,14 |
| | | **c4** | 3,00 | 3,00 | 7,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 5,20 | 5,20 | 18,00 | 1,81 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 4,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 0,20 | 0,25 | 1,00 | 0,20 |
| | | **c4** | 1,00 | 2,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,70 | 5,25 | 15,00 | 2,70 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.198'de verilmiştir.

**Tablo 4.198** Soru 13. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 |
| | | c2 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 |
| | | c3 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 |
| | | c4 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,36 | 0,38 | 0,33 | 0,36 | 0,36 |
| | | c2 | 0,18 | 0,19 | 0,25 | 0,18 | 0,20 |
| | | c3 | 0,09 | 0,06 | 0,08 | 0,09 | 0,08 |
| | | c4 | 0,36 | 0,38 | 0,33 | 0,36 | 0,36 |
| | Maliyet | c1 | 0,36 | 0,19 | 0,33 | 0,36 | 0,31 |
| | | c2 | 0,36 | 0,19 | 0,33 | 0,36 | 0,31 |
| | | c3 | 0,09 | 0,05 | 0,08 | 0,09 | 0,08 |
| | | c4 | 0,36 | 0,19 | 0,33 | 0,36 | 0,31 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 |
| | | c2 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 |
| | | c4 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,19 | 0,19 | 0,28 | 0,18 | 0,21 |
| | | c2 | 0,19 | 0,19 | 0,28 | 0,18 | 0,21 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,08 | 0,05 |
| | | c4 | 0,58 | 0,58 | 0,39 | 0,55 | 0,52 |
| | Maliyet | c1 | 0,19 | 0,38 | 0,28 | 0,55 | 0,35 |
| | | c2 | 0,10 | 0,19 | 0,22 | 0,28 | 0,20 |
| | | c3 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,11 | 0,06 |
| | | c4 | 0,19 | 0,38 | 0,28 | 0,55 | 0,35 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Vaka yöneticisinin seçiminde cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.199'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.199** Soru 13. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 1,20 |
| | | c2 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 1,20 |
| | | c3 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,10 | 0,40 |
| | | c4 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 0,30 | 1,20 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,36 | 0,40 | 0,33 | 0,36 | 1,45 |
| | | c2 | 0,18 | 0,20 | 0,25 | 0,18 | 0,80 |
| | | c3 | 0,09 | 0,07 | 0,08 | 0,09 | 0,33 |
| | | c4 | 0,36 | 0,40 | 0,33 | 0,36 | 1,45 |
| | Maliyet | c1 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 1,25 |
| | | c2 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 1,25 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,08 | 0,31 |
| | | c4 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 0,31 | 1,25 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 1,29 |
| | | c2 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 1,29 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,14 |
| | | c4 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 1,29 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,21 | 0,21 | 0,26 | 0,17 | 0,86 |
| | | c2 | 0,21 | 0,21 | 0,26 | 0,17 | 0,86 |
| | | c3 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,21 |
| | | c4 | 0,63 | 0,63 | 0,37 | 0,52 | 2,16 |
| | Maliyet | c1 | 0,21 | 0,42 | 0,26 | 0,52 | 1,42 |
| | | c2 | 0,11 | 0,21 | 0,21 | 0,26 | 0,79 |
| | | c3 | 0,04 | 0,05 | 0,05 | 0,10 | 0,25 |
| | | c4 | 0,21 | 0,42 | 0,26 | 0,52 | 1,42 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 4 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 0,90'dır. Tablo 4. 200.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 13 için cinsiyet bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.200** Soru 13. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 1,20 | 0,30 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 1,20 | 0,30 | 4,00 | | | | |
| | | 0,40 | 0,10 | 4,00 | | | | |
| | | 1,20 | 0,30 | 4,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,29 | 0,32 | 4,00 | 4,02 | 0,007 | 0,90 | 0,008 |
| | | 1,29 | 0,32 | 4,00 | | | | |
| | | 0,14 | 0,04 | 4,00 | | | | |
| | | 1,29 | 0,32 | 4,00 | | | | |
| | Maliyet | 1,25 | 0,31 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 1,25 | 0,31 | 4,00 | | | | |
| | | 0,31 | 0,08 | 4,00 | | | | |
| | | 1,25 | 0,31 | 4,00 | | | | |
| E | Yerindelik | 1,29 | 0,32 | 4,00 | 4,00 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 1,29 | 0,32 | 4,00 | | | | |
| | | 0,14 | 0,04 | 4,00 | | | | |
| | | 1,29 | 0,32 | 4,00 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,40 | 0,10 | 4,00 | 4,07 | 0,025 | 0,90 | 0,027 |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | | 1,60 | 0,40 | 4,00 | | | | |
| | Maliyet | 0,86 | 0,21 | 4,07 | 4,07 | 0,00 | 0,90 | 0,00 |
| | | 0,86 | 0,21 | 4,07 | | | | |
| | | 0,21 | 0,05 | 4,02 | | | | |
| | | 2,16 | 0,52 | 4,13 | | | | |

Vaka yöneticisinin çalışan ile iletişime geçilmesi gereken süre/durumun seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların cinsiyet bazında kritere göre ağırlıkları Tablo 4.201.'de verilmiştir. Tüm katılımcılarda yerindelik kriterine göre "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine"; "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine" ve "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" eşit önem düzeyine sahip alternatiflerken kadınlarda insan odaklılık kriterine göre "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine" ve "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" seçenekleri erkek yanıtlayıcıda ise "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" seçeneği yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir. Toplam skora göre ise kadınlarda ": Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine" ve "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" erkek yanıtlayıcıda ise "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" en yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir.

**Tablo 4.201** Soru 13. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **K** | **c1** | 0,30 | 0,36 | 0,31 | 0,69 | 0,35 |
| | **c2** | 0,30 | 0,20 | 0,31 | 0,69 | 0,31 |
| | **c3** | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,92 | 0,17 |
| | **c4** | 0,30 | 0,36 | 0,31 | 0,69 | 0,35 |
| **E** | **c1** | 0,32 | 0,21 | 0,35 | 0,65 | 0,32 |
| | **c2** | 0,32 | 0,21 | 0,20 | 0,80 | 0,34 |
| | **c3** | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,94 | 0,13 |
| | **c4** | 0,32 | 0,52 | 0,35 | 0,65 | 0,41 |

Uzman yanıtları meslek kırılımlarına göre de analiz edilmiş olup ilgili soruya verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.202.'da verilmiştir. Tablo 4.202.'da verilen ikili karşılaştırmalarının normalize edilmesi ile elde edilen değerlerin ortalaması alınarak elde edilen öncelik değerlerine ise Tablo 4.203.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.202** Soru 13. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 2,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 0,50 | 0,50 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 2,00 | 2,00 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 4,50 | 4,50 | 8,00 | 2,33 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,50 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 4,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 0,25 | 0,25 | 1,00 | 0,20 |
| | | **c4** | 2,00 | 2,00 | 5,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 4,25 | 4,25 | 14,00 | 2,20 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 0,50 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 3,00 | 0,50 |
| | | **c3** | 0,33 | 0,33 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c4** | 2,00 | 2,00 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 4,33 | 4,33 | 11,00 | 2,25 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 7,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 7,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 0,14 | 0,14 | 1,00 | 0,20 |
| | | **c4** | 0,33 | 0,33 | 5,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,48 | 2,48 | 20,00 | 7,20 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 2,00 | 6,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 0,50 | 1,00 | 5,00 | 2,00 |
| | | **c3** | 0,17 | 0,20 | 1,00 | 0,25 |
| | | **c4** | 0,33 | 0,50 | 4,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,00 | 3,70 | 16,00 | 6,25 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 3,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 5,00 | 3,00 |
| | | **c3** | 0,20 | 0,20 | 1,00 | 0,33 |
| | | **c4** | 0,33 | 0,33 | 3,00 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 2,53 | 2,53 | 14,00 | 7,33 |

**Tablo 4.203** Soru 13. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,22 | 0,22 | 0,25 | 0,21 | 0,23 |
| | | c2 | 0,22 | 0,22 | 0,25 | 0,21 | 0,23 |
| | | c3 | 0,11 | 0,11 | 0,13 | 0,14 | 0,12 |
| | | c4 | 0,44 | 0,44 | 0,38 | 0,43 | 0,42 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,24 | 0,24 | 0,29 | 0,23 | 0,25 |
| | | c2 | 0,24 | 0,24 | 0,29 | 0,23 | 0,25 |
| | | c3 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,09 | 0,07 |
| | | c4 | 0,47 | 0,47 | 0,36 | 0,45 | 0,44 |
| | Maliyet | c1 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,23 | 0,23 |
| | | c2 | 0,24 | 0,24 | 0,21 | 0,23 | 0,23 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,09 |
| | | c4 | 0,47 | 0,47 | 0,29 | 0,45 | 0,42 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,40 | 0,40 | 0,35 | 0,42 | 0,39 |
| | | c2 | 0,40 | 0,40 | 0,35 | 0,42 | 0,39 |
| | | c3 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,03 | 0,05 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,25 | 0,14 | 0,16 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,50 | 0,54 | 0,38 | 0,48 | 0,47 |
| | | c2 | 0,25 | 0,27 | 0,31 | 0,32 | 0,29 |
| | | c3 | 0,08 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,06 |
| | | c4 | 0,17 | 0,14 | 0,25 | 0,16 | 0,18 |
| | Maliyet | c1 | 0,50 | 0,27 | 0,31 | 0,48 | 0,39 |
| | | c2 | 0,50 | 0,27 | 0,31 | 0,48 | 0,39 |
| | | c3 | 0,10 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,07 |
| | | c4 | 0,17 | 0,09 | 0,19 | 0,16 | 0,15 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Vaka yöneticisinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.204.'de yer verilmiştir. 4 alternatif için rasgele indeks değeri 0,90'dir. Mesleklere göre tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür ve verilen yanıtlar tutarlıdır (Tablo 4.205).

**Tablo 4.204** Soru 13. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | Toplam |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,21 | 0,91 |
| | | c2 | 0,23 | 0,23 | 0,25 | 0,21 | 0,91 |
| | | c3 | 0,11 | 0,11 | 0,12 | 0,14 | 0,49 |
| | | c4 | 0,45 | 0,45 | 0,37 | 0,42 | 1,70 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,25 | 0,25 | 0,28 | 0,22 | 0,99 |
| | | c2 | 0,25 | 0,25 | 0,28 | 0,22 | 0,99 |
| | | c3 | 0,06 | 0,06 | 0,07 | 0,09 | 0,28 |
| | | c4 | 0,49 | 0,49 | 0,35 | 0,44 | 1,77 |
| | Maliyet | c1 | 0,25 | 0,25 | 0,21 | 0,22 | 0,92 |
| | | c2 | 0,25 | 0,25 | 0,21 | 0,22 | 0,92 |
| | | c3 | 0,08 | 0,08 | 0,07 | 0,11 | 0,34 |
| | | c4 | 0,49 | 0,49 | 0,28 | 0,44 | 1,70 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,39 | 0,39 | 0,34 | 0,49 | 1,62 |
| | | c2 | 0,39 | 0,39 | 0,34 | 0,49 | 1,62 |
| | | c3 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,03 | 0,19 |
| | | c4 | 0,13 | 0,13 | 0,24 | 0,16 | 0,67 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,47 | 0,58 | 0,36 | 0,53 | 1,94 |
| | | c2 | 0,24 | 0,29 | 0,30 | 0,36 | 1,18 |
| | | c3 | 0,08 | 0,06 | 0,06 | 0,04 | 0,24 |
| | | c4 | 0,16 | 0,14 | 0,24 | 0,18 | 0,72 |
| | Maliyet | c1 | 0,47 | 0,29 | 0,30 | 0,53 | 1,60 |
| | | c2 | 0,47 | 0,29 | 0,30 | 0,53 | 1,60 |
| | | c3 | 0,09 | 0,06 | 0,06 | 0,06 | 0,27 |
| | | c4 | 0,16 | 0,10 | 0,18 | 0,18 | 0,61 |

**Tablo 4.205** Soru 13. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 0,91 | 0,23 | 4,01 | 4,01 | 0,003 | 0,90 | 0,004 |
| | | 0,91 | 0,23 | 4,01 | | | | |
| | | 0,49 | 0,12 | 4,01 | | | | |
| | | 1,70 | 0,42 | 4,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,99 | 0,25 | 4,03 | 4,03 | 0,009 | 0,90 | 0,010 |
| | | 0,99 | 0,25 | 4,03 | | | | |
| | | 0,28 | 0,07 | 4,01 | | | | |
| | | 1,77 | 0,44 | 4,04 | | | | |
| | Maliyet | 0,92 | 0,23 | 4,04 | 4,04 | 0,012 | 0,90 | 0,013 |
| | | 0,92 | 0,23 | 4,04 | | | | |
| | | 0,34 | 0,09 | 4,02 | | | | |
| | | 1,70 | 0,42 | 4,05 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 1,62 | 0,39 | 4,11 | 4,07 | 0,025 | 0,90 | 0,028 |
| | | 1,62 | 0,39 | 4,11 | | | | |
| | | 0,19 | 0,05 | 4,01 | | | | |
| | | 0,67 | 0,16 | 4,06 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 1,94 | 0,47 | 4,10 | 4,07 | 0,022 | 0,90 | 0,025 |
| | | 1,18 | 0,29 | 4,10 | | | | |
| | | 0,24 | 0,06 | 4,02 | | | | |
| | | 0,72 | 0,18 | 4,05 | | | | |
| | Maliyet | 1,60 | 0,39 | 4,08 | 4,06 | 0,021 | 0,90 | 0,023 |
| | | 1,60 | 0,39 | 4,08 | | | | |
| | | 0,27 | 0,07 | 4,03 | | | | |
| | | 0,61 | 0,15 | 4,05 | | | | |

Vaka yöneticisinin çalışan ile iletişime geçilmesi gereken süre/durumun seçilmesi istenen soruya ilişkin uzmanlardan alınan yanıtların meslek bazında kritere göre ağırlıkları Tablo 4.206.'de verilmiştir. Buna göre mühendislik ve doğa bilimleri alanında uzmanlara göre tüm kriterler için "Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde" en yüksek önem düzeyine sahip alternatifken tıp alanındaki uzmanlara göre yerindelik kriterine göre "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine" ve "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine" , insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre "Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine" vaka yöneticisinin çalışan ile iletişime geçmesi yüksek önem düzeyine sahip alternatiflerdir.

**Tablo 4.206** Soru 13. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,23 | 0,25 | 0,23 | 0,77 | 0,29 |
| | **c2** | 0,23 | 0,25 | 0,23 | 0,77 | 0,29 |
| | **c3** | 0,12 | 0,07 | 0,09 | 0,91 | 0,18 |
| | **c4** | 0,42 | 0,44 | 0,42 | 0,58 | 0,44 |
| **Tıp** | **c1** | 0,39 | 0,47 | 0,39 | 0,61 | 0,44 |
| | **c2** | 0,39 | 0,29 | 0,39 | 0,61 | 0,38 |
| | **c3** | 0,05 | 0,06 | 0,07 | 0,93 | 0,14 |
| | **c4** | 0,16 | 0,18 | 0,15 | 0,85 | 0,23 |

***SORU 14. Vaka yönetimi süreçleri en fazla ne kadar sürmelidir?***

Mesleki rehabilitasyon alanında çalışmalar yürüten 6 uzmandan yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterleri ekseninde mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanabilecek grupları puanlandırmaları istenmiştir. 6 uzmandan alınan yanıtların geometrik ortalaması alınarak kriter karşılaştırma matrisi hazırlanmış, analizler de bu çerçevede yapılmıştır. Uzmanlar tarafından puanlandırılması istenen alternatifler;

C1: 3 ay,

C2: 6 ay,

C3: 1 yıl,

C4: 2 yıl,

C5: İşe dönüş sağlanana kadar,

C6: Süresiz devam edebilir,

Vaka yönetimi süreçleri en fazla ne kadar sürmelidir? sorusu uzmanlara sorulmuş ve alınan cevaplar Saaty ölçeğine göre ikili şekilde karşılaştırılmıştır. Verilen cevaplara ilişkin ikili karşılaştırma matrisine Tablo 4.207.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.207** Soru 14. Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,25 | 0,17 | 0,50 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,25 | 2,00 |
| | **c3** | 4,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 3,00 |
| | **c4** | 4,00 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 0,33 | 3,00 |
| | **c5** | 6,00 | 4,00 | 3,00 | 3,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **c6** | 2,00 | 0,50 | 0,33 | 0,33 | 0,20 | 1,00 |
| | **Toplam** | 19,00 | 9,83 | 6,08 | 6,08 | 2,28 | 14,50 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,20 | 0,50 | 0,17 | 0,25 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,20 | 0,33 |
| | **c3** | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **c4** | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 |
| | **c5** | 6,00 | 5,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 |
| | **c6** | 4,00 | 3,00 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 1,00 |
| | **Toplam** | 23,00 | 17,50 | 4,95 | 5,25 | 2,70 | 8,58 |
| **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 0,25 | 0,25 | 2,00 |
| | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 3,00 |
| | **c3** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **c4** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **c5** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 5,00 |
| | **c6** | 0,50 | 0,33 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 1,00 |
| | **Toplam** | 15,50 | 10,83 | 3,78 | 3,78 | 3,78 | 21,00 |

İkili karşılaştırma matrisinde yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre verilen cevapların normalize edilmiş değerleri ve bu değerlere ilişkin satır ortalamalarını içeren öncelik değerleri Tablo 4.208.'de verilmiştir

**Tablo 4.208** Soru 14. Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | **c1** | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,07 | 0,03 | 0,05 |
| | **c2** | 0,11 | 0,10 | 0,08 | 0,08 | 0,11 | 0,14 | 0,10 |
| | **c3** | 0,21 | 0,20 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,21 | 0,18 |
| | **c4** | 0,21 | 0,20 | 0,16 | 0,16 | 0,14 | 0,21 | 0,18 |
| | **c5** | 0,32 | 0,41 | 0,49 | 0,49 | 0,44 | 0,34 | 0,42 |
| | **c6** | 0,11 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,09 | 0,07 | 0,07 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,10 | 0,06 | 0,03 | 0,05 |
| | **c2** | 0,09 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,06 |
| | **c3** | 0,22 | 0,23 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 0,23 | 0,21 |
| | **c4** | 0,22 | 0,23 | 0,20 | 0,19 | 0,19 | 0,23 | 0,21 |
| | **c5** | 0,26 | 0,29 | 0,40 | 0,38 | 0,37 | 0,35 | 0,34 |
| | **c6** | 0,17 | 0,17 | 0,10 | 0,10 | 0,12 | 0,12 | 0,13 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,06 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,10 | 0,07 |
| | **c2** | 0,13 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,14 | 0,10 |
| | **c3** | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,24 | 0,26 |
| | **c4** | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,24 | 0,26 |
| | **c5** | 0,26 | 0,28 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,24 | 0,26 |
| | **c6** | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,04 |

Vaka yönetim sürecine ilişkin soruya verilen yanıtların kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanmasında önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmekte ve bu değerin tutarlı bir seçim yapabilmesi için 0,10'dan daha küçük bir değer olması beklenmektedir. Soru 14 için ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.209.'da yer verilmiştir.

**Tablo 4.209** Soru 14. Ağırlıklandırılmış Toplam

| Yerindelik | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | **c1** | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,28 |
| | **c2** | 0,09 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,10 | 0,14 | 0,62 |
| | **c3** | 0,18 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,14 | 0,21 | 1,10 |
| | **c4** | 0,18 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,14 | 0,21 | 1,10 |
| | **c5** | 0,28 | 0,41 | 0,55 | 0,55 | 0,42 | 0,35 | 2,55 |
| | **c6** | 0,09 | 0,05 | 0,06 | 0,06 | 0,08 | 0,07 | 0,42 |
| **İnsan Odaklılık** | **c1** | 0,05 | 0,03 | 0,04 | 0,10 | 0,06 | 0,03 | 0,32 |
| | **c2** | 0,10 | 0,06 | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,37 |
| | **c3** | 0,25 | 0,24 | 0,21 | 0,21 | 0,17 | 0,26 | 1,34 |
| | **c4** | 0,25 | 0,24 | 0,21 | 0,21 | 0,17 | 0,26 | 1,34 |
| | **c5** | 0,30 | 0,30 | 0,42 | 0,42 | 0,34 | 0,39 | 2,16 |
| | **c6** | 0,20 | 0,18 | 0,10 | 0,10 | 0,11 | 0,13 | 0,83 |
| **Maliyet** | **c1** | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,41 |
| | **c2** | 0,13 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,13 | 0,63 |
| | **c3** | 0,27 | 0,31 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,22 | 1,59 |
| | **c4** | 0,27 | 0,31 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,22 | 1,59 |
| | **c5** | 0,27 | 0,31 | 0,26 | 0,26 | 0,26 | 0,22 | 1,59 |
| | **c6** | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,05 | 0,04 | 0,27 |

"Vaka yönetimi en fazla ne kadar sürmelidir?" sorusu bazında karşılaştırılan 6 alternatif için Rasgele İndeks değeri 1,24'dür. Tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. Tablo 4.210.'da verildiği üzere kriterlere göre elde edilen her bir tutarlılık oranı 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir.

**Tablo 4.210** Soru 14. Hesaplama Tablosu

| | **Toplam (t)** | **Öncelik Değeri ($w_i$)** | **t/ $w_i$** | **λmax** | **CI** | **RI** | **CI/RI** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Yerindelik** | 0,28 | 0,05 | 5,99 | 6,03 | 0,006 | 1,24 | 0,005 |
| | 0,62 | 0,10 | 6,03 | | | | |
| | 1,10 | 0,18 | 6,05 | | | | |
| | 1,10 | 0,18 | 6,05 | | | | |
| | 2,55 | 0,42 | 6,14 | | | | |
| | 0,42 | 0,07 | 5,94 | | | | |
| **İnsan Odaklılık** | 0,32 | 0,05 | 6,34 | 6,35 | 0,071 | 1,24 | 0,057 |
| | 0,37 | 0,06 | 6,34 | | | | |
| | 1,34 | 0,21 | 6,38 | | | | |
| | 1,34 | 0,21 | 6,38 | | | | |
| | 2,16 | 0,34 | 6,33 | | | | |
| | 0,83 | 0,13 | 6,37 | | | | |
| **Maliyet** | 0,41 | 0,07 | 6,01 | 6,05 | 0,011 | 1,24 | 0,009 |
| | 0,63 | 0,10 | 6,06 | | | | |
| | 1,59 | 0,26 | 6,09 | | | | |
| | 1,59 | 0,26 | 6,09 | | | | |
| | 1,59 | 0,26 | 6,09 | | | | |
| | 0,27 | 0,04 | 6,01 | | | | |

Vaka yönetimi en fazla ne kadar sürmelidir? Sorusuna ilişkin yanıtlar değerlendirilmiş ve elde edilen ağırlıklara Tablo 4.211.'de yer verilmiştir. Buna göre yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre vaka yönetiminin "İşe dönüş sağlanana kadar" devam etmesi en yüksek önem düzeyine sahip alternatif; maliyet kriterine göre ise "1 yıl", "2 yıl" ve "İşe dönüş sağlanana kadar" alternatiflerinin eşit önem düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Toplam skora göre ise "İşe dönüş sağlanana kadar" vaka yönetiminin devam ettirilmesinin en yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir.

**Tablo 4.211.** Soru 14. Alternatif Seçim Tablosu

| | **Yerindelik** | **İnsan Odaklılık** | **Maliyet** | **1-maliyet** | **Toplam Skor** |
|---|---|---|---|---|---|
| **c1** | 0,05 | 0,05 | 0,07 | 0,93 | 0,13 |
| **c2** | 0,10 | 0,06 | 0,10 | 0,90 | 0,17 |
| **c3** | 0,18 | 0,21 | 0,26 | 0,74 | 0,24 |
| **c4** | 0,18 | 0,21 | 0,26 | 0,74 | 0,24 |
| **c5** | 0,42 | 0,34 | 0,26 | 0,74 | 0,43 |
| **c6** | 0,07 | 0,13 | 0,04 | 0,96 | 0,17 |

Vaka yönetim süresine ilişkin seçim cinsiyet kırılımlarına göre değerlendirilmiş, uzmanların verdiği yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.212.'da verilmiştir.

**Tablo 4.212** Soru 14. Cinsiyet Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 0,33 | 0,14 | 0,33 |
| | | c2 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,20 | 1,00 |
| | | c3 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,20 | 1,00 |
| | | c4 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,20 | 1,00 |
| | | c5 | 7,00 | 5,00 | 5,00 | 5,00 | 1,00 | 5,00 |
| | | c6 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,20 | 1,00 |
| | | Toplam | 20,0 | 9,33 | 9,33 | 9,33 | 1,94 | 9,33 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,20 | 0,20 | 0,13 | 0,17 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 0,25 | 0,14 | 0,20 |
| | | c3 | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,50 |
| | | c4 | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 1,00 | 0,25 | 0,50 |
| | | c5 | 8,00 | 7,00 | 4,00 | 4,00 | 1,00 | 3,00 |
| | | c6 | 6,00 | 5,00 | 2,00 | 2,00 | 0,33 | 1,00 |
| | | Toplam | 27,0 | 21,50 | 8,45 | 8,45 | 2,10 | 5,37 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,50 | 0,50 | 0,50 | 0,33 | 4,00 |
| | | c2 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 5,00 |
| | | c3 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 5,00 |
| | | c4 | 2,00 | 1,00 | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 5,00 |
| | | c5 | 3,00 | 2,00 | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | c6 | 0,25 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,17 | 1,00 |
| | | Toplam | 10,25 | 5,70 | 5,70 | 5,70 | 3,00 | 26,00 |
| E | Yerindelik | c1 | 1,00 | 0,33 | 0,20 | 0,14 | 0,14 | 0,50 |
| | | c2 | 3,00 | 1,00 | 0,33 | 0,20 | 0,20 | 2,00 |
| | | c3 | 5,00 | 3,00 | 1,00 | 0,33 | 0,33 | 4,00 |
| | | c4 | 7,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | c5 | 7,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | c6 | 2,00 | 0,50 | 0,25 | 0,17 | 0,17 | 1,00 |
| | | Toplam | 25,00 | 14,83 | 7,78 | 2,84 | 2,84 | 19,50 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 0,14 | 1,00 |
| | | c2 | 3,00 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 0,20 | 3,00 |
| | | c3 | 4,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 4,00 |
| | | c4 | 5,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 5,00 |
| | | c5 | 7,00 | 5,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 7,00 |
| | | c6 | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 0,14 | 1,00 |
| | | Toplam | 21,00 | 11,67 | 8,00 | 5,23 | 2,07 | 21,00 |
| | Maliyet | c1 | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 0,14 | 1,00 |
| | | c2 | 3,00 | 1,00 | 0,50 | 0,33 | 0,20 | 3,00 |
| | | c3 | 4,00 | 2,00 | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 4,00 |
| | | c4 | 5,00 | 3,00 | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 5,00 |
| | | c5 | 7,00 | 5,00 | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 7,00 |
| | | c6 | 1,00 | 0,33 | 0,25 | 0,20 | 0,14 | 1,00 |
| | | Toplam | 21,00 | 11,67 | 8,00 | 5,23 | 2,07 | 21,00 |

İkili karşılaştırma matrisinde her bir satırın sütun toplamına bölünmesi ile elde edilen normalize matris ve bu matrisin satır ortalamalarından oluşan öncelik değeri Tablo 4.213.'de verilmiştir.

**Tablo 4.213** Soru 14. Cinsiyet Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,07 | 0,04 | 0,04 |
| | | c2 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,11 |
| | | c3 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,11 |
| | | c4 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,11 |
| | | c5 | 0,35 | 0,54 | 0,54 | 0,54 | 0,51 | 0,54 | 0,50 |
| | | c6 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,11 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,06 | 0,03 | 0,03 |
| | | c2 | 0,07 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,07 | 0,04 | 0,05 |
| | | c3 | 0,19 | 0,19 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,09 | 0,14 |
| | | c4 | 0,19 | 0,19 | 0,12 | 0,12 | 0,12 | 0,09 | 0,14 |
| | | c5 | 0,30 | 0,33 | 0,47 | 0,47 | 0,48 | 0,56 | 0,43 |
| | | c6 | 0,22 | 0,23 | 0,24 | 0,24 | 0,16 | 0,19 | 0,21 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,15 | 0,10 |
| | | c2 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,19 | 0,18 |
| | | c3 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,19 | 0,18 |
| | | c4 | 0,20 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,17 | 0,19 | 0,18 |
| | | c5 | 0,29 | 0,35 | 0,35 | 0,35 | 0,33 | 0,23 | 0,32 |
| | | c6 | 0,02 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,04 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,02 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,04 |
| | | c2 | 0,12 | 0,07 | 0,04 | 0,07 | 0,07 | 0,10 | 0,08 |
| | | c3 | 0,20 | 0,20 | 0,13 | 0,12 | 0,12 | 0,21 | 0,16 |
| | | c4 | 0,28 | 0,34 | 0,39 | 0,35 | 0,35 | 0,31 | 0,34 |
| | | c5 | 0,28 | 0,34 | 0,39 | 0,35 | 0,35 | 0,31 | 0,34 |
| | | c6 | 0,08 | 0,03 | 0,03 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,05 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,05 | 0,04 |
| | | c2 | 0,14 | 0,09 | 0,06 | 0,06 | 0,10 | 0,14 | 0,10 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,13 | 0,10 | 0,12 | 0,19 | 0,15 |
| | | c4 | 0,24 | 0,26 | 0,25 | 0,19 | 0,16 | 0,24 | 0,22 |
| | | c5 | 0,33 | 0,43 | 0,50 | 0,57 | 0,48 | 0,33 | 0,44 |
| | | c6 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,05 | 0,04 |
| | Maliyet | c1 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,05 | 0,04 |
| | | c2 | 0,14 | 0,09 | 0,06 | 0,06 | 0,10 | 0,14 | 0,10 |
| | | c3 | 0,19 | 0,17 | 0,13 | 0,10 | 0,12 | 0,19 | 0,15 |
| | | c4 | 0,24 | 0,26 | 0,25 | 0,19 | 0,16 | 0,24 | 0,22 |
| | | c5 | 0,33 | 0,43 | 0,50 | 0,57 | 0,48 | 0,33 | 0,44 |
| | | c6 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,07 | 0,05 | 0,04 |

Alternatiflerin cinsiyete göre kriter bazında önceliklendirilmesinde ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeridir ve tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanması için önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim yapılabilmesi bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması beklenmektedir. Vaka yönetim süresinin seçiminde

cinsiyet kırılımlarına göre yapılan hesaplamalar neticesinde elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.214.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.214** Soru 14. Cinsiyet Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,07 | 0,04 | 0,27 |
| | | c2 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,69 |
| | | c3 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,69 |
| | | c4 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,69 |
| | | c5 | 0,31 | 0,57 | 0,57 | 0,57 | 0,50 | 0,57 | 3,08 |
| | | c6 | 0,13 | 0,11 | 0,11 | 0,11 | 0,10 | 0,11 | 0,69 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,04 | 0,20 |
| | | c2 | 0,07 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,06 | 0,04 | 0,29 |
| | | c3 | 0,17 | 0,19 | 0,14 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,84 |
| | | c4 | 0,17 | 0,19 | 0,14 | 0,14 | 0,11 | 0,11 | 0,84 |
| | | c5 | 0,26 | 0,33 | 0,55 | 0,55 | 0,43 | 0,64 | 2,76 |
| | | c6 | 0,20 | 0,24 | 0,27 | 0,27 | 0,14 | 0,21 | 1,34 |
| | Maliyet | c1 | 0,10 | 0,09 | 0,09 | 0,09 | 0,11 | 0,15 | 0,63 |
| | | c2 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 0,19 | 1,09 |
| | | c3 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 0,19 | 1,09 |
| | | c4 | 0,21 | 0,18 | 0,18 | 0,18 | 0,16 | 0,19 | 1,09 |
| | | c5 | 0,31 | 0,36 | 0,36 | 0,36 | 0,32 | 0,22 | 1,94 |
| | | c6 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,05 | 0,04 | 0,22 |
| E | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,22 |
| | | c2 | 0,11 | 0,08 | 0,05 | 0,07 | 0,07 | 0,10 | 0,48 |
| | | c3 | 0,18 | 0,24 | 0,16 | 0,11 | 0,11 | 0,21 | 1,01 |
| | | c4 | 0,25 | 0,39 | 0,49 | 0,34 | 0,34 | 0,31 | 2,12 |
| | | c5 | 0,25 | 0,39 | 0,49 | 0,34 | 0,34 | 0,31 | 2,12 |
| | | c6 | 0,07 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,06 | 0,05 | 0,32 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,27 |
| | | c2 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,13 | 0,60 |
| | | c3 | 0,17 | 0,20 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,17 | 0,92 |
| | | c4 | 0,22 | 0,30 | 0,30 | 0,22 | 0,15 | 0,22 | 1,40 |
| | | c5 | 0,31 | 0,50 | 0,60 | 0,67 | 0,44 | 0,31 | 2,81 |
| | | c6 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,27 |
| | Maliyet | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,27 |
| | | c2 | 0,13 | 0,10 | 0,07 | 0,07 | 0,09 | 0,13 | 0,60 |
| | | c3 | 0,17 | 0,20 | 0,15 | 0,11 | 0,11 | 0,17 | 0,92 |
| | | c4 | 0,22 | 0,30 | 0,30 | 0,22 | 0,15 | 0,22 | 1,40 |
| | | c5 | 0,31 | 0,50 | 0,60 | 0,67 | 0,44 | 0,31 | 2,81 |
| | | c6 | 0,04 | 0,03 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,04 | 0,27 |

6 alternatif cevap içerisinde seçim yapılması istene soruda rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.215.'de verildiği üzere cinsiyet bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranlarının her biri 0,10'dan küçüktür ve yanıtlar tutarlıdır.

**Tablo 4.215** Soru 14. Cinsiyet Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| K | Yerindelik | 0,27 | 0,04 | 6,02 | 6,07 | 0,013 | 1,24 | 0,011 |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,06 | | | | |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,06 | | | | |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,06 | | | | |
| | | 3,08 | 0,50 | 6,15 | | | | |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,06 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,20 | 0,03 | 6,09 | 6,19 | 0,038 | 1,24 | 0,030 |
| | | 0,29 | 0,05 | 6,03 | | | | |
| | | 0,84 | 0,14 | 6,17 | | | | |
| | | 0,84 | 0,14 | 6,17 | | | | |
| | | 2,76 | 0,43 | 6,36 | | | | |
| | | 1,34 | 0,21 | 6,31 | | | | |
| | Maliyet | 0,63 | 0,10 | 6,04 | 6,06 | 0,013 | 1,24 | 0,010 |
| | | 1,09 | 0,18 | 6,08 | | | | |
| | | 1,09 | 0,18 | 6,08 | | | | |
| | | 1,09 | 0,18 | 6,08 | | | | |
| | | 1,94 | 0,32 | 6,08 | | | | |
| | | 0,22 | 0,04 | 6,02 | | | | |
| E | Yerindelik | 0,22 | 0,04 | 6,06 | 6,17 | 0,034 | 1,24 | 0,027 |
| | | 0,48 | 0,08 | 6,07 | | | | |
| | | 1,01 | 0,16 | 6,25 | | | | |
| | | 2,12 | 0,34 | 6,30 | | | | |
| | | 2,12 | 0,34 | 6,30 | | | | |
| | | 0,32 | 0,05 | 6,02 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,27 | 0,04 | 6,07 | 6,17 | 0,034 | 1,24 | 0,027 |
| | | 0,60 | 0,10 | 6,04 | | | | |
| | | 0,92 | 0,15 | 6,17 | | | | |
| | | 1,40 | 0,22 | 6,30 | | | | |
| | | 2,81 | 0,44 | 6,36 | | | | |
| | | 0,27 | 0,04 | 6,07 | | | | |
| | Maliyet | 0,27 | 0,04 | 6,07 | 6,09 | 0,019 | 1,24 | 0,015 |
| | | 0,60 | 0,10 | 6,04 | | | | |
| | | 0,92 | 0,15 | 6,17 | | | | |
| | | 1,40 | 0,22 | 6,30 | | | | |
| | | 2,81 | 0,44 | 6,36 | | | | |
| | | 0,27 | 0,04 | 6,07 | | | | |

Vaka yönetimi en fazla ne kadar sürmelidir? Sorusuna verilen yanıtların cinsiyete göre ağırlıkları Tablo 4.216'da yer verilmiştir. Tüm kriterlere ve toplam skora göre "İşe dönüş sağlanana kadar" vaka yönetiminin devam ettirilmesi yüksek öneme sahip alternatiftir.

**Tablo 4.216** Soru 14. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| K | c1 | 0,04 | 0,03 | 0,10 | 0,90 | 0,12 |
| | c2 | 0,11 | 0,05 | 0,18 | 0,82 | 0,16 |
| | c3 | 0,11 | 0,14 | 0,18 | 0,82 | 0,19 |
| | c4 | 0,11 | 0,14 | 0,18 | 0,82 | 0,19 |
| | c5 | 0,50 | 0,43 | 0,32 | 0,68 | 0,50 |
| | c6 | 0,11 | 0,21 | 0,04 | 0,96 | 0,22 |

**Tablo 4.216** Soru 14. Cinsiyet Bazında Alternatif Seçim Tablosu (devam ediyor)

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **E** | **c1** | 0,04 | 0,04 | 0,04 | 0,96 | 0,13 |
| | **c2** | 0,08 | 0,10 | 0,10 | 0,90 | 0,16 |
| | **c3** | 0,16 | 0,15 | 0,15 | 0,85 | 0,22 |
| | **c4** | 0,34 | 0,22 | 0,22 | 0,78 | 0,35 |
| | **c5** | 0,34 | 0,44 | 0,44 | 0,56 | 0,39 |
| | **c6** | 0,05 | 0,04 | 0,04 | 0,96 | 0,14 |

Mesleklere göre verilen yanıtların ikili karşılaştırması Tablo 4.217'da, öncelik değerlerine ise Tablo 4.218.'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.217** Soru 14. Meslek Bazında Kriterlere Göre İkili Karşılaştırma Matrisi

| | | **Alternatifler** | **c1** | **c2** | **c3** | **c4** | **c5** | **c6** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,17 | 0,33 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,20 | 0,50 |
| | | **c3** | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 0,50 | 0,17 | 0,33 |
| | | **c4** | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 1,00 | 0,20 | 0,50 |
| | | **c5** | 6,00 | 5,00 | 6,00 | 5,00 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c6** | 3,00 | 2,00 | 3,00 | 2,00 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 15,00 | 10,00 | 15,00 | 10,00 | 1,98 | 6,67 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,17 | 0,20 | 0,13 | 0,14 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 0,25 | 0,33 | 0,17 | 0,20 |
| | | **c3** | 6,00 | 4,00 | 1,00 | 2,00 | 0,33 | 0,50 |
| | | **c4** | 5,00 | 3,00 | 0,50 | 1,00 | 0,25 | 0,33 |
| | | **c5** | 8,00 | 6,00 | 3,00 | 4,00 | 1,00 | 2,00 |
| | | **c6** | 7,00 | 5,00 | 2,00 | 3,00 | 0,50 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 30,00 | 19,33 | 6,92 | 10,53 | 2,38 | 4,18 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | **c2** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | **c3** | 2,00 | 2,00 | 1,00 | 2,00 | 2,00 | 7,00 |
| | | **c4** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | **c5** | 1,00 | 1,00 | 0,50 | 1,00 | 1,00 | 6,00 |
| | | **c6** | 0,17 | 0,17 | 0,14 | 0,17 | 0,17 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 6,17 | 6,17 | 3,14 | 6,17 | 6,17 | 32,00 |
| **Tıp** | **Yerindelik** | **c1** | 1,00 | 0,33 | 0,17 | 0,13 | 0,17 | 0,50 |
| | | **c2** | 3,00 | 1,00 | 0,20 | 0,17 | 0,25 | 2,00 |
| | | **c3** | 7,00 | 5,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 6,00 |
| | | **c4** | 8,00 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 7,00 |
| | | **c5** | 6,00 | 4,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 5,00 |
| | | **c6** | 2,00 | 0,50 | 0,17 | 0,14 | 0,20 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 27,00 | 15,83 | 4,03 | 2,27 | 6,62 | 21,50 |
| | **İnsan Odaklılık** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,20 | 0,17 | 0,25 | 0,50 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 0,20 | 0,25 | 1,00 |
| | | **c3** | 5,00 | 4,00 | 1,00 | 0,50 | 2,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 6,00 | 5,00 | 2,00 | 1,00 | 3,00 | 5,00 |
| | | **c5** | 4,00 | 3,00 | 0,50 | 0,33 | 1,00 | 3,00 |
| | | **c6** | 2,00 | 1,00 | 0,25 | 0,20 | 0,33 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 20,00 | 14,50 | 4,20 | 2,40 | 6,83 | 14,50 |
| | **Maliyet** | **c1** | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 0,17 | 0,25 | 1,00 |
| | | **c2** | 2,00 | 1,00 | 0,33 | 0,20 | 0,33 | 2,00 |
| | | **c3** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c4** | 6,00 | 5,00 | 3,00 | 1,00 | 3,00 | 6,00 |
| | | **c5** | 4,00 | 3,00 | 1,00 | 0,33 | 1,00 | 4,00 |
| | | **c6** | 1,00 | 0,50 | 0,25 | 0,17 | 0,25 | 1,00 |
| | | **Toplam** | 18,00 | 13,00 | 5,83 | 2,20 | 5,83 | 18,00 |

**Tablo 4.218** Soru 14. Meslek Bazında Normalize Matris ve Öncelik Değeri

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Öncelik Değeri |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,08 | 0,05 | 0,06 |
| | | c2 | 0,13 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,11 |
| | | c3 | 0,07 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,08 | 0,05 | 0,06 |
| | | c4 | 0,13 | 0,10 | 0,13 | 0,10 | 0,10 | 0,08 | 0,11 |
| | | c5 | 0,40 | 0,50 | 0,40 | 0,50 | 0,50 | 0,60 | 0,48 |
| | | c6 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,20 | 0,13 | 0,15 | 0,18 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,02 | 0,02 | 0,05 | 0,03 | 0,03 |
| | | c2 | 0,10 | 0,05 | 0,04 | 0,03 | 0,07 | 0,05 | 0,06 |
| | | c3 | 0,20 | 0,21 | 0,14 | 0,19 | 0,14 | 0,12 | 0,17 |
| | | c4 | 0,17 | 0,16 | 0,07 | 0,09 | 0,11 | 0,08 | 0,11 |
| | | c5 | 0,27 | 0,31 | 0,43 | 0,38 | 0,42 | 0,48 | 0,38 |
| | | c6 | 0,23 | 0,26 | 0,29 | 0,28 | 0,21 | 0,24 | 0,25 |
| | Maliyet | c1 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,19 | 0,17 |
| | | c2 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,19 | 0,17 |
| | | c3 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,32 | 0,22 | 0,31 |
| | | c4 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,19 | 0,17 |
| | | c5 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,16 | 0,19 | 0,17 |
| | | c6 | 0,03 | 0,03 | 0,05 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,03 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,04 | 0,02 | 0,04 | 0,06 | 0,03 | 0,02 | 0,03 |
| | | c2 | 0,11 | 0,06 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,09 | 0,07 |
| | | c3 | 0,26 | 0,32 | 0,25 | 0,22 | 0,30 | 0,28 | 0,27 |
| | | c4 | 0,30 | 0,32 | 0,50 | 0,44 | 0,45 | 0,33 | 0,39 |
| | | c5 | 0,22 | 0,25 | 0,12 | 0,15 | 0,15 | 0,23 | 0,19 |
| | | c6 | 0,07 | 0,03 | 0,04 | 0,06 | 0,03 | 0,05 | 0,05 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,07 | 0,04 | 0,03 | 0,05 |
| | | c2 | 0,10 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,04 | 0,07 | 0,07 |
| | | c3 | 0,25 | 0,28 | 0,24 | 0,21 | 0,29 | 0,28 | 0,26 |
| | | c4 | 0,30 | 0,34 | 0,48 | 0,42 | 0,44 | 0,34 | 0,39 |
| | | c5 | 0,20 | 0,21 | 0,12 | 0,14 | 0,15 | 0,21 | 0,17 |
| | | c6 | 0,10 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,05 | 0,07 | 0,07 |
| | Maliyet | c1 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,04 | 0,06 | 0,05 |
| | | c2 | 0,11 | 0,08 | 0,06 | 0,09 | 0,06 | 0,11 | 0,08 |
| | | c3 | 0,22 | 0,23 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,22 | 0,19 |
| | | c4 | 0,33 | 0,38 | 0,51 | 0,45 | 0,51 | 0,33 | 0,42 |
| | | c5 | 0,22 | 0,23 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,22 | 0,19 |
| | | c6 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,08 | 0,04 | 0,06 | 0,05 |

Verilen yanıtların meslek kırılımına göre kriter bazında önceliklendirilebilmesi için ağırlıklı toplamların kriter ağırlıklarına bölünmesi ile elde edilen ve bir ortalama değer olan kriter ağırlıkları kullanılarak hesaplanan $\lambda_{max}$ değerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu $\lambda_{max}$ değeri matrisin maksimum öz değeri olmakla birlikte tutarlılık indeksinin (CI) hesaplanmasında önemlidir. Tutarlılık oranı CR, tutarlılık indeksinin (CI)'nın rasgele indekse (RI) bölünmesi ile elde edilmektedir ve tutarlı bir seçim için bu değerin için 0,10'dan daha küçük olması gerekmektedir. Vaka yönetim süresinin seçiminde meslek kırılımlarına göre yapılan hesaplamalarla elde edilen ağırlıklandırılmış toplam değere Tablo 4.219'de yer verilmiştir.

**Tablo 4.219** Soru 14. Meslek Bazında Ağırlıklandırılmış Toplam

| | | Alternatifler | c1 | c2 | c3 | c4 | c5 | c6 | Toplam (t) |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | c1 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,37 |
| | | c2 | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,11 | 0,10 | 0,09 | 0,65 |
| | | c3 | 0,06 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,08 | 0,06 | 0,37 |
| | | c4 | 0,12 | 0,11 | 0,12 | 0,11 | 0,10 | 0,09 | 0,65 |
| | | c5 | 0,37 | 0,54 | 0,37 | 0,54 | 0,48 | 0,72 | 3,01 |
| | | c6 | 0,18 | 0,21 | 0,18 | 0,21 | 0,12 | 0,18 | 1,10 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,03 | 0,02 | 0,05 | 0,04 | 0,18 |
| | | c2 | 0,09 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,06 | 0,05 | 0,34 |
| | | c3 | 0,18 | 0,23 | 0,17 | 0,22 | 0,13 | 0,13 | 1,05 |
| | | c4 | 0,15 | 0,17 | 0,08 | 0,11 | 0,10 | 0,08 | 0,69 |
| | | c5 | 0,24 | 0,34 | 0,50 | 0,45 | 0,38 | 0,51 | 2,42 |
| | | c6 | 0,21 | 0,28 | 0,33 | 0,34 | 0,19 | 0,25 | 1,61 |
| | Maliyet | c1 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 1,00 |
| | | c2 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 1,00 |
| | | c3 | 0,33 | 0,33 | 0,31 | 0,33 | 0,33 | 0,22 | 1,85 |
| | | c4 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 1,00 |
| | | c5 | 0,17 | 0,17 | 0,15 | 0,17 | 0,17 | 0,18 | 1,00 |
| | | c6 | 0,03 | 0,03 | 0,04 | 0,03 | 0,03 | 0,03 | 0,19 |
| Tıp | Yerindelik | c1 | 0,03 | 0,02 | 0,05 | 0,05 | 0,03 | 0,02 | 0,21 |
| | | c2 | 0,10 | 0,07 | 0,05 | 0,06 | 0,05 | 0,10 | 0,43 |
| | | c3 | 0,24 | 0,36 | 0,27 | 0,19 | 0,38 | 0,29 | 1,72 |
| | | c4 | 0,27 | 0,36 | 0,54 | 0,39 | 0,56 | 0,33 | 2,46 |
| | | c5 | 0,20 | 0,29 | 0,14 | 0,13 | 0,19 | 0,24 | 1,18 |
| | | c6 | 0,07 | 0,04 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,05 | 0,29 |
| | İnsan Odaklılık | c1 | 0,05 | 0,03 | 0,05 | 0,06 | 0,04 | 0,04 | 0,27 |
| | | c2 | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,04 | 0,07 | 0,42 |
| | | c3 | 0,23 | 0,28 | 0,26 | 0,19 | 0,34 | 0,29 | 1,58 |
| | | c4 | 0,27 | 0,35 | 0,51 | 0,39 | 0,51 | 0,36 | 2,39 |
| | | c5 | 0,18 | 0,21 | 0,13 | 0,13 | 0,17 | 0,21 | 1,03 |
| | | c6 | 0,09 | 0,07 | 0,06 | 0,08 | 0,06 | 0,07 | 0,43 |
| | Maliyet | c1 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,31 |
| | | c2 | 0,10 | 0,08 | 0,06 | 0,08 | 0,06 | 0,10 | 0,51 |
| | | c3 | 0,21 | 0,25 | 0,19 | 0,14 | 0,19 | 0,21 | 1,20 |
| | | c4 | 0,31 | 0,42 | 0,58 | 0,42 | 0,58 | 0,31 | 2,63 |
| | | c5 | 0,21 | 0,25 | 0,19 | 0,14 | 0,19 | 0,21 | 1,20 |
| | | c6 | 0,05 | 0,04 | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,05 | 0,31 |

Toplam ağırlıkların, elde edilen öncelik değerlerine bölünmesi ile elde edilen tutarlılık indeksinin (CI), Rasgele indekse (RI) oranlanması ile elde edilen tutarlılık oranının (CR) 0,10'da küçük olması, kararın tutarlılığı için önemli bir şarttır. 6 alternatif için rasgele indeks değeri 1,24'dür. Tablo 4.220.'de verildiği üzere meslek bazında kriterlere göre elde edilen tutarlılık oranları 0,10'dan küçüktür. Bu da alternatiflere ilişkin kararın tutarlı olduğu göstermektedir. Bu değerlere bakılarak soru 14 için meslek kırılımları bazında verilen yanıtların tutarlı olduğu tespit edilmiştir (<0,10).

**Tablo 4.220** Soru 14. Meslek Bazında Hesaplama Tablosu

| | | Toplam (t) | Öncelik Değeri ($w_i$) | t/ $w_i$ | λmax | CI | RI | CI/RI |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Mühendislik ve Doğa Bilimleri | Yerindelik | 0,37 | 0,06 | 6,04 | 6,08 | 0,016 | 1,24 | 0,013 |
| | | 0,65 | 0,11 | 6,03 | | | | |
| | | 0,37 | 0,06 | 6,04 | | | | |
| | | 0,65 | 0,11 | 6,03 | | | | |
| | | 3,01 | 0,48 | 6,21 | | | | |
| | | 1,10 | 0,18 | 6,11 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,18 | 0,03 | 6,08 | 6,21 | 0,043 | 1,24 | 0,035 |
| | | 0,34 | 0,06 | 6,04 | | | | |
| | | 1,05 | 0,17 | 6,30 | | | | |
| | | 0,69 | 0,11 | 6,18 | | | | |
| | | 2,42 | 0,38 | 6,33 | | | | |
| | | 1,61 | 0,25 | 6,36 | | | | |
| | Maliyet | 1,00 | 0,17 | 6,04 | 6,04 | 0,008 | 1,24 | 0,006 |
| | | 1,00 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 1,85 | 0,31 | 6,05 | | | | |
| | | 1,00 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 1,00 | 0,17 | 6,04 | | | | |
| | | 0,19 | 0,03 | 6,01 | | | | |
| Tıp | Yerindelik | 0,21 | 0,03 | 6,10 | 6,20 | 0,040 | 1,24 | 0,032 |
| | | 0,43 | 0,07 | 6,09 | | | | |
| | | 1,72 | 0,27 | 6,36 | | | | |
| | | 2,46 | 0,39 | 6,33 | | | | |
| | | 1,18 | 0,19 | 6,27 | | | | |
| | | 0,29 | 0,05 | 6,05 | | | | |
| | İnsan Odaklılık | 0,27 | 0,05 | 6,04 | 6,07 | 0,015 | 1,24 | 0,012 |
| | | 0,42 | 0,07 | 5,98 | | | | |
| | | 1,58 | 0,26 | 6,16 | | | | |
| | | 2,39 | 0,39 | 6,17 | | | | |
| | | 1,03 | 0,17 | 6,08 | | | | |
| | | 0,43 | 0,07 | 6,01 | | | | |
| | Maliyet | 0,31 | 0,05 | 6,05 | 6,07 | 0,014 | 1,24 | 0,011 |
| | | 0,51 | 0,08 | 6,02 | | | | |
| | | 1,20 | 0,19 | 6,14 | | | | |
| | | 2,63 | 0,42 | 6,24 | | | | |
| | | 1,20 | 0,19 | 6,14 | | | | |
| | | 0,31 | 0,05 | 6,05 | | | | |

Vaka yönetimi en fazla ne kadar sürmelidir? Sorusuna ilişkin alternatifler uzmanların verdiği yanıtlara göre değerlendirilmiş ve meslek kırılımlarında alternatiflere ilişkin ağırlıklara Tablo 4.221.'de yer verilmiştir. Mühendislik ve doğa bilimleri alanında çalışan uzmanlarda yerindelik ve insan odaklılık kriterlerine göre "İşe dönüş sağlanana kadar" vaka yönetiminin devam ettirilmesi yüksek öneme sahip alternatifken; tıp alanında çalışan uzmanlarda "2 yıl" vaka yönetimine devam edilmesi yüksek önem düzeyine sahip alternatiftir. Toplam skor bazında elde edilen sonuçlar da meslek kırılımları ve kriter bazında incelemelerde olduğu gibi mühendislik ve doğa bilimleri

alanında çalışan uzmanlarda “İşe dönüş sağlanana kadar”; tıp alanında “2 yıl” vaka yönetimine devam edilmesi önem düzeyi yüksek alternatiflerdir.

**Tablo 4.221** Soru 14. Meslek Bazında Alternatif Seçim Tablosu

| | | Yerindelik | İnsan Odaklılık | Maliyet | 1-maliyet | Toplam Skor |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Mühendislik ve Doğa Bilimleri** | **c1** | 0,06 | 0,03 | 0,17 | 0,83 | 0,13 |
| | **c2** | 0,11 | 0,06 | 0,17 | 0,83 | 0,16 |
| | **c3** | 0,06 | 0,17 | 0,31 | 0,69 | 0,15 |
| | **c4** | 0,11 | 0,11 | 0,17 | 0,83 | 0,18 |
| | **c5** | 0,48 | 0,38 | 0,17 | 0,83 | 0,49 |
| | **c6** | 0,18 | 0,25 | 0,03 | 0,97 | 0,28 |
| **Tıp** | **c1** | 0,03 | 0,05 | 0,05 | 0,95 | 0,13 |
| | **c2** | 0,07 | 0,07 | 0,08 | 0,92 | 0,15 |
| | **c3** | 0,27 | 0,26 | 0,19 | 0,81 | 0,32 |
| | **c4** | 0,39 | 0,39 | 0,42 | 0,58 | 0,41 |
| | **c5** | 0,19 | 0,17 | 0,19 | 0,81 | 0,24 |
| | **c6** | 0,05 | 0,07 | 0,05 | 0,95 | 0,14 |

# BÖLÜM 5

## SONUÇ ve TARTIŞMA

İş kazaları ve meslek hastalıkları her ne kadar önlenebilir nedenlerden dolayı meydana geliyor olsa da tüm dünyada çalışma hayatı için önemli bir problem olmaya devam etmektedir. Çalışma hayatında kaza/yaralanma ve hastalıkların kaynakta kontrol edilerek zarar potansiyelinin minimize edilmesi öncelikli prensip olmakla birlikte, engellenemediği durumlar için çalışanın sürdürülebilir istihdamını ve refahını korumak da ulusal ve uluslararası düzenlemelerin en temel amacını oluşturmaktadır.

İş kaynaklı kaza ve hastalıkların çalışanın sürdürülebilir istihdamına ve refahına engel olacağı düşüncesi ile yerel mevzuatımıza uluslararası düzenleme ve direktifler ile uyumlu maddeler ilave edilmiştir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası çalışanın işe dönüşünde kısıtlı da olsa bazı iyileştirmelere 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda yer verilmiştir. Buna göre Kanun Koyucu 6331'in sağlık gözetim koşullarının işlendiği 15. Maddesi ile çalışanların eğitimini içeren 17.Maddesinde iş kazası ve meslek hastalığı geçiren çalışanın işe dönüşünde yapılması gerekenleri düzenlemiştir. Kanun Madde 15'de düzenlendiği şekliyle "işveren iş kazası meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra işe dönüşlerinde talep etmeleri hâlinde" ve Madde 17'de düzenlendiği şekliyle " İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir…"şeklinde mesleki rehabilitasyona benzer şekilde uyumlaştırma çalışmalarını emreder.

6331 sayılı kanun mesleki rehabilitasyon benzeri uygulamaları reaktif bir araç olarak kullanmaktadır. Ancak korunmanın temel prensip olarak kabul edildiği iş sağlığı ve güvenliği sistemlerinde tüm argümanların olmadan önleme hedefine hizmet edecek şekilde yeniden dizayn edilmeleri beklenmektedir.

SGK istatistiklerine göre Ülkemizde 2022 yılında 588.823 kişi iş kazası geçirmiş bu kişilerin 1.517'si iş kazası sonrası yaşamını yitirmiştir. 953 kişi ise meslek hastalığı tanısı almış bunlardan 8'i meslek hastalığından dolayı yaşamını yitirmiştir. Ölümlü olmayan iş kaynaklı kaza ve hastalıklar neticesinde çalışanların bir kısmı geçişi iş göremezlikler ile bir kısmı ise sürekli iş göremezlikler ve maluliyetler ile istihdamdan ayrı kalmaktadır. İş günü kayıpları ve çalışma gücünde yaşanan kayıpların çok yüksek ekonomik maliyeti olmasının yanında sürdürülebilir istihdamı engelleyerek sosyal dışlanmaya zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle iş kaynaklı kaza ve hastalıklar neticesinde oluşan iş günü kayıplarını minimize edecek, çalışanın sürdürülebilir istihdamını destekleyen ve işe uygunluk prensibini önceleyen bir mesleki rehabilitasyon-işe dönüş hizmeti elzem hale gelmektedir.

Türkiye'de 2013-2022 yılları arasında iş kazası ve meslek hastalığı nedeni ile toplam 471.391 gün iş günü kaybı yaşanmıştır. Kadınlarda medyan iş göremezlik oranı 45,00(10-100); erkeklerde ise 39,20 (10-100)'dir. Kadınlarda toplam iş günü kaybı 23.726 gün erkeklerde ise 447.665 gündür**.** İş kazası ve meslek hastalığı sonrası uzun iş günü kayıpları ve meslekte kazanma gücünde kayıp oluşması çalışanın daha sonra istihdam piyasasında yeniden yer almalarını zorlaştırmaktadır. Beyan ve diğerlerinin 2018'de yaptığı bir çalışmada meslek hastalığı tanısı sonrası çalışanların %34,2'sinin işsiz kaldığını ortaya koymuştur[82]. Finlandiya'da Diizosiyanat kaynaklı astımı olan hastalarda yapılan bir araştırmada hastalık sonrası işsiz kalma oranı %14 iken [83] üst ekstremite kas-iskelet sistemi hastalıkları sonrasında işsiz kalma oranı %18 olarak tespit edilmiştir[84].

Türkiye'de iş kazası ve meslek hastalığı sonrası iş günü kayıplarını minimize ederek işe dönüşü destekleyecek bir mesleki rehabilitasyon sistemi ve dolayısıyla yasal düzenlemesi mevcut değildir. Bu araştırma kapsamında SGK veri tabanlarından 2013-2022 yılları arasında yaşanan iş kazası ve meslek hastalığı sonrası sürekli iş göremezlik ya da maluliyet almış 19.755 çalışan verisi baz alınarak mesleki rehabilitasyon için 2 alternatif senaryoya göre fayda-maliyet çalışması yapılmıştır. Çalışmada sürekli iş göremezlik oranının 0-40 ve 40-60 olan çalışanların işe döndürüleceği varsayımı altında fayda maliyet çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada fayda ve maliyet mevcut durum olan mesleki rehabilitasyon ve işe dönüşün olmadığı, sürekli iş

göremezlik ve maluliyet aylıklarının ödendiği durumu temsil etmektedir. Alternatif 1 meslekte kazanma gücünü %0-40 ve 40-60 oranında kaybeden çalışanların işe döndürüldüğü durumu; Alternatif 2 ise İş Göremezlik oranı 0-40, 40-60 olanların tamamı ve 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durumu temsil etmektedir.

Mevcut durum analizine göre iş kazası ve meslek hastalığı sonrası ödenen toplam sürekli iş göremezlik ödeneği 2.966.957.999 TL'dir. Malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti ise 800.325.056 TL'dir. Mevcut durumda işe dönüş hiç gerçekleşmediğinden vazgeçilen bir maliyet söz konusu değildir. Bu varsayıma göre iş kazası/meslek hastalığı sonrası meslekte kazanma gücünü en az %10 kaybeden çalışanların tamamı istihdamdan ayrılmaktadır. İstihdamdan ayrılanların toplam ekonomik maliyeti 3.767.283.055 TL'dir.

Senaryo-Alternatif 1: 0-40 ve 40-60 sürekli iş göremezlik oranına sahip çalışanların işe dönüşlerinin sağlandığı varsayılmıştır. İşe dönen çalışanlardan toplanan sigorta primleri ve vazgeçilen maliyet olan sürekli iş göremezlik geliri faydayı temsil etmektedir. Bu senaryo sürekli iş göremezlik oranı % 0-40 ve 40-60 olanların mesleki rehabilitasyon programı ile istihdamdan ayrılmadan işe döndürüldükleri varsayımı ile oluşturulmuştur. Buna göre sürekli iş göremezlik oranı %60 üzeri olanlar hala işe döndürülmemiştir bu nedenle ödenen sürekli iş göremezlik ödeneği maliyet kalemi olarak yansıtılmıştır. Bu senaryoda iş kazası ve meslek hastalığı sonrası maluliyet alanlar ile ilgili bir işe dönüş öngörülmediğinden, malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti de maliyet kalemine yansıtılmıştır. Fayda kaleminde işe dönen çalışanlardan toplanan sigorta primleri ile vazgeçilen maliyet olarak da işe dönenlere ödenecek sürekli iş göremezlik gelirlerinin toplamı yansıtılmıştır. Sürekli iş göremezlik oranı %0-40 ve %40-60 olan çalışanların istihdamdan ayrılmadan işe döndürüldüğü varsayımı altında toplam ekonomik fayda 4.601.390.269,0 TL; toplam ekonomik maliyet ise 1.688.365.943,90 TL'dir.

Senaryo-Alternatif 2: İş göremezlik oranı 0-40, 40-60 olanların tamamı ve 60+ sürekli iş göremezlik alanların %25'inin işe döndürüldüğü durumu temsil etmektedir. Fayda kaleminde işe dönenlerden toplanan sigorta primleri, vazgeçilen maliyet olarak iş göremezlik oranı %0-40; 40-60 olan çalışanların aldıkları iş göremezlik geliri ile iş

göremezlik oranı %60 üzeri olanlarının %25'inin aldığı toplam iş göremezlik geliri yansıtılmıştır. Bu senaryoya göre toplam fayda 4.799.320.809,90 TL'dir. Maliyet kaleminde ise iş göremezlik oranı %0-40; 40-60 olanların işe döndürülmesi için uygulanan mesleki rehabilitasyon hizmetinin maliyeti ile %60+ iş göremezlik oranına sahip çalışanların %25'inin işe döndürülmesi için uygulanan mesleki rehabilitasyon maliyeti ve %60+ olanlara bağlanan sürekli işe göremezlik ödeneğinin %75'i ve malule ödenecek aylıkların toplam maliyeti yer almaktadır. Maliyet kalemi toplam 1.495.848.785,00 TL'dir.

Tüm alternatifler mevcut duruma göre incelendiğinde, Alternatif 1 senaryosu toplam maliyet üzerinde %55,2'lik bir azalış; Alternatif 2 senaryosu ise toplam maliyet üzerinde %60,3'lük bir azalış sağlamıştır. Alternatif 2 senaryosu ise Alternatif 1 senaryosuna göre faydada %4,3'lük bir artış sağlamıştır. Bu sonuçlara göre mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş uygulamalarının ekonomik açıdan maliyet etkin olduğu söylenebilir.

SGK istatistiklerine göre 2013-2022 yılları arasında gerçekleşen ş kazaları ve meslek hastalıklarının bağlanan sürekli iş göremezlik ve maluliyet aylıkları bağlamında sosyal sigortacılık maliyeti 3.767.283.055 TL'dir. TÜİK verilerine göre referans yıllara ilişkin ülkemiz için toplam GSYH 47.384.991.505 TL'dir. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası bağlanan sürekli iş göremezlik ve maluliyet aylıklarının toplam maliyetinin GSYH içindeki payının %7,95 olduğu tespit edilmiştir. Bu pay beş Avrupa ülkesi için de hesaplanmıştır. En yüksek toplam maliyete Polonya'da (%10,4), İtalya (%6,7), Hollanda (%3.6), Almanya (%3,3) ve son olarak da Finlandiya'da (%2,7) olduğu tespit edilmiştir[18]. Mevcut araştırma kapsamında yalnızca bağlanan sürekli iş göremezlik ve maluliyet aylıklarına dayalı olarak ekonomik maliyet hesaplaması yapılmıştır. Ancak dolaylı maliyetler, ödenen tazminat vb. kalemlerinin de dahil edildiği bir araştırmada iş kazası ve meslek hastalığı sonrası oluşacak ekonomik yükün GSYH'daki payının çok daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir.

Tez araştırmasının ikinci kısmında mesleki rehabilitasyon hizmeti için bileşenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Seçim, bu amaçla sorulan 14 sorunun mesleki rehabilitasyon alanında çalışan uzmanların yerindelik, insan odaklılık ve maliyet kriterlerine göre değerlendirmesi ile gerçekleştirilmiştir.

Uzman yanıtlarına göre;

- Ülkemiz için uygulanabilecek mesleki rehabilitasyon hizmeti öncelikli olarak "iş kazası ve meslek hastalığı" sonrası uygulanmalıdır. İkincil planda iş dışı kaza ve hastalıklar için de işe dönüşü hızlandırmak için kullanılabilir.
- Meslek rehabilitasyonda hizmet sağlayıcısı öncelikli olarak Sağlık Bakanlığı olmalıdır. SGK ve İŞKUR ikincil planda olabilecek kurumlar arasındadır.
- Mesleki rehablitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için öncelikli olarak "İşçi-işveren-devlet tarafından finanse edilen sigortacılık sistemi" benimsenmelidir.
- Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş hizmeti öncelikle "Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon hizmeti" olarak, alternatif olarak da "Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti" olarak kurgulanmalıdır.
- Mesleki rehabilitasyon hizmetinin merkezi yapılanması öncelikle "Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri" şeklinde olmalıdır.
- Türkiye için uygulanacak mesleki rehabilitasyon hizmeti öncelikli olarak işe uygunluk değerlendirmelerini içermelidir. İşe uygunluk değerlendirmesinden sonra sosyal uyum desteği, psikiyatrik destek ve mesleki eğitimler sağlanmalı sonrasında da uygun işe yerleştirme yapılmalıdır.
- Mesleki rehabilitasyonda işe uygunluk değerlendirmesi için öncelikli olarak "Ergonomik durum değerlendirmesi" ve "Fonksiyonel kapasite değerlendirmesi" "İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi" ve "Psikiyatrik/psikososyal değerlendirme" yapılmalıdır.
- Mesleki rehabilitasyonda işe dönüş ile ilgili nihai karar "işe uygunluk için rapor verebilecek bir komisyon" tarafından verilmelidir.
- İşe dönüş kararı verecek olarak komisyonda öncelikli olarak işe dönüşte görevli vaka yöneticisi, Sağlık Bakanlığı temsilcileri, SGK ve İŞKUR'un ilgili birimleri yer almalıdır.
- İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yöneticisi öncelikli olarak ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır. Verilen yanıtlara göre Fizyoterapist/Ergoterapist de vaka yöneticisi olarak önceliklendirilen meslek gruplarındandır.

- Vaka yöneticisinin vaka sonrası çalışan ile iletişime geçmek, olguya ilişkin bilgileri toplamak, ilgili bilgileri taraflarla paylaşmak, mesleki rehabilitasyon aşamalarında koordinasyon sağlamak, işe dönüş için gerekli dokümantasyonu sağlamak, çalışan ile iletişim kurmak, vakaya özel bireysel eylem planı hazırlamak, tüm ilgili taraflar ve aktörler ile işbirliği içinde çalışmak en önemli fonksiyonları arasında olmalıdır.
- Vaka yöneticisi vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından atanmalıdır.
- Vaka yöneticisi mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde öncelikli olarak işverenin ya da sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine çalışan ile iletişime geçmelidir.
- Vaka yönetimi süreci "işe dönüş sağlanana kadar" devam ettirilmelidir.

Yukarıda maddeler halinde verilen sonuçlarla Türkiye için uygun mesleki rehabilitasyon hizmetine ilişkin bileşenlere yer verilmiştir.

İş kazaları ve meslek hastalıkları ülkemiz için istihdamın sürdürülebilirliğini ve çalışan refahını etkileyen önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ikincil mevzuat ile bu sorun proaktif şekilde çözülmeye çalışılsa da kaza ve hastalık neticesinde çalışma gücünde kayıp yaşayan çalışanların nerelerde istihdam edilebileceği problemi güncelliğini korumaktadır.

Türkiye'de işe dönüşü destekleyen rehabilitasyon sisteminin bulunmaması, kayıt dışı istihdamın yüksek olması, maluliyet ve iş göremezliklerin yüksekliği ve SGK üzerindeki ekonomik maliyetlerinin artması istihdamın ve sürdürülebilirliğinin korunmasını birincil amaç haline getirmiştir. Bu problemden hareketle iş kazası ve meslek hastalığı sonrası çalışanın işe dönüşünü ve entegrasyonunu hızlandıracak Türkiye'nin mesleki rehabilitasyon hizmeti tez kapsamında yapılan araştırma neticesinde elde edilen bulgulara göre şekillendirilmiş ve aşağıda yer verilen politikaların uygulanması önerilmiştir;

- **Mesleki Rehabilitasyon Hizmetine ilişkin Yasal Mevzuatın Oluşturulması**

Yapılan araştırmada mesleki rehabilitasyon hizmetinden öncelikli olarak iş kazası ve meslek hastalığı geçirenlerin faydalanması esastır. Bu hizmet öncelikli sağlık bakım

hizmeti içereceğinden Sağlık Bakanlığı'nın öncülüğüne SGK ve İŞKUR'un yardımcı aktör olduğu bir yapıda sağlık hizmetinin bir parçası olarak tasarlanmalıdır.

Ülkemizde mesleki rehabilitasyon ifadesinin geçtiği tek yasal düzenleme 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanundur. 5378 sayılı kanunun amacı "*engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır"*. Engellilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, toplumsal ve ekonomik hayata diğer bireylerle eşit koşullarda katılım sağlamaları için bir takım düzenlemeleri içermektedir. Her ne kadar engellilerin entegrasyonuna yönelik maddeler içerse de bu kanun da mesleki rehabilitasyona benzer yaklaşımları yalnızca engelli bireylerin istihdamını, toplumsal ve ekonomik entegrasyonunu sağlamaya yönelik kısıtlı uygulamaları içermektedir.

Ülkemizde iş kazası ya da meslek hastalığı geçirenlerin yeniden istihdamını- işe dönüşünü sağlayan bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu her ne kadar mesleki rehabilitasyon adı altında geçmese de buna benzer bir rehabilitasyon adımından çok kısıtlı da olsa Madde 15. ve Madde 17.'de bahseder. İş kazası ve meslek hastalığı sonrası işe dönüşü sağlayacak olan bir mesleki rehabilitasyon hizmeti, 6331 sayılı kanun ve ilgili yönetmelikleri kapsamında düzenlenebilir.

- **Mesleki Rehabilitasyon Hizmetinin Finansmanı**

Bulgulara göre mesleki rehabilitasyon hizmeti işçi-işveren-devlet tarafından sigorta primleri ile finanse edilen yapıda olmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına sunduğu tüm hizmetleri sosyal devlet anlayışı ile ifa etmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu ülkemiz gerçekleri ile uyumludur.

Ülkemizde iş kazası ve meslek hastalığı 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Madde 4.'e göre kısa vadeli sigorta kollarından finanse edilmektedir. Dolayısıyla iş kazası ve meslek hastalığı sonrası işe dönüş ile ilgili bir mevzuat olmaması nedeniyle finansman tahsisi de söz konusu değildir. Ancak iş kazası ve

meslek hastalıkları kısa vadeli sigorta kollarından finanse edildiğinden 5510 sayılı kanunun ilgili hükümlerinde yapılacak bir revizyon ile hizmet kapsama alınabilir.

- **Mesleki Rehabilitasyon Merkezlerinin Kurulması ve Yaygınlaştırılması**

Araştırma sonuçlarına göre ülkemizde mesleki rehabilitasyon hizmeti, 2. ve 3. basamak sağlık kuruluşu yerine sağlık hizmetinin bir parçası olarak belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri şeklinde verilmesi, hastane hizmetinin daha da yoğunlaşmasının engellenebilmesi açısından da yerinde olacaktır. Mesleki rehabilitasyon hizmetinin öncelikli olarak ilgilenmesi gereken husus işe uygunluk değerlendirmesi olmalıdır. İşe uygunluk değerlendirmesi işe dönüşün etkinliği açısından oldukça önemlidir. Bu uygunluk değerlendirmesi, çalışanların hali hazırda yapabileceği işlerin belirlenmesi ve çalışan iş uyumunun sağlanması için de kritik öneme sahiptir.

Ülkemizde kapsamı farklı olsa da mesleki rehabilitasyon adında kurulan Hacettepe Mesleki Rehabilitasyon Merkezi engelli bireylerin istihdamını, sosyal ve ekonomik entegrasyonunu sağlamak amacı ile IPA-1 dönemi fonlanan AB projesi ile kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda bu merkez istihdamdaki bireylerin iş uyumunu desteklemeye yönelik görev tanımlarını genişletmiş olsalar da sunulan hizmetin SUT tanımı ve çalışma mevzuatında bir karşılığı olmaması nedeni ile etkin şekilde faaliyet gösterememektedir. Tez çalışması ile önerilen merkezlerin mevzuata dayalı olarak kurulması ve finansmanının 5510 sayılı kanun ve diğer çalışma mevzuatı ile uyumlu olması sürdürülebilirlik açısından kritiktir.

- **Mesleki Rehablitasyon Hizmeti için Profesyonellerin Görev ve Sorumluluklarının Belirlenmesi**

Bulgulara göre mesleki rehabilitasyon hizmeti "vaka yöneticisi" öncülüğünde ayrı bir meslek grubu üzerinden organize edilmelidir. Ayrı bir meslek olarak tanımlanması, kariyer ve gelişim alanlarını destekleyeceğinden, meslekte rasgeleliği engelleyerek tam beceri gelişimine katkı sağlayacaktır.

Vaka yöneticisi mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde öncelikli olarak işverenin ya da sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine çalışan ile iletişime geçmelidir. Vaka yöneticisinden kaza hastalık sonrası çalışan ile iletişime

geçerek onun hızlı ve güvenli şekilde işe döndürülmesi ya da güncel sağlık durumuna ve kapasitesine uygun işe yerleştirilmesi için SGK, İŞKUR gibi tüm ilgili kurum/kuruluş ve taraflarla iletişim ve koordinasyon sağlanması beklenmektedir. Vaka yönetimi metodu, dünya genelinde uygulanan mesleki rehabilitasyon hizmetleri ile uyumludur. Müstakil ve bağımsız bir vaka yöneticisinin bireysel işe dönüş planları ile işe dönüşü hızlandırarak iş günü kayıplarını minimize ettiği bilinmektedir. Mesleki rehabilitasyon hizmet vaka yönetim sistemi ile, bireysel eylem planları hazırlanarak otantikleştirilmelidir. Mesleki rehabilitasyonda temel amaç "işe döndürme" olduğundan etkili bir vaka yönetim süreci de "işe dönüş sağlanana kadar" devam etmelidir. Bu süreçler, bireysel eylem planlarına göre yapılacağından standart bir dönüş süresi belirlenememesi de hizmetin insan odaklı yaklaşımına katkı sağlayacaktır.

- **İşe Dönüşün Teşvik Edilmesi**

İş kazası ve meslek hastalığı sonrası mesleki rehabilitasyon uygulaması temelde çalışanın hızla işe dönüşünü sağlayarak hem ekonomik hem de sosyal maliyetlerin minimuma indirgenmesini amaçlamaktadır. Meslekte kazanma gücünde kayıp yaşayan çalışanın mümkünse aynı işe, değilse yeni sağlık düzeyine uygun bir işe yerleştirilmesi bu süreçte esası teşkil etmektedir. Ancak meslekte kazanma gücünde azalma olan çalışanın son işyerinde işe döndürülmesi işveren açısından performans kaygısına sebep olabilir. Ya da çalışanın yeni sağlık düzeyi eski işyerinde çalışmasını imkansız hale getirebilir. Bu gibi durumlarda çalışanın dışarıda yeniden sigortalı şekilde iş bulması zorlaşabilir. Sonuçta oluşabilecek sosyal dışlanmanın engellenmesi için dezavantajlı gruplar (engelli, eski hükümlü vb.) için sosyal içermeyi artıracak politikalar ve teşviklerle benzer uygulamalar mevzuat değişikliği ile birlikte iş kazası ve meslek hastalığı sonrası çalışanın uygun işe yerleştirilmesi hususunda da yapılmalıdır. Özellikle bu çalışanların sosyal güvenlik primlerinin işveren payları üzerinde yapılacak bir teşvik uygulaması ya da indirim, hızlı işe dönüşü ve sürdürülebilir istihdamı destekleyebilir.

İş kazası ve meslek hastalığının ekonomik maliyetinin mesleki rehabilitasyon temelinde değerlendirilmesi ve Türkiye için hizmet bileşenlerinin belirlenmesi başlıklı araştırmada SGK verilerine dayalı olarak mesleki rehabilitasyon için fayda maliyet

çalışması gerçekleştirilmiş, neticede hizmetin maliyet etkin olduğu tespit edilmiştir. Hizmet bileşenlerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan araştırmada ise hizmetin unsurları ve aktörlerinin hangi kurum/kuruluşlar nezdinde görevlendirileceği, aktörlerin görev ve sorumlulukları ile hizmetin çerçevesi ve süresi hakkında bir çatı çizilerek politika önerisinde bulunulmuştur. Mesleki rehabilitasyon hizmeti ülkemizde iş kazası ve meslek hastalığı sonrası uygulanan bir hizmet olmamakla birlikte, bir mevzuata da sahip değildir. Bu çalışma ile de maliyet etkin bir yöntem olduğu ortaya konulan ve bileşenlerine yer verilen mesleki rehabilitasyon hizmetinin kanun koyucu tarafından yasal bir statüye kavuşturularak uygulanması Ülkemizde insan odaklı İSG'nin gelişimi, istihdamın ve ekonominin korunması açısından oldukça kıymetlidir. Mevcut araştırma Ülkemizde daha evvel hiç yapılmamış olmasından dolayı özgündür bununla birlikte mesleki rehabilitasyonun gelecekte de maliyet etkin olup olmayacağının tahmin edilmesi ve özellikle proaktif temelde hizmetin nasıl geliştirileceğine ilişkin araştırmalar yapılması etkin politika gelişimini desteklemesi açısından bu alana önemli katkılar sağlayacaktır.

# KAYNAKLAR


[1] ILO, (2023)"A call for safer and healthier working environments," 2 Ocak 2024 tarihinde https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_903140.pdf. adresinden erişildi.

[2] D. Elsler, J. Takala, and J. Remes, "An international comparison of the cost of work-related accidents and illnesses," *Eur. Agency Saf. Heal. Work*, 1-8, 2017.

[3] M. Kerndler, "Occupational safety in a frictional labor market," *Labour Econ.*, 83, 2023, doi: 10.1016/j.labeco.2023.102388.

[4] J. P. Leigh, "Economic burden of occupational injury and illness in the United States," *Milbank Q.*, 89(4), 728-772, 2011, doi: 10.1111/j.1468-0009.2011.00648.x.

[5] J. Dyreborg *et al.*, "Safety interventions for the prevention of accidents at work: A systematic review," *Campbell Systematic Reviews*,18(2), 1-187, 2022, doi: 10.1002/cl2.1234.

[6] D. Elsler *et al.*, "A review of case studies evaluating economic incentives to promote occupational safety and health," *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health*, 36(4), 289-298, 2010, doi: 10.5271/sjweh.3018.

[7] F. Pega *et al.*, "New global indicator for workers' health: mortality rate from diseases attributable to selected occupational risk factors," *Bulletin of World Health Organisation*, 101(6), 418-430, 2023, doi: 10.2471/BLT.23.289703.

[8] Benjamin O. Alli, (2008), *Fundamental prıncıples of occupatıonal health and safety*, 2nd ed. GENEVA: ILO, ISBN 978-92-2-120454-1

[9] Ş. Yuvka and E. Zorlu, "The importance of statistics on occupational accidents and occupational diseases in the world and in Türkiye between 2000-2020," *Journal of Scientific Reports-A*, 53, 74-96, 2023, doi: 10.59313/jsr-a.1286906.

[10] N. Alici, A. Beyan, and C. Simsek, "COVID-19 as an occupational disease," *Eurasian Journal of Pulmonology*, 22(4), 90-100, 2020, doi:

10.4103/ejop.ejop_50_20.

[11] W. T. Lee, S. S. Lim, M. S. Kim, S. U. Baek, J. H. Yoon, and J. U. Won, "Analyzing decline in quality of life by examining employment status changes of occupationally injured workers post medical care," *Ann. Occup. Environ. Med.*, 34(1), 2022, doi: 10.35371/aoem.2022.34.e17.

[12] George L Engel, "The need for a new medical model: a challenge for biomedicine," *Psychodyn Psychiatry*, 40(3), 377–396, 1977, doi: 10.1521/pdps.2012.40.3.377.

[13] A. Safe and Work, (2012) "The cost of work-related injury and illness for Australian employers, workers and the community: 2008-09," *Canberra Safe Work Australia*

[14] A. Bhattacharya, "Costs of occupational musculoskeletal disorders (MSDs) in the United States," *Int. J. Ind. Ergon.*, 44(3), 448-454, 2014, doi: 10.1016/j.ergon.2014.01.008.

[15] M. Lebeau, P. Duguay, and A. Boucher, "Costs of occupational injuries and diseases in Québec," *Journal of Safety Research*, 50, 89-98, 2014, doi: 10.1016/j.jsr.2014.04.002.

[16] M. R. Guarini and R. Ranieri, (2021) "Is investing in safety worthwhile? a methodology for assessing the costs and benefits of accidents in the construction sector," *Green Energy and Technology* içinde 269-288, Springer.

[17] M. Mansyur, "Occupational health, productivity and evidence-based workplace health intervention," *Acta Medica Philippina*, vol. 55(6). 602-603, 2021, doi: 10.47895/AMP.V55I6.4273.

[18] E. Tompa *et al.*, "Economic burden of work injuries and diseases: a framework and application in five European Union countries," *BMC Public Health*, 23(49), 1-10, 2021, doi: 10.1186/s12889-020-10050-7.

[19] M. Koç and N. Akbıyık, "Türkiye'de İş Kazalarının Maliyetleri Ve Çözüm Önerileri," *Journal of Academic Approaches*, 2(2),129-175, 2011.

[20] WHO, (1978) “Declaration of Alma Ata.,”. 25 Kasım 2023 tarihinde https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/almaata-declaration-en.pdf?sfvrsn=7b3c2167_2. adresinden erişildi.

[21] D. of E. and S. A. (DESA) United Nations, (2017). “World Population Ageing,” 20 Kasım 2023 tarihinde https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2017_Highlights.pdf adresinden erişildi.

[22] P. M. King, (1998) *Sourcebook of occupational rehabilitation*, Springer

[23] L. Rushton, “The Global Burden of Occupational Disease,” *Current Environmental Health reports*, 4(3). 340-348, 2017, doi: 10.1007/s40572-017-0151-2.

[24] O. Karadeniz, “Dünya’da ve Türkiye’de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği,” *Çalışma ve Toplum Dergisi.*, 34(3), 15-73, 2012.

[25] R. Alias *et al.*, “Occupational safety and health : Synergies between security and productivity,” *Procedia Manufacturing.*, 2(1), 588-606, 2015.

[26] A. Korkmaz, “Çalışma Hayatında Yeni Bir Dönem: 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal. Bilimler. Dergisi*, 26, 153-167, 2012.

[27] C. Lange, M. Burgmer, M. Braunheim, and G. Heuft, “Prospective analysis of factors associated with work reentry in patients with accident-related injuries,” *Journal of Occupational Rehabilitation*17(1), 2007, doi: 10.1007/s10926-006-9039-y

[28] D. Aragaki, A. Saby, M. Zappaterra, and R. Escorpizo, (2021) “Occupational Medicine and Vocational Rehabilitation,” *Braddom’s Physical Medicine and Rehabilitation* içinde, 89-99, doi: 10.1016/B978-0-323-62539-5.00006-0, Elsevier.

[29] F. Gimigliano and S. Negrini, “The World Health Organization ‘Rehabilitation 2030: A call for action,’” *Eur. J. Phys. Rehabil. Med.*, 53(2), 155-168, 2017, doi: 10.23736/S1973-9087.17.04746-3.

[30] R. M. E. Francesc Borrell-Carrió, Anthony L Suchman, “The biopsychosocial model 25 years later: principles, practice, and scientific inquiry,” *Ann. Fam. Med.*, 2(6), 576–582, 2004, doi: doi: 10.1370/afm.245.

[31] K. W. Hara *et al.*, “Biopsychosocial predictors and trajectories of work participation after transdiagnostic occupational rehabilitation of participants with mental and somatic disorders: A cohort study,” *BMC Public Health*, 18(1), 1014-1031, 2018, doi: 10.1186/s12889-018-5803-0.

[32] M. Eftedal *et al.*, “Comparing two interdisciplinary occupational rehabilitation programs for employees on sick leave: a mixed-method design study protocol,” *BMC Musculoskelet. Disord.*, 22(1), 158-173, 2021, doi: 10.1186/s12891-021-03994-3.

[33] T. Kölle *et al.*, “Predictors of the Use of Different Occupational Rehabilitation Measures: A Comparison of Integration Measures, Partial Qualifications and Full Training,” *Rehabilitation*, 61(3), 170-176, 2022, doi: 10.1055/a-1647-9728.

[34] K. W. Hara *et al.*, “Randomized Controlled Trial of Adding Telephone Follow-Up to an Occupational Rehabilitation Program to Increase Work Participation,” *Journal of Occupational Rehabilitation*, 28(2), 265-278, 2018, doi: 10.1007/s10926-017-9711-4.

[35] L. Aasdahl *et al.*, “Economic Evaluation of Inpatient Multimodal Occupational Rehabilitation vs. Outpatient Acceptance and Commitment Therapy for Sick-Listed Workers with Musculoskeletal- or Common Mental Disorders,” *Journal of Occupational Rehabilitation*, 33(3) 463-472, 2023, doi: 10.1007/s10926-022-10085-0.

[36] A. Tingulstad, J. Meneses-Echavez, L. H. Evensen, M. Bjerk, and R. C. Berg, “Effectiveness of work-related interventions for return to work in people on sick leave: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials,” *Syst. Rev.*, 11(1), 192-208, 2022, doi: 10.1186/s13643-022-02055-7.

[37] C. Carroll, J. Rick, H. Pilgrim, J. Cameron, and J. Hillage, “Workplace involvement improves return to work rates among employees with back pain on

long-term sick leave: A systematic review of the effectiveness and cost-effectiveness of interventions," *Disability and Rehabilitation*, 32(8), 607-628, 2010, doi: 10.3109/09638280903186301.

[38] P. Dibben, G. Wood, and R. O'Hara, "Do return to work interventions for workers with disabilities and health conditions achieve employment outcomes and are they cost effective? A systematic narrative review," *Employee Relations*, 40(6), 999-1014, 2018, doi: 10.1108/ER-01-2017-0023.

[39] I. Arends, U. Bültmann, W. van Rhenen, H. Groen, and J. J. L. van der Klink, "Economic Evaluation of a Problem Solving Intervention to Prevent Recurrent Sickness Absence in Workers with Common Mental Disorders," *PLoS One*, 8(8), 1-10, 2013, doi: 10.1371/journal.pone.0071937.

[40] A. H. Schene, M. W. J. Koeter, M. J. Kikkert, J. A. Swinkels, and P. McCrone, "Adjuvant occupational therapy for work-related major depression works: Randomized trial including economic evaluation," *Psychol. Med.*, 37(3), 351-362, 2007, doi: 10.1017/S0033291706009366.

[41] E. P. M. Brouwers, M. C. D. Bruijne, B. Terluin, B. G. Tiemens, and P. F. M. Verhaak, "Cost-effectiveness of an activating intervention by social workers for patients with minor mental disorders on sick leave: A randomized controlled trial," *Eur. J. Public Health*, 17(2), 214-220, 2007, doi: 10.1093/eurpub/ckl099.

[42] D. S. Rebergen, D. J. Bruinvels, M. W. Van Tulder, A. J. Van Der Beek, and W. Van Mechelen, "Cost-effectiveness of guideline-based care for workers with mental health problems," *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 51(3), 313-322, 2009, doi: 10.1097/JOM.0b013e3181990d8e.

[43] M. Goorden *et al.*, "Cost-utility analysis of a collaborative care intervention for major depressive disorder in an occupational healthcare setting," *Journal of Occupational Rehabilitation*, 24(3), 555-562, 2014, doi: 10.1007/s10926-013-9483-4.

[44] K. Uegaki *et al.*, "Cost-effectiveness of a minimal intervention for stress-related sick leave in general practice: Results of an economic evaluation alongside a pragmatic randomised control trial," *J. Affect. Disord.*, 120(1-3),177-187, 2010,

doi: 10.1016/j.jad.2009.04.012.

[45] A. Finnes *et al.*, "Cost-Effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy and a Workplace Intervention for Employees on Sickness Absence due to Mental Disorders," *J. Occup. Environ. Med.*, 59(12), 1211-1220, 2017, doi: 10.1097/JOM.0000000000001156.

[46] C. S. Dewa, J. S. Hoch, D. Loong, L. Trojanowski, and S. Bonato, "Evidence for the Cost-Effectiveness of Return-to-Work Interventions for Mental Illness Related Sickness Absences: A Systematic Literature Review," *Journal of Occupational Rehabilitation*, 31(1), 26-40, 2021, doi: 10.1007/s10926-020-09904-z.

[47] S. Evensen *et al.*, "Exploring the potential cost-effectiveness of a vocational rehabilitation program for individuals with schizophrenia in a high-income welfare society," *BMC Psychiatry*, 19(1), 140-150, 2019, doi: 10.1186/s12888-019-2130-7.

[48] E. I. Howe *et al.*, "Cost-effectiveness analysis of combined cognitive and vocational rehabilitation in patients with mild-to-moderate TBI: results from a randomized controlled trial," *BMC Health Serv. Res.*, 22(1), 185-193, 2022, doi: 10.1186/s12913-022-07585-3.

[49] J. Gosling and S. Mishra, "Challenges and actions for developing the rehabilitation workforce in eastern Europe and central Asia," *J. Rehabil. Med.*, 55, 2023, doi: 10.2340/jrm.v55.18456.

[50] K. Nimako, J. M. Smith, and P. Akweongo, "Translating the Lancet Global Health Quality Commission report into action: can we implement a UHC4Survival agenda?," *IJQHC Commun.*, 1(1), 1-3, 2021, doi: 10.1093/ijcoms/lyab006.

[51] S. Mishra, J. Gosling, A. Laplante-Lévesque, T. Zapata, and N. Azzopardi Muscat, "The need for rehabilitation services in the WHO European Region is substantial and growing," *The Lancet Regional Health - Europe*, 24, 2023, doi: 10.1016/j.lanepe.2022.100550.

[52] C. Benfares, O. Akhrif, Y. El Bouzekri El Idrissi, and K. Hamid, “Multi-Criteria Decision Making Semantic for Mental Healthcare,” *Int. J. Smart Secur. Technol.*, 7(1), 58-72, 2020, doi: 10.4018/ijsst.2020010105.

[53] C. G. Duffy and L. Minne, “Using the analytical hierarchical process for programme design decisions: A disability case study,” *African Eval. J.*, 11(1), 1-12, 2023, doi: 10.4102/AEJ.V11I1.701.

[54] K. Marsh *et al.*, “Multiple Criteria Decision Analysis for Health Care Decision Making - Emerging Good Practices: Report 2 of the ISPOR MCDA Emerging Good Practices Task Force,” *Value in Health*, 19(2), 125-137, 2016, doi: 10.1016/j.jval.2015.12.016.

[55] B. Roy, “The optimisation problem formulation: Criticism and overstepping,” *J. Oper. Res. Soc.*, 32(6), 427-436, 1981, doi: 10.1057/jors.1981.93.

[56] S. Chakraborty, R. D. Raut, T. M. Rofin, and S. Chakraborty, “A comprehensive and systematic review of multi-criteria decision-making methods and applications in healthcare,” *Healthcare Analytics*, 4, 1-23, 2023, doi: 10.1016/j.health.2023.100232.

[57] H. Taherdoost and M. Madanchian, “Multi-Criteria Decision Making (MCDM) Methods and Concepts,” *Encyclopedia*, 3(1), 77-87, 2023, doi: 10.3390/encyclopedia3010006.

[58] K. K. Göncü and O. Çetin, “A Decision Model for Supplier Selection Criteria in Healthcare Enterprises with Dematel ANP Method,” *Sustain.*, 14(21), 1-16, 2022, doi: 10.3390/su142113912.

[59] A. C. Mühlbacher and A. Kaczynski, “Making Good Decisions in Healthcare with Multi-Criteria Decision Analysis: The Use, Current Research and Future Development of MCDA,” *Applied Health Economics and Health Policy*, 14(1), 29-40, 2016, doi: 10.1007/s40258-015-0203-4.

[60] S. Howard, I. A. Scott, H. Ju, L. McQueen, and P. A. Scuffham, “Multicriteria decision analysis (MCDA) for health technology assessment: The Queensland Health experience,” *Aust. Heal. Rev.*, 43(5), 591-599, 2019, doi:

10.1071/AH18042.

[61] D. Husereau *et al.*, "Consolidated Health Economic Evaluation Reporting Standards 2022 (CHEERS 2022) Statement: Updated Reporting Guidance for Health Economic Evaluations," *Value in Health*, 25(1), 3-9 2022, doi: 10.1016/j.jval.2021.11.1351.

[62] R. J. Brent, "Cost-Benefit Analysis versus Cost-Effectiveness Analysis from a Societal Perspective in Healthcare," *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 20(5), 1-12, 2023, doi: 10.3390/ijerph20054637.

[63] S. Chen, A. M. Bayoumi, and M. K. Goldstein, "Cost-comparison analysis versus cost-effectiveness analysis: An important difference," *Journal of the American Academy of Dermatology*, 41(6), 1050, 1999, doi: 10.1016/S0190-9622(99)70279-3.

[64] A. Byrne *et al.*, "Evaluating stroke early supported discharge using cost-consequence analysis," *Disability and Rehabilitation*, 44(23), 7127-7133, 2022, doi: 10.1080/09638288.2021.1983043.

[65] R. Robinson, "Costs and cost-minimisation analysis," *British Medical Journal*, 307(6906), 726-728, 1993, doi: 10.1136/bmj.307.6906.726.

[66] M. Rai and R. Goyal, (2017), "Pharmacoeconomics in Healthcare," *Pharmaceutical Medicine Translation Clinical Research* içinde, 465–472, doi: 10.1016/B978-0-12-802103-3.00034-1, Academic Press.

[67] A. E. Clark and P. Panopalis, (2007), "Quality of Life and Economic Aspects," *Systemic Lupus Erythematosus: A Companion to Rheumatology* içinde 32–45, 2007, doi: 10.1016/B978-0-323-04434-9.50009-9, Elsevier.

[68] D. L. Harrison, "Book Review: Health Care Cost, Quality, and Outcomes: ISPOR Book of Terms," *Ann. Pharmacother.*, 38(7–8,) 2004, doi: 10.1345/aph.1e147.

[69] N. Süt, "Maliyet etkinlik ve maliyet fayda analizleri," *RAED Dergisi.*, 5(1), 20-24, 2013, doi: 10.2399/raed.13.43531.

[70] R. K. Pillai, “Health economics: Theoretical considerations and scope for application in the Indian context,” *Clin. Epidemiol. Glob. Heal.*, 1(2), 96-100, 2013, doi: 10.1016/j.cegh.2013.05.002.

[71] R. J. Brent, “Cost-Benefit Analysis versus Cost-Effectiveness Analysis from a Societal Perspective in Healthcare,” *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 20(5), 4637-4649, 2023, doi: 10.3390/ijerph20054637.

[72] Y. Gu, E. Lancsar, P. Ghijben, J. R. G. Butler, and C. Donaldson, “Attributes and weights in health care priority setting: A systematic review of what counts and to what extent,” *Social Science and Medicine*, 146, 41-52, 2015, doi: 10.1016/j.socscimed.2015.10.005.

[73] E. Lancsar *et al.*, “The relative value of different QALY types,” *Journal of Health Economics*, 70, 1-13, 2020, doi: 10.1016/j.jhealeco.2020.102303.

[74] C. J. Murray and A. K. Acharya, “Understanding DALYs (disability-adjusted life years),” *Journal of Health Economics*, 16(6), 703-730, 1997.

[75] L. Prieto and J. A. Sacristán, “Problems and solutions in calculating quality-adjusted life years (QALYs),” *Health and Quality of Life Outcomes*, 1, 80-88, 2003, doi: 10.1186/1477-7525-1-80.

[76] R. T. Edwards, J. M. Charles, and H. Lloyd-Williams, “Public health economics: A systematic review of guidance for the economic evaluation of public health interventions and discussion of key methodological issues,” *BMC Public Health*, 13(1), 1001-1014 2013, doi: 10.1186/1471-2458-13-1001.

[77] E. Marseille, B. Larson, D. S. Kazi, J. G. Kahn, and S. Rosen, “Thresholds for the cost–effectiveness of interventions: Alternative approaches,” *Bulletin of the World Health Organisation*, 93(2), 118-124, 2015, doi: 10.2471/BLT.14.138206.

[78] B. DEMİR, “Sağlığın Kavramsallaştırılması ve İnsan Odaklı Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve Akreditasyon Perspektifi,” *İnsan ve İnsan Dergisi.*, 24(7), 62-83, 2020, doi: 10.29224/insanveinsan.675151.

[79] T. L. Saaty, “Axiomatic Foundation of the Analytic Hierarchy Process,”

*Management Science*, 32(7), 841-855, 1986, doi: 10.1287/mnsc.32.7.841.

[80] Y. Wind and T. L. Saaty, "Marketing applications of the analytic hierarchy process", *Management Science*, 26(7), 641-658, 1980, doi: 10.1287/mnsc.26.7.641.

[81] T. L. Saaty, (1980), The analytic hierarchy process: planning, priority, setting and resource allocation. *MacGraw-Hill, New York International Book Company*

[82] A. C. Beyan, Y. Demiral, and A. Cimrin, "Employment status changes of workers after referral to an occupational disease clinic," *Journal of Occupational Health*, 60(6), 494-501, 2018, doi: 10.1539/joh.2017-0282-OA.

[83] P. L. Piirilä, H. M. Keskinen, R. Luukkonen, S. P. Salo, M. Tuppurainen, and H. Nordman, "Work, unemployment and life satisfaction among patients with diisocyanate induced asthma - A prospective study," *J. Occup. Health*, 47(2), 112-120, 2005, doi: 10.1539/joh.47.112.

[84] Y. Roquelaure *et al.*, "Work status after workers' compensation claims for upper limb musculoskeletal disorders," *Occupational and Environmental Medicine*, 61(1), 79-81, 2004.

[85] D. B. Eravcı, "İş sağlığı ve güvenliğinde bir sosyal politika aracı olarak mesleki rehabilitasyon: ülkelere göre iyi uygulamaların incelenmesi" *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi* 10(26), 30-45, 2021, doi: 10.31199/hakisderg.902385.

[86] K. Gentry, K. Snyder, B. Barstow, and J. Hamson-Utley, "The Biopsychosocial Model: Application to Occupational Therapy Practice," *Open Journal of Occupational Therapy*, 6(4), 1-21, 2018, doi: 10.15453/2168-6408.1412.

# EKLER

## EK-1. Etik Kurul Onayı

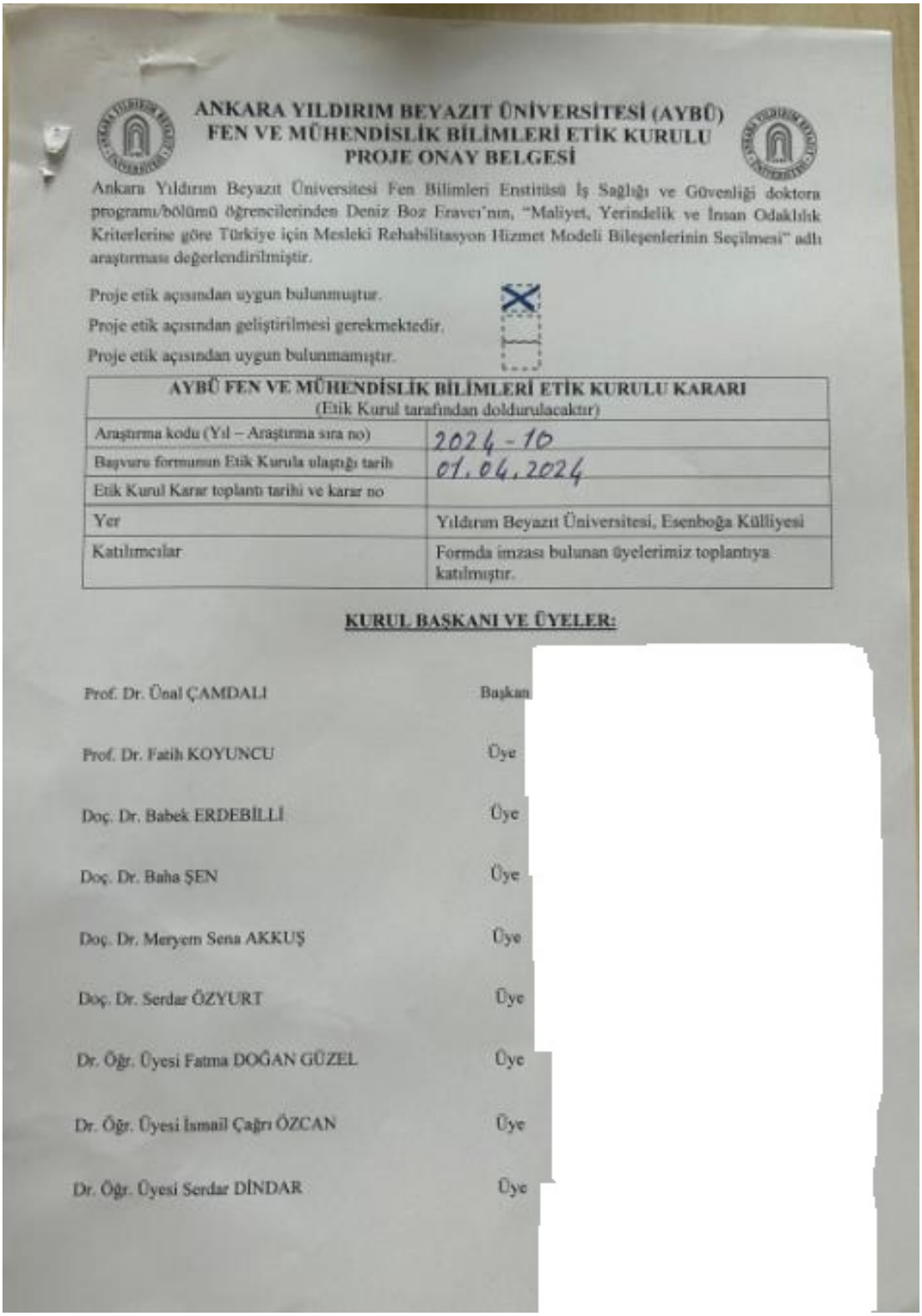

**ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)**
**FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ ETİK KURULU**
**PROJE ONAY BELGESİ**

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği doktora programı/bölümü öğrencilerinden Deniz Boz Eravcı'nın, "Maliyet, Yerindelik ve İnsan Odaklılık Kriterlerine göre Türkiye için Mesleki Rehabilitasyon Hizmet Modeli Bileşenlerinin Seçilmesi" adlı araştırması değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur. [X]
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir. [ ]
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır. [ ]

| AYBÜ FEN VE MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ ETİK KURULU KARARI (Etik Kurul tarafından doldurulacaktır) | |
|---|---|
| Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no) | 2024 - 10 |
| Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih | 01.04.2024 |
| Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no | |
| Yer | Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi |
| Katılımcılar | Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır. |

**KURUL BAŞKANI VE ÜYELER:**

| | |
|---|---|
| Prof. Dr. Ünal ÇAMDALI | Başkan |
| Prof. Dr. Fatih KOYUNCU | Üye |
| Doç. Dr. Babek ERDEBİLLİ | Üye |
| Doç. Dr. Baha ŞEN | Üye |
| Doç. Dr. Meryem Sena AKKUŞ | Üye |
| Doç. Dr. Serdar ÖZYURT | Üye |
| Dr. Öğr. Üyesi Fatma DOĞAN GÜZEL | Üye |
| Dr. Öğr. Üyesi İsmail Çağrı ÖZCAN | Üye |
| Dr. Öğr. Üyesi Serdar DİNDAR | Üye |

# EK-2. Mesleki Rehabilitasyonda Hizmet Bileşenlerinin Belirlenmesi Anketi

**Yerindelik, İnsan Odaklılık ve Maliyet Kriterlerine Göre Mesleki Rehabilitasyon Hizmet Modeli Bileşenlerinin Seçilmesi**

**BÖLÜM 1: Demografik Özellikler**

Yaş (Örn: 1982)

Cinsiyet

**Öğrenim Durumu:**

- Lisans
- Yüksek Lisans/Öğrenci
- Doktora/Öğrenci
- Tıpta Uzmanlık

**Uzmanlık Alanı**

- Tıp
- Mühendislik
- Sosyal Bilimler

**Mesleki Deneyim (yıl)**

**Mesleki Rehabilitasyon Tanım:** Mesleki rehabilitasyon diğer adıyla "İşe Dönüş Programı" kaza ya da hastalık nedeni ile işten ayrı kalmış ve meslekte kazanma gücünde azalma meydana gelmiş çalışanın istihdamının sürdürülebilirliğinin sağlayan müdahalelerdir. Bu, işyerinde görev değişikliği gibi basit yöntemlerle uygulanabileceği gibi, maluliyet-sürekli iş göremezlik alabilecek bir çalışanın "hala yapabileceği" işlere yönlendirilmesini de içerir(Eravci, 2021).

**BÖLÜM 2: Mesleki Rehabilitasyon Hizmet Bileşenleri**

**Bu bölümde Yerindelik, İnsan Odaklılık ve Maliyet Kriterleri odağında hizmet bileşenlerinin sıralanması istenmektedir.**

| |
|---|
| Yerindelik: Doğru hizmete doğru kişi tarafından, doğru zamanda, doğru yerde, doğru kişiye sunulma derecesi.<br>İnsan Odaklılık: Hizmetin son alıcısının bakış açısından hizmet alma deneyimi.<br>Maliyet: Bir olgunun meydana getirdiği zararın ya da katlanılan durumların parasal karşılığı |

**Lütfen aşağıda yer verilen soruları <u>Yerindelik Kriterine</u> göre sıralayınız.**

1. **Kimler mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanmalıdır?**

- İş kazası geçirenler
- Meslek hastalığı geçirenler
- İş dışı nedenler ile kaza-hastalık geçirenler

2. **Mesleki rehabilitasyon hizmet sağlayıcısı kim olmalı?**

- Sağlık Bakanlığı
- ÇASGEM
- SGK
- İŞKUR
- Özel Sektör

3. **Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?**

- Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi-İşveren-Devlet tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi
- İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi ve İşverenin finanse ettiği sosyal sigortacılık sistemi
- Sivil toplum kuruluşları veya dernek benzeri yarı bağımsız tüzel kişiliklerin finanse ettiği sigortacılık sistemi

4. **Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş hizmeti için lütfen aşağıda verilen modelleri sıralandırınız;**

- Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon
- Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon
- Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon

**5. Mesleki rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanma nasıl olmalıdır?**

- Mesleki Rehabilitasyon 2 Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.
- Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı olmalıdır.

**6. Mesleki rehabilitasyon hangi hizmetleri içermelidir? (birden fazla seçim)**

- Mesleki gelişim eğitimleri
- İşe uygunluk değerlendirmesi
- Sosyal uyum desteği
- Psikiyatrik destek
- İşe döndürme-uygun işe yerleştirme

**7. Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için hangi değerlendirme daha uygun olur?**

- Balthazard Engellilik Değerlendirmesi
- ICF tabanlı fonksiyonel değerlendirme
- Fonksiyonel Kapasite Değerlendirmesi
- Ergonomik durum değerlendirmesi
- Psikiyatrik-psikososyal değerlendirme
- İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi

**8. Mesleki Rehabilitasyon-İşe dönüş ile ilgili nihai karar kimde olmalıdır?**

- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Türkiye İş Kurumu
- Hekim raporu ile birlikte işe dönüş tespit
- İşe Uygunluğu tespit edebilecek bir komisyon kararı ile

**9. İşe Dönüş kararını verecek olan bir komisyonun üyeleri hangi kurumlardan/uzmanlardan oluşmalıdır?**

- İŞKUR
- SGK
- Sağlık Bakanlığı
- ÇASGEM
- İlgili işveren-işyeri hekimi-iş güvenliği uzmanı
- Vaka Yöneticisi

## VAKA YÖNETİMİ

| |
|---|
| VAKA YÖNETİCİSİ: Mesleki rehabilitasyon hizmetine gereksinim duyulabilecek vakanın bir profesyonel eliyle koordine edilmesi, vaka sayılabilecek taraf adına iş ve işlem gerçekleştirilmesidir. |

**10. İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yönetici hangi meslek gruplarından olmalıdır, lütfen sıralayınız**

- Fizyoterapist/Ergoterapist
- Hemşire
- Psikolog
- Sosyal Hizmet Uzmanı
- İş Güvenliği Uzmanı
- İşyeri Hekimi
- Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır

**11. Vaka yöneticisinin fonksiyonu ne olmalıdır?**

- Vaka sonrası çalışan ile iletişime geçer.
- Olguya ilişkin vaka bilgilerini toplar.
- Topladığı bilgileri ilgili kurum ve profesyonellerle paylaşır.
- Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, psikososyal, mesleki) için koordinasyon sağlar.
- İşe dönüş için gerekli dokümantasyon ve organizasyonu sağlar.
- Çalışan ile doğrudan iletişim kurar.
- Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar.

- Mesleki rehabilitasyon süreçlerinde yer alan tüm aktörler ile işbirliği içinde çalışır.

**12. Vaka Yöneticisi hangi kurum tarafından atanmalıdır?**

- Sağlık Bakanlığı
- İŞKUR
- SGK
- İşveren tarafından
- Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından.

**13. Vaka yöneticisi ne zaman çalışan ile iletişime geçmelidir?**

- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine
- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine
- Tıbbi rehabilitasyon sonrasında,
- Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde
- İşverenin iş bildirimi üzerine

**14. Vaka yönetimi süreci en fazla ne kadar sürdürülmelidir?**

- 3 ay
- 6 ay
- 1 yıl
- 2 yıl
- İşe dönüş sağlanana kadar
- Süresiz devam edebilir

**Lütfen aşağıda yer verilen soruları <u>İnsan Odaklılık</u> Kriterine göre sıralayınız.**

**15. Kimler mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanmalıdır?**

- İş kazası geçirenler
- Meslek hastalığı geçirenler
- İş dışı nedenler ile kaza-hastalık geçirenler

**16. Mesleki rehabilitasyon hizmet sağlayıcısı kim olmalı?**

- Sağlık Bakanlığı
- ÇASGEM

- SGK
- İŞKUR
- Özel Sektör

**17. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?**

- Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi-İşveren-Devlet tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi
- İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi ve İşverenin finanse ettiği sosyal sigortacılık sistemi
- Sivil toplum kuruluşları veya dernek benzeri yarı bağımsız tüzel kişiliklerin finanse ettiği sigortacılık sistemi

**18. Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş hizmeti için lütfen aşağıda verilen modelleri sıralandırınız;**

- Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon
- Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon
- Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon

**19. Mesleki rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanma nasıl olmalıdır?**

- Mesleki Rehabilitasyon 2 Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.
- Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı olmalıdır.

**20. Mesleki rehabilitasyon hangi hizmetleri içermelidir? (birden fazla seçim)**

- Mesleki gelişim eğitimleri
- İşe uygunluk değerlendirmesi
- Sosyal uyum desteği
- Psikiyatrik destek
- İşe döndürme-uygun işe yerleştirme

21. **Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için hangi değerlendirme daha uygun olur?**

- Balthazard Engellilik Değerlendirmesi
- ICF tabanlı fonksiyonel değerlendirme
- Fonksiyonel Kapasite Değerlendirmesi
- Ergonomik durum değerlendirmesi
- Psikiyatrik-psikososyal değerlendirme
- İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi

22. **Mesleki Rehabilitasyon-İşe dönüş ile ilgili nihai karar kimde olmalıdır?**

- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Türkiye İş Kurumu
- Hekim raporu ile birlikte işe dönüş tespit
- İşe Uygunluğu tespit edebilecek bir komisyon kararı ile

23. **İşe Dönüş kararını verecek olan bir komisyonun üyeleri hangi kurumlardan/uzmanlardan oluşmalıdır?**

- İŞKUR
- SGK
- Sağlık Bakanlığı
- ÇASGEM
- İlgili işveren-işyeri hekimi-iş güvenliği uzmanı
- Vaka Yöneticisi

## VAKA YÖNETİMİ

| |
|---|
| VAKA YÖNETİCİSİ: Mesleki rehabilitasyon hizmetine gereksinim duyulabilecek vakanın bir profesyonel eliyle koordine edilmesi, vaka sayılabilecek taraf adına iş ve işlem gerçekleştirilmesidir. |

24. **İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yönetici hangi meslek gruplarından olmalıdır, lütfen sıralayınız**

- Fizyoterapist/Ergoterapist
- Hemşire
- Psikolog
- Sosyal Hizmet Uzmanı

- İş Güvenliği Uzmanı
- İşyeri Hekimi
- Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır

**25. Vaka yöneticisinin fonksiyonu ne olmalıdır?**

- Vaka sonrası çalışan ile iletişime geçer.
- Olguya ilişkin vaka bilgilerini toplar.
- Topladığı bilgileri ilgili kurum ve profesyonellerle paylaşır.
- Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, psikososyal, mesleki) için koordinasyon sağlar.
- İşe dönüş için gerekli dokümantasyon ve organizasyonu sağlar.
- Çalışan ile doğrudan iletişim kurar.
- Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar.
- Mesleki rehabilitasyon süreçlerinde yer alan tüm aktörler ile işbirliği içinde çalışır.

**26. Vaka Yöneticisi hangi kurum tarafından atanmalıdır?**

- Sağlık Bakanlığı
- İŞKUR
- SGK
- İşveren tarafından
- Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından.

**27. Vaka yöneticisi ne zaman çalışan ile iletişime geçmelidir?**

- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine
- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine
- Tıbbi rehabilitasyon sonrasında,
- Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde
- İşverenin iş bildirimi üzerine

**28. Vaka yönetimi süreci en fazla ne kadar sürdürülmelidir?**

- 3 ay
- 6 ay
- 1 yıl

- 2 yıl
- İşe dönüş sağlanana kadar
- Süresiz devam edebilir

**Lütfen aşağıda yer verilen soruları <u>Maliyet Kriterine</u> göre sıralayınız.**

**29. Kimler mesleki rehabilitasyon hizmetinden faydalanmalıdır?**

- İş kazası geçirenler
- Meslek hastalığı geçirenler
- İş dışı nedenler ile kaza-hastalık geçirenler

**30. Mesleki rehabilitasyon hizmet sağlayıcısı kim olmalı?**

- Sağlık Bakanlığı
- ÇASGEM
- SGK
- İŞKUR
- Özel Sektör

**31. Mesleki Rehabilitasyon ve işe dönüş süreçlerinin finansmanında sürdürülebilirliğin sağlanması için nasıl bir model tercih edilmelidir?**

- Çalışanın finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi-İşveren-Devlet tarafından finanse edilen sosyal sigortacılık sistemi
- İşverenin finanse ettiği özel sigortacılık sistemi
- İşçi ve İşverenin finanse ettiği sosyal sigortacılık sistemi
- Sivil toplum kuruluşları veya dernek benzeri yarı bağımsız tüzel kişiliklerin finanse ettiği sigortacılık sistemi

**32. Mesleki rehabilitasyon ve işe dönüş hizmeti için lütfen aşağıda verilen modelleri sıralandırınız;**

- Sağlık hizmetinin bir parçası olarak mesleki rehabilitasyon
- Özel mesleki rehabilitasyon ve danışmanlık hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon
- Sağlık hizmeti dışında müstakil bir kurum üzerinden kamu hizmeti olarak mesleki rehabilitasyon

**33. Mesleki rehabilitasyon hizmeti için merkezi yapılanma nasıl olmalıdır?**

- Mesleki Rehabilitasyon 2 Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Üniversite ve 3. Basamak sağlık hizmeti veren kurumlarda poliklinik hizmeti olarak verilmelidir.
- Türkiye'de belli illerde özel mesleki rehabilitasyon merkezleri kurulmalıdır.
- Bilirkişilik sistemi gibi bir sistem üzerinden uzmanlara doğrudan vaka atanabilecek bağımsız bir yapı olmalıdır.

**34. Mesleki rehabilitasyon hangi hizmetleri içermelidir? (birden fazla seçim)**

- Mesleki gelişim eğitimleri
- İşe uygunluk değerlendirmesi
- Sosyal uyum desteği
- Psikiyatrik destek
- İşe döndürme-uygun işe yerleştirme

**35. Mesleki rehabilitasyon ve işe uygunluk için hangi değerlendirme daha uygun olur?**

- Balthazard Engellilik Değerlendirmesi
- ICF tabanlı fonksiyonel değerlendirme
- Fonksiyonel Kapasite Değerlendirmesi
- Ergonomik durum değerlendirmesi
- Psikiyatrik-psikososyal değerlendirme
- İşyeri ortam uygunluk değerlendirmesi

**36. Mesleki Rehabilitasyon-İşe dönüş ile ilgili nihai karar kimde olmalıdır?**

- Sosyal Güvenlik Kurumu
- Türkiye İş Kurumu
- Hekim raporu ile birlikte işe dönüş tespit
- İşe Uygunluğu tespit edebilecek bir komisyon kararı ile

**37. İşe Dönüş kararını verecek olan bir komisyonun üyeleri hangi kurumlardan/uzmanlardan oluşmalıdır?**

- İŞKUR
- SGK
- Sağlık Bakanlığı

- ÇASGEM
- İlgili işveren-işyeri hekimi-iş güvenliği uzmanı
- Vaka Yöneticisi

## VAKA YÖNETİMİ

| |
|---|
| VAKA YÖNETİCİSİ: Mesleki rehabilitasyon hizmetine gereksinim duyulabilecek vakanın bir profesyonel eliyle koordine edilmesi, vaka sayılabilecek taraf adına iş ve işlem gerçekleştirilmesidir. |

**38. İşe dönüş süreçlerinde çalışabilecek vaka yönetici hangi meslek gruplarından olmalıdır, lütfen sıralayınız**

- Fizyoterapist/Ergoterapist
- Hemşire
- Psikolog
- Sosyal Hizmet Uzmanı
- İş Güvenliği Uzmanı
- İşyeri Hekimi
- Ayrı bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmalıdır

**39. Vaka yöneticisinin fonksiyonu ne olmalıdır?**

- Vaka sonrası çalışan ile iletişime geçer.
- Olguya ilişkin vaka bilgilerini toplar.
- Topladığı bilgileri ilgili kurum ve profesyonellerle paylaşır.
- Mesleki rehabilitasyon aşamaları (tıbbi, psikososyal, mesleki) için koordinasyon sağlar.
- İşe dönüş için gerekli dokümantasyon ve organizasyonu sağlar.
- Çalışan ile doğrudan iletişim kurar.
- Vakaya ve çalışana özel bireysel eylem planı hazırlar.
- Mesleki rehabilitasyon süreçlerinde yer alan tüm aktörler ile işbirliği içinde çalışır.

**40. Vaka Yöneticisi hangi kurum tarafından atanmalıdır?**

- Sağlık Bakanlığı
- İŞKUR
- SGK

- İşveren tarafından
- Vaka yönetiminden sorumlu müstakil bir kurum ya da kurul tarafından.

**41. Vaka yöneticisi ne zaman çalışan ile iletişime geçmelidir?**

- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde sağlık kuruluşunun bildirimi üzerine
- Mesleki kaza/yaralanma ve hastalık tespitinden itibaren 3 iş günü içinde işverenin bildirimi üzerine
- Tıbbi rehabilitasyon sonrasında,
- Meslek hastalığı/iş kazası geçiren çalışanın başvurusu halinde
- İşverenin iş bildirimi üzerine

**42. Vaka yönetimi süreci en fazla ne kadar sürdürülmelidir?**

- 3 ay
- 6 ay
- 1 yıl
- 2 yıl
- İşe dönüş sağlanana kadar
- Süresiz devam edebilir